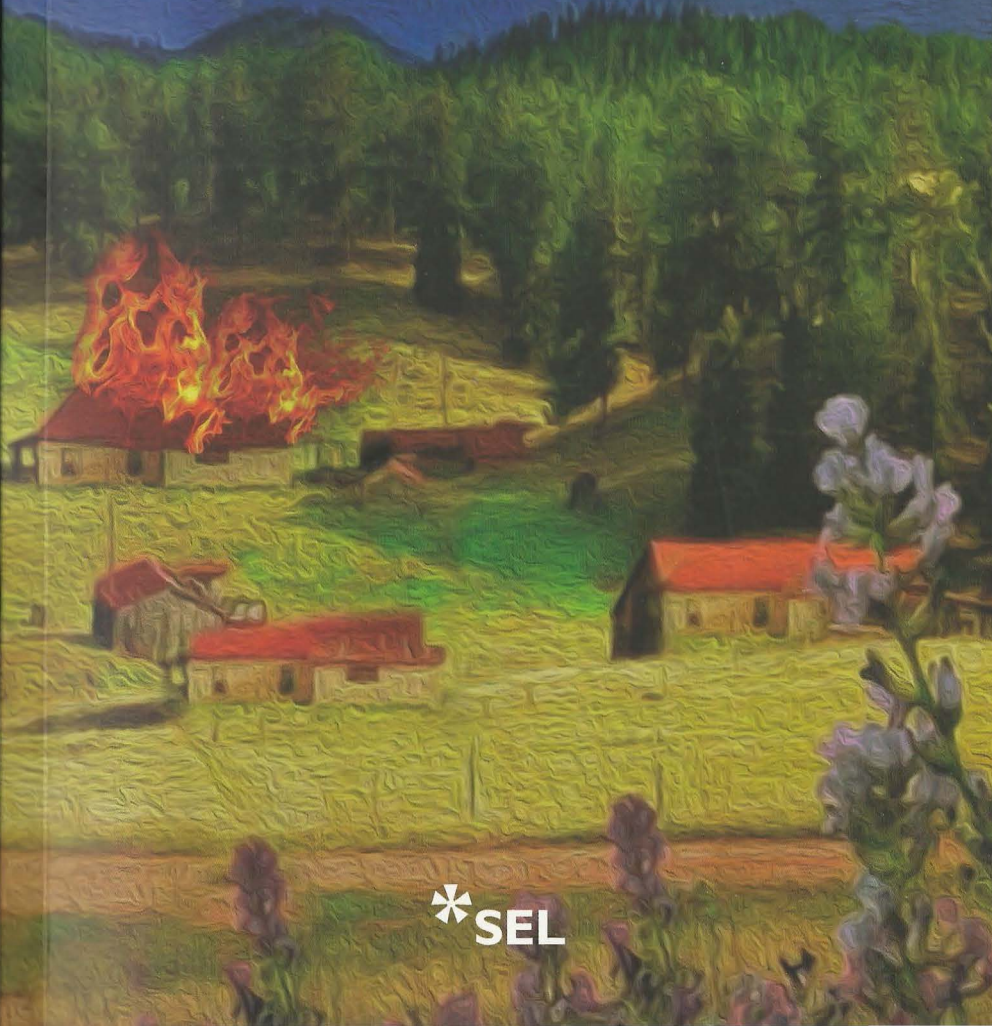

John Steinbeck • Cennet Çayırı

John Steinbeck

Cennet Çayırı*

Türkçesi: Nihal Yeğinoğlu

*SEL

CENNET ÇAYIRI*

JOHN STEINBECK, babası Prusya, annesi ise İrlanda göçmeni ırgat bir ailenin çocuğu olarak, 1902 yılında California'nın Salinas kentinde doğdu. Çocukluk ve ilk gençlik yılları boyunca okul dışındaki zamanını Salinas Vadisi'ndeki çiftliklerde çalışarak geçirdi. Eserlerinin çoğunda da mekan olarak burayı seçti. Erken yaşlarda yazar olmaya karar veren Steinbeck, 1919'da girdiği Stanford Üniversitesi'nde yalnızca yazarlığına katkısı olacağını düşündüğü derslere katıldı. Öğrenimini sürdürdüğü altı yıl boyunca tezgâhtarlık, ırgatlık, marangozluk, laborantlık, boyacılık, kapıcılık gibi pek çok işte çalıştı. Steinbeck'in ilk romanlarından başlayarak emekçilerin yaşam koşullarını ve ilişkilerini başarıyla yansıtabilmesinde bu yaşam deneyimi etkili oldu. Üniversiteyi bıraktıktan sonra New York'a giderek gazetecilik yapmayı denedi ancak yazılarının büyük kısmını yayımlatmayı başaramayarak California'ya döndü. İlk romanı *Altın Kupa* (1929) fazla ilgi görmedi. Yazarlık yeteneği 1935 yılında *Yukarı Mahalle*'nin yayımlanmasının ardından dikkat çekti. Bu eserini her biri klasik sayılan *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve Pulitzer Ödülü kazanan *Gazap Üzümleri* (1939) takip etti. Kitaplarında işçi sınıfının gündelik ilişkilerini, yaşam koşullarını ve mücadelelerini, döneminin ve çağımızın en temel toplumsal meselelerini tüm insani ayrıntılarıyla resmetti. *Sardalye Sokağı*, *Cennetin Doğusu*, *Al Midilli* ve daha pek çok başyapıt veren yazar 1962 yılında edebiyata katkılarından dolayı Nobel Edebiyat Ödülü ile onurlandırıldı. Eserleri edebi değerleri kadar güncellikleriyle de övgü alan ve birçoğu sinemaya uyarlanan Steinbeck, 1968 yılında öldü.

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul

Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat

Cağaloğlu - İstanbul

E-mail: siparis@selyayincilik.com

Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 761**

ISBN 978-975-570-784-6

CENNET ÇAYIRI

John Steinbeck

Öykü

Özgün Adı:

The Pastures of Heaven

Türkçesi: Nihal Yeğınobalı

© John Steinbeck, 1932 (© 1960)

© McIntosh&Otis, Inc. ve AnatoliaTif Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2015

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Bülent Doğan

Düzeltili: Melisa Kesmez

Kapak tasarımı ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Nisan 2016

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

John Steinbeck

Cennet ayıır

Türkçesi: Nihal Yeğınobalı

Öykü

Babama ve Anneme...

BİRİNCİ BÖLÜM

1776 yılında Yukarı California'daki Carmelo Misyonu kurulduğu sırada Hristiyanlığa dönmüş Kızılderililerden yirmisi, gecelerden bir gece dinden ayrılmış, sabahleyin de kulübelerinde bulunamamışlardı. Başkalarına kötü örnek olması bir yana, bu ufak dinsel bölüntü, kerpiç tuğla kalıplayan ocaklardaki çalışmalarını da aksatmıştı.

Kiliseyle hükümet yetkililerinin kısa bir toplantısından sonra bir İspanyol onbaşı bir bölük atlıyla birlikte yola çıktı. Amaç, İsa'nın doğru yoldan sapmış olan "evlatlarını" bularak Kilise Ana'nın kucağına döndürmektir. Askerler Carmel vadisinden yukarı, gerideki dağların içlerine doğru çetin bir yolculuk yaptılar. Kaçan dönekler geçtikleri yerlerde hiçbir iz bırakmamak konusunda şeytansı bir ustalık göstermişlerdi ki, bu, askerlerin yolculuğunu daha da güçleştiriyordu. Kaçakları bulabilmek için tam bir hafta uğraştılar ama sonunda buldular. İçinden bir çay akan, eğrelti otlarıyla kaplı, dik yamaçlı bir vadinin dibinde, dine, ahlaka aykırı bir iş yaparken ele geçirildiler: Yani bu yirmi kâfir sere serpe uzanmış mışıl mışıl uyumaktaydılar.

Öfkeden ateş püsküren askerler kaçakları yaygaralarına, ağlayıp sızlamalarına bakmaksızın yakalayıp ince, uzun bir zincire vurdular. Sonra insan dizisi gerisin geriye döndü; zavallı döneklerle kerpiç yataklarında tövbe etme fırsatı tanınabilsin diye yine Carmel yolunu tuttu.

İkinci üzeri küçük bir karaca askerlerin önü sıra kaçarak bir yamacın ardında görünmez oldu. Onbaşı, askerlerinden ay-

rılarak karacanın peşine düştü. Ağır bir hayvan olan atı dik yokuştan yukarı çıkarken tökezleyip sendeliyor, manzanita çalıları sivri tırnaklarıyla onbaşının yüzünü tırmalamaya uzanıyorlardı. Gelgelelim o, akşama yemeye kararlı olduğu avın peşinden dolu dizgin gidiyordu. Birkaç dakikada tepeye vardı ve orada gördüğü manzara karşısında taş kesilmişçesine kalakaldı: üzerinde bir ge-yik sürüsünün otladığı zümrüt çimenlerle kaplı uzun bir vadi. Bu güzelim çayırılıkta kusursuz, dipdiri meşeler yükseliyor, tepeler vadiyi sislerden, esintilerden kıskanır, korumak istercesine çepe-çevre kuşatıyorlardı.

Böylesi dingin bir güzelliğin karşısında o sert askerin dizlerinin bağı çözüldü. O ki nice esmer tenli sırtı şahrem şahrem kırbaçlamıştı; o ki yırtıcı erkekliğiyle California'da yeni bir ırk yaratmaktaydı... bu yabanıl, bu saçı sakalına karışmış uygarlık temsilcisi usulca eğerinden aşağı kaydı; başındaki çelik miğferi çıkardı.

"Ulu Tanrım!" diye fısıldadı. "İşte Peygamberimizin bizi getirdiği kutsal Cennet Çayırı..."

* * *

Soyundan gelenler bugün beyaz tenli sayılabilir. Onun dağların arasındaki bu şirin yeri ilk bulduğunda kapıldığı kutsal duyguları bizler bugün ancak hayalimizde canlandırabiliriz. Ama vadiye taktığı ad hâlâ duruyor: Vadinin adı o gün bugündür Las Pastures del Cielo olarak kalmıştır.

İspanyol Hükümeti'nin ayrıcalıklı kişilere bağışladığı toprakların arasına katılmaktan, güzel bir rastlantıyla kurtulmuş. Herhangi bir İspanyol soylusuna –parasını ya da karısını ödünç verdiği için– bahşedilen topraklar arasında bu vadi her nasılsa yokmuş. Kendini saran tepelerin kucağında uzun süre unutulmuş.

Vadiyi ilk bulan İspanyol onbaşısının niyeti hep, bir gün oraya dönmektir. Çoğu yırtıcı adam gibi o da ömrünün sonunda bir parça başını dinleyebilmeyi kurardı; çay kıyısında kerpiç duvarlı bir ev, geceleri sıcak burunlarını duvarlara sürten birkaç kocabaş...

Derken bir Kızılderili kadın ona frengi aşıladı. Yüzü eriyip ufalanarak dökülmeye başlayınca dostları onbaşıyı, hastalığın başkalarına bulaşmasını önlemek için bir kulübeye kapadılar. Onbaşı burada huzur içinde ölüp gitti. Çünkü frengi korkunç görüntüsüne karşın kötü bir konuk değildir.

Uzun bir süre sonra birkaç yoksul, topraksız rençber ailesi Cennet Çayırı'na yerleşerek çitler ördüler, meyve ağaçları diktiler. Kimsenin tapusu olmadığından sahiplik konusunda çok çekiştiler. Yüz yıl sonra Cennet Çayırı'nda yirmi küçük çiftlik, bu çiftliklerde oturan yirmi aile bulunuyordu. Vadinin ortalarına doğru bir yerde her şey satan bir dükkânla bir postane, yarım mil ötede, çay kıyısında da, her yanı çentiklerle, öğrencilerin adlarının baş harfleriyle bezenmiş bir okul vardı.

Çiftçi aileleri bolluk ve dirlik içindeydiler artık. Topraklar verimli, işlenmesi kolaydı. Orta California'nın en güzel meyveleri onların bahçelerinde yetişiyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

Cennet Çayırı'nda oturanlara göre Battle Çiftliği lanetli, çocukların gözündeysen tekinsizdi. Gerçi verimli ve sulak, iyi bir toprağı vardı ama yine de vadidekilerin hiçbirinin bu çiftlikte gözü yoktu; çiftlik evinde yaşamayı kimse istemiyordu. Sevilen, özene bezene bakılıp işlenen, sonunda da bırakılıp gidilen topraklarla evlere, nedense, iç karartıcı bir hava sinmiş gibi olur. Terkedilmiş bir evin çevresindeki ağaçlar karanlık ağaçlardır; düşürdükleri gölgeler adamın aklına olmayacak şeyler getirir.

Eski Battle Çiftliği beş yıldır boş durmaktaydı. Tırmık korkusundan kurtulan yaban otları bir bayram sevinciyle boy atarak küçük ağaçlara dönmüşlerdi. Meyve bahçesindeki ağaçlar boğum boğum, dipdiriydiler, dalları birbirine dolaşmış... Verdikleri meyveler giderek çoğalıyor ve küçülüyordu. Rüzgârdan dökülen meyveleri, kök diplerini saran diken çalılar yutup gizliyordu.

İki katlı, sağlam yapılı, dört köşeli çiftlik evi, beyaza boyanmış yeni bir ev olduğu sıralarda ağırbaşlı, oturaklı, güzel bir yerdi. Gelgelelim içinde geçen birtakım olmayacak işlerden sonra evin üzerine dayanılmaz bir ıssızlık çökmüştü. Sundurmaları bürüyen otlar tahtaları yamultmuş, duvarlar havanın etkisiyle gri bir renk almıştı. Oğlan çocukları, zamanın insan yapıtlarına karşı sürdürdüğü savaşın bu aslan askerleri, pencerelerin hepsini kırmış, taşınabilir eşyanın hepsini taşımışlardı. Bu çocuklar, görünürlerde sahibi bulunmayan her türlü taşınabilir eşyayı alıp eve götürürlerse, onların kesinkes bir işe, hem de yüz güldürücü, sevindirici bir işe yarayabileceğine inanırlar. Vadideki çocuklar da Battle Çiftliği'nin bağırsaklarını deşmiş, kuyuları türlü çöpler-

le doldurmuş, samanların arasında tütün sarıp içtikleri bir sırada da eski ahırını kazara yakmışlardı. Vadidekiler yangının suçunu gelip geçen serserilere yüklediler.

Boş duran çiftlik dar vadinin aşağı yukarı ortalarına düşüyordu. İki yanı Cennet Çayırı'nın en güzel, en zengin çiftlikleriyle sarılıydı; dünyayla barışık, rahatça uzanan iki bakımlı arazi parçasının orta yerinde, otlara, dikenlere boğulmuş bir lekeydi. Vadide oturanlar Battle Çiftliği'nde garip bir uğursuzluk bulurlardı: Çünkü burada tüyler ürpertici bir facia ve bir türlü çözilemeyen esrarlı bir olay yaşanmıştı.

Çiftlikte Battle ailesinin iki kuşağı oturmuştu. George Battle 1863'te New York kentinin kuzey yöresinden gelmişti. Geldiğinde çok gençti daha, tam askerlik çağında. Çiftliği kurmak, üzerindeki o büyük, dört köşeli evi yaptırmak için gereken parayı George Battle'ın annesi vermişti. Evin yapımı bitince George annesini yanına aldirtmak istedi. O da gelip oğlunun yanında oturmak istiyordu. Yola bile çıktı... Dünyanın kendi köylerinin on kilometre ötesinde bittiğine inanan o ihtiyar kadın. Masal ülkeleri gördü geçtiği yerlerde: New York kenti, Rio, Buenos Aires... Patagonya açıklarında öldü. Bir gemi nöbetçisi onu tabut yerine bir parça yelken bezine sardı, ayaklarının arasına üç halkalık bir zincir dikti, kurşun renkli bir okyanusun sularına gömdü. O ise kendi köyündeki mezarlığın dost kalabalığına karışmak isterdi hep.

George Battle kendine hayat eşi seçmek konusunda iyi bir yatırım yapmak için çevresine alıcı gözüyle baktı. Salinas'ta, ufak bir servet sahibi, hiç evlenmemiş bir kız olan Bayan Myrtle Cameron'u buldu. Bayan Myrtle evlenme konusundaki sırasını, hafif saralı olması yüzünden kaçırmıştı. "Havale" denilen bu hastalık oralarda genellikle tanrıların düşmanlığına yoruluyordu.

George hastalığı önemsemedi. Dünyada her şeyin tam istediği gibi olamayacağını biliyordu. Myrtle onun karısı oldu, bir oğlan doğurdu ona. İki kez de evi yakmaya kalkıştı. İkincisinden sonra onu San Jose'deki Lippman Sağlık Yurdu denilen ufak, özel bir

timarhaneye yatırdılar. Ömrünün geri kalan bölümünü tığ örgüsüyle, İsa'nın yaşantısını gösteren bir örtü işleyerek geçirdi.

Myrtle gittikten sonra Battle Çiftliği'ndeki evi, birbiri ardına tutulup savulan, huysuz kahya kadınlar yönetti. Gazetelere, "Dul, 45 yaşında; çiftlikte kahyalık arıyor. İyi yemek pişirir. Amaç: Evlilik" diye ilanlar veren türden. Biri gidip biri geliyordu. Hepsi de ilk gelişlerinde birkaç gün boynu bükük, gözler nemli, uysal ve cana yakın davranıyorlardı: Myrtle'ın yaşadığını öğreninceye dek. Ondan sonra da soyut yoldan ırzlarına geçilmiş gibi bir hınca kapılarak ateş püsküren gözlerle, hışımla dolanmaya başlıyorlardı evin içinde...

George Battle ellisine vardığı zaman yaşlı bir adama dönmüştü; çalışmaktan sırtı kamburlaşmış, hiçbir şeyin tadını çıkaramayan, suratsız bir yaşlı adam. Gözleri onca sabırla işlediği topraktan hemen hemen hiç ayrılmıyordu. Elleri kararıp nasırlaşmıştı; ayı pençeleri gibi pürtük pürtüktü. Çiftliğiye güzel mi güzel. Meyve bahçesindeki ağaçların her biri birbirine eş, incelikle budanmış, bakımlıydı. Cetvelle çizilmişcesine düzgün sıralanmış sebzeler yemyeşil, dipdiri. George evine de iyi bakıyor, ön bahçede çiçek yetiştiriyordu. Bu çiftlik, duygularını sözcüklerle ortaya vuramayan bir adamın yazdığı bir şiirdi. George Battle büyük bir sabırla sahnesini kurarak bir Sylvia* çıkıp gelsin diye bekliyordu. Sylvia'nın gelip geleceği yoktu. Yine de çiftçi, bahçesini onun için hazır bulunduruyordu.

Bütün bu yıllar boyunca George Battle büyümekte olan oğluyla pek ilgilenmedi. Yalnızca meyve ağaçlarıyla o sıra sıra taze yeşil sebzelerdi onun gözünde gerçek önem taşıyan. Oğlu John bir misyoner arabasına binip gidince, George onun yokluğunu bile duymadı. Çalışmalarını eskisi gibi sürdürüp gitti, her geçen yıl toprağa doğru biraz daha eğilerek... Komşuları hiç konuşmazlardı onunla, çünkü George konuşulanları hiç dinlemezdi.

* "Sylvia nerededir ve kimdir?" sözleriyle ideal sevgilinin özlemini dile getiren eski bir türkü. (ç.n.)

Elleri pençe gibi kıvrılıp kalmış, içlerine alet saplarının sımsıkı, tastamam sığıdığı birer yiv olup çıkmışlardı. Altmış beş yaşındayken yer etmiş bir öksürükle, yaşlılık yüzünden öldü.

John Battle üstü kapalı arabasıyla, çiftliğe sahip çıkmaya geldi. Annesinin hem sara hastalığını hem de Tanrı konusundaki çılgın bilgilerini almıştı. Yaşamını cin ve ifritlerle boğuşmaya adanmış bir adamdı. Açık hava toplantılarının birinden öbürüne gidip ellerini kollarını sallayarak iblislere meydan okumuş, insan kılığındaki ifritleri cezalandırmış, insan ruhlarına giren şeytanları kovmuştu.

Evine döndüğü zaman da John Battle, şeytanlardan yakasını kurtaramayıp onlarla cebelleşmek zorunda kaldı. Zerzevat sıraları tohuma kaçtı; birkaç kez gönüllü olarak ürün verdikten sonra otlara yenik düşüp boyun eğdiler. Çiftlik bakımsızlıktan yine doğanın bir parçası olup çıktı. İfritlerse gün günden dişleniyor, azıtıyorlardı.

John Battle savunma amacıyla giysilerine beyaz iplikle haçlar işledi; böylece zırha bürünmüş durumda, Karanlığın Orduları'na karşı savaşa girişti. Alacakaranlıkta elinde koca bir sopa, çiftliğin çevresinde sinsi sinsi dönüp dolandığı görülüyordu. Çalılara saldırıp sopasını sağa sola indirerek lanetler yağıdırıyor, sonunda iblisleri gizlendikleri yerlerden dışarıya uğratiyordu. Geceleyin çitlerin arasından sessizce sürünerek bir ifritler toplantısına baskın yapıyor, sonra korkusuzca ileri atılıyor, silahını amansızca kullanmaya başlıyordu. Gündüzleri evine girip uyuyordu; çünkü İyi Saatte Olsunlar gün ışığında iş görmezlerdi.

Bir akşam üzeri gölgelerin koyulduğu bir sırada John Battle kendi avlusundaki bir leylak fundasının üzerine büyük bir dik-katle yürüdü. Fundanın gizli bir ifrit toplantısına yataklık ettiğini biliyordu. Düşmanın kaçmasına fırsat vermeyecek kadar yakına gelince çığlıklar koparıp sopasını sallayarak atıldı. Bıçak gibi keskin sopa vuruşlarıyla uyanan bir yılan, çingırağını uykulu uykulu çalarak o yassı, kaskatı kafasını doğrulttu. John sopası elinden düşerek ürperdi. Çünkü yılanların o kuru, keskin "ayağını denk al" demeye gelen sesleri insanın kanını dondurur. John Battle

dizüstü çökerek bir an içinden bir dua okudu. Derken birden, "Cennet Bağı'ndaki o zehirli, uğursuz yılan bu!" diye bağırdı. "Çık dışarı, seni şeytan!"

John Battle, parmaklarını açarak, yılanı elleriyle tutmak üzere ileri doğru atıldı.

Yılan onu koruyucu haçların bulunmadığı bir yerden, boyundan, üç kez soktu. John Battle pek az çırpındı, birkaç dakika sonra da öldü.

Komşular onu, leş kargaları yere konmaya başladığı zaman buldular. Buldukları da öylesine bir şeydi ki o günden sonra Battle Çiftliği'nin yakınından geçmeye korkar oldular.

On yıl çiftlik nadasa yattı. Çocuklar evin perili olduğunu söylüyor; kendi kendilerini korkutmak amacıyla geceleri toplaşır oraya gidiyorlardı. Bomboş, kör gözlerle bakan ıssız evde tüyler ürpertici bir şey vardı. Beyaz boyalar uzun pürçümlerle dökülüyor, çatı kaplamaları salkım saçak kıvrılıp bükülüyordu. Tarlalar desen iyiden iyiye yabanıllaşmıştı. Çiftliğin yeni sahibi George Battle'ın uzak bir kardeş çocuğuydu. Çiftliği hiç görmemişti.

1921'de Mistrovic'ler Battle Çiftliği'ne yerleştiler.

Hiç beklenmedik, gizemli bir şekilde çıkageldiler. Bir sabah vadi halkı Battle Çiftliği'nin evinde buldu onları: Çok kocamış bir adamla onun kadar kocamış olan karısı; ince sarı derileri o çıkık elmacıkkemiklerinin üstüne sımsıkı gerilmiş iki iskelet-insan. İkisi de İngilizce bilmiyordu. Onlarla vadi arasındaki bağlantıyı, elmacıkkemikleri onlarınki gibi çıkık, kısacık kesilmiş kara saçları alnının ortasına inen, yumuşak, somurtuk kara gözlü, gençten bir adam olan oğulları sağlıyordu. O da İngilizceyi yabancı bir şiveyle konuşuyor, ihtiyaç duyduğu şeyleri belirtmekten öte de laf etmiyordu.

Dükkânda rastladığı vadililer onu alttan alta sorguya çekiyorlarsa da hiç bilgi edinmiyorlardı.

Bir gün dükkânın sahibi T.B. Allen, "Biz hep o çiftliği perili diye bilirdik," dedi. "Hiç hortlak filan gördünüz mü?"

"Yok," dedi Mistrovic'lerin oğlu.

“Hele bir otları ayıklansa pek güzel topraktır.”

Mustrovic döndü, dışarı çıktı.

Allen, “O çiftlikte bir tuhafılık var,” diye baş salladı. “İçinde oturanların hiçbiri konuşmayı sevmiyor.”

Yaşlı karı koca ortalıkta pek gözükmüyorlardı ama oğulları bütün gün tarlalarda çalışıyordu. Bir başına toprağı temizliyor; ekiyor, ağaçları buduyor, ilaçlıyordu. Günün hangi saatinde bak-sanız onun harıl harıl çalıştığını görebilirdiniz. İşlerini, yürüyeceğı yerde koşarak yapıyordu. Yüzünde bir ifade vardı: harmanı kaldırmaya fırsat bulamadan zamanın duruvermesinden korkuyormuş gibi...

Üçü de o koca evin mutfağında oturup kalkıyor, mutfakta ya-tıyorlardı. Öbür odaların hepsi kapalı, bomboş pencereler kırık dökük duruyordu. Mustrovic’ler mutfak pencerelerinin kırık yerlerini de yapışkan sinek kağıdıyla örtmüşlerdi. Eve ne bir fırça boya sürüyor ne de bir çivi çakıyorlardı. Ama genç adamın, delice çalışmalarının bir sonucu olarak toprak eski güzelliğini yeniden kazanmaya başladı. Genç adam tam iki yıl ırgatlar gibi işledi toprağı. Sabahın daha köründe evden çıkıyor, karanlık iyice basmadan içeri girmiyordu.

Derken bir sabah arabasıyla dükkâna giderken Pat Humbert, Mustrovic’lerin bacasından duman çıkmadığını gördü. Allen’a, “Ev gene boşaltılmışa benziyor,” dedi. “Gerçi ortalıkta zaten delikanlıdan başkasını görmezdik ya, bu sabah bir garipsedim işte. Demek istediğim, evin üzerine bir ıssızlık çökmüşe benzer yine...”

Üç gün üst üste komşular Mustrovic’lerin bacasını ürküntüyle gözlediler. Araştırmaya çıkıp da gülünç düşmek hiç işlerine gelmiyordu. Dördüncü gün Pat Humbert’la T. B. Allen bir de John Whiteside, Battle Çiftliği’ne yürüdüler. Çevrede hışırtılı bir sessizlik vardı. Ev gerçekten de boşaltılmışa benziyordu. John Whiteside mutfak kapısını tıklattı.

Herhangi bir yanıt ya da kıpırtı duymayınca tokmağı çevirdi. Kapı kolayca açıldı. Mutfak pırıl pırıl, sofra kurulu duruyordu; masanın üstünde tabaklar, çorba dolu taslar, yağda pişmiş yu-

murtalarla dilimlenmiş ekmekler. Yiyeceklerin üstü hafiften küflenmeye yüz tutmuştu. Açık kapıdan vuran gün ışığında birkaç sinek amaçsızcasına uçuşuyordu.

Pat Humbert, "Hey, evde kimse var mı?" diye bağırdı.

Aptallık ettiğini o da biliyordu.

Evi tepeden tırnağa aradılar ama bomboştu. Zaten mutfak dışındaki odalarda eşya da yoktu. Çiftlik yine ıpıssız kalmıştı. Hem de birkaç dakika içinde, apar topar boşaltıldığı belliydi.

Daha sonra Şerif'e haber verdikleri zaman da duruma ışık tutacak başkaca bilgi edinilemedi. Mistrovic'ler çiftliği peşin parayla satın almışlar, sonra tek iz bırakmaksızın çıkıp gitmişlerdi. Gittiklerini hiç gören olmamıştı. Bir daha da hiç gören olmadı onları. Yörede onların üzerine kuşku çekecek herhangi bir olay da yaşanmış değildi. Bir sabah Mistrovic'ler tam kahvaltıya oturmak üzereyken ortadan yok oluvermişlerdi. Durum dükkânda toplanan komşuların ağzında sakız olup çiğnendi ama hiç kimse bu olaya akla yakın bir yorum getiremiyordu.

Toprağı yine otlar bürüdü, yaban böğürtlenlerinin çalıları meyve ağaçlarının dallarını sardı. Toprak, idmanla alışıarak ustalaştığı bir işi yaparcasına, yeriden, hemencecik yabanullaştı.

Çiftlik, vergisi ödensin diye, Monterey'deki bir emlakçıya satıldı. Cennet Çayırı'nda oturanlar açığa vursalar da vurmasalar da Battle Çiftliği'nin tekinsiz olduğuna artık inanmışlardı.

"Toprak güzel olmasına güzel de üstüne para verseler almam," diyorlardı. "Nedir bilmem, ama o yerde bir tuhafılık var işte. İnsanın tüyleri ürperiyor. Hortlakların kol gezdiğine inanası geliyor adamın."

Eski Battle Çiftliği'nin yeniden satın alınmış olduğu duyulunca Cennet Çayırı'nın ahalisinde tatlı bir ürperti dolaştı. Söylentiyi dükkâna, evin önünde otomobiller görmüş olan Pat Humbert getirdi; dükkâncı T.B. Allen da haberi her önüne gelene yaydı. Allen çiftliğin yeni sahipleri konusunda kafadan bir sürü şey atıyor, bunları da söze hep, "dediklerine bakılırsa" diye başlayarak müşterilerine anlatıyordu.

“Dediklerine bakılırsa Battle Çiftliği’ni alan adam hani şu perili evleri inceleyip o konuda yazılar yazan adamlardanmış...”

T.B. Allen’ın “dediklerine bakılırsa” deyimi, savunmasıydı. Gazetelerin, “güvenilir kaynaklara göre” demesi gibi kullanıyordu bu sözcükleri.

Bert Munroe daha yeni mülküne gelip yerleşmeden Cennet Çayırı’nda onun üstüne, on-onbeş söylenti çıkmış, ağızdan ağıza gezmeye başlanıyordu bile. Bert yeni komşularının kendini gözlediklerini biliyor ama hiçbir zaman onlarla göz göze gelip, işi açığa vurmak istemiyordu. Taşralılar bu gizli gözetlemeyi inceleyerek gerçek bir sanat düzeyinde geliştirmişlerdir. Giysilerle örtülmeyen her yerinizi en ufak noktasına dek görmüşler, sırtınızdaki giysileri sınıflandırıp ezberlemiş, gözünüzün rengini, burnunuzun biçimini seçerek sonunda kişiliğinizle görünümünüzü üç-dört sığara indirgemişlerdir de siz hâlâ, bunca zamandır, “Bu adamların benim varlığımdan bile haberleri yok” diye düşünürsünüz.

Eski çiftliği satın aldıktan sonra Bert Munroe evi onarsınlar diye bir sürü marangozu çalıştırırken kendi de avluyu saran otların arasında işe girdi. Evin içinde kaç parça eşya bulunduydu dışarı çıkarıldı, avluda yakıldı. Evin içindeki kimi duvarlar yıkılırken başka duvarlar örüldü. Çatıya baştan başa amyant döşendi. Son olarak da dış duvarlara taptaze, açık sarı bir boya çekildi.

Bütün sarmaşıklarla avludaki ağaçları eve ışık girsin diye Bert kendisi kesti. Aradan üç hafta geçmeden eski evde o ıssız, perili köşk havasının izi bile kalmamıştı. Dahice buluşlar birbirini izleyince ev, Batı yöresindeki binlerce taşra köşkünün tıpatıp bir örneği olup çıkmıştı.

İç ve dış boyalar kurur kurumaz eşyalar geldi: Puf yastıklı koltuklar, rahat bir kanepa, çini bir soba, boyayla tahtaya benzetilmiş olan, yatanı rahat ettireceklerine matematiksel açıdan bile garanti verebilecek cinsten çelik karyolalar. Çerçeveleri fisto fisto oymalı aynalar, Wilton halıları, mavi rengi moda etmiş olan çağdaş bir ressamın tablolarının kopyaları.

Eşyalarla birlikte Bayan Munroe ile üç küçük Munroe da geldiler. Bayan Munroe burnuna sıkıştırılmış çerçevesiz kelebek gözlüğüyle tombul bir kadındı. Gözlüğün ucundan bir de kurdele sarkıyordu. İyi bir ev kadınıydı Bayan Munroe. Yeni eşyaları kaç kez oradan kaldırtıp oraya koydurttu, içine sininceye değin. İçine sindiği zaman da eşyayı yoğun bir bakışla süzüyor, sonra evet gibilerden başını sallayarak gülümsüyordu. O eşya artık yerli yerini bulmuştu; ancak temizlikten temizliğe kıpırdatılabilirdi.

Munroe'ların kızı Mae, yuvarlacık yumuşak yanakları, dolgun dudaklarıyla güzel bir kızdı. Yapısı da şehvetliydi ya, çenesinin altındaki o minik, tatlı gıdı onun sonradan annesi gibi tombullaşacağına işaret ediyordu. Mae'nin gözleri de dostça ve açıkyürekliydi. Zeki olmamakla birlikte hiç aptal değildi. Yavaş yavaş, ne kendisi ne de başkaları ayırına varmaksızın, annesinin bir kopyası olup çıkacaktı: Eteği belinde bir ev hanımı, gürbüz çocuklar doğurup büyüten bir anne, her aradığını kocasında bulan bir eş...

Yeni odasında Mae aynasının çerçevesiyle camının arasına danslı toplantı programları sıkıştırmış, duvarlara Monterey'deki arkadaşlarının çerçeveli fotoğraflarını asmış, fotoğraf albümüyle kilitli güncesini başucundaki komodinin üstüne koymuştu. Güncesinde, danslı ve danssız arkadaş toplantılarını, anılarını, kimi delikanlılara karşı duyduğu ılımlı eğilimleri, şekerleme tarifleri gibi hiç de ilginç olmayan birtakım gizleri meraklı gözlerden saklıyordu. Mae yatak odasının perdelerini de kendisi alıp dikti: ışıltılı süzsün diye taktığı, tiyatro dekorlarına benzer uçuk pembe tül-lerle çiçekli kretondan seyvanlar. Büzgülü satenden yatak örtüsünün üzerine kışkırtıcı duruşlarla beş tane ipekli yastık yerleştirdi, bunların üzerine de baygın dudaklarından kumaş bir sigara sar-kan, uzun bacaklı bir Fransız bebeği yasladı. Mae'ye sorarsanız bu bebek onun geniş düşünceli oluşunun, aklının daha pek ermediği şeylere karşı gösterdiği hoşgörünün bir kanıtıydı. Kendisi "renkli" geçmişleri olan kimselerle arkadaşlık etmesini severdi. Çünkü, böyle arkadaşlarla birlikte olmak, onların anlatılarını dinlemek, kendi yaşantısının lekesiz olmasının verdiği utanç ve pişmanlıkla

karışık duygusunu ona unuttururdu. On dokuz yaşındaydı Mae, çoğu zaman kafası evlilik düşünceleriyle doluydu. Delikanlılarla gezmeye çıktığında içtenlik ve heyecanla "ideal"lerden söz eden Mae'nin "ideal" kavramı biraz silikti. İdealler yalnızca, insanın danstan dönerken otomobilde ne biçim ve nereye değin öpüşebileceğini yöneten bir tür kural gibi bir şeydiler ona göre.

Jimmie Munroe on yedi yaşındaydı. Liseyi yeni bitirmişti. Dünyaya son derece tepeden bakan, yaşamı buruk bir dudak бүкüşüyle karşılayan görmüş-geçirmiş bir hayat erkeği! Anne babasının yanında Jimmie çoğunlukla asık suratlı, içten pazarlıklı bir tutumla dolaşırdı. Yaşam konusundaki bilgisini onlara emanet edemeyeceğini biliyordu. Anlamayacaklardı, nasıl olsa. Günahı, kahramanlığı bilmeyen bir kuşağın insanlarıydı onlar. İnsanın tüm duygusal olanakları tükettikten sonra yaşamını bilime adanması gibi kesin bir amacı hoş karşılamazlardı. Bilim deyince Jimmie radyoları, arkeolojiyi, uçakları demeye getiriyordu. Peru'da yaptığı kazılarda topraktan altın vazolar çıkardığını görür gibi oluyordu. Hücreye benzer bir çalışma odasına kapanarak yıllar yılı dış dünyanın alayına göğüs gerip çile çektikten sonra, tasarım yönünden yepyeni, hız yönünden soluk kesici bir uçakla dışarı çıktığını görür gibi oluyordu.

Yeni eve yerleşir yerleşmez Jimmie'nin odası ufak makinelerin karışıklığına boğuldu. Kulaklıklı bir telsiz kristali, elle işletilerek bir telgrafın tuşlarını harekete geçiren bir manyeto, pirinçten yapılmış bir teleskop, parçalara ayrılmış daha nice makineler! Jimmie'nin gizli bir deposu da vardı: kocaman, asma kilitli, meşe ağacından bir sandık. Sandığın içinde, yarım kutu dinamit kapsülü, eski bir revolver, bir paket Melachrino sigarası, Şen Dul diye bilinen üç alet, ufak bir şişe şeftali brendisi, hançer biçiminde küçük bir bıçak, dört ayrı kızdan gelme dört mektup paketi, dans ettiği kızlardan aşırıldığı on altı tane dudak boyası, bir kutu içinde şimdiki sevgililerinin hatıraları: kurutulmuş çiçeklerle mendiller, düğmeler, sonra en paha biçilmez hazinesi olan, siyah dantel süslü, yuvarlak bir jartiyer.

Jimmie bu jartiyeri nasıl alabildiğini unutmuştu ya zaten işin aklında kalan yanı daha tatlıydı. Delikanlı bu kutuyu açmazdan önce odanın kapısını mutlaka kilitlerdi.

Okuldayken Jimmie'nin günah rekoruna birçok arkadaşları ulaşmış, hatta kimileri bu rekoru rahatlıkla kırmıştı. Gelgelelim Cennet Çayırı'na taşındıktan hemen sonra delikanlı günahkarlık yönünden rakipsiz olduğunu anladı. Böyle dopdolu yaşamış olması, vadinin yeni yetişen genç kızlarının gözünde onu yüceltiyordu. Jimmie kendine ıslah olmuş eski bir çapkın, tövbe etmiş bir hovarda gözüyle bakmaya başladı ama ıslah olması onun yine baştan çıkma olasılığını ortadan kaldırmıyordu! Yakışıklı çocuk sayılırdı Jimmie. İnce, güzel yapılı, kara kaşlı, kara gözlü...

En küçükleri olan ve her zaman Manny denilen yedi yaşındaki Manfred, burnundaki etten ötürü yüzü hep sıkıntılı duran, kavruk, benzi soluk bir çocuktur. Anne babası onun burnundaki etten haberdardı, hatta onu aldırtnanın sözünü bile kaç kez etmişlerdi. Manny ameliyat düşüncesinden delicesine korkar olmuş, annesi de yaramazlık ettiğinde ona bu konuyla gözdağı vermek huyunu edinmişti. Şimdi ne zaman burnundaki eti aldırmanın sözü geçse Manny korkudan deliye dönüyordu.

Bay ve Bayan Munroe ona, düşünmesini seven, belki de üstün zekalı bir çocuk gözüyle bakıyorlardı. Manny çoğunlukla kendi başına oynuyor, kimi zaman saatlerce gözlerini boşluğa dikip oturuyordu. Burun eti beyninin gelişmesini etkilediğinden zeka düzeyinin normalden düşük olduğunu yıllar sonra algılayacaklardı. Çoğunlukla uslu bir çocuktur. Manny, söz dinler, dinlemezse bile korkutularak çarçabuk yola getirilebilirdi. Gelgelelim korkunun dozu biraz fazla kaçarsa Manny zıvanadan çıkar, hatta korunma içgüdüsünü bile yitirirdi. Başını yerlere çarpması yüzünden alnından kanlar boşanıp gözlerinden aşağı aktığı çok görülmüştü.

Bert Munroe ne yapıp etse kendini yenik düşüren bir Güç'le savaştıktan yorgun düştüğü için Cennet Çayırı'na gelmişti. Hayata atıldığından beri birçok iş tutmuş, bunların hepsi de başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Bert'in suçu değil de her seferinde bir

şanssızlık, bir terslik yüzünden. Ki bunlar teker teker ele alınırsa birer rastlantı sayılabilirdi. Gelgelelim Bert tersliklerin hepsini bir arada düşününce bunları, kendi başarısını engellemeye çıkmış düşman bir Felek'in oyunları olarak görüyordu. Bütün başarı yollarını tutmuş olan bu adsız Şey'le cebelleşmekten usanmıştı. Elli beş yaşındaydı olup olacağı, ne var ki dinlenmek istiyordu. Lanetlenmiş olduğuna yarı yarıya inanmış durumdaydı.

Yıllar önce bir kentin kenarından geçen yolda bir garaj açmıştı. İşleri tıkrındaydı, su gibi para kazanıyordu. Geleceğe tam güvenle bakmaya başladığı sırada, Devlet Karayolları ana şoseyi başka bir sokaktan geçirdi. Bert'i de işsiz güçsüz, dımdızlak ortada bıraktı. Bert garajı bir yıl kadar sonra satarak bir bakkal dükkânı açtı. İşi bu kez de yolunda gitti; Bert borçlarını temizledikten sonra bankaya para yatırmaya başladı. Derken zincirleme dükkânlar açan bir bakkaliye firması burnunun dibine gelip yerleşti, bir ucuzluk savaşına girdi, Bert'i piyasadan çekilmeye zorladı.

Duyarlı bir adamdı Bert. Buna benzer işler başına öyle çok geliyordu ki! Tam işini sağlama bağladığını sandığı bir sırada felek sillesini indiriyordu. Kendine olan güvenini yitirmeye başlamıştı. Savaş çıktığı zaman Bert hemen hemen çökmüş durumdaydı. Savaşın sırtından para kazanılabileceğini bilmez değildi ya bunca zamandır üst üste uğradığı yenilgilerden sonra yılmıştı artık.

Fasulye alım satımı için kontrat imzalamazdan önce çok düşündü taşındı, işin sağlam olduğuna kanaat getirinceye değin incedi, sık dokudu. İlk yıl fasulyeleri daha tarladayken satın alarak elli bin dolar kazandı. İkinci yıl iki yüz bine çıktı. Üçüncü yıl binlerce dönümlük fasulyeyi ekilmezden önce satın aldı. Kontrata göre ürünün bir kilosuna yirmi sent ödemeyi garanti etti. Fasulyeleri kilosu otuziki sentten satabileceğini hesaplıyordu. Savaş tam o kasımda sona erdi, Bert ürünü kilosu sekiz sentten verdi. Elinde, işe başlarkenki sermayesinden biraz daha az bir para kalmıştı.

Bu kez Bert başında bir uğursuzluk dolaştığına gerçekten inandı. Öylesine bir çöküntü içindeydi ki evinden pek seyrek çıkar olmuştu. Bahçede çalışıp birkaç türlü sebze yetiştiriyor, bir yandan

da durmadan, kara kara, yazgısının düşmanlığını düşünüyordu. Durgun, yosun tutmuş yıllar boyunca yavaş yavaş, toprağa karşı bir özlem bürüdü içini. Yazgısıyla çatışmayacak tek girişim dalının çiftçilik olacağına inandı. Düşünüyordu da, ufak bir çiftlikte dirliğe, güvenliğe kavuşabilirdi belki.

Battle Çiftliği Monterey'deki bir emlakçı firmasınca satışa çıkarılmıştı. Bert çiftliğe baktı, nasıl değiştirebileceğini gözünde canlandırdı, satın aldı. İlk evdekiler bu işe karşı çıktılar. Gelgelelim Bert avluyu temizleyip eve elektrik ve telefon bağlatarak yeni eşyalar yerleştirdi onlar da hemen hemen onun kadar heveslendiler. Bayan Munroe, kocasının Monterey'deki evlerinin avlusunda arpacı kumruları gibi düşünmesindense, herhangi bir değişikliğin yeğ olacağı kanısındaydı.

Çiftliği satın aldığı dakikada Bert içinde bir özgürlük duydu. Büyü bozulmuş, uğursuzluk ortadan kalkmıştı. Daha bir ay geçmeden Bert'in omuzları dikleşmiş, yüzündeki ürkek, kuşkulu bakış silinmişti. Çiftçiliğe büyük bir coşkuyla adadı kendini. Çiftçilik yöntemleri konusunda ne bulursa okumaya başladı; bir yardımcı kiraladı. Sabahtan akşama dek çalışıyordu artık. Her yeni gün onun gözünde yeni bir heyecan demekti. Toprakta filiz süren her tohum ona verilen bir güvence sözünün yenilenmesiydi. Bert mutluydu. Kendine olan güvenini yeniden kazandığı için vadide dostlar da edinerek yerini sağlamlaştırmaya başladı.

Taşra çevrelerinde çarçabuk benimsenmek güç iştir; büyük bir incelik ve anlayış gerektirir. Vadi ahalisi Munroe'ların yerleşmesini uzaktan uzağa, azıcık dış bileyerek seyretmişti. Battle Çiftliği periliydi. Oldum olası inanmışlardı buna, gülüp alay edenler bile. Şimdiyse adamın biri gelip onların yanıltmış olduğunu kanıtlıyordu. Bu yetmezmiş gibi, o eski lanetli çiftliği söküp yerine sevimli, verimli, zararsız bir çiftlik kurarak vadinin görünümünü bile değiştirmişti. Oysa vadidekiler Battle Çiftliği'nin eski durumuna alışkınlardı. Yapılan değişikliğe gizliden gizliye hınç besliyorlardı.

Bert'in bu hıncı silip süpürebilmesi şaşılacak şeydi. Aradan üç ay geçmeden Bert vadinin bir parçası olup çıkmıştı: oturaklı,

güvenilir bir adam, komşulardan biri. Öteki çiftçilerle arasında ödünç araç gereç alışverişi bile başlamıştı. Altıncı ayın sonunda Bert Okul Yönetim Kurulu'na üye seçildi. Onu başkalarına sevdiren şey daha çok lanetten kurtulmuş olmanın kıvancıydı. Üstelik iyi yürekli bir adamdı da. Yardım etmeyi seviyor, daha da önemlisi, yardım istemekten çekinmiyordu.

Bir gün durumunu dükkânda toplaşan çiftçilere anlatmıştı. Onlar da Bert'in açıklamasındaki dürüstlüğü beğenmişlerdi. T.B. Allen yine her zamanki sorusunu sordu:

"Biz o çiftliği, ne bileyim, uğursuz filan sanırdık. Çok garip şeyler geçmiştir orada. Geldiğinizden bu yana hortlak filan görmediniz ya?"

Bert güldü.

"Ortalıkta yiyecek bir şey bırakmazsanız fareler de çekip giderler. Ben de bu evdeki tüm eskilikle karanlığı ortadan kaldırdım. Hortlaklar böyle şeylerle beslenirler!"

Allen, "Gerçekten gül gibi yaptın çiftliği," diye itirafta bulundu. "Zaten bizim Çayır'da bundan iyi yer yoktur, yeter ki güzelce bakılsın."

Aklında yeni bir düşünce biçimlenmeye başlamış olan Bert'in kaşları da yavaştan çatıldı:

"Benim de başıma gelmedik kalmadı," dedi. "Bir sürü iş tuttum, her biri kötü sonuç verdi. Buraya geldiğimde ben de üzerimde bir uğursuzluk dolaştığına inanıyordum, neredeyse." Birden aklına gelen şey karşısında neşeli bir kahkaha attı: "İşe bak be! Ne yapıyorum bu durumda? Dosdoğru gelip, lanetli diye anılan bir yer buluyorum, elimle koymuş gibi! Vay canına! Bakın, aklıma ne geldi biliyor musunuz? Belki benim uğursuzlukla çiftliğin uğursuzluğu kavgaya tutuşup birbirlerini öldürmüşlerdir. Her neyse ikisinin de yok olup gittiklerine kalıbımı basarım."

Onunla birlikte çiftçiler de güldüler. T.B. Allen elini tezgâha vurarak, "Bu düşünceyi beğendim," diye bağırdı. "Ama benim aklıma daha iyisi geldi. Bir de bakmışsın senin lanetle çiftliğin laneti çiftleşmişler, bir tarla faresinin yuvasına çekilmişler, bir çift

çingiraklı yılan gibi. Bir de bakmışsın günlerden bir gün Cennet Çayırı'na kıvıl kıvıl kıvıl bir sürü lanet yavrusu yayılmış!"

Dükkândakiler bu sözlere kahkahalarla güldüler. T. B. Allen sırasında yeniden anlatabilmek için bütün sahneyi ezberledi. Neredeyse hani şu tiyatro oyunlarındaki konuşmalara benziyor, diye düşünüyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Edward Wicks, Cennet Çayırı'ndaki kır yolunun kenarında ufak, karanlık görünümlü bir evde otururdu. Evin ardında bir şeftali bahçesiyle geniş bir sebze bahçesi vardı. Edward Wicks, şeftali bahçesinin bakımıyla uğraşırken güzel kızıyla karısı da sebze bahçesinde çalışır, fasulyelerle bezelyeleri, turfanda çilekleri Monterey'de satılmak üzere hazırlarlardı.

Edward Wicks'in esmer, küt bir yüzü, hemen hemen hiç kirpiksiz ufacak gözleri vardı. Kendisi vadinin en kurnaz, en anasının gözü adamı olarak tanınırdı. Çekişerek pazarlık eder, şeftalilerini komşularınunkilerden üç beş kuruş fazlasına sattığı zaman sevincinden etekleri zil çalardı. At alım satımlarında elinden geldiği zaman, kurallara uygun olarak hile yapardı. Bu iş bilirliği yüzünden çevresinin saygısını kazanmıştı. Gelgelelim ne tuhaftır ki hiç zenginleşmiyordu. Parasını tahvillere yatırdığını söylerdi. Okulun yönetim kurulunun toplantılarında öbür üyelerden çeşitli tahviller konusunda akıl sorar, böylece de çok varlıklıymış gibi bir izlenim yaratırdı.

Vadi ahalisinin arasında Çakal Wicks diye anılırdı.

"Çakal mı?" derlerdi komşular kendi aralarında konuşurlarken. "Oooo, yirmi binlik adamdır bana sorarsan, belki daha bile fazla. Bakma, anasının gözüdür o."

Oysa gerçekte Çakal'ın bankada, hiçbir zaman beş yüz doları aşkın parası bulunmamıştı.

En büyük zevki paralı adam yerine konmaktı. Hatta bundan öylesine zevk alıyordu ki zamanla para sahibi olmayı da gereksemeye başladı. Kafasındaki serveti elli bin dolardan hesaplaya-

rak bir defter açtı. Buraya çeşitli yatırımlarıyla bunların faizlerini yazıyordu. Bu yatırımlar, hesaplar, onun yaşamının bir numaralı mutluluğuydu.

Salinas'ta, Monterey kentinin güney bölümünde bir kuyu kazmak amacıyla bir petrol şirketi kuruldu. Çakal bunu duyunca hisse senetlerinin değerini konuşmak üzere John Whiteside'in çiftliğine gitti.

"Şu Güney Kenti Petrol Şirketi ilgimi çekiyor da," dedi.

"Bilmem ki, jeologların raporları bana olumlu geldi," diye yanıtladı onu John Whiteside. "O yörede petrol bulunduğunu oldum olası duyar dururum. Yıllar oluyor, duyalı. Gene de ben olsam şimdilik çok para yatırmazdım."

Çakal alt dudağını iki parmağının arasında dürerek bir an düşüncelere daldı.

"Kafamda evirip çevirdim," dedi. "Bana kalırsa iyi iş. Bir yerlerde bir on bin dolarım var, yeterince para getirmiyor bana. Şu işi bir iyi inceleyeyim diyorum da, bir de senin ne düşündüğünü öğreneyim dedim."

Gelgelelim Çakal kararını vermişti bile. Evine döndüğünde hesap defterini raftan indirerek kafasındaki bankada yatan on bin doları çekti. Sonra tahviller listesine Güney Kenti Petrol Şirketi'nin bin tane hisse senedini ekledi. O günden sonra hisselerin gelişmelerini gösteren listeleri ateşli bir heyecanla izler oldu. Hisselerin fiyatı birazcık yükseldi mi Çakal tekdüze bir ıslık tutturarak do-laşmaya başlıyor, senetlerin değerinde bir düşme olduğu zaman boğazına bir kaygı yumrusu takılıyordu.

Sonunda bir gün şirket hisselerinin fiyatında birden bire yükselme olunca Çakal öylesine sevindi ki dükkâna giderek, şömine üstüne konacak siyah mermer bir saat aldı. Saatin iki yanında, siyah mermer sütunlar, tepesinde de bronzdan bir atlı biblosu vardı. Dükkândaki çiftçiler bilgiç bilgiç bakışarak aralarında, "Bizim Çakal turnayı gözünden vurmak üzere olmalı," diye fısıldaştılar.

Bir hafta sonra tahviller bulunmaz oldu, şirket ortadan silindi. Çakal bu haberi alır almaz o koca hesap defterini çekip çıkardı,

kendi hisse senetlerini krizden bir gün önce satarak iki bin liralık kâr yapmış olduğunu kayda geçirdi.

Otomobiliyle Monterey'den dönmekte olan Pat Humbert, Çakal'ın evinin önündeki kır yolunda durdu.

"Duyduğuma göre sizin şu Güney Kenti Petrol Şirketi kötü batmış," dedi.

Çakal kendine güvenenlerin gururu ve hoşnutluğuyla gülümsedi.

"Sen beni ne sandın be Sam? Hisselerimi iki gün önce sattımdı ben. Benim çürük tahtaya basmadığımı senin de bilmen gerekir. O tahvillerin çürük mal olduğunu ben baştan biliyordum. Beri yandan, kurucular yüklerini tutsun diye fiyatta bir yükselme olacağını da biliyordum. Onlar tahvillerini elden çıkarmaya başlayınca ben durur muyum? Sattım gitti."

"Vay canına, aşkolsun be!" diye Pat hayranlıkla başını salladı.

Dükkâna gittiği zaman duyduklarını oradakilere de anlattı. Konu komşu başlarını ağır ağır sallayarak Çakal'ın parası üstüne yeni tahminler yürüttüler. Herhangi bir ticaret konusunda Çakal'ı karşılarına almanın işlerine gelmeyeceğini söylüyorlardı.

O günlerde Çakal, Monterey'deki bir bankadan dört yüz dolar kredi sağlayarak elden düşme bir Fordson traktör satın aldı.

Zamanla Çakal'ın sağduyusuyla ileri görüşünün ünü öylesine kök saldı ki, Cennet Çayırı'nda hiç kimse önce Çakal Wicks'e akıl danışmadan herhangi bir tarla, bir tahvil hatta bir beygir bile satın almaz oldu. Wicks hayranlarının her birinin sorununa dikkatle eğiliyor, sonunda şaşırtıcı derecede sağlam öğütler veriyordu.

Birkaç yıl sonra hesap defteri, onun akıllıca yatırımları sayesinde 125 bin dolar yapmış olduğunu gösteriyordu. Komşuları hâlâ yoksulluk içinde yaşadığını gördükleri zaman, para yüzünden burnu büyümedi diye ona karşı daha da büyük bir saygı besliyorlardı. Doğrusu enayi değildi şu Çakal. Anasının gözüydü. Karısı ve bir içim su kadar güzel olan kızı hâlâ sebze yetiştirerek Monterey'de satışa hazırlarken Çakal da şeftali bahçesinde yapılması gereken binbir işle uğraşıyordu.

Çakal'ın başından şöyle aşk denebilecek bir "aşk" geçmemişti. On dokuz yaşındayken Katherine Mullock'u serbest bulduğu için üç kez dansa götürmüştü. Bu, geleneksel örnek ve görenek çarklarını döndürmeye başladı. Çakal da, kız tarafıyla tüm komşuların kendinden umduğu şeyi yaparak, Katherine Mullock'la evlendi.

Katherine güzel değildi. Gene de taze bir sap otun gergin, kütür kütür diriliği ve genç bir kırağın yerli yerinde duramayan enerjisiyle doluydu. Evlendikten sonra polenle aşılınmış çiçekler gibi, canlılığını da tazeliğini de yitirdi. Yüzü sarktı, kalçaları yayıldı. Kadın yazgısının ikinci, yani didinme dönemine girdi.

Çakal, karısına ne hoş ne de hor davranırdı. Atlarına karşı kullandığı sessiz, tarafsız katılıkla yönetirdi onu. Karısını hırpalamayı da şımartmak kadar budalalık sayardı. Hiçbir zaman bir insanla konuşurcasına konuşmazdı onunla; umutlarını, düşüncelerini, yenilgilerini anlatmazdı, ne de kağıt üstünde kalan servetini, şeftali ürününü. Zaten konuşsa Katherine bunu yadırgar, rahatsız olurdu. Kendi yaşantısı yeterince karmaşıktı. Başkalarının düşünceleri ile sorunlarını da yüklenmeye dayanamazdı.

Wicks Çiftliği'nin üstündeki tek çirkin şey, kahverengi evdi. Doğanın süprüntüsü, yayıntı-döküntüsü, her geçen yıl toprağa karışır gider. Gelgelelim insanın yarattığı süprüntü daha kalıcıdır. Evin avlusuna çuval eskileri, yırtık kağıt, kırık cam parçaları, balya yapmakta kullanılan kocaman, karman çorman tel yumakları yayılmış duruyordu. Çiftlikte ot, çiçek bitmeyen tek yer evin çevresindeki sımsıkı basılmış çamurdu; küvetler dolusu sabunlu suyun dökülmesiyle sertleşen, düşmanlaşan kaskatı toprak. Çakal, meyve bahçesini açtığı hendeklerle suluyordu ama güzelim suları avlusuna harcamak için hiçbir neden göremiyordu.

Alice dünyaya geldiğinde Cennet Çayırı'nın kadınları, "Aman ne cici şey!" diye hayranlık gösterilerinde bulunmaya hazır, Wicks'lerin çiftliğine geldiler. Çocuğun gerçekten de ay parçası kadar güzel olduğunu gördükleri zamansa ne diyeceklerini bilemediler. Genç anneleri, kucaklarındaki o iğrenç sürüngeimsi yaratıkların gerçekte insan yavrusu olduklarına, büyüyünce birer

doğa garibesine dönüşmeyeceklerine inandırmak amacı güden sevinçli kadın yaygaraları bu durumda anlamını yitirmişti.

Üstelik Katherine'nin yavrusuna bakan gözlerinde, çoğu yeni annenin düşkırıklıklarını gizlemek amacıyla takındıkları yapmacık coşku ve kıvancın gölgesi de yoktu.

Bebenin gerçekten güzel olduğunu görünce annesinin içi huşuyla, kuşku ve ürküntünün karıştığı bir kaygıyla dolmuştu. Alice'nin güzelliği bedelsiz ele geçirilemeyecek kadar olağanüstü bir şeydi. Katherine içinden, güzel bebeklerinin büyüyünce çirkinleştiğini söylüyordu. Bunu söylemekle ürküntülerinin bir parçasını kıştılayıp kaçırabiliyordu sanki: Kaderi suçüstü yakalamış da kötü niyetini önceden öğrendiği için onu bir yere dek etkisiz kılmış gibi bir şey...

O ilk ziyaret gününde Çakal, kadınlardan birinin öbürüne inanmazlıkla, "Ama sahiden ay parçası gibi bu bebek," dediğini duymuştu. "Bunca güzellik... nereden geliyor dersin?"

Çakal dönüp yatak odasına gitti, yavru kızına uzun uzun baktı. Meyve bahçesine çıktığında hâlâ bu sorunu kafasında evirip çeviriyordu. Bebecik gerçekten ay parçası gibiydi. Katherine'nin, kendisinin, hısım akrabadan herhangi birinin bu işle bir ilişkisi olabileceğini düşünmek budalalık olurdu. Hepsi de, sıradan insanların ölçüsüne göre bile alımsız sayılırlardı çünkü. Kendisine paha biçilmez bir şeyin bağışlanmış olduğu ortadaydı. Bütün değerli şeylerde de herkesin gözü kaldığına göre Alice'i korumak gerekiyordu. Çakal, Tanrı konusu üstüne düşündüğü zamanlarda Tanrı'ya inanırdı elbette... Çakal'ın aklının ermediği hangi iş varsa onu yapan silik, belirsiz bir Varlık...

* * *

Alice büyüdükçe güzelleşiyordu. Teni gelincikler gibi renkli, ışıklı, saçları da eğretili saplarının yumuşak diriliğindeydi; gözleri her bakana dünyaları umdurtan sisli birer gök. Çocuğun o ciddi ciddi bakan gözlerini görünce insanı, "bu gözlerin için-

de benim bildiğim bir şeyler var" diye bir düşüncedir alıyordu. "Apaçık anımsadığım ya da ömrümce arayıp durduğum bir şey."

Derken Alice başını döndürünce, "Aman canım!" diyordunuz içinizden, "Olup olacağı çok güzel bir kız çocuğu işte!"

Çakal, kızına bakan kaç kişide bu tanışlık bakışını görmüştü. Koca adamların çocuğa bakınca kızarıp bozardıklarına, Alice yakınlardaysa oğlan çocuklarının aslanlar gibi dövüştüklerine tanık olmuştu.

Alice'e bakan her erkeğin yüzünde, babası bir açgözlülük, bir istek okuyordu. Meyve bahçesinde çalışırken çok zamanlar çingene- nelerin gelip kızı çaldıklarını görür gibi içi içini yiyordu. Günde kırk kez tehlikelere karşı uyarıyordu kızı; atların çiftesi, çitlerin yüksekliği, dere yataklarının diplerinde pusuda yatan tehlikeler, otomobillere dikkat etmeksizin karşı kaldırıma geçmenin intihar anlamına geldiği... Çakal çevresindeki komşuların, gezgin satıcıla- rın hepsini, hele hele yabancıların topunu, çocuk hırsızlığına birer aday olarak görüyordu. Cennet Çayırı'nda ne idüğü belirsiz, ip- siz-sapsızların görüldüğünü haber alınca, Çakal, Alice'i gözünün önünden ayırmıyordu. Kır sefası yapmaya bahçesine girenleri öyle bir öfkeyle kovuyordu ki karşısındakiler şaşıyordu.

Katherine'ye gelince, kızının gün günden artan güzelliği onun kaygılarını da büyütüyor, içini çürütüyordu. Kader onları sırtla- rından vurmaya hazırlanıyordu. Bu da demekti ki kader sillesini olanca şiddetiyle indirebilmek amacıyla güç toplamaktaydı. Za- manla Katherine kızının kölesi olup çıktı. Kızın çevresinde perva- ne gibi dolanıyor, ufak tefek hizmetlerini görmeye doyamıyordu onun; günleri sayılı olan bir hastaya hizmet edercesine.

Karı koca Wicks'ler, kızlarına tapınmakla, başına bir şey gele- cek diye korkmakla, onun güzelliğinin tadını cimrice, herkesten sakınarak çıkarmakla birlikte, bu güzelim kızın inanılamayacak kadar aptal, bön, geri zekalı bir çocuk olduğunu da biliyorlardı. Bunu bilmek Çakal'ın korkusunu daha da depreştiriyordu. Çün- kü baba, kızın kendi kendini koruyamayacağına, kaçırıp götür- mek isteyenlerin hemencecik ağına düşeceğine inanıyordu.

Ama Katherine'nin gözünde Alice'in aptallığı tatlı bir şeydi, çünkü kızına yardımcı olabilmek için eline bol bol fırsat veriyordu. Bu yaptığı yardım Katherine'ye bir yerde üstünlüğünü ispatlıyor, böylelikle evladiyla kendi arasındaki uçurumu biraz olsun kapatıyordu. Katherine kızının bütün zayıflıklarını sevinçle karşılıyordu, çünkü her zayıflık onları birbirlerine yaklaştırıyor, kendisine de bir başka üstünlük, yeni bir değer kazandırıyordu.

Alice on dört yaşına basınca, babasının kızı konusundaki kaygılarına bir yenisi eklendi. Bundan önce Çakal kızının yalnızca kaçırılmasından ya da bir kazaya uğrayıp çirkinleşmesinden korkarken şimdi onun başına bir hal gelip kızlığını yitirmesinden ödü kopar olmuştu. Uzun uzun aklını bu konuya taktıkça en sonuncu korku öbür ikisine baskın çıkmaya başladı. Kızının bekaretinin bozulması Çakal'ın gözünde kaçırılmak ve çirkinleşme ile eş anlamdaydı şimdi. Çiftliğe herhangi bir erkek ya da delikanlının yaklaştığını görünce huylanıp pireleniyordu.

Bu konu bir karabasan olup çıkmıştı onun için. Karısına durup durup Alice'i gözünden hiç irak etmesin diye tembihliyordu.

"Ne olacağını hiç bilemezsin," diyordu, o uçuk renkli gözleri sonsuz kuşkuyla çakmak çakmak. "Hiç bilinmez ne olacağı!"

Kızının akıl yetersizliği Çakal'ın korkularına korku katıyordu. "Kim olsa onu mahvedebilir" diye düşünüyordu. Kızla baş başa kalan herhangi biri yapabiliirdi bu işi. Alice de öylesine aptaldı ki kendisini koruyamazdı. Cins köpek meraklıları kızışma mevsiminde değerli dişi köpeklerine nasıl göz kulak olurlarsa, Çakal da tıpkı öyle, gözünü kızının üstünde hiç ayırmıyordu.

Bir süre sonra Çakal, Alice'in bakireliği kanıtlanmadıkça rahat edemez oldu. Her ay karısının başının etini yiyordu. Takvimin günlerini karısından daha iyi biliyordu.

"İşler yolunda ya?" diye aç kurtlar gibi soruyordu.

Katherine, "Daha dur bakalım," diye dudak bükerek yanıtlıyordu. Derken birkaç saat sonra yine: "Tamam mı?"

Çakal bu sorgudan hiç vazgeçmiyordu, ta ki Katherine, "Elbette tamam, ya ne sanıyordun?" diye yanıtlayınca dek.

Bu yanıt Çakal'ın içine bir ay için su serpiyorsa da kızını göz altında bulundurmasını önleyemiyordu. Bakireliğe el değmemiştir. Demek ki hâlâ başında nöbet tutmak gerekti.

Günlerden bir gün Alice'in evlenmek isteyeceğini Çakal bilmez değildi. Ne var ki bu düşünceyi, aklına sık sık gelmesine karşın kovmak, unutmak istiyordu. Çünkü onun gözünde kızının evlenmesi de ırzına geçilmesi kadar iğrenç bir düşünceydi. Alice, özenle esirgenip saklanması gereken, paha biçilmez bir şeydi. Çakal için bu bir ahlak sorunu değil, estetik bir sorundu. Bir kez kızlığı bozulursa Alice babasının üstüne titrediği paha biçilmez hazine olmaktan çıkardı artık. Çakal, Alice'i bir babanın kızını sevdiği gibi sevmiyordu ki! Onun güzelliğini, eşi bulunmaz, paha biçilmez bir hazineymişçesine kırk düğüm altında gizleyerek, için için, kabına sığamayan bir hazla üstüne titriyordu. Aydan aya, "İşler yolunda mı? Tamam mı?" diye sora sora sonunda bu bakirelik konusu Alice'in sağlığını, sağlamlığını, güvencesini simgeler oldu.

Bir gün Alice on altı yaşındayken Çakal kaygılı bir yüzle karısının yanına yanaştı, "Biliyor musun, Alice'in durumunu kesinlikle bilemeyiz; demek istediğim, tam anlamıyla nasıl emin olabiliriz, alıp bir doktora götürmedikçe?"

Katherine bir an bu sözlerin ne anlama geldiğini çıkarmaya çalışarak kocasının yüzüne bön bön baktı. Sonra ömründe ilk olarak ayrıntı kabardı.

"Kuşkucu, pis solucan sen de," dedi. "Yıkıl karşımdan! Eğer bu lafı bir daha açarsan ben de... ben de başımı alır giderim."

Onun bu çemkirmesi Çakal'ı biraz şaşalattıysa da korkutmadı. Gene de Çakal bundan sonra doktor muayenesi düşüncesinden vazgeçerek aylık sorgularıyla yetinmeye başladı.

Bu arada hesap defterindeki servet de büyüdüğüce büyümekteydi. Her gece Katherine ile Alice yattıktan sonra Çakal, koca defteri raftan indirip tavandan sarkan lambanın altında açıyordu. O zaman solgun renkli gözleri kısılp küt çizgili yüzüne kurnaz bir ifade gelerek yatırımlarını tasarlıyor, kârını hesaplıyordu.

Dudakları hafifçe kıpırdıyorsa telefonla mal ısmarlıyor demekti. Güzel bir çiftliği ipotekle kapattığı zaman yüzüne ciddi, sert, gene de üzgün bir bakış geliyordu.

“İstemeyerek yapıyorum bunu,” diye fısıldıyordu. “Ne yaparsın ki iş; bu gözle bakmanızı dilerim.”

Çakal kaleminin ucunu mürekkep hokkasına batırarak ıslattı, icra işlemini deftere geçirdi.

“Marul,” diye düşündü. “Herkes parasını marula yatırıyor. Piyasada maruldan geçilmeyecek. İyisi mi ben patates ekeyim de biraz para yapayım. Bu alçak topraklar tam bu işe göre.”

Üç yüz dönümlük patates ekimini defterine geçirdi. Gözleri sayı çizgilerinde dolaştı. Otuz bin doları bankada pinekleyerek yalnızca bankanın verdiği faizle kalıyordu. Yazıktı doğrusu. Bu para hiç işlemiyor sayılırdı. Çakal’ın kaşlarının arası bir düşünce yoğunluğuyla dürüldü. San Jose Yapım ve Yatırım Şirketi’ne kaysa nasıl olurdu ki? Yüzde altı faiz veriyordu orası. Ne var ki şirketle ilgili incelemeler yapmadan gözü kapalı atılmak olmazdı bu işe. Çakal hesap defterini o gecelik kaparken bu konuda John Whiteside ile konuşmayı kararlaştırdı. Bu tür şirketlerin kimi kez iflas ettiği, yöneticilerin ortadan tüydükleri de görülmedik şey değil diye kuruntu ediyordu.

Munroe’ların vadiye taşınmasından önce Çakal tüm erkeklerle delikanlıların Alice’e karşı kötü niyet beslediklerine inanırdı. Genç Jimmie Munroe’yu ilk gördüğü dakikadan sonra kuşkularıyla korkularının alanı daralarak sonunda hepsi kent çocuğu Jimmie’nin üstünde yoğunlaştı. Jimmie, sıırım gibi bir delikanlıydı, yakışıklıydı. Bıçimli, şehvetli bir ağzı vardı, gözleri liseli gençlerin özentisi olan o küstah, kurumlu bakışla ışıldıyordu. Cin içtiği söyleniyordu. Hep yünlü kumaştan takımlarla dolaşıyor, hiç kot pantolon giydiği görülüyordu. Saçları briyantınle pırıl pırıldı; tüm davranışları vadi kızlarının hayranlık ve utangaçlıkla kıkır kıkır, kıpır kıpır olmalarına yol açacak bir çapkınlıktaydı. Jimmie kızları dingin, alaycı bakışlarla süzer, onları daha da büyüleyebilmek için görmüş-geçirmiş, yapmadığı kalmamış bir erkek görünümüne

bürünürdü. Genç kızların "geçmişleri" çok serüvenli olan erkek-
lere bayıldıklarını biliyordu çünkü. Jimmie'nin geçmişi de serüven
doluydu. Riverside Dans Palas'ta birçok kereler kafayı tutsülemiş,
en azından yüz tane kızla öpüşmüş, Salinas Nehri'nin kenarında-
ki söğütler arasında günah dakikaları yaşamıştı. Jimmie bu günah
dolu yaşantısının yüzünden okunması için elinden geleni yapıyor-
du. Gene de, görünümünün yeterli olmayacağından korktuğu için
bu konuda bir sürü küçük, hınzır söylenti çıkarmış, bunlar da Cen-
net Çayırı'nda şaşılası bir hızla dolaşmaya başlamıştı.

Çakal Wicks de duyuyordu bu söylentileri. Duydukça için-
de Jimmie Munroe'ya karşı, delikanlının çapkınlığından doğan
bir kin kök salıyordu. Çakal düşünüyordu da, onun güzel, aptal
Alice'i, böylesine feleğin çemberinden geçmiş birine nasıl karşı ko-
yabilirdi?

Daha Alice delikanlının yüzünü görmeden babası ona, Jimmie
Munroe ile konuşmasını yasakladı. Öyle bir şiddetle konuştu ki
genç kızın o durgun kafasının içinde hafif bir ilgi uyandı.

"Senin o Jimmie Munroe olacak çocukla konuştuğunu görür-
sem kafanı kırarım."

"Jimmie Munroe kim, babacığım?"

"Boşver şimdi sen onun kim olduğunu. Onunla konuştuğunu
sakın görmeyeyim? Anladın mı? Dört aç kulağını! Hele ona bir bak-
tığını göreyim, diri diri derini yüzerim, ekmek çarpsın!"

Çakal şimdiye dek Alice'e bir fiske bile vurmamıştı. Nasıl ki
Dresden porseleninden yapılma bir vazoya hor davranmak aklı-
nın ucundan geçmezse öyle. Hatta hırpalarım korkusuyla Alice'i
okşamaya bile çekinirdi. Alice küçüklüğünden beri söz dinleyen,
uslu bir çocuktü. Aslında ortada bir düşünce, bir amaç olmazsa ya-
ramazlık da olmaz. Alice'e gelince, doğduğundan bu yana düşünce
ya da amaç diye bir şey bilmemişti ki.

Haydi yine: "O Jimmie Munroe denen çocukla konuşmadın ya?"

"Hayır, babacığım."

"Hele bir konuş da, göreceğin var!"

Bu konuşmanın birkaç kez tekrarlanmasından sonra Alice'in o nasırlaşmış beyin hücrelerine; şu Jimmie Munroe'yu görme isteği sızdı. Jimmie'yle ilgili bir düş bile gördü ki, bu onun ne denli derinden etkilendiğini belirtir. Çünkü Alice çok az düş görürdü. Bu gördüğü düşte, pırl pırl bir otomobile binmiş olan bir adam gelip onun yanında durdu; kocaman, sulu bir şeftali verdi. Genç kız şeftaliyi dişleyince şeftalinin suları çenesinden aşağı aktı, onu utandırdı. O sırada annesi, uykusunun arasında horladığı için onu uyandırdı. Bu horlamalar kızıyla Katherine'nin arasındaki uçurumu kapatan kusurlardan biriydi. Gene de, genç bir kadında yakışksız düştüğü için göz yumulamazdı.

Çakal Wicks'e bir telgraf gelmişti:

"Nellie Hala dün gece sizlere ömür. Cenaze cumartesiye."

Çakal, Ford'una atlayarak, okul yönetim kurulunun toplantısında bulunamayacağını haber vermeye, John Whiteside'in çiftliğine gitti. John Whiteside kurul yazmanıydı. Çakal onunla vedalaşmazdan önce bir an alnunu kırıştırdı, sonra, "Hanidir sormak istiyorum sana," dedi. "Şu San Jose Yapım ve Yatırımcılar Şirketi konusunda sen ne düşünüyorsun?"

John Whiteside gülümsedi.

"O senin dediğin şirket konusunda pek bilgim yok," dedi.

"Bankada yatıp duran bir otuz binliğim var da. Yüzde üç faiz getiriyor. Başka bir yerlere baksam belki daha çok faiz alabilirim, diye düşünüyordum."

John Whiteside dudaklarını büzerek pes perdeden ısıklık çaldı. Üfürdüğü hava buharını işaret parmağıyla dalgalandırarak, "Kafadan at dersen, Yapım ve Yatırımcılardan iyisini bulamazsın bence."

Çakal, "Yok, ben işlerimi böyle yürütmem," diye onun sözünü kısa kesti. "Kafadan atmakla olmaz. Ben yüzde yüz kâr görmediğim işe girmem. Oysa birçokları işi şansa bırakırlar."

"Benimkisi lafın gelişi, Wicks. Bu yapım şirketlerinin pek azı batıyor. Güzel de faiz ödüyorlar."

Çakal, "Her neyse, bir incelerim bakalım," dedi. "Nellie Halamın cenazesine gidiyorum, Oakland'a. Yolda birkaç saatliğine San Jose'de konaklar, şu şirketin durumuna bir göz atarım."

O gece Cennet Çayırı'ndaki dükkânda toplaşanlar Çakal Wicks'in parası konusunda yeni tahminler yürüttüler, çünkü Çakal birçoklarına akıl danışmıştı.

"Eh, hiç değilse kesinlikle bildiğimiz bir şey var," diye T.B. Allen konuşulanları özetledi. "Çakal Wicks anasının gözüdür; kül yutmaz. Her önüne gelene akıl danışmaktan çekinmez ya, bir işi kendisi incelemeden de hiç kimsenin dediğine gitmez."

"Ah, ne anasının gözü Çakal'dır o," diye oradakiler T.B. Allen'a hak verdiler.

Çakal o cumartesi gecesi karısıyla kızını ilk kez yalnız bırakarak Oakland'a gitti. Cumartesi akşamı da Torn Breman, Katherine ile Alice'i okuldaki danslı toplantıya götürmeye geldi.

Katherine heyecandan ürpermiş, korku dolu bir sesle, "Ayy, ama Bay Wicks burada olsa izin vermezdi," diye sızlandı.

"Ama gidemezsiniz de demedi, değil mi?"

"Yok, demedi de... bundan önce hiç bizi bırakıp gitmediydi. Duyarsa kızar."

Torn Breman kadının içini rahatlatmak amacıyla, "Aklına gelse izin verirdi," dedi. "Hiç düşünmedi de ondan. Hadi, hadi, hazırlanmanıza bakın."

Alice, "Anneciğim, ne olur gidelim," dedi.

Kızının bu kararı, korku nedir bilmeyecek kadar aptal olduğu için böyle kolaylıkla verebildiğini Katherine anlıyordu. Alice işlerin sonuçlarını hesaplayanlardan değildi. Çakal döndüğü zaman haftalar haftası sürecektir olan sorgu işkencesini aklından bile geçiremezdi. Oysa Katherine kocasını daha şimdiden duyar gibiydi:

"Ben yokken nasıl olur da gitmek istersiniz, aklım kesmiyor. Ben gittiğim zaman sizler, anne kız, evimizin, toprağımızın işleriyle uğraşırsınız diye düşündümdü. Oysa sizin ilk işiniz danslı toplantılara gitmek olmuş."

Ve sonra sonu gelmeyen sorular:

“Alice kimle dans etti? Eee, ne dedi çocuk? Ne diye duymadın? Duyman gerekirdi.”

Yok, Çakal öfke göstermeyecekti. Yalnızca haftalar haftası danstan konuşacak, konuşacak, öyle ki sonunda Katherin’e dans konusundan tümüyle gına gelecekti. Ayın belirli günleri geldiği zaman da Çakal’ın soruları yine sivrisinekler gibi vızıldamaya başlayacak, ancak Alice’in gebe olmadığına inanç getirince vızıltının sonu gelecekti. Kadın bir tek danslı eğlencenin haftalar sürecek dırdıra değmeyeceğini düşünüyordu.

Alice yine, “Gidelim be anneciğim,” diye yalvardı. “Ömrümüzde tek başımıza hiçbir yere gitmedik.”

Katherine’nin içi acımayla dolup taştı. Yavrucağız ömründe bir dakika başıboş kalmış değildi. Yaşıtı olan delikanlılarla gülüp söylemenin ne olduğunu hiç bilmemişti. Babası onu bir dakika bile yanından ayırmazdı ki!

Katherine soluğu kesilircesine “Peki,” diye kararını verdi. “Bay Breman bizim hazırlanmamızı beklerse, biz de gideriz.

Çakal’ın içine kurt düşürecek bir iş yapmak o dakikada büyük bir yiğitlik gibi geliyordu ona.

Bir köy kızı için, çok güzel olmak da hemen hemen çirkin olmak kadar zararlıdır. Taşralı delikanlılar o gece Alice’i gördükleri zaman boğazlarına bir yumru düğümlendi, elleri ayakları büyüdü sanki; hantallaşıp sakarlaştılar, boyunlarına kan bastı. Bir türlü Alice’in yanına gidemiyor, onunla dünyada konuşup dans edemiyorlardı! Onun yerine ondan daha az güzel olan kızlarla deliler gibi dans ediyor, utangaçlıklarını saklamak isteyen çocuklar misali gürültü çıkarıyor, Alice’e gösteriş yapmak için yırtınıp duruyorlardı. Alice başını öteye çevirdiği zaman gençler ona yiyecek gibi bakıyorlardı da yüz yüze geldikleri zaman onun varlığından haberleri bile yokmuş gibi davranıyorlardı. Bu davranışa alışkın olan Alice kendi güzelliğinin pek ayırdında değildi. Danslı toplantılarda, duvar dibinde kendi başına kalmanın yazgısına boyun eğmiş gibiydi.

Katherine ile Alice okul kapısından içeri girdiklerinde Jimmie Munroe fiyakalı bir umursamazlık, şahane bir bezginlikle duvara yaslanmış durmaktaydı. Pantolonunun paçaları geniş mi geniş, rugan ayakkabılarının burunları dört köşeli tuğlalar gibi kütü. Beyaz ipek gömleğinin boynundaki kara kelebek boyunbağı gerçekten kanat çırpıyor sanırdınız. Saçlarını da ılık ılık arkaya tarayıp yatırmıştı.

Jimmie bir büyük kent çocuğuydu. Tembel bir atmaca gibi saldırıya geçti. Daha Alice ceketini çıkarmadan Jimmie onun yanında bitmişti bile! Okuldayken edindiği o uykulu sesle, "Dans edelim mi, güzelim?" diye sordu.

"Ha?" dedi Alice.

"Benimle dans etmek ister misiniz?"

"Dans mı yani?" diyerek Alice o çok şeyler umduran, dumanlı bakışlarını gencin yüzüne dikince, sorduğu aptalca soru sevimli, tatlı bir şaka oldu çıktı. Bu şaka bir yandan da bizim görmüş geçirmiş Jimmie'yi bile heyecana getiren daha başka konuların kapısını aralar gibiydi.

Jimmie'ye öyle geliyordu ki genç kız, "Dans mı yani? Yalnızca dans etmekle mi kalacağız yani?" diye sormuştu.

Tüm okul görgüsüne karşın Jimmie'nin boğazına bir yumru düğümlendi, elleri ayakları ne yapacaklarını bilemeyerek kıpırdandı, yüzüne kan bastı.

Alice, daha şimdiden Bayan Breman'la, ev kadınlarına özgü olan "mutfakça" konuşmaya dalmış olan annesine döndü.

"Anneciğim?" dedi Alice. "Dans edebilir miyim?"

Katherine gülümsedi.

"Et ya," dedi sonra. "Bir geccek de eğlenmene bak."

Jimmie, Alice'in dans edişindeki acemiliğe şaşmıştı. Çalgı durduğu zaman, "İçerisi çok sıcak değil mi? Gel biraz dışarıda dolaşalım," dedi.

Kızı dışarıya, okulun avlusundaki söğüt ağaçlarının altına götürdü.

Bu arada sundurmada duran bir kadın içeriye girerek Katherine'nin kulağına bir şeyler fısıldadı. Katherine irkilerek yerinden fırladı, dışarıya koştu.

"Alice!" diye telaşla seslendi. "Alice hemen şu dakika yanıma gel bakayım!"

İki kaçak gölgelerin arasından sıyrılıp geldikleri zaman Katherine Jimmie'nin yüzüne çemkirdi:

"Bizden uzak dur, duydun mu? Bu kıza yaklaşma, yoksa pişman olursun!"

Jimmie'nin erkekliği pörsüyüverdi. Kulağından tutulup evine yollarımuş bir küçük çocuk suçluluğuna kapıldı. Kendi kendine kızılıyorsa da suçluluk duygusunu yenemiyordu.

Katherine kızını tutup yine içeri soktu.

"Jimmie Munroe'dan uzak duracaksın, demedi miydi baban, ha? Demedi miydi?"

Katherine korkudan titriyordu.

Alice, "O muydu o?" diye fısıldadı.

"Oydu ya. Ne yapıyordunuz orada, karanlıklarda?"

Alice, "Hiiç. Öpüşüyorduk," diye usul bir sesle yanıtladı.

Katherine'nin ağzı açılıp kalmıştı.

"Ulu Tanrım! Ben ne yapacağım şimdi? Ulu Tanrım!"

"Öpüşmek ayıp mı, anne?"

Katherine'nin alnı dürülmüştü.

"Yok, değil. Elbette ayıp değil. Hatta... güzel şeydir ama sakın baban duymasın. Karşına geçip sorsa bile sakın söyleyim deme! Baban aklını oynatır. Eve gidinceye kadar dur burada, benim yanımda otur. Jimmie Munroe ile bir daha görüşmek yok. Anladın mı? Belki babanın kulağına gitmez. Ulu Tanrım, dilerim kulağına gitmez!"

Pazartesiye Çakal Wicks, Salinas'ta duran akşam treninden indi. Otobüse bindi, şosedeki Cennet Çayırı kavşağında indi. Çantasını elinde sımsıkı tutarak evinin altı kilometre süren yoluna düzüldü.

Duru, ılık, yıldız yüklü bir akşamdı. Tepelerden yükselen hafif, gizemli sesler ona "hoşgeldin" diyor, kafasını, ona kendi ayak seslerini unutturan tatlı düşüncelerle dolduruyordu.

Cenaze töreninden hoşnut kalmıştı. Çiçekler pek güzeldi doğrusu. Hem de ne çoktu. Kadınların ağlayışlarıyla erkeklerin ayak uçlarına basarak usul usul yürüyüşleri, Çakal'ın içinde tatlı bir hüznü uyandırmıştı. Kilisenin, kimsenin dinleyip de anlamadığı o düzenli, ayrıntılı ayini bile yatıştırıcı bir ilaç gibi, ballı, gizemli özsularını onun beynine, bedenine sızdırmıştı. Bir saat boyunca kilise, Çakal'ın çevresinde açılıp kapanıp durmuştu. Şimdi Çakal beraberinde, bu yakınlaşmanın sonucu olarak keskin çiçek ve günlük kokularının uykulu huzurunu, sonsuzlukla ilişki kurmanın verdiği dingin heyecanı getiriyordu. Cenaze töreninin kocaman yalınlığı bu duyguları onun içine oyma gibi işlemişti.

Çakal, Nellie Halasını pek bilmezdi, yine de onun cenaze töreninden doyasıya tat almıştı. Hısımları, Çakal'ın paralı olduğunu her nasılsa duymuş olsalar gerekti ki ona derin bir saygı göstermişlerdi. Şimdi evine doğru yürürken Çakal bütün bunları yeniden kafasında evirip çevirdikçe duyduğu kıvanç, zamanı emip yolu kısaltmış, göz açıp kapayana dek onu Cennet Çayırı'ndaki dükkânın oraya getirivermişti. Çakal dükkâna girdi, çünkü nasılsa içeride ona yokluğunda olup bitenlerin haberini verecek birini bulabilirdi.

Dükkân sahibi T.B. Allen vadide olup biten her şeyi bildiği gibi, dağarcığındaki her dedikodu kırıntısını, açıklamaya gönülsüzmüş numaralarıyla sonuna dek değerlendirmekte de birebirdi. İhtiyar T.B. sonunda ağzını açıp da ortaya vurduğu zaman, en entipüften bir dedikodu bile heyecan verici bir havadis niteliğine bürünürdü.

Çakal içeri girdiğinde dükkânda sahibinden başka kimse yoktu. T.B. sırtını duvara dayadığı sandalyesini indirdi. Gözleri ilgiyle parıl parıldı.

"Buralarda yokmuşsun diye duydum."

T.B. Allen'ın sesi "Bana açıl, her şeyi anlat" diyen bir çağırıydı.

"Oakland'a kadar bir uzandım," dedi Çakal. "Bir cenazemiz vardı da. Bir yandan da biraz iş çevireyim dedim."

T.B. hemen sorguya geçmeyerek, açıklamayı yapacaksa karşısındaki yapsın diye biraz bekledi. Sonra, "Bir şeyler becerdin mi bari?" diye sordu.

"Valla, üstünde durmaya değer mi bilmem ya, ilgilendiğim bir şirket vardı da."

"Para yatırdın mı oraya?" diye saygı dolu bir sesle sordu T.B.

"Az bir şey."

Dükkândaki adamların ikisi de gözlerini yere dikmişlerdi.

"Ee, ben yokken ilginç bir şey oldu mu bari?"

İhtiyar Allen'ın yüzünde o saat isteksiz, sıkılğan bir bakış belirdi. Olanları anlatmaktan kaçındığı, ortalığı karıştırmaktan çekindiği yüzünden okunuyordu.

Sonunda, "Okulda danslı toplantı oldu," diye açıkladı.

"Evet. Ondan haberim vardı."

T.B. kıvıl kıvıldı. İçinden, kendi kendisiyle çarpıştığı anlaşıyordu. Bütün bildiklerini Çakal'a söylese miydi, Çakal'ın iyiliği için? Yoksa bilgisini kendisine mi saklasaydı? Çakal, bu iç çarpışmasını ilgiyle seyrediyordu. Bunun daha nicelerini görmüştü. T.B.'yi dürtercesine, "Ee, başka neler oldu?" diye sordu.

"Yakında bir düğün bile olabilir diyenler var da."

"Yaa? Kimlerin arasında?"

"Eh, oldukça yakınlarımız sayılırlar."

"Kim?" diye Çakal yeniden sordu.

T.B. kendi kendisiyle boş yere biraz daha çarpıştıktan sonra yenik düştü.

"Sizin evden biri."

Çakal için için "Bizim ev mi?" diye güldü.

"Alice."

Çakal birden kasılmıştı. İhtiyardan yana onu yiyecek gibi bakarak ilerledi, gözdağı verircesine ona sokuldu.

"Ne demek istiyorsun yani? Söylesene ulan, ne demek istiyorsun? Sana sorduk!"

T.B. ileri gittiğini anlamıştı. Büzülerek geriledi.

"Yavaş gel hele, Wicks! Sakın bir şey yapayım deme."

"Ne demek istiyorsan açık söyle bana! Her şeyi söyle."

Çakal, T.B.'yi omzundan kavramış, sarsalayıp duruyordu.

"Canım, olup olacağı danslı toplantıdaydı yahu, bir kerecik."

"Danslı toplantıda Alice de var mıydı?"

"He ya."

"Ne yapıyordu orada?"

"Bilmem! Demek istediğim, ne yapacak, hiçbir şey yapmıyordu."

Çakal, ihtiyarı sandalyesinden kaldırdı, sallanan bacakları üzerinde ayağa dikti.

"Anlat diyorum!" diye homurdandı.

Koca adam hıçkırırcasına, "Anlatacak bir şey yok ki," diye mızıldandı. "Kızcağız Jimmie Munroe ile bahçede dolaşmaya çıktı."

Çakal şimdi dükkâncının iki omzunu birden kavramış, ödü kopan İhtiyar Allen'ı çuval silkeler gibi silkeliyordu.

"Anlat. Ne yaptılar orada?"

"Bilmiyorum be Wicks."

"Anlat dedik."

"Şey işte, Bayan Burke... Bayan Burke'un dediğine bakılırsa öpüşüyorlarmış."

Çakal çuvalı elinden atarak oturdu. Elinden bir şeyleri alınmış gibi bir duyguyla, dehşet içinde kalmıştı. Bir yandan dükkâncıya ateş püsküren gözlerle bakadursun, beri yandan havsalası, kızının kirletilmiş olmasının düşüncesiyle başa çıkmak için savaşıyordu. İşin öpüşmeyle kalmış olabileceğini usu alınıyordu. Başını bir yandan öbür yana döndürdükçe bakışları umarsızlıkla dükkânın dört bir köşesinde geziniyordu. T.B. bu bakışların, önü camlı silah tezgâhının üstünden geçtiğini gördü.

"Bir işe kalkışmayasın, Çakal!" diye bağırdı: "Senin değil bu tüfekler."

Çakal tüfekleri görmemişti bile. Ama şimdi, dükkâncının bu bağıırışı üzerine yerinden fırladı, sürmeli cam kapağı açarak ağır bir tüfeği kavradı. Tüfeğin fiyat etiketini yırtıp atarak cebine bir kutu kurşun tıktırdı. Sonra, dükkâncıdan yana hiç bakmayarak sert adımlarla dışarıya, gecenin karanlığına çıktı. Çakal'ın koşar adım

giden ayak sesleri gecenin karanlığına karışmadan T.B. Allen telefona sarılmıştı bile.

Çakal acele acele Munroe'ların evine doğru yürürken düşünceleri de çaresizlikle birbirini kovalıyordu: Şimdi biraz yürümüştü ya, kesinlikle bildiği bir şey vardı: Jimmie Munroe'yu öldürmek istemiyordu. Dükkâncı ona bu fikri aşılamazdan önce, Jimmie'yi öldürmek Çakal'ın aklından bile geçmemişti. Sonra da kafasını kullanmadan davranıvermişti.

Şimdi ne yapabiliirdi peki? Munroe'ların oraya gidince ne yapacağını gözünde canlandırmaya yeltendi. Belki de Jimmie'yi öldürmek zorunda kalacaktı. Olaylarınakışı, onu Cennet Çayırı'nda onurunu koruyabilmek için ister istemez elini kana bulamak durumunda bırakacaktı belki de.

Çakal arkadan bir otomobilin geldiğini duyunca çalıların arasına gizlendi. Otomobil, egzozu sonuna dek açık, gürleyerek geçip gitti. Çakal birazdan Munroe'larda olacaktı. Oysa Jimmie'ye karşı hiç kin güdemiyordu. Şu sırada sinirine dokunan, kafasını kızdıran tek şey, kızının namusunun kirlendiğini duyunca içini dolduran o kofluk duygusuydu. Şu anda ölümünü düşünebildiği tek kişi kendi kızıydı.

Artık karşıdan Munroe'ların evinin ışıklarını görebiliyordu. Jimmie'yi vuramayacağını da biliyordu. Aleme kepaze bile olsa vuramazdı çocuğu. Elini kana bulayacak adam değildi o. Bahçe kapısından içeri şöyle bir göz attıktan sonra kendi evinin yolunu tutmaya karar verdi. Belki herkese karşı gülünç duruma düşecekti ama ne olursa olsun, çocuğu vurmak Çakal'ın elinde değildi işte.

Birden bir fundanın gölgeleri arasından bir adam çıkarak, "Bırak elinden o tüfeği, Wicks!" diye haykırdı. "Ellerini de havaya kaldır."

Çakal yorgun bir uysallıkla tüfeği elinden bıraktı. Şerif yardımcısının sesini tanıdı.

"Merhaba Jack," dedi.

Derken dört bir yanını bir sürü insan kuşattı. Çakal geri planda Jimmie'nin beti benzi atmış yüzünü gördü. Bert Munroe'nun da korkmuş olduğu belliydi.

“Jimmie’yi ne diye öldürmek istedin, Wicks?” diye sordu. “Sana bir kötülüğü dokunmadı ki. İhtiyar Allen telefon etti bana. Kimseye zarar veremeyeceğin bir yere götürmek zorundayız seni.”

Şerif yardımcısı, “Kapatamayız onu,” dedi. “Bir şey yapmış değil ki. Yapabileceğimiz tek şey onu huzuru bozmakla suçlamak, sonra da kefaletle salıvermektir, Bert.”

“Öyle mi? Biz de onu yaparız öyleyse.”

Bert’in sesi titriyordu.

Şerif yardımcısı “Yüksek kefalet istesen iyi olur,” diye ekledi.

“Denizde kum, bizim Çakal’da para. Haydin! Alıp Salinas’a götürelim onu. Oradaki karakolda şikayetçi olursunuz.”

Ertesi sabah Çakal, süngüsü düşük bir durumda evine döndü, yatağına uzandı. Gözleri nirsuz, yorgundular ama açık duruyorlardı. Kolları ölü kolu gibi iki yanına uzanıp kalmıştı. Çakal saatler saati orada öylece yattı.

Katherine onun eve girişini sebze bahçesinden gördü. Kocasının omuzlarındaki çöküklük, başını dik tutamayışı kadına buruk bir kıvanç verdi. Gene de öğle yemeğini hazırlamak için eve ayaklarının ucuna basarak girdi, Alice’e de sessiz davransın diye öğüt verdi.

Saat üçte Katherine yatak odasının kapısından baktı.

“Alice’e bir şey olmadı,” dedi. “Bu işlere kalkışmazdan önce gelip benimle konuşmalıydın.”

Çakal sesini çıkarmadı, yerinden de kıpırdamadı.

“İnanmıyor musun bana?”

Kocasındaki bu canı çekilmişliği Katherine’yi ürkütmüştü.

“Bana inanmıyorsan doktor çağırırız. Hemen gider getiririm şimdi.”

Çakal başını döndürmedi bile.

Ölü bir sesle “Sana inanıyorum,” dedi.

Orada, eşikte durduğu sırada, ömründe bilmediği bir duygu Katherine’nin varlığını sardı. Daha önce aklından bile geçiremeyeceği bir şey yaptı. İçinde sımsıcak bir güç, bir bilgelik mayası kıpırdanmıştı. Katherine yatağın ucuna oturdu, çekinmeksizin uzanıp kocasının başını kendi dizine yasladı. İçgüdülerinden başka

bir şey değildi bu. Aynı kesin, güçlü içgüdüleriyle kadın, kocasının alnını okşamaya başladı. Yenilgi Çakal'ın gövdesini kemiksiz bir külçeye dönüştürmüştü.

Gözleri tavana dikilmiş durmasına karşın, okşanmanın etkisiyle Çakal'ın dudaklarından kırık dökük sözcükler dökülmeye başladı:

Tekdüze bir sesle, "Beş param yok benim," diye anlattı. "Beni tutukladılar, sonra da on bin dolarlık kefalet istediler. Yargıca her şeyi söylemek zorunda kaldım. Hepsi de duydular. Hepsi biliyorlar artık beş param olmadığını. Anlıyor musun? O hesap defteri var ya, hepsi düzmeceydi onun. Baştan aşağı uydurmaydı. Hepsini ben uydurdum. Şimdi bunu herkes öğrendi artık. Yargıca söylemek zorunda kaldım."

Katherine kocasının alnını usul usul sıvazladıkça içindeki güçlü bilgelik mayası kabardıkça kabarıyordu. Kadın o dakikada dünyalardan bile büyük buluyordu kendini. Bütün dünya kucağına yaslanmış, kendisi onu avutmakta, yatıştırmaktaydı. İçindeki merhamet onun cüssesini de büyütmüş gibiydi. Kocaman memeleriyle dünyanın tüm dertlerini dindirmeye can atıyordu.

Çakal, "Kimseye bir şey yapmaya niyetim yoktu," diye ekledi. "Jimmie'yi vuracak filan değildim. Dönüp gitmeme fırsat vermeden yakaladılar beni. Onu öldürmeye niyetli olduğumu sanıyorlardı. Şimdi de herkes öğrendi artık beş parasız olduğumu."

Katherine'nin içindeki maya birden iktidara dönüştü. Bu iktidar içinden coşup gürleyerek tüm gövdesini doldurdu. Kadın ne olduğunu, neler yapabileceğini o dakikada öğrendi. Kabına sığamayacak kadar mutlu ve çok güzeldi.

"Fırsat bulamadın ki kendini gösterecek," dedi yumuşak bir sesle. "Ömür boyu bu ücra çiftlikte tıkıldın kaldın; kendini gösterecek fırsatın olmadı ki! Nereden biliyorsun para kazanamayacağını? Bal gibi zengin olabilirsin bana kalırsa. Bal gibi. Sen bana sor."

Böyle bir şey yapabileceğini Katherine oldum olası biliyordu. Orada, oturduğu yerde, kendi içindeki gücün bilincine ererken, tüm yaşamının eskiden beri bu bir tek dakikaya yönelmiş olduğu-

nu da seziyordu. Bu dakikada Katherine bir tanrıçaydı; yazgıların türküsünü çağıran bir bilge. Kocasının gövdesinin ağır ağır gerginleşmeye başlaması şaşırtmadı onu. Kocasının alnını okşamaktan da vazgeçmedi.

“Buradan çıkıp gideriz,” diye konuştu ninni söylercesine. “Bu çiftliği satar, başka yere gideriz. O zaman kendini gösterme fırsatını bulabilirsin. Bak göreceksin. Senin nasıl bir insan olduğunu ben biliyorum. Ben sana inanıyorum.”

Çakal’ın gözlerindeki o ürkünç ölgünlük silindi. Gövdesi bir yandan öbür yana dönecek gücü buldu. Çakal karısına baktı, onun şu dakikada ne denli güzel olduğunu gördü. Baktıkça kadının içindeki ruh gücü ona geçer gibi oluyordu. Çakal başını karısının dizlerine gömdü.

Katherine başını eğdi, kocasına baktı. İçindeki gücün çekildiğini duydu, korktu. Çakal yatağın içinde doğrulup oturuverdi birden. Katherine’yi unutmuştu bile. Oysa gözleri Katherine’den aldığı güçle parlıyordu.

“Hemen gideceğim buradan,” diye bağırırcasına konuştu. “Çiftliği satar satmaz hemen gideceğim. O zaman birkaç iş çevireceğim. Kendimi o zaman bulacağım. Herkese göstereceğim ne olduğumu.”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tularecito'nun kimliği, nereden çıkıp geldiği bir sır perdesi altında gizlidir. Bulunuşunun öyküsüse Cennet Çayırı'ndakilerin inanmaya hiç yanaşmadıkları bir söylencedir. Nasıl ki perilere, hortlaklara da inanmazlar.

Franklin Gomez'in, Pancho adında Meksika kızılderilisi olan bir ırgatından başka adamı yoktu. Üç ayda bir bu Pancho biriktirdiği paraları alır, günahlarını çıkarmak, papazın ceza niyetine verdiği ayetleri okuyup günahlarından arınmak, sonra da kafayı çekmek amacıyla Monterey'e giderdi. Yukarıda saydığımız sırayla yapardı bu işleri. İçeri atılmaktan yakasını sıyrabilirse Pancho meyhaneler kapandığı zaman at arabasına biner, sızıp kalırdı. At yolunu bildiğinden onu vadiye getirirdi, gün doğmazdan hemen önce. Böylelikle Pancho kahvaltısını edip iş başı yapmaya ucu ucuna yetişirdi. Vadiye döndüğü zaman Pancho hep derin uykularda olurdu. Bir sabah at harasına arabasını dörtnala sürerek uyanık dönmesinden dolayı, büyük ilgi topladı. Uyanık olması bir yana, Pancho avazı çıktığı kadar da bağırırmaktaydı.

Franklin Gomez giyindi, ırgatıyla görüşmek üzere dışarı çıktı. Birbirini tutmayan sözlerin arapsaçı gibi karmaşık girdi-çıkıtılarından ayıklayabildiği kadarıyla durum şöyleydi:

Pancho, her zamanki gibi dipdiri, ayık, arabasını çiftliğe doğru sürerken Blake'lerin evinin orada bir yerde, yol kıyısındaki bir fundalığın arasında bir bebek ağlaması duymuş. Atına çüş diyerek bebeyi aramak için arabadan inmiş. Öyle ya, insanın her gün başına gelen bir şey değilmiş ki yol kıyısında bebek bulmak! Bir de ne baksın, fundalığın arasındaki bir açıklıkta miniminna-

cık bir bebek durmuyor mu? Pancho boyundan bosundan onun üç aylık bir şey olduğunu çıkarmış. Buluntusunun nasıl bir şey olduğuna bakmak amacıyla bir kibrit çakmış ki, Ulu Tanrım, sen bizim aklımızı fikrimizi esirge, o bir damla bebecik Pancho'ya hain hain göz kırparak kalın bir sesle, "Bak, dişlerim ne keskin?" demez mi?

Bakmak kim, Pancho kim? Pancho yaratığı elinden fırlattığı gibi arabasına atlamış, yaşlı beygiri kırbacın sapıyla kamçılıyıp köpekler gibi uluya uluya, son hızla evine dönmüş.

Franklin Gomez habire favorilerini çeğiştiriyordu. Pancho'nun huyunu bildiğini, onun içkiliyken bile böyle sinir krizleri geçirmedini düşünüyordu. Pancho'nun salt uyanmış olması bile, fundaların arasında gerçekten birşeyler bulunduğunu kanıtlardı.

Sonunda Franklin Gomez atına eyer vurdurttu, gitti, bebeği aldı, geldi. Bebek o gece Pancho ile konuşmuşsa bile bundan sonraki üç yıl boyunca hiç konuşmadı. Ağzını açıp baktıklarında dişi mişi de olmadığını gördüler. Gelgelelim bunların hiçbirisi Pancho'yu, bebeğin o gece o ürkünç sözleri söylememiş olduğuna inandıramadı.

Bebeğin kısa, tombul kollarıyla, gevşek eklemli, upuzun bacakları vardı. Koca kafası, orantısız ölçüde geniş olan omuzlarının arasında hiç boyunsuz oturtulmuştu. Bu garip yapısının yanı sıra yüzü de yamyassı olduğundan vadidekiler ona kendiliklerinden Tularecito (Küçük Kurbağa) adını yakıştırdılar. Gelgelelim Franklin Gomez çocuğu çoğu kez Koyoti* diye çağırıyordu.

"Çünkü," diyordu sonra, "bu oğlanın yüzünde koyotilerin yüzündeki o eskilerden kalma bilgiçlik, geçmiş çağların kalıtımı olan bilgelik var."

"Peki, ya şu kollarla bacaklara, şu kafayla omuzlara ne dersiniz, Senyor?" diye Pancho diretiyordu.

Böylelikle Tularecito adı yerleşip kaldı. Bu küçük şekilsiz yaratığı yol kıyısına bırakanın kim olduğunu bir türlü öğrenemediler. Franklin Gomez ona kendi çiftliğinin o ataerkil çevresinde bir yer verdi, çocuğun bakımını da Pancho üzerine aldı. Gene de ırgatın

* Amerikan çöllerinde yaşayan tilkiyle çakal arası bir hayvan. (ç.n.)

çocuğa karşı duyduğu korku hiçbir zaman tümüyle geçmedi. Ne ilerleyen yıllar ne de Pancho'nun uyguladığı sıkı tövbekarlık disiplini Tularecito'nun o ilk sözlerinin etkisini silebilmişti.

Oğlan çarçabuk serpildiyse de beş yaşından sonra beyninin gelişmesi durdu. Tularecito altı yaşındayken yetişkin bir ırgatın yapabildiği işlerin üstesinden gelebiliyordu. Uzun uzun parmakları çoğu adamın parmaklarından daha güçlü, daha çevikti. En sıkı bağlanmış düğümler bile bu çocuğa uzun süre karşı koyamazdı. Sonra ekime de elverişliydi çocuğun elleri; filizleri kırmamak, aşılarda zedelememek için özen gösteren şefkatli parmakları vardı. Ama bu aynı parmaklar bir baba hindinin boynunu hiç çabasız burabilecek kertede amansız da olabiliyordu.

Tularecito'nun bir de hoşça giden bir hüneri vardı: Başparmağıyla yumuşak taşların üzerine, insanı şaşırtacak kadar aslına benzeyen hayvan resimleri çizebiliyordu. Franklin Gomez onun başparmağını bastırarak ufak taş parçaları üzerine çizdiği koyoti, dağ aslanı, tavuk, sincap resimlerini evin ötesine berisine yerleştirmişti. Avının üstüne atılmaya hazırlanan bir metrelik bir şahin resmi yemek odasının tavanından tellerle sarkıtılmıştı. Çocuğu hiçbir zaman insan saymayan Pancho ise onun bu oyma hünerini, doğaüstü yaradılışının bir belirtisi olarak görüyor, Tularecito'da bulduğu bu şeytansı belirtilerin listesiye günden güne kabarıyordu.

Cennet Çayırı'nda oturanlar Tularecito'nun şeytan dölü olduğuna inanmamakla birlikte onun yanındayken tedirginlik duymaktan kendilerini alamıyorlardı. Çocuğun gözleri yüzyılların ötesinden bakarcasına görmüş geçirmiş ve kupkuruydu. Yüzünde sürüngenler çağından kalma bir şeyler vardı. Gövdesinin akıl almaz gücüyle elinin garip, akıl almaz hünerleri onu başka çocuklardan ayırıyor, kadın erkek, herkesin içine bir tedirginlik veriyordu. Tularecito'nun öfkesini kabartabilen tek bir şey vardı. Kadın erkek, yetişkin ya da çocuk, herhangi birisi onun el emeklerinden birine hor davranır ya da kırarsa çocuk öfkeden kudurarak, karşısındaki günahkarın üstüne gözünü kan bürümüşçe-

sine saldırıyordu. Üç kez böyle bir olay çıkmış, Franklin Gomez her seferinde Küçük Kurbağa'nın ellerini, ayaklarını bağlayarak her zamanki uysallığı yerine gelsin diye beklemişti.

Tularecito altı yaşına bastığı zaman okula gitmedi. Bundan sonraki beş yıl boyunca, okul kaçaklarını izleyen müfettişle okul müdürü durup durup bu soruna eğildiler. Franklin Gomez de çocuğun okula gitmesi gerektiğini kabul ediyordu. Hatta birkaç kez Tularecito'yu hazırlayıp okula yollamadı değil. Ne var ki çocuk evden yola çıksa bile okula hiçbir zaman ulaşamadı. Okulu sevmeyeceğinden korktuğu için birkaç günlüğüne ortadan yok oluveriyordu. Ancak on bir yaşına bastığı zaman çeşitli yasa güçleri birleşerek onu yakaladılar ve okula soktular. Bu arada Tularecito'nun omuzları gelişip bir haltercininkine benzemişti. Elleriyle bilekleri ise cana kıymak için yaratılmış gibiydi.

Franklin Gomez'in eskiden beri kestirdiği üzere, Tularecito okulda hiçbir şey öğrenemedi. Gelgelelim daha ilk baştan yeni bir hünerini ortaya koydu. Oymacılık kadar resim çizmekte de ustaydı. Onun bu becerisini ortaya çıkaran öğretmen Bayan Martin eline bir parça tebeşir vererek karatahtaya bir dizi hayvan resmi çizmesini söyledi. Tularecito okul kapandıktan çok sonralara dek çalıştı. Ertesi sabah duvarları şaşırtıcı bir geçit resmiyle kaplı buldular. Tularecito'nun gördüğü tüm hayvanlar buradaydı. Üstlerinde de vadi tepelerinin tüm kuşları uçmaktaydı. Çıngıraklı bir yılan, bir ineğin ardı sıra sürünerek gitmekte, kabarık kuyruğunu gururla kaldırmış koyoti ise ineğin ayak izlerini koklamaktaydı. Kocaman erkek kedilerle keçiler, tosbağalarla sincaplar... Hepsi de insanın ağzını açık bıraktıran bir benzerlik ve ayrıntıyla çizilmişti.

Tularecito'nun dehası karşısında Bayan Martin neredeyse dilini yutuyordu. Onu sınıfın önünde övüp göklere çıkardı, çizmiş olduğu yaratıkların her biri üstüne kısa bir konuşma yaptı. İçinden, böyle bir dehayı bulup geliştirmenin kendine kazandıracağı şan ve şerefi düşünüyordu.

"Daha bir dolusunu yaparım isterseniz," dedi Tularecito.

Bayan Martin onun o geniş omzunu sıvazladı.

“Yapacaksın ya. Her gün resim çeceksin artık. Tanrı’nın sana büyük bir bağışdır bu.” Sonra Bayan Martin ağzından çıkmış olan sözlerin önemini tam anlamıyla kavrayıp eğildi, çocuğun o düz, katı gözlerinin içine bakarak tane tane yineledi:

“Tanrı’nın çok büyük bir bağışdır.”

Sonra duvar saatine bir göz atarak, “Dördüncü sınıf, aritmetik, tahtaya,” diye çağrıda bulundu.

Dördüncü sınıf öğrencileri sıraların arasından sıyrılarak kalktılar, silgileri aldılar ellerine, kendi yazacakları sayılara yer açmak için karatahtadaki hayvan resimlerini silmeye başladılar.

Onlar silgilerini daha ikinci kez sallayamadan Tularecito saldırıya geçti. O ne gündü o! Bütün okulun yardımıyla bile Bayan Martin Tularecito’yu tutamıyordu, çünkü öfkeden kudurmuş olan küçük kurbağa yetişkin bir adam gücündeydi; bir delinin gücü hem de.

Kızıışan savaşta sınıf harabeye döndü. Sıralar devrildi, mürekkepler dereler gibi aktı, Bayan Martin’in üstü başı lime lime yırtıldı, savaşın çoğu yükünü taşıyan büyük çocuklarsa pelteleri çıkararak yara bere içinde kaldılar. Tularecito elleriyle, ayaklarıyla, dişleriyle, kafasıyla çarpışıyordu. Hiçbir uygarlık kuralı tanımadığından sonunda o kazandı. Bütün okul, geri cepheyi savunan Bayan Martin’le birlikte dışarı kaçtı; binayı, öfkeden tepinen Tularecito’ya bıraktılar. Herkes gidince çocuk kapıyı içeriden kilitleyip gözlerine doluşan kanları sildi, sonra bozulan hayvan resimlerinin onarımına girişti.

O gece Bayan Martin, Franklin Gomez’e giderek çocuğun iyi bir kırbaçtan geçirilmesini istedi.

Gomez omuz silkti.

“Onun kırbaçlanması gerçekten istiyor musunuz, Bayan Martin?”

Öğretmenin yüzü çizik içinde ve acı doluydu.

“İstiyorum ya! Onun bugün yaptığını görseydiniz, bana siz de hak verirdiniz. İyi bir ders gerekli diyorum size.”

Gomez yine omuz silkerek ranzasında yatmakta olan Tularecito’yu çağırdı. Duvardan kısa, kalın bir at kamçısı indirdi.

Sonra, Bayan Martin'e yumuşak bir gülümseyişle bakmakta olan Tularecito'nun sırtını kıyasıya kamçladı. Bayan Martin de kendini tutamayarak elini, birini pataklar gibi hafiften sallayıp duruyordu. Kamçılama işi bitince Tularecito uzun, arayan, soran parmaklarla sırtını yokladı, sonra hâlâ gülümseyerek ranzasına döndü.

Bayan Martin cezanın sonunu dehşet içinde seyretmişti.

"Ama hayvanın biri bu çocuk," dedi. "İnsan ha köpeğini döv-müş, ha onu!"

Franklin Gomez öğretmene karşı duyduğu küçümsemenin hafifçe yüzüne yansımısını bu kez önlemedi.

"Köpek olsa mızıklanır kaçır; köşelere büzüşürdü," dedi. "İşte gördünüz, Bayan Martin. Hayvan diyorsunuz ona. Hiç değilse iyi bir hayvan. Ona resim yapmasını siz söylediniz, sonra da yaptığı resimleri ortadan kaldırdınız. Tularecito'nun hoşuna gitmez bu."

Bayan Martin onun sözünü kesmeye yeltendiyse de Gomez hızlı hızlı konuşarak, "Bu Küçük Kurbağa'nın okulda işi yok," diye ekledi. "Tarlada, çiftlikte çalışmaya gelince birincidir, el hünerlerindeyse üstüne yok. Gelgelelim okulun gerektirdiği basit görevleri yapamıyor işte. Deli değil; Tanrı'nın yarım bıraktığı yaratıklardan biri yalnızca."

"Müdüre de söyledim bunları. Ama o dedi ki, yasalara göre Tularecito'nun on sekiz yaşına kadar okula gitmesi zorunluymuş. On sekizine yedi yıl var daha. Demek ki daha yedi yıl benim Küçük Kurbağam birinci sınıfta oturup duracak, çünkü yasalar öyle buyuruyor. Benim elimden ne gelir!"

Bayan Martin, "Kapatmak gerek onu," diye Gomez'in lafını kesti. "Tekin değil bu yaratık. Ortalarda dolaşmamalı. Bugün görseydiniz onu!"

"Yok, Bayan Martin. Tersine, serbest dolaşabilmeli o. Hiç tehli-keli değil. Dünyanın en iyi bahçıvanıdır. Onun gibi hem hızlı hem de incitmeden süt sağanını görmedim daha! İyi çocuktur benim Kurbağam. Vahşi atları, üzerlerine binmeden yola getirebilir. Yaban köpeklerini dövmeden evcilleştirir! Gel gör ki yasalar gereğince yedi yıl birinci sınıfta, A-N-A, A-T, O-T diye diye küflenip

gidecek. Tekinsiz olaydı demin onu kamçıladığım zaman beni kolayca öldürebilirdi.”

Bayan Martin kendi aklının ermediği çok şey olduğunu sezdi; bu şeylerden ötürü de Franklin Gomez’e kin duydu. Kendisi kötülük etmiş, Gomez ise büyüklük göstermişti sanki. Ertesi sabah okula gittiğinde Tularecito’yu karşısında buldu. Duvarın her santimi, hayvan resimleriyle kaplanmıştı.

Tularecito omzunun üstünden öğretmenine bakıp tatlı tatlı gülümseyerek, “Gördünüz mü?” dedi. “Daha bir dolu yaptım. Bir kitap dolusu başka hayvanlar da var ama onları çizecek duvar yok.”

Bayan Martin hayvan resimlerini silmedi. Dersleri kağıt üstüne yaptırttı ama dönem sonunda, sağlığının bozulduğunu öne sürerek görevinden istifa etti.

Yeni öğretmen Bayan Morgan pek genç, pek güzeldi. Gereğinden daha genç, tehlikeli olabilecek kadar güzeldi, vadinin yaşını başını almış erkeklerine sorarsanız. Üst sınıflardaki oğlanlar arasında on yedi yaşında olanlar vardı. Böylesine genç ve güzel bir öğretmenin okulu düzenle yürütebileceğine vadinin ileri gelenleri hiç inanamıyorlardı.

Bayan Morgan coşkun, heyecanlı bir meslek sevgisini de beraberinde getirmişti. Tüm okulun gözleri şaşkınlıktan fal taşı gibi açıldı. Çünkü herkes, öğretmen deyince, yüzleri ayaklarının dinmez yorgunluğunu yansıtan, evde kalmış, yaşlı kızlar görmeye alışmıştı. Bayan Morgan’sa ders okutmaktan zevk alıyordu. Okulu da görülmedik, duyulmadık şeylerin olup bittiği heyecan verici bir yer yapıp çıktı.

Tularecito, Bayan Morgan’ı daha başlangıçtan son derece ilgilendirdi, etkiledi. Bayan Morgan bu konuda kitaplar okumuş, dersler almış olduğundan Tularecito’nun hayvan resimleri çizebilmesi için bir yer ayırdı. Burası dolduğu zaman da Bayan Morgan ona kendi parasıyla kocaman bir resim bloknotuyla yumuşak uçlu bir kalem aldı.

Bundan sonra Tularecito artık abece’yle kafasını yormadı. Her gün resim tahtasının başında çalışıyor, her ikindi öğretmenine ola-

ğanüstü güzellikte çizilmiş bir hayvan sunuyordu. Bayan Morgan bu resimleri karatahtanın tepesine, duvara iğneliyordu.

Öğrenciler Bayan Morgan'ın getirdiği yenilikleri kıvançla karşılıyorlardı. Derslere renk, heyecan gelmişti. "Öğretmen işletmek"le ün yapmış büyük oğlan çocukları bile artık, okul binasını kundaklama düşüncesiyle pek ilgilenmez oldular.

Bayan Morgan'ın getirdiği yeniliklerden biri öğrencilerin özellikle hayranlığını kazanmıştı: Bayan Morgan her gün öğleden sonra yarım saat çocuklara kitap okuyordu. *Ivanhoe*'yu, *Tilsim*'ı, Zane Grey'in öykülerini, James Oliver Curwood'un avcılık anılarını, *Deniz Kurdu*'yla *Vahşetin Çağırısı*'nı her gün bölüm bölüm okuyordu. Büyükler için yazılmış, heyecanlı kitapları; yoksa tilkilerle kırmızı tavukçukları, kaz kardeşleri anlatan çoluk çocuk masallarını değil...

Bayan Morgan iyi de okuyordu. Çocukların en haytaları bile kendilerini kaptırmışlar, o günkü bölümü kaçırma korkusundan okulu asamaz olmuşlardı. Öne doğru iki büklüm uzanıp heyecandan soluk soluğa, öğretmeni dinliyorlardı.

Yalnız Tularecito özenle resim çizmesini sürdürüyor, arada bir durup gözlerini kırıştırarak öğretmene bakıyor, uzaklardaki yabancıların yapıp ettiklerini anlatan bu öykülerin herkesi nasıl olup da ilgilendirdiğini merak ediyordu. Onun gözünde bu okunanların hepsi sahiden olup bitmiş şeylerin öyküsüydü. Öyle olmasa neden oturup yazsınlardı? Kitaplar dersler gibiydi. Tularecito onlara kulak vermiyordu.

Bir süre sonra Bayan Morgan'a okuldaki büyük çocukları gereğinden çok şımartıyormuş gibi gelmeye başladı. Kendisi peri masallarını çok sever, dünyada perilere, cinlere inanan, bu yüzden de onları gören kavimler bulunduğuna inanmak isterdi. Kendi alışık olduğu okumuş, kültürlü çevrelerde çoğu zaman, "Amerikalıların kültürel açığı biraz da perilerin varlığını yadsıyacak kadar yobaz ve yontulmamış olmalarından ileri geliyor," diye konuşurdu.

Öğleden sonraki yarım saatlik okuma zamanını bir süre peri masallarına adadı.

Tularecito'da da bir değişim başlamıştı şimdi. Bayan Morgan, cinler, periler, iyi-saatte-olsunlar, yecüc mecücler, büyüyle insan kılığına girmiş hayvanlarla hayvan kılığına girmiş insanlar konusunda masallar okudukça Tularecito onu can kulağıyla dinliyor, elindeki resim kalemini bile unutuyordu. Hele genç öğretmen yer altında yaşıyan, çoğunlukla gizli gömülere bekçilik eden eciş bücüş yer cüceleriyle ilgili şeyler okurken Tularecito'nun kalemi elinden düştü, çocuk anlatılanları daha iyi dinleyebilmek için ileri doğru eğildi...

Okul dönüşü Bayan Morgan pansiyon olarak kaldığı çiftliğin yarım kilometrelik yolunu yürüyerek giderdi. Elindeki bir dalla dededenlerin başlarını uçurarak, çalılıklara taş atıp bıldırcınları hürya havalandırarak, yalnız başına yürümeyi severdi. Yanında bir de köpeği olsun istiyordu, şöyle zıplaya atlaya yürüyerek onun coşkularını paylaşan, yuvaların, kuru yapraklar üzerindeki pençe izlerinin, orada duyulan garip, hüznü küş sesleriyle topraktan gizlice sızan kıvanç dolu kokuların büyülu çekiciliğini onunla birlikte duyabilecek, şöyle meraklı, uyanık, neşeli bir köpek.

Bir akşam üzeri Bayan Morgan, tebeşir taşından bir yamacın tepesine, ak yüzeyin üstüne adının baş harflerini kazımak için tırmandı. Bu arada başparmağı bir dikene takılarak yırtıldı. O da baş harflerinin yerine, "Buraya geldim ve kendimden bu izi bıraktım," diye yazarak kanlı başparmağını yumuşak, emici tebeşir taşına bastırdı.

O gece yazdığı bir mektupta da şöyle diyordu:

"Besleme ve üreme gibi yalın ihtiyaçların dışında insanoğluğun en çok istediği şey ardında kendinden bir iz bırakmaktır; gerçekten yaşamış olduğunun bir belirtisi belki de. Bu kanıt insanoğlu ağaç gövdelerinin, taşların, başka insan yaşamlarının üstünde bırakır. Bu köklü istek herkeste vardır. Hela duvarlarına ayıp şeyler yazan oğlan çocuğundan tutun da kendi kişiliğini koca bir ırkın kafasının içine kazıyan Buda'ya kadar... Yaşamak öylesine yalancı ki! Bana kalırsa var olduğumuza hiçbirimiz pek

inanamıyoruz; bu yüzden de her gittiğimiz yerde var olduğumuzu karutlamaya çalışıp duruyoruz...”

Bayan Morgan yazdığı mektubun bir kopyasını kendinde alıyordu.

Yer cüceleriyle ilgili masalı okuduğu günün sonunda evine doğru yürürken yol kıyısındaki otlar bir süre hışırdayıp dalgalandı, derken Tularecito’nun çirkin kafası gözüktü.

“Aa, ödümü kopardın!” diye hafifçe bağırdı Bayan Morgan. “Böyle habersiz çıkılır mı insanın karşısına?”

Tularecito ayağa kalkarak utangaç utangaç sıırıttı. Bir yandan da şapkasını bacağına vurup duruyordu.

Birden Bayan Morgan içinde korkunun kabardığını duydu. Yol çok tenhaydı. Bayan Morgan’ın yarım akıllılar üstüne okumuş olduğu çok şey vardı. Genç kadın sesinin titremesini, güçlkle önleyerek; “Bir... bir şey mi istiyorsun?” diye sordu.

Tularecito’nun ağzı kulaklarına vardı, bacağına şapkasını daha hızlı hızlı vurmaya başladı.

“Orada öylece yatıyor muydun, yoksa bir isteğın mi var?”

Çocuk bir şeyler söylemeye yeltendi, sonra yine gülümsemesinin kalkanı ardına sığındı.

“Eh, bir istediğın yoksa ben gidiyorum.”

Bayan Morgan utanmasa o dakikada tabanları yağlayacaktı.

Tularecito konuşabilmek için bir çaba daha gösterdi.

“Hani o şeyler konusunda.”

Öğretmen tiz sesle, “Hangi şeyler?” diye sordu. “Hangi şeyler demek istiyorsun sen?”

“Hani o kitapta okuduklarınız...”

Bayan Morgan rahatlayarak öyle bir gülmeye başladı ki sonunda saçının topuzu çözülecek diye korktu.

“Şey... sen hani şu yer cücelerini mi soruyorsun?”

Tularecito evet gibilerden baş salladı.

“Ne bilmek istiyorsun onlar üstüne?”

“Hiç yer cücesi görmedim de,” dedi Tularecito.

Sesini yükseltip alçaltmadan yavaş ve tekdüze konuşuyordu.

“Ama onları görebilenler zaten pek azdır, sanıyorum.”

“Ama ben biliyordum onları.”

Bayan Morgan’ın gözleri şimdi ilgiyle kısılmıştı.

“Sahi biliyor muydun? Kimden duydun ki? Onları ne görmüşlüğün var ne de duymuşluğun. Öyleyse nereden biliyordun?”

“Öyle işte. Seslerini mi duyuyordum ne. Kitapta siz okuyunca hemen tanıdım.”

Bayan Morgan içinden, “Bu noksan, garip çocukcağızdan yer cücelerini ne diye esirgeyeyim?” diye düşündü. “Onlara inanırsa yaşamı daha mutlu hale gelip daha zenginleşmez mi? Yer cücelerine inanmanın ne zararı dokunabilir ona?”

Bayan Morgan yüksek sesle, “Hiç aradın mı onları?” diye sordu.

“Yok, hiç aramadım. Öylece biliyordum işte. Ama şimdi arayacağım.”

Durum Bayan Morgan’a anlatılmaz bir tat vermişti. İşte üstüne yazı yazılacak boş bir sayfa, adının baş harflerini kazıyabileceği el değmemiş bir yüzey... Bayan Morgan bu yüzeyin üzerine öylesine güzel bir öykü işleyebilirdi ki... gerçek kitaplarda yazarlardan çok daha güzel.

“Nereleri arayacaksın?” diye çocuğa sordu.

Tularecito büyük bir ciddilikle, “Yerleri kazacağım,” yanıtını verdi.

“Ama yer cüceleri yalnızca geceleri dışarı çıkarlar, Tularecito. Geceleri gözle sen onları. Görecek olursan mutlaka gel, bana anlat. Söz mü?”

“Söz,” dedi çocuk.

Bayan Morgan yürüyüp gittiğinde Tularecito hâlâ onun arkasından bakıyordu. Genç öğretmen yol boyunca çocuğun geceleyin çıkıp yer cücelerini aradığını görür gibi oldu. Gözünde canlandığı sahne hoşuna gitti. Bir de bakmışın Tularecito yer cücelerini bulmuş, konuşmuş, aralarına karışıp onlarla birlikte yaşamaya başlamış! Bayan Morgan sezdirmeden aşıladığı birkaç düşünceyle çocuğun yaşamına olağanüstü, gerçekdışı bir anlam kazandırarak çevresindeki ahmakça yaşantılardan ayırmayı başarmıştı. Bir yan-

dan da çocuğun yeni amacını, onun geceleyin yapacağı araştırmaları öyle kıskanıyordu ki!

Akşamleyin Tularecito paltosunu giyip eline bir kürek aldı. Araç gereçlerin durduğu damdan çıktığı sırada Pancho Amca'yla karşılaştı.

"Nerelere gidersin, Küçük Kurbağa?" diye sordu Pancho Amca.

Yolundan alıkonulduğuna sıkılan Tularecito ayaklarını yere sürüp duruyordu.

"Karanlıkta gezmeye çıkayım dedim. Yapmadığım şey mi?"

"İyi ama küreği ne diye alırsın? Yoksa topraktan altın mı kazacaksın?"

Çocuğun yüzü amacının ciddiliğiyle sertleşti.

"Yerin altında yaşayan cüce milletini arayacağım."

Şimdi Pancho'nun içine dehşet dolu bir heyecan düşmüştü.

"Gitmeyessin, Küçük Kurbağam benim! Baban yaşındaki bu eski dosta kulak ver. Gideyim deme sakın! Adaçayı fundalarının arasında ben buldum seni, akraban olan iyi-saatte-olsunlardan ben kurtardım. İsa Peygamberimizin küçük kardeşlerinden birisin sen artık. Kendi soyunun yanına dönmeyessin! Şu kocamış dostunun sözlerine kulak ver, Tularecito."

Tularecito bakışlarını, delip geçmek istercesine yere dikmiş, biraz önceki düşüncelerini yeni edindiği bu bilgiyle eşeliyordu.

"Onların soyundan olduğumu sen de söylüyorsun ya!" diye bağırdı. "Okuldakilerden de, buradakilerden de başkayım ben. Bu kadarını biliyorum. Serin toprağın derinlerinde yaşayan kendi soyumun özlemini çekiyorum. Bir sincap deliğinin yarından geçmeyeyim, hemen derinlerine sokulup büzülmek, sinmek geliyor içimden. Benim soyumdan olanlar da bana benziyorlar, hem de beni yanlarına çağırdılar, Pancho. Onların yanında benim yerim. Oraya dönmek zorundayım, Pancho."

Pancho birkaç adım geriledi. Parmaklarını çaprazlayarak havaya kaldırdı.

“Baban olan şeytanın yanına dön, öyleyse. Ben bu şer gücüyle başa çıkamam. Başa çıkabilmek için ermiş olmak gerek. Ama bak. Hiç değilse sana da, tüm soyuna karşı da kendimi savunmak için istavroz çıkarıyorum işte.”

Koca Pancho havaya istavrozun savunma kalkanını çizdi.

Tularecito üzgün üzgün gülümsedi, sonra döndü, tepelerin arasına karıştı.

Yuvaya döndüğünü düşündükçe yüreğinden sevinç fışkırıyordu. Kendini bildi bileli herkesten ayrı, toplum dışı bir sürgün gibi yaşamıştı. Oysa şimdi yurduna dönmekteydi. Her zamanki gibi toprağın seslerini bütün ayrıntılarıyla duyuyordu: Uzakta otlayan davaların çingirakları, ürkek bildircinların mırıltısı, bu gece şarkı söylemeyen bir minik koyotinin hafif mızıldanması, milyonlarca böceğin çaldığı gece çalgıları...

Ne var ki Tularecito başka bir ses duyabilmek amacıyla kulağını dört açmıştı: Yeraltı kişilerinin, iki ayaklı yaratıkların sesleri...

Bir keresinde durdu, “Babacığım, yanınıza dönüyorum,” diye seslendiyse de bir yanıt alamadı.

Yoluna çıkan sincap yuvalarına eğilerek, “Neredesiniz, hısımlarım?” diye fısıldıyordu. “Korkmayın, Tularecito’dan başkası değil. Yanınıza dönüyorum.”

Ama hiçbir karşılık alamıyordu sözlerine. Daha kötüsü, içinde yer cücelerinin yakınlarında olduğunu belirleyen bir sezgi de yoktu. Biraz ötesinde bir ceylanla bir karacanın otlamakta olduklarını, bir çalının ardında bir yaban kedisinin bir tavşanı izlediğini göremediği halde biliyordu da, yer cücelerinin yakında olduğunu belirleyen hiçbir sezgi doğmuyordu içine.

Tepelerin ardından, elma şekeri gibi bir ay doğdu.

Tularecito, “Şimdi hayvanlar su içmeye çıkarlar artık,” diye yarım akıllıların o kağıt hışırtısını andırır sesiyle fısıldadı. “O zaman bizimkiler de çıkarlar.”

Fundalık, küçük bir vadinin başında sona erip yerini bir meyve bahçesine bırakıyordu. Ağaçlar sık yapraklarla donanmış, top-

rak son derece bakımlıydı. Bert Munroe'nun mülküydü burası. Çoğu zaman, geceleri, ortalık tenhalaşıp hayaletler kol gezmeye başladığı sıralarda Tularecito buraya gelip ağaçların altına uzanarak, o yumuşak, sevgi dolu parmaklarıyla yıldız toplardı.

Bu gece meyve bahçesine girer girmez yurduna yaklaşmakta olduğunu sezdi. Yer cücelerinin seslerini duymamakla birlikte yakınlıklarını sezebiliyordu. Durup durup çağırırdı onları ama cüceler gelmediler.

"Belki ay ışığını sevmiyorlardır," dedi Tularecito.

İri bir şeftali ağacının altına çömeldi, bir buçuk metre eninde, çok derin bir çukur kazdı. Gece boyu sürdürdü kazısını. Arada durup çevresine, içeriye kulak veriyor, sonra serin toprağın daha, hep daha derinlerini kazıyordu. Kulağına hiçbir ses gelmemekle birlikte Tularecito onlara yaklaşmakta olduğuna yürekten inanıyordu.

Ancak gün ışıyınca kazıyı bıraktı, fundaların arasına sokularak yatıp uyudu.

Kuşluk vakti Bert Munroe koyotiler için kurmuş olduğu bir tuzağa bakmaya gelince şeftali ağacının altındaki oyuğu gördü.

"Vay canına, bu da nesi?" diye söylendi. "Birtakım yumurcaklar tünel kazmaya filan kalkışmış olsa gerek ya, tehlikeli iş bu! Toprak çöküp altında kalabilirler. Ya da çukurun içine düşerlerse bir yerlerini incitirler!"

Evine dönüp bir kürek aldı geldi, çukuru doldurdu.

"Manny," diye en küçük oğluna sordu. "Meyve bahçesinde tünel filan kazmadın ya?"

"Yooo," dedi Manny.

"Kimin kazdığını biliyor musun, peki?"

"Yoo," dedi Manny.

"Birisi bizim bahçemizde kocaman bir çukur kazmış. Tehlikeli bir şey bu. Arkadaşlarına söyle, yapmasınlar bunu, yoksa toprak altında kalıp boğulurlar."

Karanlık basınca Tularecito yine çukurunu kazmak amacıyla fundalığa daldı. Çukurun doldurulmuş olduğunu görünce yırtı-

cı bir homurtu çıkardı. Sonra düşünceleri yön değiştirerek güldü. Tuleracito, "Bizimkiler gelmişler," dedi kıvançla. "Çukuru kimin kazdığıı bilmediklerinden korkmuşlar. Dolduruvermişler çukuru, sincaplar gibi. Bu kez gizleneceğim. Çukuru doldurmaya geldiklerinde ortaya çıkıp kim olduğumu söyleyeceğim onlara. O zaman onlar da beni sevip bağışlarına basacaklar."

Böylece Tularacito çukurunu yeniden kazdı. Toprak zaten gevşek olduğundan çok daha derin kazdı bu kez. Gün ışımazdan hemen önce meyve bahçesinin ötesindeki fundalığa çekilerek beklemeye yattı.

Bert Munroe kahvaltıdan önce yine tuzağına bakmaya çıktı, çukurun yine açılmış olduğunu gördü.

"Veletler be!" diye bağırdı. "İnatları inat ha?" Kalıbımı basarım Manny de vardır bu işin içinde."

Bir an çukuru süzdü, sonra toprak yığınlarını ayağının ucuyla içeri kakmaya başladı. Derken yabanıl bir homurtu duymasıyla yıldırım gibi arkasına döndü. Tularacito ona saldırmaya geliyordu, uzun bacaklarının üstünde kurbağalar gibi hoplayıp küreğini bir sopa gibi havada sallayarak.

Babasını kahvaltıya çağırmaya gelen Jimmie Munroe onu bir toprak yığını üstünde baygın buldu. Bert Munroe'nun ağzından ve alnından kanlar akıyordu. Çukurdan dışarıysa kürek kürek fırlatılan topraklar fışkırmaktaydı.

Jimmie bir katilin babasını öldürmüş olduğunu ve gömmeye hazırlandığını sandı. Dehşetten delirmişçesine eve koştu, telefonla on onbeş komşu çağırdı.

Adamlardan beş altı tanesi usulca emekleyerek çukura sokuldular. Tularacito yaralı aslanlar gibi dövüştü. Ancak kendi elindeki kürekle kafasına vurdukları zaman pes etti. Onu kısıkıvrak bağlayıp hapishaneye götürdüler.

Salinas'ta bir hekimler kurulu çocuğu muayene etti. Doktorlar soru sorduğu zaman çocuk onlara uysal uysal gülümsüyor ama ses etmiyordu. Franklin Gomez kurula bildiklerini anlatacak çocuğun vasiliğini istedi.

Yargıç herkesi dinledikten sonra, "Bunu yapmak elimizde değil, Bay Gomez, gerçekten," dedi. "Siz onun iyi yürekli, söz dinler bir çocuk olduğunu söylüyorsunuz. Oysa o daha dün adam öldürmeye kalkıştı. Onu başıboş bırakamayacağımızı sizin de anlamanız gerek. Yoksa önünde sonunda bu çocuk ne yapıp edip bir cana kıyacak."

Kısa bir süre sonra yargıç, Tularecito'nun Napa'daki katillerle tehlikeli delilerin kapatıldığı tımarhaneye yollanmasına karar verdi.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Helen Van Deventer uzun boylu bir kadındı; keskin çizgili, alımlı bir yüzü, acılarla dolu gözleri vardı. Oldum olası yaşamın kederlerini çok derinden duyardı. On beş yaşındayken İran kedisini zehirledikleri zaman Helen kocasını yitiren genç bir dula dönmüştü. Altı ay yasını tuttu kedisinin; gösteriş yaparak değil de yavaş, üzgün bir sesle konuşup ortalıkta ruh gibi dolaşarak... Kedinin altı ayı dolduğu sırada bu kez de babasını yitiren genç kız, yasını keşintisiz sürdürdü. Görünüşe bakılırsa Helen yasa, kedere doyamıyor, yaşamı da ona bunları bol bol, hiç esirgemeksizin sağlıyordu.

Helen yirmi beş yaşındayken Hubert Van Deventer'le evlendi. Hubert kırmızı yüzlü, gösterişli bir avcıydı. Yılın altı ayını şu ya da bu hayvanın peşinde koşmakla geçirirdi. Düğünden üç ay sonra ayağı bir böğürtlen çalısına takılınca kendi tüfeğinin patlamasıyla vurulup öldü. Hubert oldukça yürekli hem de şakadan anlar bir adamdı. Bir ağaç altında can çekişirken bir arkadaşı karısına söyleyecek son bir sözü olup olmadığını sorunca Hubert, "Var," dedi. "Söyleyin ona, kafamı doldurtup duvardaki yassı boynuzlu geyikle iri boynuzlusunun arasına astırsın! Bu kez kafayı avcılık pazarından satın almadığını da söyleyin ona!"

Helen Van Deventer av hatıralarıyla dolu olan salonun kapısına kilit vurdu. Bundan böyle Hubert'in kutsal ruhunu simgeliyordu o oda. Perdeler kapalı tutuluyordu. Helen ağlamadı çünkü onun yaradılışında ağlayıp sızlamak yoktu. Yalnız gözleri daha bir kocamanlaşmış gibi oldu. Bakışları da dalgınlaşarak başka zamanlarda, başka yerlerde dolaşan bakışların boşluğuna büründü.

Hubert ona San Francisco'da, Rus Tepesi'ndeki evi ile birlikte hatırı sayılır bir varlık bırakmıştı.

Helen'in kocası öldükten altı ay sonra dünyaya gelen kızı Hilda taş bebek gibi güzel bir kız çocuğuydu. Annesinin o iri gözlerini almıştı. Ama sağlık durumu hiçbir zaman iyi gitmiyordu. Çocuk hastalıklarının hepsine, şaşılacak şey, günü gününe yakalanıyordu sanki. İlk avazı çıktığında bağırmakla dışa vuran huysuzluğu emeklemeye başlar başlamaz kırıp dökücü bir yöne saptı. Hilda öfkesinin yoluna çıkan ve kırılabilir olan her şeyi parçalıyor, ortadan kaldırıyor. Helen Van Deventer kızını okşayıp avutuyor, böyle yaparak çoğunlukla onun huysuzluğunu artırmayı başarıyordu.

Hilda altı yaşındayken aile hekimi Dr. Phillips, Bayan Deventer'e onun zaten çoktandır kuşkulanmakta olduğu şeyi söyledi:

"Hilda'nın aklı tam yerinde değil," dedi. "Onu bir ruh hekimine götürseniz derim."

Annenin koygun gözleri acıyla iri iri açılmıştı.

"Emin misiniz, doktor?"

"Oldukça. Ama ben uzman değilim. Bu konuyu benden iyi bilen birine götürmeniz gerek onu."

Helen bakışlarını başka yöne kaydırıldı.

"Bunu ben de düşündüm, doktor. Ama başka bir hekime götüremem onu. Oldum olası siz baktınız bizlere. Sizi tanıyorum. Başkasına hiçbir zaman tam güvenemem ki."

Dr. Phillips, "Ne demek?" diye parladı. "Gereken yolu izlersek çocuğu iyileştirebileceğimizi anlamıyor musunuz?"

Helen ellerini şöyle bir kaldırır gibi yaptı, sonra umutsuzlukla kucığına bıraktı.

"Hilda iyileşemez, doktor. Yanlış zamanda dünyaya geldi. Babasının ölümü... yıkılmış durumdaydım. Kusursuz bir çocuk doğuracak gücüm kalmamıştı. Anlıyorsunuz, değil mi?"

"Öyleyse niyetiniz nedir? Yalnız izin verirsiniz, düşündükleriniz aptallıktan başka bir şey değil!"

“Yapacak ne var ki, doktor? Beklemek, ummak dışında? Bu acıya katlanabileceğimi biliyorum ama onu başka bir doktora götüremem. Ona gözüm gibi bakar, üstüne titrerim. Anlaşılan benim yazgım bu.”

Helen üzgün üzgün gülümsedi ve ellerini gene hafifçe kaldırdı.

Doktor sinirlenerek, “Bana öyle geliyor ki başınıza zorla dert açıyorsunuz,” diye söylendi.

“Alnımıza yazılana boyun eğmemiz gerekir. Dayanıklıyım-dır ben, çile çekebilirim. Buna inanıyorum, hem de övünüyorum. Dünyanın hiçbir kahrı benim sabrımı çökertemez. Dayanamaya-cağım tek bir şey var, doktor. Hilda’yı benden ayıramazlar. Onu yanımda alıkoyacağım, doktorumuz da her zamanki gibi siz olacaksınız. Araya başkaları girmemeli.”

Dr. Phillips oradan öfke ve tiksinti içinde ayrıldı. Bu kadının yok yere çile çekmeye teşne oluşu her zaman tepesini attırırdı zaten.

“Felek’in yerinde ben olaydım, onun bu serinkanlı dayanıklılığı-nı tuzla buz etmek gelirdi içimden” diye düşündü.

Bu olaydan bir süre sonra Hilda sanrılar, düşler görmeye baş-ladı. Geceleyin uykusunun arasında gelen sivri dişli, koca pençeli korkunç canavarlar onu yemeye çalışıyorlardı. Eciş bücüş cüceler onu çimdikliyor, kulağının dibinde dişlerini gıcırdatıyorlardı. He-len bu görüntülere, kendini sınamaya gelen yeni çileler gözüyle bakıyordu.

Bir sabah Hilda, “Bir kaplan geldi, üstümü açtı,” diye ağlamaya başladı.

“Sakın ondan korkma, yavrum benim.”

“Ama dişlerini battaniyeden bile geçirdi anne.”

“Bu gece ben senin başucunda beklerim, canım. O zaman gele-mez, pis kaplan.”

Böylece Helen tanyeri ağarınca dek kızının başucunda bek-ler oldu. Ruhunun ateşli direnciyle gözleri parıl parıl, bakışları tu-tuşuyordu.

Bu arada onu düşlerden daha tedirgin eden bir gelişme vardı. Hilda yalan söylemeye başlamıştı.

“Anneciğim, bu sabah bahçeye çıktımdı. Sokakta bir dede oturuyordu. Beni evine çağırdı, ben de gittim. Kocaman, altından bir fili vardı. İzin verdi, üstüne bindim.”

Masalı uydururken çocuğun gözleri uzaklara dalıp gitmişti.

“Söyleme böyle şeyler,” diye annesi yalvardı. “Hiçbirini yapmış değilsin. Biliyorsun bunu.”

Hilda elmaslarla işlenmiş bir kol saati uzattı. Helen elleri korkudan sarsılarak saati aldı. Bir an için yüzündeki direniş silinerek yerine öfkeli bir bakış geldi.

“Hilda, nereden aldın bu saati?”

“Dede verdi, anneciğim.”

“Yok söyle, nerede buldun! Buldun bunu, değil mi?”

“Dede verdi.”

Saatin arkasında bir marka vardı, Helen’in bilmediği baş harfler. Kadın ne yapacağını bilemeden bunlara bakıyordu.

Haşın bir sesle, “Saat annede dursun,” dedi.

O gece gizlice bahçeye çıktı, ufak bir kürek buldu, saati yerin altına gömdü. O hafta bahçenin çevresine yüksek, demir bir parmaklık çektirdi. Ondan sonra da Hilda’nın tek başına sokağa çıkmasına bir daha izin verilmedi.

Hilda on üç yaşındayken evden kaçtı. Helen kızını buldurtmak için özel hafiyeler tuttuysa da dört gün sonra bir polis görevlisi çocuğu Los Angeles’ta, boş bir inşaat şantiyesinde uyurken buldu.

Helen kızını karakoldan kurtardı.

“Evinden neden kaçtın, canım?” diye sordu.

“Ne bileyim, içimden piyano çalmak geldi.”

“Ama evimizde piyano var ya. Onu neden çalmadın?”

“Yok, öbür türlüünden çalmak istedim, hani kuyruklusundan.”

Helen, Hilda’yı kucağına alıp sımsıkı bağrına bastı.

“Peki, sonra neler yaptın, tatlım?”

“Sokakta geziyordum. Adamın biri beni arabasına bindirdi. Beş dolar verdi. Sonra çingenelere rastladım, onlarla gittim. Beni kendilerine kraliçe yaptılar. Derken genç bir erkek çingeneyle ev-

lendim. Bir de çocuğumuz olacaktı ya çok yorulduğum için oturdum. Sonra da bir polis beni yakalayıp götürdü.”

“Yavrucuğum benim, bir taneciğim, zavalıciğim,” dedi Helen. “Biliyorsun bunların doğru olmadığını. Hiçbiri doğru değil.”

“Ama doğru, anneciğim.”

Helen Dr. Phillips’i çağırdı.

“Bir çingeneyle evlendiğini söylüyor. Olamaz değil mi... sizce de aslı yoktur bunun, değil mi? Eğer öyleyse dayanamam.”

Doktor, Hilda’ya dikkatle baktı. Muayenenin sonundaysa hınçlı bir sesle konuştu.

“Helen, bir uzmanın bakımı gerek, demiştin sana.”

Sonra kızın yanına giderek, “O pis, kötü yürekli kocakarı yine yatak odasına geliyor mu geceleri, Hilda?” diye sordu.

Hilda’nın elleri, parmakları oynuyordu.

“Dün gece yanında bir de maymunla geldi. Kocaman, alamet gibi bir maymun, beni ısırmağa kalkıştı.”

“Olsun varsın! Sen yalnız şunu aklında tut: O kocakarı sana bir şeycik yapamaz çünkü seni ben koruyorum. O kocakarının ödü kopar benden. Gene gelecek olursa beni söyle ona, bak nasıl tabanları yağlayıp kaçacak!”

Kızcağız yorgun bir gülümseyişle, “Maymun da kaçarmı?” diye sordu.

“Hem de nasıl... Ha, bak aklıma gelmişken, bu şekeri de senin kıza getirdim.” Dr. Phillips cebinden uzun, çizgili bir parça nane şekeri çıkardı. “Al, bunu da Babette’e ver... Öyleydi değil mi, kızının adı?”

Hilda şekeri kaptığı gibi koşarak dışarı çıktı.

Doktor, Helen’a dönerek, “Bana bak,” dedi. “Bu konudaki bilgim, deneylerim yazık ki çok sınırlı. Bildiğim bir şey varsa o da şu ki, Hilda bundan sonra çok daha kötüye gidecektir. Ergenliğin eşliğinde. Duygusal taşkınlıklarla birlikte gelen değişiklik dönemleri, akıl ve ruh dengesizliklerini yüzde yüz yoğunlaştırır. Bundan sonra ne yapacağını kestiremem. Cinayet bile işleyebilir. Beri yandan bir bakarsın, karşısına ilk çıkan adamla kaçır. Onu uzman ellere teslim

edip göz altında bulundurmazsan, başına çok pişman olabileceğin işler açılabilir. Bu kez yaptığı, daha işin ilk adımı. Bu durumu böyle sürdürüp gidemezsin, Helen. Kendine yazık ediyorsun."

Helen doktorun karşısında dimdik oturuyordu, kıpırtısız. Yüzünde doktorun kanırı beynine sıçratan o direnç, sabır ifadesi vardı.

Boğuk bir sesle, "Siz ne salık veriyorsunuz?" diye sordu.

Doktor, "Tımarhaneye kapatılmasını," dedi.

Ve yanıtının böyle yırtıcı olması pek içine dokundu.

Helen'in yüzü gerilmiş, direnci daha bir gerginleşmişti sanki.

"Yapamam bunu!" diye bağırdı. "Hilda benim kızım. Ondan ben sorumluyum. Ona ben bekçilik ederim, doktor. Gözümü üstünden ayırmam, hiçbir yere de yollamam."

Doktor dik dik, "Sonucun nasıl olabileceğini sana anlattım," dedi.

Sonra bu kadına laf anlatmanın olanaksızlığı karşısında ezilir gibi oldu.

"Helen, yıllardır dostunum senin. Bunca sıkıntıyı, bu tehlikeyi neden kendi omzuna yüklenesin?"

"Her şeye katlanırım ama onu oralara yollayamam."

Doktor, "Ateşten gömlek giymesini seviyorsun," diye homurdandı. "Acı çekmek tatlı geliyor sana. Acıklı bir rol buldun mu sonuna dek oynamaktan bir an bile vazgeçmiyorsun." Öfkeden köpürmeye başlamıştı. "Her erkek, önünde sonunda karşısındaki kadını dövme isteğini duyar, sanıyorum. Yumuşakbaşlı bir adamım ben, ama şu dakikada içimden sana temiz bir sopa atmak geliyor!"

Kadının koygun gözlerine baktı; onun derdine dert eklemekten, ona katlanması gereken yeni bir çile sağlamaktan öte bir şey yapmamış olduğunu gördü.

"Ben gidiyorum," dedi. "Bir daha çağırma beni... Biliyor musun, senden tiksismeye başlıyorum sanırım."

Cennet Çayırı'nda oturanlar zengin bir dul kadının vadiye yerleşeceğini biraz ilgi, biraz da hoşnutsuzlukla öğrendiler. Kamyonlar dolusu kütük ve kerestenin sarp Noel Kanyonu'ndan yukarı doğru taşınmasını seyrederken, bir köy evi yaptırmak için dışarıdan kütük taşımanın masrafına biraz burun kıvrarak güldüler.

Bert Munroe, Noel Kanyonu'nu tırmadı, marangozların evi kurmalarını öğleye dek seyretti.

Sonra dükkâna giderek, "Güzel olacak," diye raporunu sundu. "Kütüklerin her biri tornadan çıkmışçasına kusursuz. Bir de ne yapıyorlar dünyada bilemezsiniz: daha şimdiden bahçıvan getirtmiş, çalıştırıyorlar. Herifler koca koca, çiçek açmış ağaçları taşıyıp dikeyiyorlar bahçeye. Bayan Van Deventer iyice varlıkların biri olsa gerek."

Pat Humbert, "Gerçekten de hiçbir masraftan kaçınmıyorlar," diye ona hak verdi. "Zengin milleti mi, gösteriş deyince birbirdir zaten!"

Bert, "Daha bitmedi," diye ekledi. "Bakın, tam kadın kısmından umulacak bir şey değil mi? Bilin bakalım pencerelerin kimilerinde neler var? Parmaklık! Hem de demirden değil de meşe kütüğünden, kalın kalın parmaklıklar. Kocakarı koyotilerden mi korkuyor ne?"

Dükkânın sahibi T.B. Allen, "Yanında bir sürü hizmetçi filan da getirir mi ki?" diye umutlandı. "Ama alışverişini kentte yapar, bana kalırsa. Onun gibilerinin hepsi kentten yaparlar büyük alışverişlerini."

Evle bahçe yapılıp bitince Helen Van Deventer yanında kızı Hilda, Çinli bir aşçı ve Filipinli bir erkek uşakla birlikte arabayla Noel Kanyonu'ndan yukarı tırmadı. Kütükten yapılma ev pek güzel olmuştu. Marangozlar kütükleri asitlere batırıp yaşlandırmışlar, bahçıvanlar bahçeye bir eski bahçe havası vermişlerdi. Çimlikteki ağaç boyu defnelerle meşelere ilişilmemişti. Bunların altlarında da mor, beyaz, mavi renkli çiçekler vardı. Bahçe yollarının iki yanına inanılmaz mavilikte ortancalar sıralanmıştı.

Aşçıyla uşak hemen işe giriştiler. Helen ise Hilda'yı elinden tutarak bir süre bahçede dolaştırdı.

"Ne güzel değil mi?" dedi. "Bir tanem benim, burada çok mutlu olacağız, öyle değil mi? Sana da öyle gelmiyor mu?" Yüzündeki o direnç biraz hafiflemiş gibiydi.

Hilda bir dal çiçek kopararak meşelerden birine vurdu.

“Kendi evimizi daha çok severdim ben.”

“Ama neden, hayatım? Orada böyle güzel çiçeklerimiz yoktu ki. Hele böyle ulu ağaç hiç yoktu. Hem burada her gün tepelerde yürüyüşe de çıkabiliriz.”

“Ne bileyim, bütün arkadaşlarım oradaydı. Parmaklıktan bakınca gelip geçen insanları görebiliyordum.”

“Hele bir alış bak, burasını daha çok seveceksin, Hilda.”

“Sevmeyeceğim, işte. Ölsem de sevmeyeceğim burasını.”

Hilda önce hıçkırarak ağlamaya, sonra hiç duralamadan öfke çılgınlıkları atmaya başladı. Birden eğilip yerden bir dal parçası aldı, annesinin göğsüne vurdu bununla. Filipinli uşak sessizce kızın ardında belirdi, kollarını çekip arkadan kavradı sonra çılgık çılgığa bağırarak debelenen Hilda’yı eve götürdü.

Kendisi için hazırlanmış olan odada Hilda eşyaları sırayla kırmaya girişti. Yastıkları deşerek kuş tüylerini odanın dört bir yanına serpiştirdi. Son olarak pencere camlarını tuzla buz etti, meşe odunundan yapılma parmaklıkları öfkeden haykırarak yumruklamaya başladı.

Helen, dudaklarını sımsıkı kırmış, kendi odasında oturmaktaydı. Yüzündeki dilsiz direnç bir an silinip gidecek gibi olduysa da sonradan daha belirginleşti; Hilda’nın odasından yükselen haykırışlar etkisini yitirdi.

Genç uşak sessizce odaya süzüldü.

“Panjurları kapatayım mı, hanımım?”

“Yok, Joe. Komşulardan çok uzaktayız, nasılsa. Kimsecikler duymaz.”

Bert Munroe, Noel Kanyonu’na taşınan yeni komşuları kütükten eve götüren otomobilin yoldan geçtiğini gördü.

“Bir kadının tek başına yeni bir yaşam kurması kolay değildir,” dedi. “Uzanıp bir baksam bari, bir eksikleri, noksanları var mı...”

“Bu da bahanesi, yoksa merakından çatlıyorsun da ondan,” diye karısı takıldı.

“Eh, ne yapalım, madem ki sen böyle düşünüyorsun ben de gitnem.”

“Amaan, şaka ediyordum canım. Aslında iyi komşuluk etmiş olursun gidersen. Daha sonra ben de Bayan Whiteside’ı alıp hoş geldine giderim. İşi yollu yolunca yapmış oluruz. Ama sen şimdiden git bak bakalım, yardım filan istiyorlar mı?”

Bert Munroe, Noel Kanyonu’nun dibinden şırıldayarak akan güzel çay boyunca tırmanmaya başladı. “İşlenecek toprak değilse de oturmak için güzel bir yer doğrusu,” diye içinden geçiriyordu. “Ben de böyle bir yerde oturabilirdim, salt sefa sürmecesine... antlaşma tam o sırada yapılmasaydı.”

Sonra, savaşın biraz daha uzamasını istemiş olmaktan ötürü utanç duydu.

Kütükten evle arasında daha çeyrek kilometreden fazla bir yol varken Hilda’nın çığlıkları kulağına geldi. Bert Munroe, “Aman tanrım, bu da nesi?” dedi. “Birini boğazlıyorlar sanır duyan da.”

Ne olup bittiğini görebilmek için adımlarını sıklaştırdı.

Hilda’nın parmaklıkla örülü penceresi sokak kapısının önündeki düzlüğe çıkan bir yola bakıyordu. Bert kızın parmaklıklara yapışmış, gözlerinin korku ve öfkeden kudurmuş olduğunu gördü.

“Merhaba!” dedi. “Ne oluyor, kuzum? Neden kapadılar seni?”

Hilda’nın gözleri kısıldı.

“Aç bırakıyorlar beni. Öleyim istiyorlar.”

“Saçmalama,” dedi Bert. “Neden istesinlermiş senin ölmeni?”

“Neden olacak, servetim yüzünden! Ben ölmeden paramı ele geçiremezler ki.”

“Ama yavrum, daha küçücük bir kızsın sen!”

Hilda, “Hiç de değil,” diye dudağını sarkıttı. “Kocaman, yetişkin bir kadınam. Beni aç susuz bırakıyorlar, dayak atıyorlar, o yüzden küçük gösteriyorum.”

Bert’in yüzüne bir öfke bulutu inmişti.

“Ben şimdi bakarım bu işin gereğine.”

“Sakin ha onlara söyleme! Sen beni buradan kurtar, yeter. O zaman servetime kavuşurum, sonra da seninle evleniriz.”

Ancak o zaman Bert gerçek durumun ne olduğunu sezmeye başladı.

“Korkma, ben seni kurtarıyorum,” diye kızı avuttu. “Sen hele biraz sabret, ben senin buradan kaçmana yardım ederim.”

Yolu dönüp evin önüne dolandı, kapıya vurdu. Bir dakika sonra kapı azıcık aralandı, genç uşağın donuk, gülmez gözleri dışarı baktı.

“Evin hanımını görebilir miyim?” diye sordu Bert.

Çocuk, “Yok,” dedi, kapıyı kapadı.

Bert önce böyle ters geri çevrilmenin utancıyla kızardı, sonra kapıya kızgın kızgın, yeniden vurdu.

“Evin hanımını görmem zorunlu, anladın mı? Yukarıda kapalı duran kız çocuğuyla ilgili olarak!”

“Hanım çok hasta. Ben çok üzgün,” diyerek genç uşak kapıyı yine kapadı.

Bu kez Bert içerideki sürmenin de kapatıldığını duydu. Uzun, kızgın adımlarla oradan uzaklaşırken, “Bizim hanıma söyleyeyim de sakın hoş geldine filan gelmesinler” diye düşünüyordu. “Akıl hastası bir çocuk, terbiyesiz bir uşak. Canları cehenneme be! Ne halleri varsa görsünler!”

Helen yatak odasından seslendi:

“Ne var, Joe?”

“Bir adam geldi. Söyledi sizi görmek. Ben söyledim siz hasta.”

“Çok güzel. Kimin nesiymiş bu adam? Neden görmek istiyormuş beni, söyledi mi?”

“Kimmiş bilmem. Dedi sizi görmek Bayan Hilda hakkında.”

O saat Helen uşağın tepesine dikilmişti. Yüzü öfkeden allak bullaktı.

“Ne istiyormuş? Kimmiş ki?”

“Ben bilmem, hanımım.”

“Geri çevirdin ha? Bildiğini okur oldun, Joe. Hadi, çekil buradan.”

Helen oturduğu koltuğun arkasına yaslanarak gözlerini elleyle örttü.

Joe, “Peki, hanımım,” diyerek ağır ağır kapıya doğru döndü.

“Ah, Joe, gel buraya, gel!”

Joe, hanımının koltuğunun yanında, o koygun gözlerinin önünde durdu.

“Bağışla beni, Joe. Ne dediğimi bilmiyorum. İyi ettin adamı geri çevirmekle. Beni bırakmayacaksın, değil mi?”

“Bırakmam, hanımım.”

Helen ayağa kalktı, ne yapacağını bilmezcesine pencereye yürüdü.

“Bugün bana ne oluyor, anlayamıyorum. Bayan Hilda’nın bir şeyi yok ya?”

“Yok. Bayan Hilda şimdi sakın.”

“Peki öyleyse. Oturma salonunun şöminesinde ateş yak, olmaz mı? Sonra da onu al, getir.”

Yeni evin oturma salonunun planını hazırlarken Helen kocası için bir tür anıt yaratmıştı. Odayı elinden geldiğince bir av köşküne benzetmişti. Duvar kaplamalarıyla tavan atıkları kızılçam tahtasından yapılmıştı. Çeşitli türden geyik başları duvarlardan, düzenli aralıklarla meraklı burunlarını uzatmış duruyorlardı. Odanın bir yanını taştan yapılma koca bir şömine kaplamıştı. Üstünde, Hubert’in bir zamanlar, Tanrı bilir nereden bulup getirdiği yırtık pırtık bir Fransız bayrağı asılıydı. Cam kapılı, kilitli bir vitrin içinde Hubert’in bütün tüfekleri dayanaklar üstüne sıralanmıştı. Helen, gelip oturabileceği böyle bir odası bulunduğu sürece kocasını tam anlamıyla yitirmiş sayılmayacağını düşünürdü.

Rus Tepesi’ndeki evin oturma salonunda çok hoşuna giden bir düş kurma âdeti edinmişti ki onu burada, bu yeni evde de sürdürebilmeyi istiyordu. Bu düşün gerçekleştirilebilmesi ayin gibi bir şeydi. Helen ateşin başına oturup ellerini kucağında devşirir; sonra duvardaki geyik başlarının her birine uzun uzun bakarak her defasında, “Hubert buna elleriyle dokunmuştu,” diye mırıldanırdı.

En sonunda düş gerçekleşir; Helen kocasını karşısında görür gibi olurdu. Kocasının ellerinin biçimini, kalçalarının darlığını, o uzun, düzgün bacaklarını gözünde canlandırırdı. Bir süre sonra da onun nasıl konuştuğunu, hangi heceleri vurguladığını, heye-

canlandığı zamanlarda yüzünün nasıl kızarıp ısıdığını anımsardı. Konuklarına hayvan kafalarını teker teker gösterdiğini görürdü yeniden. Her kafanın önünde Hubert topukları üstünde yaylarıp ellerini arkasında kilitleyerek, hayvanı nasıl vurduğunu en küçük ayrıntılarıyla anlatırdı.

“Ay ışığı elverişli değildi. Hiçbir yerde ne bir çıtırtı, ne de bir kımıl! Fred (Fred rehberimizdi), o gece zırnuk vuramayacağı-mızı söylüyordu. O sabah kahvaltılık salamımızın bittiği aklımdadır. Gene de içimde bir sabırsızlık vardı. Dışarı çıkıp şöyle bir çevremize bakmak gerektiğini düşünüyordum.”

Helen onun sesini duyar gibi oluyordu: Anlattığı anlamsız, ahmakça öyküler her defasında mutlaka şu biçimde sona ererdi:

“İyice uzaktaydı, soldan da yaman bir yel esiyordu ha... Ama ben nişanımı aldım. ‘Ne çıkarsa bahtıma’ diye geçirdim içimden. Bir de ne göreyim? Tam isabet almamış mıyım? Düpedüz şans, işte, başka bir şeycik değil.”

Hubert dinleyenlerin bunun düpedüz şans olduğuna inanmalarını istemezdi. Bu, onun amatör bir sporcu olarak gösterdiği incelik, alçakgönüllülüktü.

Helen, “Sporcuların yaptıkları sporda usta olduklarını söylemeye neden izinleri yoktu ki?” diye düşündüğünü hatırlıyordu.

Her neyse, Helen’ın kurduğu düş bu yollu gelişirdi işte. Helen kocasının anısını yücelttikçe yüceltir, sonunda salonu büyük bir avcının yaşam gücüyle, coşkuyla doldururdu. Sonra, düşü bütünleyip bitirdikten sonra da parçalayıp tuzla buz ederdi...

O gün kapı zili bambaşka, üzgün bir sesle çınlamıştı sanki. Helen kendisine kazayı haber vermeye gelen adamların yüzlerini görür gibi oluyordu: üzgün, utanmış... Düş her zaman, ölüyü sokak kapısının merdiveninden yukarı taşıdıkları sırada sona eriyordu. Gözlerini kör eden bir keder dalgası göğsünü dolduruyor ve Helen koltuğuna yığılıp kalıyordu.

İşte bu yoldan Helen kocasını sağ tutuyor, onun anısıyla görüntüsünün silikleşip gitmesine inatla karşı koyuyordu. Topu topu üç ay evli kaldıklarını söylüyordu kendi kendine. Üç aycık!

Umutsuz bir karamsarlık duygusunun benliğini sarmasına boyun eğiyordu. Dahası, Helen bu duyguyu kendisinin körüklediğini de bilmez değildi. Ama Hubert'in hakkı olarak görüyordu bunu: Hubert'in anısına adanan bir ayın. Helen boynu büküklük duygusuna karşı koyması gerektiğini biliyordu. Ne var ki kaçarak değil...

Yeni evinde geçireceği ilk geceyi ipe çekmişti Helen. Ocakta alev alev yanan kütüklerin hayvan kafalarının cam gözlerinde yansıyan pırıltıları arasında, eski düşünüyü yeni evine buyur etmeyi kuruyordu.

Joe yine içeri girdi.

"Ateş yandı, hanımım. Ben çağırayım şimdi Bayan Hilda?"

Helen pencereden dışarı bir göz attı. Alacakaranlık tepelerden aşağı doğru akmaktaydı. Birkaç yarasa daha şimdiden dışarıda ürkek daireler çizmeye başlamışlardı bile. Kanyon dibindeki çaya inen bildircinler birbirlerine sesleniyor, vadinin daha ötelerinden ahırlarına dönen ineklerin böğürtüleri geliyordu.

Helen içinde bir değişimin oluştuğunu duyumsadı. Yüreği yepyeni bir dinginlik, bir huzurla dolmaktaydı. Yıllardır yakasını bırakmayan acıklı olaylardan, dertlerden kurtulup uzaklaşmaktaydı sanki. Kollarını arkaya doğru açıp uzatarak gerindi, rahat rahat iç geçirdi.

Joe hâlâ kapıda beklemekteydi.

"Ne var?" dedi Helen. "Bayan Hilda mı? Yok, getirme daha. Yemek birazdan hazır olur. Bayan Hilda yemeğe gelmek istemezse de zararı yok, ben onu sonradan gider görürüm."

Hilda'yı görmek istemiyordu. Hilda gelirse içindeki bu yeni, tatlı huzur bozulacaktı. Helen alacakaranlığın şu garip aydınlığında oturmak, uykudan önce fundalıklardan çaya, su içmeye inen bildircinlerin birbirlerine seslenişlerini doya doya dinlemek istiyordu.

Helen biraz sonra omzuna ipek bir şal atarak bahçeye çıktı. Huzur, tepelerden aşağı kayarak onu kucakladı sanki. Çiçek yataklarının birinde ak kuyruklu boz bir tavşancık gördü; tavşanı görmek içini kıvançla titretti. Tavşan bir an başını döndürüp ona baktı, sonra yine taze filizleri gevelemeye daldı. Helen birden, durup durur-

ken, çocuksu bir mutluluğa boğuldu. Tatlı, heyecanlı bir şeyler olacaktı, büyük bir sevinç onun yolunu gözlemekteydi.

Bu damdan düşme mutluluğun etkisiyle Helen tavşana seslendi.

“Yemene bak sen! Kuruyan çiçeklerin hepsi senin olsun. Yarın da senin için lahana ektirtirim. Hoşuna gider bu, değil mi, Hopuduk Kardeş? Sahi, adın gerçekten Hopuduk mu senin? Saçmalıyorum, bütün tavşanlara Hopuduk Kardeş denir ya. Her neyse, Hopuduk Kardeş, uzun yıllardır hiçbir şeyi şöyle dört gözle beklediğim olmadı. Komik değil mi? Acıklı mı yoksa? Ama şimdi dört gözle beklediğim bir şeyler var. Bu bekleyişin heyecanından, sevincinden ölebilirim... beklediğim şeyin ne olduğunu bilmiyorum. Ne aptallık, değil mi Tavşan Kardeş?”

Oradan uzaklaşırken tavşana el salladı.

“Ben senin yerinde olsam çiçekleri yerdim. Onlar daha lezzetlidir, sanırım.”

Suyun söylediği türkü Helen’i yoldan aşağı, çay başına doğru çekti. Çaya yaklaştığında bir bıldırcın sürüsü telaştan kekelercesine çığırşarak çalıların arasına kaçtılar. Onların rahatını bozduğu için Helen kendi kendinden utandı.

“Geri gelin!” diyeseslendi. “Sizi vuracak değilim. Deminki tavşan rahatsız olmadı benden. Zaten istesem de vuramam ki sizi.”

Aklında birden Hubert’in ona tüfek kullanmasını öğretmek istediği gün geldi. Hubert dinsel bir ayin kutlar gibi bir ciddilikle göstermişti ona silahı nasıl tutacağını, iki gözü açık olarak nasıl nişan alacağını.

“Şimdi havaya bir kutu fırlatacağım,” demişti. “Duran bir hedefe nişan almanı dünyada istemem, hiçbir zaman. Durmakta olan bir kuşu vuran avcıya avcı denmez.”

Havaya fırlatılan konserve kutusuna delicesine ateş edip durmaktan Helen’in omzu tutulmuştu. Eve dönerlerken arabada kocası onun omzunu okşayarak, “Bıldırcın vuracak ustalığı kazanmak çok zaman ister,” demişti. “Ama kısa bir süre sonra tavşan vuracak duruma gelebilirsin.”

Derken Helen kocasının avdan getirdiği bıldırcın kayışlarını düşündü: uçlarındaki salkım salkım bıldırcınlarla.

“Kayışlardan koptukları zaman yenecek kıvama gelmişler demektir,” derdi Hubert tüm ciddiliğiyle.

Birdenbire Helen artık Hubert’i düşünmek istemediğini algıladı. Hubert’in anısını tazelemek, içindeki tatlı rahatlığı bozar gibi olmuştu.

Karanlık basmak üzereydi; gece havasında adaçaylarının tatlı kokusu vardı. Mutfakta aşçının, yeni aldıkları inek çingırağını çalarak yemeği haber verdiğini duydu.

Hafifçe ürpererek şalına sıkıca sarındı, içeri girdi.

Yemek odasında kızını karşısında buldu. Birkaç saat öncesi- nin bütün öfke izleri Hilda’nın yüzünden silinmişti. Küçük kız mutlu görünüyordu. İyi işler başarmış gibi de bir hali vardı.

Helen, “Canım benim, iyisin artık değil mi?” diye sordu.

“Çok iyiyim.”

Helen masanın çevresini dolanarak kızını alnından öptü. Bir an Hilda’yı kemiklerini kırarcasına, kollarında sıktı.

“Buraların nasıl güzel olduğunu hele bir gör bak, nasıl seveceksin. Biliyorum bunu.”

Hilda ses çıkarmadı ama gözlerinde bir sinsilik belirmişti.

Helen kendi yerine geçerken, “Seveceksin, değil mi bir tane?” diye direndi.

Hilda gizemlerle doluydu.

“Kimbilir. Belki severim. Belki sevmemin gereği kalmaz.”

“Ne demek o öyle, canımın içi?”

“Belki de çok kalmam buralarda.”

“Çok kalmaz mısın?”

Helen kızından yana bir göz attı. Besbelli Hilda bir sır saklamaya çalışıyordu ama bu sır baskı altında tutulamayacak kadar kaygan bir şeye benziyordu.

“Bir de bakarsın evden kaçıp evlenmişim.”

Helen ardına yaslanarak gülümsedi.

"Anladım. Neden olmasın? Ama bence birkaç yıl beklesen daha iyi edersin. Bu defaki kim, tatlım? Gene o prens mi hani?"

"Yok. Prens değil. Yoksul bir adam ama ben onu çok seveceğim. Bütün tasarılarımızı bugün kurduk. Beni almaya gelecektir, sanıyorum."

Helen'in belleğinde bir şey kıpırdadı.

"Bugün kapıya gelen adam mı yoksa?"

Hilda yerinden fırlayarak, "Başka bir şey söylemeyeceğim sana," dedi. "Sormaya da hakkın yok. Hele biraz daha bekle, bak görürsün, nasıl göstereceğim sana, bu pis evde oturmayacağım işte!"

Koşarak yatak odasına kapandı, kapıyı da arkasından çat diye kapadı.

Helen çingırağı çalarak genç uşağı çağırdı.

"Joe, bugün kapıya gelen adam ne dedi sana?"

"Sizi görmek gerek, dedi. Yukarda kapalı olan kızla ilgili, dedi."

"Peki, nasıl bir adamdı bu? Kaç yaşlarında?"

"Yaşlı değil, hanımım. Belki elli yaşında."

Helen içini çekti. Hilda'nın aklından uydurup anlattığı masalardan biri daha! Ama bu masallar Hilda için öylesine sahiciydiler ki - zavalılık. Helen yemeğini ağır ağır yedi. Sonra büyük salon-
daki ateşin başında oturarak nar gibi kızarmış kütükleri dalgın dalgın eşelemeye girişti. Bütün ışıkları söndürmüştü. Ateş duvar-
daki hayvan kafalarının cam gözlerinden yansıdıkça Helen'in eski alışkanlıkları da canlanmaya başladı. Gözünün önünde Hubert'in elleri belirdi yine. Kalçaları nasıl da daracık, bacakları nasıl sıırım gibiydi Hubert'in...

Derken Helen bir şeyi farketti. Kendisi aklından çıkardığı zaman Hubert'in elleri yok oluyordu. Helen kocasının anısını yeniden yaratıp yaşatamıyordu artık. Hubert yok olmuştu, temelli.

Yıllardır ilk olarak Helen ellerini yüzüne kapadı, ağlamaya başladı, çünkü demin duyduğu huzur, o coşkun bekleyiş heyecanı geri gelmişti. Gözlerini kurutarak odada ağır ağır dolaşmaya koyuldu, duvarlardaki kafalara bir yabancının umursamaz gözleriyle bakarak; her birinin nasıl öldüğünü bilen kendisi değilmiş gibi...

Odanın görünümü de, havası da değişmişti sanki. Helen yeni takılan mandalları kurcaladı, geniş pencereleri dışarıdaki geceye doğru açtı.

Gece rüzgârı da bir iç çekişiyle içeri dolarak kadının omzuna kendi huzurunu pelerin gibi sardı. Helen pencereden sarkıp dışarıya kulak verdi. Bahçeden, bahçenin gerisindeki tepelerden ne de çeşitli sesler yükseliyordu, ufak ufak...

“Yaşamla kaynaşıyor her yer,” diye düşündü Helen. “Yaşamla dolup taşıyor.”

Evin öbür yanından gelen bir kemirme sesi neden sonra kulağına çalındı.

“Kunduzdur belki de, ağaçlardan birini kemiren bir kunduz. Temelleri kemiren bir kirpi de olabilir. Böyle bir şey duydumdu. Buralarda kirpi de yok ya...”

Ses, evin içinde titreşimler yapıyordu.

Helen, “Kütükleri kemiren bir şey olmalı” diye düşünürken bir çatırtı oldu.

Ses de kesilmişti şimdi. Helen içine bir kurt düşerek pencereden çekildi. Hızlı adımlarla koridordan geçti, Hilda’nın oda kapısının önünde durdu. Elini kapının üstündeki sağlam sürgüye uzatarak, “Bir şeyin yok ya kızım?” diye seslendi.

Yanıt çıkmadı.

Helen sürgüyü sessizce çekerek içeri daldı.

Meşe parmaklıklardan biri kırılmış, Hilda kaçmıştı.

Helen bir an pencere başında taş kesilmiş gibi durarak özlem ve hüznü dolu gözlerle dışarıdaki gümüşü geceye baktı. Derken yüzü perde perde soldu, dudakları o eski dirençle kısıldı. Kurgulu bir makinenin adımlarıyla salona döndü. Bir sandalyenin üstüne çıkarak vitrinin kilidini açtı, içeriden bir tüfek çıkarıp aldı.

* * *

Adli tabibin odasında Dr. Phillips, Helen Van Deventer’in yanına oturuyordu. Çocuğun doktoru sıfatıyla zaten gelmek zorundaydı ya, Helen’a destek olabileceğini, onun korkusunu yatıştı-

rabileceğini de düşünmüştü. Ne var ki Helen hiç de korkmuşa benzemiyordu. Sert, neredeyse yırtıcı bir yasa bürünmüştü. Denizin nice gel-git dalgasından arta kalmış bir taş kadar dayanıklı görünüyordu.

Adli tabip, "Demek bekliyordunuz böyle bir şeyi?" diye sordu. "Böyle bir şeyin olabileceğini düşünüyordunuz?"

Dr. Phillips, Helen'dan yana tedirgin bir bakış fırlattı, boğazını açmak için hafifçe öksürdü.

"Çocukluğundan beri hep ben baktım ona. Bu tür hastalar... durumlara, olaylara göre... kendi canına da kıyabilirdi, bir başkasının canına da. Beri yandan sessiz sedasız yaşayıp gidebilirdi de. Tek bir şiddet eylemine girişmeksizin ömrünü doldurabilirdi. Önceden kestiremezdik, anlıyorsunuz ya..."

Adli tabip birtakım kağıtları imzalamaktaydı.

"Korkunç bir yol seçmiş bu iş için. Kızın akıl hastası olduğu belli, bu yüzden amacının ne olduğunu incelemenin hiç gereği yok. En ufak bir şey amaç yaratmış olabilir onun için, en ufak bir bahane... Gene de çok korkunç bir yol seçmiş doğrusu. Kendisi bunu bilemez elbette. Kafası derenin içinde, tüfek yanı başında... İntihar kararı alınsın diye salık vereceğim. Sizin yanınızda böyle konuşmak zorunda kaldığım için çok üzgünüm, Bayan Van De-venter. Onu orada bulduğunuz zaman kimbilir nasıl şok geçirmişsinizdir zaten."

Doktor, Helen'ın Adliye merdiveninden inmesine yardım etti.

"Bakma öyle, Helen," dedi bağırırcasına. "İdam edilmeye gidiyormuşun gibi bir bakışın var. Böylesi daha iyi oldu, inan bana. Bu kadar acı çekmen gereksiz."

Helen ona bakmadı.

"Biliyorum artık," dedi yumuşak bir sesle. "Hayatın benden ne beklediğini öğrendim artık. Eskiden beri sezinlediğim şeyi kesinlikle biliyorum şimdi. Ama buna katlanacak güçteyim ben, doktor. Siz benim için hiç tasa etmeyin."

ALTINCI BÖLÜM

Junius Maltby iyi, kültürlü bir aileden gelme, okumuş, efendiden, ufak tefek bir adamdı. Babası beş parasız ölünce bir yere katip olarak takıldı kaldı. Tam on yıl bu takıttan kurtulabilmek için cılız bir savaş verdi.

İşten sonra möbleli pansiyon odasına dönüyor, koltuğundaki yastıkları kabartıyor, akşamlarını da kitap okuyarak geçiriyordu. Stevenson'un *Denemeler*'i ona kalırsa İngiliz yazınının en güzel örnekleriydi. *Eşekle Yolculuklar*'ı kimbilir kaç kez okudu!

Elli beşinci yaş gününden az sonra Junius, pansiyonun merdiveninde bayıldı kaldı. Ayıldığında soluklarının hırıltılı, yetersiz çıktığını farkettil. Acaba kaç zamandır böyle diye merak etti.

Gittiği doktor iyi, hatta iyimser bir adamdı.

"Hastalığın iyileşemeyecek kadar ilerlemiş değil," dedi. "Gene de ciğerlerini San Francisco'dan kurtarmalısın. Bu kentin sisinde kalırsan yılı sağ çıkaramazsın. Sıcak ve kuru bir iklime taşın."

Sağlık durumundaki bu aksaklığa Julius pek sevindi, çünkü on yıldır kendisinin koparamadığı bağları bu kaza koparmış oluyordu. Beş yüz doları vardı. Parasını biriktirdiği için değil – harcamak aklına gelmemişti de ondan! Kendi kendine, "Bu parayla ya kurtulur, yaşama yeniden, gıcır gıcır başların ya da ölür her şeyden kurtulurum" diye düşündü.

Çalıştığı yerde birisi ona, Cennet Çayırı denilen ılık, kuytu vadinin sözünü edince Junius da hemen oraya gitti. Vadinin adı hoşuna gitmişti.

"Bilinmez'den gelen bir işaret bu" diye düşünüyordu. "Yaşayacağım demeye geliyor ya da ölümün güzel bir simgesi."

Bu adın onun için kişisel bir anlam taşıdığını seziyor, çok seviyiyordu, çünkü on yıldan beri dünyada hiçbir şey onun için kişisel bir anlam taşımamıştı.

Cennet Çayırı'nda pansiyoner almak isteyen birçok aile vardı. Junius hepsini bir bir gözden geçirdi, sonunda Quaker adındaki dul kadının çiftliğini seçti. Kadına ek bir gelir gerekiyordu. Sonra Junius çiftlik evinden ayrı bir kulübede yatıp kalkabilecekti. Bayan Quaker'ın küçük yaşta iki oğlu vardı; çiftliğini işleyebilmek için de bir ırgat tutmuştu.

Ilık iklim Junius'un ciğerlerini okşar gibiydi. Vadideki yılı dolmadan yüzüne renk gelmiş, kilosu artmıştı. Çiftlikte rahattı, mutluydu. En iyisi, yazıhanede geçirdiği on yılı üstünden silkip atmış, şahane bir tembelliğe alışmıştı. Seyrek sarı saçlarını taramadan geziyor, gözlüğü burnunun ucuna kaydığı zaman aldırış bile etmiyordu. Aslında gözleri güçlenmeye başlamıştı; gözlüğü salt alışkanlıktan takıyordu artık. Sabahtan akşama dek dışlerinin arasında bir sap ot ya da bir saman çöpü çiğneyip duruyordu: günlerini ağır ağır geviş getirerek düşünmeye adanmış, en tembel insanların edindikleri bir huy...

Junius'un bu iyileşme dönemi 1910 yılına rastlar.

1911'de Bayan Quaker, "Komşular ne der acaba?" diye düşünmeye başladı. Evinde bekar bir adam barındırmasının nelere yorulabileceğini düşündükçe tasalanıp kaygılara düşer olmuştu. Junius'un gerçekten tümüyle iyileştiğine inanır inanmaz dul hanım tasalarını dile getirdi.

Junius nikah kıydı ona – hiç zaman geçirmeden, güle oynaya. Artık onun da bir evi, parlak bir geleceği vardı. Çünkü yeni Bayan Maltby iki yüz dönümlük otlak tepelerle, meyve ve sebze yetiştirmeye elverişli tarlaların sahibiydi. Junius eski pansiyonundaki kitaplarını, arkası ayarlanabilen koltuğunu, Velasquez'in *Kardinal* kitabının ciltli kopyasını getirdi. Önünde uzanan geleceği güneşli, ılık, dingin bir öğleden sonra olarak görüyordu.

Bayan Maltby hemen ırgatı savarak kocasını işe koşmaya yeltendi. Gelgelelim bu uğraşta, nereden tutacağını bilmediği için

daha da kafasını karıştıran bir garip dirençle karşılaştı. İyileşme sürecinde Junius tembelliğin tiryakisi olmuştu. Vadiyi de çiftliği de çok seviyordu ama oldukları gibi seviyordu onları; ne eski şeyleri sökmeye ne de yeni şeyler dikmeye hevesi vardı. Bayan Maltby eline bir hortum tutuşturup da sebze bahçesini sulamaya yolladığı zaman, bir bakıyordunuz, onu saatler sonra ayaklarını çayırdan akan dereye sarkıtmış, kitap okurken buluyordu. Özür diliyordu Junius; "Nasıl oldu bilmem ki!" diyordu. Yalan da değildi söyledikleri.

Önceleri karısı onun tembelliği, kılıksız dolaşması yüzünden çok başının etini yedi. Ne var ki Junius az sonra karısının sözlerini hiç dinlememek gibi bir huy edindi. Karısının hanımefendiliğe yaraşmayan davranışlarını görüp dikkate almayı terbiyesizlik sayıyordu. Sakat birine gözlerini dikip bakmak gibi bir şey.

Bayan Maltby kocasının bu sisli direnişini kırmak için bir süre didiştikten sonra kendi de saçı başı dağınık gezmeye başladı; burnunu çekerek mırıldanıp duruyordu.

1911 ile 1917 arasında Maltby'ler iyice yoksullaştılar. Junius çiftliği işlemeye hiç mi hiç yanaşmıyordu. Sonunda birkaç dönüm otlak satarak yiyecek, giyecek parası yaptılar; gene de hiçbir zaman evlerinde yeterli yiyecek bulunmuyordu. Yoksulluk çiftliğin üzerine bağdaş kurup oturmuştu; Maltby'lerin üstleri başları da dökülüyordu. Sırtlarına yeni bir şeyler alınmayalı nice zaman oluyordu ama, Junius, David Grayson'un deneme yazılarını keşfetmişti. İşçi tulumunu giyip dere kıyısındaki Firavun incirlerinin altında oturuyordu. *Doyum Serüvenleri'*nden karısıyla karısının iki oğluna parçalar okuduğu da oluyordu.

1917 yılının başlarında Bayan Maltby gebe olduğunu anladı. O yılın sonlarına doğru da şiddetli bir grip salgını alaycı, yırtıcı bir hainlikle çiftliğe pençesini geçirdi. Belki de az beslenmiş olduklarından, iki çocuk aynı zamanda hastalandılar. Üç gün üç gece evin içi, titrek parmaklarıyla çarşaf uçlarına sımsıkı tutunarak yaşamın yakasını bırakmamaya çalışan ateşli, terli çocuklarla doldu taşı sanki. İki oğlan üç gün üç gece güçsüzlüklerine karşın direnir sa-vaştılar, dördüncü günde ikisi birden öldü.

Annelerinin haberi olmadı bundan, çünkü tam o sırada o da doğum yatağındaydı. Yardıma gelen komşular haberi ona verecek yüreği –ya da o taşıyürekliği– kendilerinde bulamadılar.

Kara humma anneyi doğum sancısı çekerken vurdu; yeni doğan yavrusunu göremeden aldı götürdü.

Doğumda yardımcı olan komşu kadınlar vadide her gittikleri yerde, “Karısıyla çocukları ölürken Junius Maltby dere başında kitap okuyordu,” diye laflar yaydılar. Ne var ki bu tam doğru sayılamazdı. Oğlanların yatağa düştükleri gün Junius gerçi ayaklarını dereye sallandırıp kitap okumuştı ama onların hastalığından haberi olmadığı için. Sonradan ne yapacağını bilemeyerek hasta çocukların yatakları arasında mekik dokumuş, onları oyalamak için saçma sapan konuşup durmuştu. Büyük oğlana elmasların nasıl yontulduğunu anlatmıştı. Öbürünün başucunda ise gamalı haçın nasıl, çok eskilerden kalma, güzel, anlamlı bir simge olduğunu belirtmişti.

Çocuklardan biri, o *Define Adası*’nı okurken can verdi de, okuduğu bölümü bitirip başını kaldırıncaya değin Junius’un haberi bile olmadı.

Ne yapacağını bilmez, şaşkın durumdaydı. Elinde avucunda ne varsa çocuklara sunmuştu ama bunlar ölüme derman şeyler değildi ki! Junius bunun böyle olduğunu zaten bildiğinden, durum daha da ağına gidiyordu.

Ölülerin hepsi kaldırılınca Junius dere başına döndü, *Eşekle Yolculuklar*’dan birkaç sayfa okudu. Modestine’in inatçılığını okudukça, içine pek sinmemekle birlikte kık kık gülmekten de kendini alamıyordu. Bir merkebe “Modestine” adını takmak Stevenson’dan başka kimin aklına gelirdi ki?

Komşu kadınlardan biri Junius’u içeri çağırdı. Ağzını açıp gözünü yumarak onu öyle bir kalayladı ki Junius çok utandı; kadını dinlemedi bile. Kadın elini beline dayayıp dudaklarını bükerek Junius’u dik dik süzdü. Sonra yeni doğmuş olan oğlan çocuğunu getirdi, onun kucağına verdi. Viyaklayıp duran bir küçük velet. Junius çocuğu nereye bırakacağını bilemediğinden uzun süre kucağında tuttu.

Vadidekiler Junius için bir sürü laf ediyorlardı. Kimi işgüzarlar onun tembelliğini hor görüyor, kimileri de kıskanıyordu. Ama çoğu zaman beceriksizliğinden ötürü acıyorlardı ona.

Onun mutlu olduğunu vadidekilerin hiçbiri anlayamıyordu.

Bir doktorun öğüdü üzerine bebeğin sütü için aldığı keçinin öyküsü dillere düştü:

Junius aldığı keçinin dişi mi erkek mi olduğunu sormadığı gibi alışının nedenini de keçinin sahibine anlatmamış. Keçi eve geldiği zaman Junius eğilip hayvanın karnına bakarak, büyük bir ciddilikle. "Normal bir keçi mi bu?" diye sormuş.

"Elbette," demiş keçiyi satan.

"Ama arka ayaklarının arasında torbamsı bir şey olması gerekmez mi? Hani süt için demek istiyorum."

Vadidekiler buna kahkahalarla güldüler.

Sonradan yeni, daha uygun bir keçi sağlandığında Junius hayvancağızı iki gün mıncıklamış ama tek bir damla süt sağlamamıştı. Bu keçiyi de kusurlu diye geri vermeye kalktı. Neyse ki sonunda keçinin sahibi, sütün nasıl sağılacağını gösterdi ona.

Bazıları, onun bebeği altına tutup sütü doğrudan emdirttiğini söylüyorlarsa da bunun aslı astarı yoktu. Şu var ki Junius'un çocuğu büyütebileceğine vadidekilerin bir türlü akli ermiyordu.

Günlerden bir gün Junius, Monterey'e giderek çiftlik işlerine baksın diye yaşlı bir Alman tuttu. Yeni ırgata beş dolar peşin verdi, sonra da hiç para ödemedi. Aradan daha iki hafta geçmeden ırgat öylesine haylazlaşmıştı ki, efendisinden daha fazla bir iş yaptığı yoktu. İki adam sabahtan akşama oturup çene çalıyor, ilgi ya da meraklarını çeken konuları tartışıyorlardı: Çiçeklere nasıl renk yürür? Doğada bir simgeler düzeni var mıdır? Atlantis nerededir? İnkalar ölümlerini nasıl gömerlerdi?

Baharda patates ekiyorlardı ama ekimde hep geç kaldıkları gibi böceklerle karşı patateslerin üstlerini külle örtmesini de unutuyorlardı. Fasulye, darı, bezelye ekip bir süre çıkan filizlere bakıyor, sonra hepsini unutuyorlardı. Her yeri ot bürümüştü. Junius'un diz boyu bir otluğa dalıp aranarak solgun renkli bir hıyar bulup kopar-

diğini görenler şaşmıyorlardı artık. Junius ayakkabı giymekten de vazgeçmişti, çünkü ılık toprağa yalınayak basmak hoşuna gidiyordu. Zaten ayakkabısı da yoktu.

Öğleden sonraları Junius oturup uzun uzun Jakob Stutz'la konuşuyordu.

"Biliyor musun?" diyordu ona. "Çocuklar öldüğü zaman dehşetin doruğuna vardığımı sanmıştım. Sonra daha ben bunu düşünürken duyduğum dehşet kedere dönüştü, keder de hafifleyerek bir hüznün olup çıktı. Nasıl diyeyim, ne karımı ne de çocuklarımı pek yakından tanımamış olsam gerek. Belki de bana aşırı yakındılar da ondan. Garip bir şey bu, birilerini çok yakından bilmek. Uzağı gören zihinler olduğu gibi ancak yakını görebilen zihinler de oluyor. Ben kendime yakın olan şeyleri hiçbir zaman pek iyi seçememişimdir. Söz gelimi, kitaplardan bildiğim Partenon bana şu karşıdaki kendi evimden daha yakındır."

Birden Junius'un yüzü duygularının etkisiyle seyirdi, gözleri coşkuyla parıldadı.

"Jakob, Partenon'daki sütun kornişlerinin kabartmalarını gördün mü hiç, kitaplardaki resimlerinden?"

"Evet, pek de beğendim," dedi Jakob.

Junius elini ırgatının dizine dayadı.

"Ah o atlar!" dedi. "Göksel çayırlara doğru dört nala yollanmış olan o şahane küheylanlar! Sonra, korniş köşesinin hemen ardındaki inanılmaz bir bayramı kutlamaya giden o coşkulu ama yine de gururlu genç soylular... İnsan çok mutlu bir atın neler duyumsadığını nasıl bilebilir acaba? Ama o sütunu yontan usta biliyormuş demek, yoksa o kabartmaları öylesine yapamazdı..."

Ve konuşma böylece sürüp giderdi... Junius bir konuda uzun süre konuşmıyordu. İki adam, yemek vakti geldiği zaman otların arasındaki tavuk yumurtalarının yerini bulamadıklarından, çoğu kez aç geziyorlardı.

Junius oğluna Robert Louis adını vermişti, aklına geldiği zaman oğlanı bu adla çağırırdı. Beri yandan Jakob Stutz efendisinin bu edebiyatçılık özentisine hep başkaldırarak, "Çocukların adları da

köpek adları gibi olmalı,” diye fikir yürütürdü. “Tek bir hece bir ad için yeter de artar. Robert bile çok uzun. Bob denmeli ona.”

Jakob neredeyse dediğini yaptıracaktı.

Junius, “Seninle uzlaşmaya varalım,” dedi. “Robbie diyelim oğlana. Robbie, Robert’ten daha kısa değil mi sence?”

Junius zaten çoğu zaman Jakob’a karşı yenik düşerdi, çünkü Jakob kendini saran örümcek ağlarıyla ucun ucun savaştıktan hiçbir zaman temelli vazgeçmemişti. Arada bir üstüne erdem hırsı basarak evi temizlediği bile oluyordu!

Robbie ağırbaşlı bir çocuk olarak büyüdü. Babasıyla Jakob’un peşinden dolaşarak onların konuşmalarını dinliyordu. Junius ona hiçbir zaman küçük bir çocuk gibi davranmadı; küçük çocuklara nasıl davranılacağını bilmiyordu ki! Robbie bir görüşünü belirttiği zaman iki erkek saygıyla kulak kabartarak bu görüşü kendi tartışmalarında kullanıyor; dahası, kimi kez bundan yola çıkarak birtakım araştırmalar yapıyorlardı. Tek bir öğleden sonraya bir sürü keşifler sığdırıyorlardı. Junius’un Ansiklopedisi her gün kaç saldırıya uğruyordu.

Koca bir firavun çınarı çayırdan akan çayın üstüne doğru dümdüz bir dal uzatmıştı. Üçü bu dalın üstüne oturup konuşuyorlardı. Erkekler ayaklarını suya sarkıtıp parmaklarıyla çakıl taşlarını oynattıkça çocuk da onlar gibi yapabilmeye özenerek yırtınıyordu. Ayağının suya erişmesi onun gözünde erkek olmanın ölçeklerinden biriydi. Bu arada Jakob da ayakkabı giymekten vazgeçmiş, Robbie ise ömründe ayakkabı nedir bilmemişti.

Konuşup tartışmaların sonu gelmiyordu. Robbie çocuksu konuşmasını bilemiyordu, böyle konuşulduğunu hiç duymamıştı ki. Bu üç kişinin yaptıkları şeye tam bir konuşma da denemezdi. Bırakırlardı, bir düşünce tohumu kendiliğinden filiz sürsün; sonra onun bir ağaç olmasını, ağaçtan dallar çıkmasını hayranlıkla, huşuyla seyrederlerdi. Konuşmalarının oluşturduğu garip meyvelere kendileri de şaşarlardı. Çünkü onlar başkaları gibi düşüncelerine kendi istedikleri yönü vermezler, ne fışkıran sürgünleri budarlar ne de dallara saldırırlardı.

Ağacın dalına dizilip oturlardı üçü de. Giysileri çaputlardan başka bir şey değildi; saçlarını anca gözlerine girmesin diye keserlerdi. İki büyüğün hiçbir zaman düzeltmedikleri, uzun sakalları vardı. Aşağıda, çakıllarla oynaşan ayak parmaklarının açtığı havuzcuktaki suyun üstünde uçuşan su sineklerini seyrederlerdi. Tepelerindeki dev ağaç esen yelde ağır ağır sallanır, arada bir yaprak düşürürdü yere, koyu sarı bir mendil misali.

Robbie beş yaşındaydı.

Kucağına bir yaprak düştüğü zaman, "Bence bu firavun çınarları iyi ağaçlar," dedi.

Yalnızca Jakob yaprağı aldı, parşömenini yolarak kaburgasını bıraktı.

"Öyle," diye çocuğa hak verdi. "Su boylarında yetişirler. İyi şeyler suyu sever. Kötü şeyler oldum olası kupkuru." "

"Firavun çınarları kocamandırılar, iyidirler," dedi Junius. "Bana öyle geliyor ki iyi şeyler, iyi yürekli şeyler ayakta kalacaklarsa çok kocaman olmalıdırlar. İyilerin küçümenlerini, kötülerin küçümenleri yer bitirir de ondan. Kocaman şeylerin zehirli ya da güvenilmez oldukları pek az görülmüştür. İşte bu yüzden insan düşüncesinde de Büyüklük, iyiliğin imgesidir. Küçüklük de kötülüğün. Anlayabiliyor musun bunu, Robbie?"

"Evet. Anlıyorum. Filler gibi."

"Filler çoğu zaman haindirler. Ne var ki fil deyince aklımıza uysal, iyi bir hayvan gelir."

"Ya su," diye Jakob araya geldi. "Su için dediklerimi de anladın mı?"

"Yok, anlayamadım."

"Ama ben anladım," dedi Junius. "Demek istiyorsun ki su yaşamın tohumudur. Doğanın üç elementinden su, sperm yerine geçer, toprak ana rahmidir, güneş de gelişmeye yön veren, biçim veren güç."

Böylece bu iki adam çocuğun aklını saçmalıklarla dolduruyorlardı.

Karısıyla iki oğlunun ölümünden sonra vadi halkı Junius Maltby'den kaçınır olmuştu. Onun salgın sırasındaki taşyürekliğinin söylentileri öyle boyutlara ulaştı ki, sonunda kendi ağırlıklarına dayanamayarak dengelerini yitirdiler, tepetaklak olup unutulmaya yüz tuttular.

Gelgelelim komşular, Junius'un çocukları ölürken kitap okuduğunu unutsalar da son zamanlarda onun sorun olmaya başladığını unutamazlardı: Burada, bu verimli vadide Junius ürkünç bir yoksulluk içinde yaşamaktaydı. Öbür aileler küçük birer servet sahibi olur; Ford'lar, radyolar alır; elektrik kullanır; haftada iki kez Monterey'de, Salinas'ta sinemaya giderlerken Junius her gün biraz daha kötülüyor, partial bir yaban olup çıkıyordu. Vadedeki çiftçiler onun ota boğulmuş o güzelim tarlalarına, hiç budanmayan meyveliklerine, devrilmiş çitlerine sinir oluyorlardı. Kadınlar onun, kapısının önünde süprüntüler yığılan, pencere camları kirden gözükmeyen leş gibi evini düşündükçe öğürüyorlardı. Junius'un tembelliğiyle utanmazlığıysa hem erkeklerin hem kadınların kanına dokunuyordu.

Kendi derli topluluklarıyla örnek olup onu haylazlığından utandırmayı umarak bir süre ona misafirliğe gidip geldiler. Gel gör ki Junius onları, eşitliğin verdiği candan bir rahatlıkla karşılıyordu. Ne yoksulluğundan ne de pırtıklığından şuncacık utanıyordu. Zamanla komşular onu toplum dışı saymaya başladılar. Kapısını kimse çalmaz oldu. Cennet Çayırı, Junius'u kendini bilenlerin arasından attı. Bu kişiler onu, kapılarına gelse de geri çevirmeye kararlıydılar.

Komşularının hoşnutsuzluğundan Junius'un haberi bile yoktu. O hâlâ şahane bir mutluluk içinde süzülüyordu. Yaşantısı da düşünceleri gibi asılsız, romantik ve entipüftendi. Güneşte oturup ayaklarını derenin suyuna sallandırmak yetiyordu ona. Sırtına giyecek doğru dürüst bir şeyi yoktu, evet, ama doğru dürüst giyinerek gidecek yeri de yoktu ki.

Komşular Junius'a neredeyse kin bağlamış olsalar bile küçük Robbie'ye yalnızca acıyorlardı. Kadınlar birbirlerine, çocuğun

böyle sefillik içinde büyütülmesinin ne acı bir şey olduğunu söylüyorlardı. Gelgelelim çoğu iyi insanlar olduklarından, Junius'un işine burunlarını sokmayı hiç istemiyorlardı.

Bayan Banks, hanımların kendinde toplandıkları bir gün, "Hele bir bekleyelim, okul çağına gelsin," dedi. "Şu sırada istesek de hiçbir şey yapamayız. Bütün yetkiler o babası olacak adamın elinde. Hele bir altı yaşına bassın. Kent yasalarının da bir söyleyeceği olacaktır elbette! Siz benim dediğime bakın."

Bayan Allen ciddi ciddi başını sallayarak gözlerini yumdu.

"Hep unuttuğumuz bir şey var: Robbie, Maltby'nin olduğu kadar Mamie Quaker'ın çocuğu. Bence çok daha önce araya girmeliydik. Neyse, okula başladığı zaman yavrucağıza ömründe görmediği, bilmediği şeyler veririz."

Kadınlardan bir başkası, "Hiç değilse giydiririz onu, yarı çıplak dolaşmaktan kurtarırız," diye ekledi.

Sanki vadi bir köşeye sinmiş, Robbie'nin okula başlayacağı günü bekliyordu.

Altı yaşına bastığı yıl çocuk okula başlamayınca Okul Yönetim Kurulu'nun yazmanı olan John Whiteside, Junius Maltby'ye bir mektup yazdı.

Junius mektubu okuyunca, "Hiç düşünmemiştim," dedi. "Ama okula gitmen gerekiyor, Robbie."

"İstemiyorum," dedi Robbie.

"Biliyorum. Senin gitmene benim de pek gönlüm yok. Ne yaparsın ki yasalara uymamız gerek. Yasaların kendilerini savunan bir kolları vardır ki adına ceza denir. Yasalara karşı gelmenin tadını, ceza yemenin acısına karşı tartmamız gerekiyor. Kartacalılar talihsizliği, kötü rastlantıları bile cezalandırırlardı. Bir general şansı kötü gidip savaşta yenilirse ölüm cezasına çarptırılırdı. Toplum, günümüzdeki insanları da, doğumları, ailelerinin durumları gibi kendi ellerinde olmayan nedenler yüzünden cezalandırıyor, aşağı yukarı Kartaca'daki gibi."

Bunu izleyen tartışma sırasında okuldan gelen mektup unutulup gitmişti.

John Whiteside bir mektup daha yazdı – kısa ve sert.

Junius bunu alınca, "Ey Robbie, yol göründü gibime geliyor," dedi. "Biliyorsun, sana sürüyle yararlı bilgi verecekler."

Robbie, "Sen öğretsen olmaz mı?" diye yalvardı.

"Öğretemem ki! Öğretilecek şeyleri hep unuttum."

"Ama hiç gitmek istemiyorum ben. Bilgi de istemiyorum."

"Biliyorum istemediğini ama başka çıkar yol da göremiyorum."

Böylece sabahların birinde Robbie kös kös okulun yolunu tuttu. Dizleriyle kıcı delik, eskilikten dökülen bir iş tulumu, yakası kopuk bir mavi gömlek giymişti, hepsi bu. Gri gözlerinin üstüne dökülen uzun saçları tayların kırkmalarını andırıyordu.

Okulun bahçesinde çocuklar onun çevresinde halkalandılar; gözlerini hiç ses çıkarmadan ona diktiler. Maltby'lerin yoksulluğuyla Junius'un tembelliğini hepsi duymuşlar, Robbie'ye kan kusturtacakları dakikayı dört gözle beklemişlerdi; bekledikleri saat gelip çatmıştı işte. Etrafını çevirmiş duruyor, ama çocuğa ses çıkarmadan öylece bakıyorlardı. İçlerinden biri çıkıp da, "O giysileri nereden aldın?" diyemiyordu.

"Şu saçlara bakın" diyen olmuyordu.

Robbie'yi neden gagalayamadıklarını çocuklar da anlayamıyor, şaşıp kalıyorlardı.

Robbie'ye gelince, çevresindeki çemberi ciddi bakışlarla süzmekteydi. Korkmak aklının ucundan geçmiyordu.

"Oyun oynamaz mısınız siz?" diye sordu sonunda. "Babam, oyun oynayacaksınız dediydi."

O zaman yaygaralar içinde çember yarıldı.

"Hiç oyun bilmiyormuş! Çelikçomak öğretelim ona! Yok, sak lambaç! Durun, durun, önce körebe öğretelim..."

"Hiç oyun bilmiyormuş!"

Nedenini kendileri de kestirememekle birlikte hiç oyun bilmemek çocuklara saygın bir durum gibi gelmişti. Robbie'nin ince yüzü düşünceliydi.

"Önce çelikçomağı deneyelim," diye kestirip attı.

Yeni oyunları pek beceremiyordu ama küçük öğretmenleri alaya almadılar onu. Tersine, çomakla çeliğin nasıl tutulacağını öğretmek onuru kime verilecek diye aralarında kavgaya tutuştular. Çelik-çomak oynamanın çeşitli yolları vardır. Robbie bir kıyıya çekilip bir süre baktı, dinledi, sonra kendi hocasını kendisi seçti.

Robbie damgasını okula o saat vurmuştu. Büyük çocuklar ona hiç yanaşmıyorlarsa da küçükler her şeyiyle ona benzemeye çalışıyorlardı – pantolonlarının dizlerini yırtmaya varıncaya dek! Güneşin altında, sırtlarını bahçe duvarına dayayıp öğle yemeklerini yerlerken Robbie onlara babasını, firavun incirlerini anlatıyordu. Çocuklar onu can kulağıyla dinliyor, kendi babalarının da öyle tatlı dilli, haylaz olmasına özeniyorlardı.

Birçok cumartesi günü çocuklardan kimileri, anne-babalarının sözlerini dinlemeyerek, gizlice Maltby'lerin oraya sızarak oldular.

Junius her zamanki gibi dere boyundaki ağaç dalına çıkıyor, çocuklar da onun iki yanına diziliyordu. Junius *Define Adası*'nı okuyordu onlara, Galya Savaşları'nı ya da Trafalgar Meydan Muharebesi'ni anlatıyordu.

Göz açıp kapayana dek Robbie, babasının desteğiyle, okul bahçesinin kralı olup çıkmıştı. Kendine yapışkan bir çömez tutmayışı, çocukların ona yakıştırma bir ad takmayışları ve bütün kavgalarda Robbie'nin hakemlik etmesi bunun kanıtıdır! Robbie'nin konumu öylesine yüceydi ki, hiç kimse onunla kavga etmeye kalkışmıyordu bile.

Okuldaki küçüklerin önderi durumunda olduğunu Robbie yavaş yavaş algıladı. Kendine güvenen, olgun tavırları yüzünden bir önder arandığında arkadaşları hemen ondan yana dönüyorlardı. Çok geçmeden hangi oyunun oynanacağına onun sesi karar verir oldu. Beyzbolda o hakemlik ediyordu çünkü başka hangi çocuk bir karar verse kargaşalık çıkıyor, ortalık ana-baba gününe dönüyordu. Gerçi Robbie oyunları henüz acemice oynuyordu ama kural ve ahlak sorunlarının çözülmesi için her zaman ona başvuruluyordu.

Junius ve Jakob'la yaptığı uzun bir tartışma sonucunda Robbie iki oyun icat etti; bunlar çocuklar arasında son derece tutuldu. Bir tanesi, hırsız-polis oyununun yöresel bir yorumu sayabileceğimiz Sinsi Koyoti oyunu, öbürü de koşmacanın daha yüceltilmiş olan Kırık Bacak oyunuydu. Bu iki oyunun kurallarını Robbie kendi isteğince saptadı.

Robbie, Bayan Morgan'ın da ilgisini uyandırmıştı, çünkü bahçedeki kadar sınıfta da şaşırtıcı bir çocuktur. Okuması son derece düzgündü, konuşurken yetişkinlerin kullandığı sözcükleri kullanıyordu. Gelgelelim yazması yoktu. En büyüğüne değin bütün sayıları biliyordu da en basit bir aritmetik işlemini yapmaktan kaçınıyordu. Yazı yazmasını bin güçlkle öğrendi. Kağıdın üzerine çılgınca yalpalayıp dalgalanan harfler çiziyordu. Bayan Morgan ona, "Tek bir cümleyi ele al; iyice belleğe dek üst üste yaz," diye akıl öğretti. "Her harfi iyicene dikkatli çiz."

Robbie sevdiği bir cümle bulabilmek için zihnini yokladı. Sonunda, "Bu dünyada, ben bile bu kadarını yapamam diyebileceğimiz hiçbir gaddarlık yoktur" diye yazdı.

Gaddarlık sözcüğüne bayılıyordu. Tümceyi derinleştiren, çın çın öttüren bir sözcük. Salt tınlamalarının gücüyle yeraltındaki ifritleri deliğinden çıkarabilecek sözcükler varsa, "gaddarlık" da bunlardan biri olsa gerekti.

Robbie cümleyi en büyük özeni "gaddarlık" sözcüğünün çizilmesinde göstererek üst üste yazdı, yazdı...

Bir saatin sonunda Bayan Morgan onun yaptıklarına bakmaya geldi.

"Aa, bunu da nereden duydun, Robert?"

"Stevenson'un bir sözüdür, öğretmenim. Babam, Stevenson'u hemen hemen ezbere bilir."

Junius'u yerin dibine batıran laflar elbette Bayan Morgan'ın da kulağına çalınmıştı. Genç kadın yine de Junius'u uzaktan uzağa beğenmişti. O günden sonra Junius'la tanışmak için can atmaya başladı.

Bu arada okul bahçesindeki oyunların da tadı kaçmıştı. Robbie bir sabah okula gitmezden önce bu konuda Junius'a yakındı.

Junius sakalını kaşıyarak düşündü.

“Casusculuk iyi oyundur,” dedi sonunda. “Hatırlıyorum; ben pek severdim bu oyunu.”

“Casus olup da kimi gözetleyeceğiz, peki?”

“Oo, kimi olursa! Ne çıkar? Biz İtalyanları gözetlerdik.”

Robbie heyecanla okula koştu. O gün öğleden sonra okul sözlüğüne uzun uzun danışarak J.K.C.G.S.G.K. örgütünü kurdu! Her zaman fısıldanarak anılan bir simge, “Japonlara Karşı Casusluk Gizli Servisi Gençlik Kolu” gibi birtakım sözcüklerin baş harflerinden oluşmuştu. Başka hiçbir şey olmasa bile tumturaklı adı yüzünden bu örgüt çocuklar arasında hatırı sayılır bir güç olup çıktı. Robbie çocukları birer birer okul bahçesindeki söğüt ağacının altındaki loş yeşil gölgeliğe götürdü. Orada onlara mason lo-calarına yaraşacak keskinlikte bir gizlilik yemini ettirdi. Sonradan hepsini bir araya toplayarak günün birinde Japonya’yla savaşmanın kaçınılmaz olduğunu anlattı.

“Hazırlıklı olmak boynumuzun borcudur,” dedi. “Bu iğrenç ırkın iğrenç işleri konusunda ne kadar çok bilgi edinebilirsek, savaş patladığı zaman yurdumuz hesabına o kadar iyi casusluk edip bilgi verebiliriz.”

Casus adayları bu şahane demeç karşısında su gibi eridiler. Bu tür sözler gerektiren durumun ciddiliği karşısında dilleri tutulmuştu. Casusluk şimdi artık okulun görevi olduğundan üçüncü sınıftaki küçük Takaşi Kato o günden sonra bir an bile rahat bir soluk alamaz oldu.

Takaşi sırufta el kaldırmaya görsün, Robbie hemen Gençlik Kolu’ndan birine anlamlı bir bakış fırlatıyor; o saat havaya bir ikinci el kalkıyordu. Okuldan sonra Takaşi eve dönerken en azından beş çocuk yol kıyısındaki çalılarının arasından onu izliyorlardı.

Ne var ki sonunda küçük Takaşi’nin babası Bay Kato bir gece, pencereden içeri bakan beyaz bir surat görünce karanlığa bir el ateş etti.

Robbie, Gençlik Kolu’nu istemeyerek toplantıya çağırdı ve onlara casusluğun gün bitiminde sona ermesi gerektiğini anlattı.

“Düşmanlar geceleyin önemli bir şey yapamazlar nasılsa,” diyordu.

Gerçeğe bakarsanız kendisine uygulanan casusluğun Takaşi'ye zararı dokunmadı. Gençlik Kolu'ndakiler, gözetlemek zorunda olduklarından onu yanlarına almadan hiçbir yere gidemiyorlardı. Takaşi artık her gezintiye çağırılır olmuştu, çünkü casusların hiçbirisi gezintiden geri kalıp onu gözetleme görevini üstlenmiyordu.

Nasılsa onların varlığını keşfetmiş olan Takaşi, Gençlik Kolu'na girmek için başvurduğu zaman örgüte öldürücü darbeyi indirdi.

Robbie tatlılıkla, “Seni aramıza nasıl alabileceğimizi bilemiyorum,” diye açıklama yaptı. “Çünkü sen bir Japon'sun, biz de Japonlara dış biliyoruz.”

Takaşi ağlamaklı durumdaydı.

“Ben de sizler gibi bu ülkede doğmadım mı?” diye bağırdı. “Sizler gibi has Amerikalı sayılmaz mıyım?”

Robbie kafasını çalıştırdı. Takaşi'ye kötülük etmek istemiyordu. Derken yüzü güldü.

“Bana bak, Japonca bilir misin sen?”

“Evet, iyi bilirim.”

“Peki öyleyse, bizim çevirmenimiz olur, şifreleri çözersin.”

Takaşi'nin kıvançtan ağzı kulaklarına varmıştı.

“Çözerim ya!” diye coştı. “Çocuklar be, isterseniz babamı gözetleyelim!”

Gel gör ki bu işin tadı kaçmıştı bir kez. Gözetlenecek bir Bay Kato kalmıştı. Bay Kato da çıt çıksa tüfeğine sarılıyordu.

Güz geldi, geleneksel Şükran Günü kutlandı, geçti. Bu süre içinde Robbie'nin çocuklar üstündeki etkisini çocukların söz dağarcığının kabarmasıyla ölçebildiniz, bir de ayakkabı ve doğru dürüst giysiler giymek konusunda gösterdikleri belirli dirençle.

Gerçi kendisi işin ayırında değildi ama Robbie bir akım yaratmıştı okulda. Belki yeni değildi bu akım, yine de eskisine oranla daha pekişmişti. Giyinip kuşanmak erkekliğe sığmayan bir şeydi, hatta giyinip kuşanmak Robbie'yi hor görmek sayılıyordu.

Bir cuma günü öğleden sonra Robbie on dört pusula yazdı, sonra bunları gizlice bahçedeki on dört oğlan çocuğuna verdi. Bütün pusulalar birbirinin aynıydı ve şöyle diyorlardı:

“Yarın sabah saat 10’da bir sürü Kızılderili ABD Başkanı’nu bizim orada yakacaklar. Gizlice bizim aşağı tarlaya gelip tilki gibi havlayın. Ben gelip sizi alacağım; zavallı başkan hep birlikte kur-taracağız.”

Bayan Morgan aylardır gidip Junius Maltby’yi görmeyi tasarlamaktaydı. Onun üstüne söylenenlerden sonra çocuğunu tanımak da öğretmenin ilgisini iyice depreştirmişti. Arada bir sınıfta çocuklardan birinin ortaya afallatıcı bir bilgi kırıntısı attığı oluyordu. Örneğin mankafalılığıyla ünlü olan bir çocuk bir gün pat diye, “Hengest ile Horsa, Britanya’yı işgal ettiler,” demişti.

Yapılan baskı üzerine bunu Junius Maltby’den öğrendiğini ama her nedense gizli tutması gerektiğini ağzından kaçırmıştı. Hele o eski keçi öyküsü öğretmeni öyle bir güldürmüştü ki genç kadın oturmuş bunu bir kısa öykü olarak kaleme almıştı. Ama öyküsünü hiçbir dergiye satamamıştı. Kendi kendine, günlerden bir gün Maltby’lerin çiftliğine gideceğini söyleyip duruyordu.

Ocak ayında bir cumartesi sabahı uyanınca havanın kırağıyla çıtır çıtır, güneşin pırıl pırıl olduğunu gördü. Kahvaltıdan sonra, fitilli kadife eteğiyle yürüyüş çizmelerini giyerek dışarı çıktı. Bahçede çiftlik köpeklerini kandırıp yanına almaya çalıştı. Ama onlar kuyruklarını pat pat yere vurdular, sonra güneş ışığında yeniden uyuyup kaldılar.

Maltby’lerin çiftliği üç kilometre ötede, Gato Amarillo adındaki küçük bir kanyondaydı. Yol boyunca ufak bir dere akıyor, akçaağaçların altından eğreltiotlarının keskin kokulu mızrakları yükseliyordu. Kanyonda hava soğuk gibiydi, çünkü güneş dik yamacın tepesini henüz aşamamıştı. Bayan Morgan yolda yürürken bir ara önü sıra giden ayak ve konuşma sesleri duyar gibi ol-duysa da dönemeci hızla döndüğü zaman hiç kimseyi göremedi. Gene de yolun iki kıyısındaki fundalıklar kıpırdaşıp duruyordu.

Gerçi buraya bu ilk geliyordu ama Bayan Morgan Maltby'lerin çiftliğini görür görmez tanıdı. Çitler dikenli çalıların tepeleme yükünden yorulmuşcasına yere doğru yatmışlardı. Adam boyu ot ormanı arasından meyve ağaçlarının çıplak kolları uzanıyordu. Elma ağaçlarının gövdelerine yaban böğürtlenleri sarılmıştı; Bayan Morgan'ın ayakları dibinden sincaplarla tavşanlar fırlıyor, yumuşak sesli kumrular kanat fısıltılarıyla uçup gidiyorlardı. Yabanlaşmış, kocaman bir armut ağacında toplanmaya oturmuş alaca kargalar çirkin, uyumsuz sesleriyle gıklayarak tartışmaktaydılar.

Derken, kırağı çalmış akşamsefalarının pürçümlü pelerinine bezenen bir karaağacın dibinden Bayan Morgan, Maltby çiftlik evinin yosun tutmuş, kırık dökük kiremitlerini gördü. Öyle bir sessizliğe gömülmüştü ki bu yer, yüz yıldır ıssız kalmış sanabildiniz.

"Ne bakımsız, pasaklı bir yer," diye düşündü Bayan Morgan. "Ve de ne kadar güzel!"

Direğe tek bir demir çubukla bağlı duran bir çit kapısından bahçeye girdi. Çiftlik yapıları yılların etkisiyle grileşmişti. Duvarlara başıboş sarmaşıklar yapışmış, yukarılara tırmanmaktaydı.

Bayan Morgan evin köşesini döner dönmez zıncı diye durdu. Ağzı bir karış açık kaldı, tüyleri diken diken oldu. Avlunun orta yerine kalın bir direk dikilmiş, buna, halka halka urganlarla yaşlı, partial bir adam sımsıkı bağlanmıştı. Ondan daha genç ve ufarak, daha da partial olan ikinci bir adam tutsağın ayakları dibine çalıcırpı yığmaktaydı.

Bayan Morgan tepeden tırnağa ürpererek geri geri çekildi.

"Olamaz," deyip duruyordu kendi kendine. "Düş görüyor-sun. Olamaz böyle şeyler."

Derken iki adamın kendi aralarında son derece dostça konuşuklarını duydu.

Biri "Ateşi hazırlayın, saat ona geliyor," dedi.

Tutsak "Öyle," diye yanıtladı. "Bu çalıları ateşlerken dikkatli ol, ha! Onları görmeden bir şey yapayım deme."

Bayan Morgan kendini tutmasa sevinçten haykıracaktı. Dizleri titreyerek direğe doğru yürüdü. Gardiyan döndü, onu gördü. Bir an şaşırmış gibi olduysa da sonradan hemen kendini toplayarak eğilip selam verdi. Pırtık işçi tulumu giymiş, saç sakalına karışmış bir adamın bu eski tarz selamı hem gülünç, hem de son derece sevimliydi.

Bayan Morgan soluğu kesilmiş gibi bir sesle, "Ben okulun öğretmeniyim," diye kendini tanıttı. "Şöyle bir yürüyüşe çıktım da bu ev gözüme ilişti. Sahnelediğimiz oyunu bir dakika için ciddi sandım.

Junius gülümsedi.

"Gerçekten de ciddi. Sandığınızdan çok daha ciddi. Bir an için ben de sizi kurtarıcılar kafilesi sandım. Onları saat onda bekliyoruz da."

Evin aşağısındaki tarlada, söğüt ağaçlarının altından hırçın, yırtıcı tilki bağırışları duyuldu.

Junius, "Kurtarıcılar olmalı," dedi. "Beni bağışlayın, siz Bayan Morgan'sınız, değil mi? Ben Junius Maltby. Bu bay da gündelik yaşantısında Jakob Stutz'dur. Ama bugün Kızılderililerce yakılmak üzere olan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'dır kendisi. Önce Guenevere* olsun dedik ama yapısı filan Guenevere'den çok devlet başkanına uygun, değil mi? Zaten, ille de eteklik giymem, diye tutturdu ya..."

Sayın Başkan, "Maskaralık olurdu," diye fikir yürüttü.

Bayan Morgan güldü.

"Sayın Başkan'ın kurtarılışını seyredebilir miyim, Bay Maltby?"

"Bay Maltby değilim ben. Üç yüz Kızılderiliyim."

Tilkiler yine bağırışıp duruyorlardı.

Üç yüz Kızılderili, "Merdivenlerin oraya gidin," dedi. "Ortalık yerde durursanız sizi de Kızılderili sanıp kılıçtan geçirirler."

* İngiliz kraliçesi; Kral Arthur'un karısı. (ç.n.).

Dereden yana baktı. Söğüt dallarından biri çılginca sallanıyordu. Junius pantolon paçasına bir kibrit sürterek yaktı, direk dibindeki çalı çırpıyı tutuşturdu. Alev parlar parlamaz aşağıdaki söğüt ağaçları da paramparça oldular; her parça çığlıklar atan bir oğlan çocuğuna dönüştü.

Kurtarıcılar sürüsü saldırıya geçti. Bastil'e saldıran Fransız ahalisi gibi korkunç bir düzensizlikle silahlanmışlardı. Alevler tam Sayın Başkan'ın ayaklarını yalamaya başlarken kurtarıcıların ufak ayakları da çalı çırpıyı yanlara doğru var güçleriyle tekmeleyerek dağıttı. Kurtarıcılar urganları hevesli, telaşlı ellerle çözdüler, Jakob Stutz özgürlüğüne ve mutluluğuna böylece kavuşmuş oldu.

Bunu izleyen törenin, kurtarma işlevinden daha az etkileyici olduğu söylenemez. ABD Başkanı saf saf selam duran çocukların arasından geçerek hepsinin üstündeki tulumun göğüs kısmına bir kurşun parçası iğneledi. Kurşunların üzerine derin çizgilerle KAHRAMAN sözcüğü çizilmişti. Oyun sona ermiş bulunuyordu.

Robbie, "Önümüzdeki cumartesi de bu alçakça suikastı hazırlayan suçlu hainleri asıyoruz," diye bildirdi.

Askerler, "Ne güne duruyoruz?" diye haykırdılar. "Şimdi asalım alçakları!"

"Olmaz, aslanlarım. Yapacak daha çok işimiz var. Örneğin bir darağacı yapmamız gerekiyor." Robbie, babasına döndü. "İkinizi de asmak zorunda kalacağız sanıyorum."

Bir an için ağzı sulanırcasına Bayan Morgan'dan yana baktı, sonra istemeye istemeye ondan caydı.

O gün Bayan Morgan ömrünün en tatlı günlerinden birini yaşadı. Gerçi çocuklar ona çınar dalındaki onur köşesini vermişlerdi, ama ona öğretmen gözüyle bakmıyorlardı artık.

Robbie, "Ayakkabılarınızı çıkarırsanız daha hoş oluyor," dedi.

Genç kız çizmelerini çıkarıp ayaklarını suya sarkıtınca gerçekten daha hoş olduğunu gördü.

Öğleden sonra boyunca Junius, Aleutian Dağları'ndaki Kızılderililerin yaptıkları birtakım yamyamlıkları anlattı. Paralı askerlerin nasıl Kartaca'yı arkadan vurduklarını anlattı.

Lakedemonyalıların Termopoli'de ölmeden önce nasıl saçlarını taradıklarını anlattı. Makamanın ilk nasıl yapıldığını, bakırın keşfini anlattı, kendisi de oradaymışçasına. Sonunda inatçı Jakob onun Adem'le Havva'nın İrem Bağı'ndan kovulma varsayımına karşı çıktı; ufak çapta tartışmaya tutuştular. Oğlanlar da eve yollandı. Bayan Morgan onlardan epey geri kaldı, çünkü tek başına, Junius adındaki şu garip adamı düşünmek istiyordu.

Okul Yönetim Kurulu'nun denetime geleceği günü hem öğrenciler hem de öğretmenin korku içinde beklerlerdi. Resmi, gergin bir gün geçirirlerdi. Derse kalkanların dilleri dolaşır, tek bir imla hatası gözlerde cinayet suçuymuşçasına büyürdü. Başka hiçbir günde çocukların bunca yanlış yaptığı görülmezdi, ne de öğretmenin sinirlerinin böylesi gerildiği.

Yönetim Kurulu okulu denetime 15 Ocak tarihinde, öğleden sonra geldi. Yemekten hemen sonra boy gösterdiler; cenazeye gidiyormuşçasına ciddi mi ciddi, biraz da sıkılgan. En önden kurul yazmanı olan yaşlı, ak saçlı John Whiteside geldi. Eğitim konusunda, çok zaman eleştirilen rahat bir tutumu vardı. Onu Pat Humbert izledi. Pat, seçilmek istediği için kurula seçilmişti. Pat insanlara yaklaşmakta ilk adımı atamayan, bu yüzden de onlarla yakın bağlantı kurabilmek için düşünebildiği her bahaneyi dene-yen yapayalnız bir adamdı. Onun peşinden de yuvarlanırcasına yürüyen tombalak T.B. Allen geldi. Vadinin tek tüccarı olduğundan yönetim kurulunda yer almak onun doğal hakkıydı. Arkasında o iri iri adımları, kıpkırmızı elleri ve yüzüyle, kocaman, şen şakrak Raymond Banks. En arkadan da, kurula en son seçilmiş olan Bert Munroe görüldü. Bugün onun okula yaptığı ilk ziyaret olduğundan biraz utangaç bir gülümseyişle öbürlerinin ardı sıra ilerledi. İlk sıradaki yerlerini aldılar.

Kurul üyeleri birer yargıç gibi ön sıraya kurulduktan sonra karıları da içeri girerek odanın en gerisinde, öğrencilerin arkasındaki sıraya geçtiler.

Öğrenciler diken üstünde, kımıldaşıp duruyorlardı. Düşmanla sarılmış gibiydiler. Kaçmaları gerekse kaçacak yol bulamaya-

caklarını hissediyorlardı. Oturdukları yerde kımıldayıp döndükçe arka sıradaki hanımların kendilerine yönelen yüce gönüllü gülümseyişleriyle karşılaşıyorlardı. Bayan Munroe'nun kucagında duran kağıda sarılmış kocaman paket dikkatlerini çekti.

Ders başladı. Bayan Morgan yüzünde gergin bir gülümseyişle Okul Yönetim Kurulu'na hoşgeldiniz dedi.

"Olağan dışı hiçbir şey yapmayacağız, baylar. Okulun her günkü işleyişini görmek resmi görevleriniz yönünden sizler için daha ilginç olur kanısındayım."

Birkaç dakika sonra, "Keşke dilimi eşekarısı soksaydı da bu lafları söylemeseydim," diye düşünüyordu.

Çocukları hiç böylesine mankafa görmemişti. Sözcükleri, donmuş dudaklarından söküp çıkarmayı becerebilenler bile en tüyler ürpertici yanlışları yapıyorlardı. İmlaları yüz kızartıcıydı. Okumaları zırdelilerin zırvalarını andırıyordu.

Kurul üyeleri ağırbaşlılıklarını korumaya çalışmakla birlikte çocuklar adına utanarak gülümsemekten kendilerini alamıyorlardı. Bayan Morgan'ın alnı hafif bir terle buğulanmıştı. Kurulun gazaba gelerek işine son verdiğini görür gibi oluyordu. Arkadaki hanımlar da ne yapacaklarını bilemeyerek gülümseyip duruyorlardı ve zaman geçmek bilmiyordu.

Aritmetik dersi de arapsaçına dönüp maskara olduktan sonra John Whiteside yerinden kalktı.

"Sağ olun, Bayan Morgan," dedi. "İzin verirsiniz çocuklara birkaç söz söylemek istiyorum, sonra da bahçeye salıverirsiniz onları. Bizi aralarına kabul etmelerine karşılık bu ödülü hak ettiler."

Öğretmen rahat bir soluk aldı.

"Her zaman bu kadar kötü ders yapmadıklarını farkettiniz demek ha, her zaman bundan çok daha iyi olduklarını anladınız? İşte buna sevindim."

John Whiteside gülümsedi. Kurul günlerinde korkudan dizlerinin bağı çözülen kaç genç öğretmen görmüştü şimdiye değin!

"Bundan iyisini yapamadıklarına inansam, okulu kapatırdım," dedi.

Sonra çocuklara beş dakika kadar süren bir demec verdi. Çok çalışmalarını, öğretmenlerini çok sevmelerini söyledi onlara. Yıllardır hep bu özentisiz ve sıkıntısız kısa demeci kullanırdı. Büyük çocuklar çok dinlemişlerdi bu demeci. John Whiteside sözlerini bitirince öğretmenden okulu tatil etmesini istedi.

Çocuklar uslu uslu sıraya girip dışarı çıktılar ama açık havaya çıkınca zindandan kurtulmuşcasına, kaplarına sığamaz oldular. Çığlıklar ve ulumalar arasında birbirlerinin bağırsaklarını deşip kafalarını koparmaya giriştiler.

John Whiteside Bayan Morgan'ın elini sıktı.

Tatlı bir sesle, "Şimdiye dek hiçbir öğretmenimiz sizin gibi disiplin sağlayamamıştı," dedi. "Çocukların sizi nasıl sevdiklerini bilseniz şaşardınız sanıyorum."

Bayan Morgan, "Ama öğrencilerim de öyle iyiler ki! Hepsi de altın gibi çocuklar," diye öğrencilerine olan bağlılığını gösterdi.

"Elbette," diye John Whiteside ona hak verdi. "Ha, bak asıl ne soracaktım, şu bizim Maltby'nin oğlan nasıl gidiyor?"

"Valla, cin gibi çocuk. Kimselere benzemiyor. Bence çok kafalı, çok parlak bir çocuk."

"Kurul toplantısında biz de ondan konuşuyorduk, Bayan Morgan. Siz de biliyorsunuzdur ya, evindeki yaşantısı ideal olmaktan çok uzak. Demin gözüme battı adeta. Zavallı çocuk neredeyse çırılçıplak."

"Doğru, aile yaşantısı garip biraz." Sonra Bayan Morgan, Junius Maltby'yi savunmak gereğini duydu. "Evleri öbür evlere benzemiyor ama hiç de zararlı değil."

"Amacımı yanlış anlamayın, Bayan Morgan. Onların işine burnumuzu sokacak değiliz. Yalnızca birkaç şey vermek istiyoruz çocuğa. Babasının ne denli yoksul olduğunu siz de biliyorsunuz."

Bayan Morgan yumuşacık bir sesle, "Biliyorum," dedi.

"Bayan Munroe giyecek bir şeyler getirdi ona. İsterseniz içeri çağırın da verelim."

Genç öğretmen, "Yok, yok, ben sizin yerinizde olsam hiç..." diye söze girişti.

“Nedenmiş? Olup olacağı birkaç gömlekle yeni bir tulum, bir çift de ayakkabı.”

“İyi ama bunlar onu çok utandıracaktır, Bay Whiteside. Bilse-
niz, öyle gururlu bir küçük adam ki!”

“Adam gibi giyinmekten mi utanacak? Laf! Bana kalırsa böyle
kırtıpil dolaşmak daha çok utandırır onu. Sonra bu konu bir yana,
yılın bu mevsiminde böyle yalınayak dolaşıp durursa soğuk da
alır. Bir haftadır her sabah kırağı yağıyor.”

Bayan Morgan umarsızlık içinde, “Bence vazgeçseniz!” dedi.
“Gerçekten, vazgeçseniz çok daha iyi olur, efendim.”

“Bu işi gözünüzde biraz büyütüyor musunuz, Bayan Mor-
gan? Bayan Munroe iyilik olsun diye gidip almış bunları. Lütfen
çocuğu çağırın da verelim.”

Birkaç dakika sonra Robbie karşılarındaydı. Dağınık saçla-
rı yüzüne dökülmüş, gözlerinde hâlâ bahçede oynadığı oyunun
coşkun parıltısı vardı. Odanın ön tarafında toplaşmış duran bü-
yükler, üstünün başının pırtıklığına pek bakmamaya çalışarak se-
vecen gözlerle süzüyorlardı onu. Robbie de, diken üstünde, çev-
resine bakıp duruyordu.

Bayan Morgan, “Bayan Munroe’nun sana verecek bir şeyleri
varmış, Robbie,” dedi.

O zaman Bayan Munroe geldi, paketi çocuğun kucağına bıraktı.
“Ne şeker çocuk!”

Robbie paketi özenle yere bıraktı, sonra ellerini arkasında ki-
litledi.

T.B. Allen biraz sertçe, “Açsana, Robbie,” dedi.

Robbie ona diş bilercesine bakarak, “Peki, efendim,” dedi, ipi
çözdü.

Gömleklerle yeni tulum gözünün önünde serilmiş duruyordu.
Robbie önce anlamazlıkla baktı onlara. Derken ne anlama geldik-
lerini kavrar gibi oldu birden. Yüzüne sımsıcak bir renk yayıldı.
Bir an tuzağa tutulmuş bir hayvan yavrusu gibi dört bir yanına
bakındı. Sonra küçük giysi yığınının geride bırakarak kaçtı gitti.

Bayan Munroe şaşkın şaşkın öğretmenden yana dönerek, "Ne oldu bu çocuğa, kuzum?" diye sordu.

Bayan Morgan, "Utancından yerin dibine geçtiğini sanıyorum," dedi.

"Neden ama? Biz iyilik ettik ona."

Öğretmen durumu onlara anlatmaya çalıştı, bu arada biraz da hırslanmaktan kendini alamadı, "Bana kalırsa... durum şu ki... nasıl desem... Bir an öncesine dek bu çocuğun, yoksul olduğundan haberi bile yoktu."

John Whiteside, "Yanılan ben oldum, Bayan Morgan," diye özür diledi. "Bağışlayın."

Bert Munroe, "Ne yapabiliriz onun onurunu kurtarmak için?" diye sordu.

"Hiç bilmiyorum. Gerçekten bilemiyorum."

Bayan Munroe kocasına döndü:

"Bert, bence sen gidip Bay Maltby ile görüşürsen bir yararı dokunabilir. Demek istediğim kırmamaya çalış onu, küçük çocukların kırağılı havalarda yalınayak dolaşmalarının sakıncalı olduğunu anlat ona. Bu türden birkaç laf edersen belki işe yarar. Bay Maltby de oğluna bu giyecekleri kabul etmesini söyler. Siz ne dersiniz, Bay Whiteside?"

"Ben bu işin karşısındayım. Oylama yapılsın. Benim yaptığım zarar bence yetti."

Bayan Munroe, "Bence çocuğun sağlığı, onurundan önemlidir," diye direniyordu.

20 Aralık'ta okul Noel tatili için kapandı. Bayan Morgan kendi tatilini Los Angeles'ta geçirmeyi tasarlıyordu. Kavşakta Salinas otobüsünü beklerken karşıdan, Cennet Çayırı yolundan kendine doğru gelen bir erkekle bir oğlan çocuğu gördü. Sırtlarında yeni, ucuz giysiler vardı; ikisi de ayakları acıyormuş gibi yürüyorlardı. Yaklaştıklarında Bayan Morgan çocuğa dikkatle baktı; onun Robbie olduğunu anladı.

"Aa, Robert!" diye bağırdı. "Ne oldu? Nereye gidiyorsunuz?"

Konuşan, çocuğun yanındaki erkek oldu.

“San Francisco’ya gidiyoruz, Bayan Morgan.”

Gençkadın başını kaldırıp baktı: sakalı kesilmiş olan Junius’tu bu. Bayan Morgan onun ne kadar yaşlı olduğunu ilk kez algılıyordu. Ama sakalını kestiğinden olabilirdi bu. Sakalın altındaki yerler güneşte yanmayıp soluk kalmıştı. Adamın yüzünden derin bir şaşkınlık okunuyordu.

“Tatile mi gidiyorsunuz?” diye sordu Bayan Morgan. “Noel sırasında dükkânların süslenmiş haline bayılırım ben! Bıraksalar ömrümce seyredebilirim.”

Junius, “Yok,” diye ağır ağır konuştu. “Galiba temelli yerleşmeye gidiyoruz. Benim mesleğim muhasebeciliktir, Bayan Morgan. Daha doğrusu yirmi yıl önce muhasebecilik yapardım. Gene öyle bir iş bulmaya çalışacağım San Francisco’da.”

Sesi acı doluydu.

Genç öğretmen, “Ama neden?” diye sordu.

Junius saf saf, “Çünkü bundan önce oğluma kötülük ettiğimi bilmiyordum. Hiç aklıma gelmediydi,” dedi. “Oysa düşünmem gerekiyormuş besbelli. Onun böyle yoksulluk içinde büyümesinin doğru olmadığını siz de biliyorsunuz. Anlıyorsunuz bunu, değil mi? Oysa ben başkalarının bizim için neler konuştuklarını bilmezdim bile.”

“Çiftlikte neden kalmıyorsunuz peki? İyi çiftliktir.”

“Ama ben çiftçilikle ekmeğimi kazanamam, Bayan Morgan. Toprak işletmek konusunda hiç bilgim yok. Jakob işlemeye çalışacak toprağı ama biliyorsunuz, o da çok tembeldir. Sonradan elim değdiğinde, iyi bir fiyat bulunca çiftliği temelli satıp Robbie’ye gereken şeyleri alacağım. Yoksun büyüdüğü şeyleri.”

Bayan Morgan kızmıştı. Bir yandan da ağlamak istiyordu.

“Şapşal kişilerin her söylediğine inanıyor musunuz yoksa?”

Junius genç öğretmenden yana şaşkın bir bakış fırlattı.

“Elbette inanmam. Gene de insan çocuğunu yavru hayvanlar gibi büyütmemelidir. Siz de anlıyorsunuz bunu, değil mi?”

Otobüs şosenin ötesinde göründü, üzerlerine doğru geldi. Junius, Robbie’yi gösterdi.

“Gelmek istemiyordu. Kaçıp tepelerin arasına saklandı. Jakob’la ben dün gece bulduk onu. Görüyorsunuz ya, ömrünce yavru hayvanlar gibi yaşamaya alışmış. Yola getirmenin sırasıdır. Hem San Francisco’yu da çok sevecek, Bayan Morgan. Daha bunu anlayamıyor.”

Otobüs fren gıcırıltısıyla durdu. Junius’la Robbie arkaya bindiler. Bayan Morgan da tam gidip onların yanına oturmak üzereyken birden döndü, en öne, şoförün yanındaki yere oturdu.

“Elbette,” diye geçirdi içinden. “Yalnız başlarına kalmak isteyenlerdir.”

YEDİNCİ BÖLÜM

İhtiyar Guiermo Lopez öldüğünde kızları iyice yetişkindi. Lopez'den onlara kırk dönüm kayalık bir toprak parçası kaldı ama zırnuk para kalmadı. Lopez kız kardeşler beyaz badanalı, ahşap bir evde oturuyorlardı. Helaları dışarıdaydı. Avluda bir kuyuyla yanı başında bir de dam vardı. Çiftliğin aç susuz toprağında hemen hemen hiçbir şey yetişmiyordu. Hepsi hepsi, çiçek açan birkaç adaçayı köküyle birkaç yabancı kadife çiçeği. Gerçi kız kardeşler ufak bir zerzavat bahçesi yetiştirmek için çok ter döküyorlardı ama öyle aman aman sebze de yetiştiremiyorlardı.

Bir süre dişlerini sıkarak kader kurbanı olmaya baş eğıdilerse de sonunda ten, ruhtan baskın çıktı. Zaten Lopez kız kardeşler boğaz derdi gibi dünyasal bir konu yüzünden kendilerini kurban etmeyecek kadar tombiş ve neşeliydiler.

Günlerden bir gün Rosa'nın aklına parlak bir şey geldi. Kız kardeşine dönerek, "Vadide bizden iyi tortilla yapan var mı?" diye sordu.

Maria neredeyse dinsel bir gururla, "Bu sanatı bize anneciğimiz öğretmişti," dedi.

"Öyleyse kurtulduk demektir. *Enchilada*'lar, tortillalar, *tamale*'ler yaparız. Sonra bunları Cennet Çayırı halkına satarız."

Maria inanmazlıkla, "Alırlar mı ama?" diye sordu.

"Sen beni dinler misin, Maria? Monterey'de kaç tane tortillacı var? Sattıkları tortillalar bizimkilerin binde biri olamaz. Bu kötü şeyleri satanların hepsi yüklerini tutup para babası olmuşlar. Yılda üçer kez yeni elbiseler diktiriyorlar. Oysa onların yaptığı tortil-

lalar bizimkilerle boy ölçüşebilir mi, sorarım sana. Anneciğimizi düşün de öyle yanıtla.”

Maria’nın gözleri yaşlarla dolmuştu.

“Ölçüşemez!” diye bağırdı. “Anneciğimizin cennetlik elleriyle yoğurup incelttiği tortillaların dünyada bir eşi daha olamaz.”

Rosa, “Öyleyse, *adalante!*” dedi. “Bizim tortillalarımız bu kadar güzelse herkes alacak demektir.”

Bunu hummalı bir hazırlık haftası izledi. Kız kardeşler terlere bulanarak her yeri ovup temizlediler, süsleyip püslediler. Minicik evlerinin içini de dışını da yeniden badanaladılar, ak pak ettiler. Kapı eşiğini sardunya saksılarıyla donatıp bütün eski püsküleri yaktilar. Evin ön odasını bir lokantaya çevirdiler. Burada üstleri sarı muşamba örtülü iki masa vardı. Ana yoldaki çitin üzerine, TORTILLA, ENCHILADA, TAMALE VE DİĞER İSPANYOL YİYECEKLERİ. R. VE M. LOPEZ yazan bir tabela asılmıştı.

Müşterilerin hemen akın ettiği söylenemez. İşin akmayıp damladığını söylemek daha yerinde olur. Kız kardeşler kendi sarı örtülü masalarının başında oturup beklediler. Çocuksu, güler yüzlü, pek de temiz olmayan iki kızdılar. Masa başında paralar gelmeye başlasın diye beklediler. İçeri bir müşteri girer girmez hemen sevinçle yerlerinden fırlıyorlardı. Müşterinin her sözüne gülüyor, dedelerinin soyluluğuyla, tortillalarının incecikliğiyle övünüyorlardı. Damarlarında Kızılderili kanı dolaşmadığını dosta düşmana ispatlamak için kol yenlerini dirseklerine kıvrıp kollarının süt beyazlığını gösteriyorlardı.

Gene de gelen müşterilerin sayısı çok azdı.

Kız kardeşlere işleri güç gelmeye başladı. Tortillaları çok sayıda hazırlayamazlardı çünkü hamur işleri uzun süre durursa bozulurdu. *Tamale*’lere taze kıyma gerekir. Böylece kız kardeşler kuş, tavşan avlamak için ökse kurmaya başladılar. Yakaladıkları serçeler, kargalar, tarla kuşları, *tamale* yapımında taze taze kullanılmak üzere kafeslerde saklanıyordu.

İşler gene de durgundu.

Bir sabah Rosa kardeşine, "Çaresiz, Maria, emektar Lindo'muza eyeri vuracaksın," dedi. "Mısır koçanı kalmadı." Maria'nın eline bir gümüş para sıkıştırdı. "Monterey'den az bir şey al getir," dedi. "İşlerimiz düzeline daha çok alırız."

Maria, ablasına hiç karşı gelmedi, onu yanağından öptü, ahırın yolunu tuttu.

"Ha, Maria, geriye para kalırsa ikimize de birer şekerleme al, kocaman olsun!"

Maria o gün öğleden sonra arabayla eve döndüğünde ablasını bir tuhaf suskunluk içinde buldu. Ne zaman bir yere gitse dönüşünde onu karşılayan sevinç çığlıkları, o hafif, kıvançlı bağırışlar, yolculuğun ayrıntılarını birer birer anlatsın diye directmeler... ne gariptir ki hiçbirisi yoktu bugün! Rosa masalardan birinin başında oturuyordu. Yüzünde de yoğun düşüncelere dalmış olduğunu belirten bir ifade vardı.

Maria çekingen çekingen ona yaklaştı.

"Koçanları pek ucuza aldım," dedi. "Rosa, bak istediğin şekerlemeyi de getirdim sana. En büyüğünden aldım, hem de topu topu dört sente!"

Rosa kendine sunulan kocaman şekeri alıp emmeye başladı. Yüzü hâlâ düşünceli, asıktı. Maria onun yakınında bir yere oturdu. Usulca, soru sorarcasına gülümsüyor, hiç ses çıkarmamakla birlikte ablasının dert yükünün bir ucundan tutabilmek için yalvarıyordu.

Rosa ise taş gibi oturmuş, elindeki uzun, kalın şekerlemeyi emmekteydi. Birden döndü; ateş püsküren gözlerle dik dik Maria'nın gözlerinin içine baktı.

Son derece büyük bir ciddilikle, "Bugün," diye yutkundu. "Bugün kendimi müşterilerden birine verdim, Maria."

Maria duyduğu ilgiyle heyecanın şiddetinden kuru kuru hıçkırıyordu.

"Yanlış anlama," diye konuşmasını sürdürdü Rosa, "Paramara almadım karşılığında. Ama adam bir oturuşta üç *enchilada* birden yemişti. Düşünebiliyor musun, Maria, tam üç tane!"

Maria'nın dudaklarından ince, çocuksu bir mızıltı koptu.

"Sus," dedi Rosa. "Şimdi ne yapayım, dersin? Bu işi yürütecek müşteri çekmemiz şart. Bu adam da üç tane birden yemişti, Maria, üç *enchilada*! Parasını da trink ödemişti. Ee, ne diyorsun bu işe?"

Ablasının ileri sürdüğü bu sav karşısında Maria burnunu çekip sustu; ahlaki bir yürekliliğe dört elle sarıldı.

"Rosa, bence sen şimdi Bakire Meryem Anamızla adını aldığın Ermiş Rosa'ya dua eder, onların seni bağışlamalarını dilersen hem anneciğimizin ruhu şad olur, hem de senin kendi için rahat eder."

Rosa ağzı kulaklarına vararak gülümsedi, Maria'yı kucakladı.

"Ben de tıpatıp bunları yaptım, Maria. Adam gider gitmez. O daha sokak kapısından çıkmadan ben duaya başlamıştım bile!"

Maria, ablasının kollarından sıyrıldı, gözlerinden yaşlar boşanarak yatak odasına çekildi. On dakika sonra duvardaki küçük Meryem Ana'nın önünde diz çökmüş durumdaydı. Biraz sonra dışarıya çıkarak ablasının boynuna sarıldı.

"Rosa, ablam benim," dedi şen şakrak bir sesle. "Ben de... müşterileri buraya çekmek için ben de elimden geleni yapacağım!"

Kız kardeşler sarmaş dolaş sevinç gözyaşlarına boğuldular.

O gün, Lopez kardeşlerin işlerinde bir dönüm noktası sayılabilir. Lokanta müşteriyile dolup taşmasa bile kızlar kilerlerini dolu tutacak ve o tombalak sırtlarına süslü püslü elbiseler diktirecek kadar satış yapabiliyorlardı. Sofuluklarınsa bir dakika bile gölge düşürmüyorlardı. İkisinden biri günah işlediği zaman, şimdi ikisinin de erişebileceği bir yerde bulunan, kolaylık olsun diye hole yerleştirdikleri o küçük, porselen Meryem Ana'nın karşısına çıkıyordu dosdoğru. Orada günahının bağışlanması için dua ediyordu. Günahlarını hiç biriktirmeden, tazesini tazesine, işler işlemez itiraf ediyorlardı. Meryem Ana'nın ayak ucunda Lopez kardeşlerin gecelikte diz çöktükleri yer hafifçe aşırıp cilalanır gibi parlamıştı.

Kızların yaşantısı pek tatlılaşmıştı şimdi. Aralarında rekabetin r'si bile yoktu, çünkü Rosa'nın daha büyük, daha gözüpek olması

bir yana, kardeşler ikiz gibi benzeşiyorlardı. Maria biraz daha tom-bulsa Rosa da biraz daha uzun boylu olduğundan ödeşiyorlardı.

Küçük ev kahkahalarla, sevinç çığlıklarıyla dolup taşmaya başlamıştı artık. Kızlar mutfaktaki o düz taşın üstünde o şişman, hamarat elleriyle tortilla hamurunu yassılaştırırken türküler çağırıyorlardı. Müşterilerden biri komik bir şey söylemeye görsün... örneğin Tom Brennan üçüncü *tamale*'sini gövdeye indirirken, "Rosa, pek besiyeye çektiniz kendinizi, az yemezseniz yakında çat diye çatlayacaksınız," deyiversin, kız kardeşlerin ikisi de yarım saat kıkır kıkır gülüyorlardı.

Hatta ertesi sabah, mutfağın taşı üzerinde tortillalarını pataklayıp inceltirken bile bu komik şeyi anıp yeni baştan gülmeye başlıyorlardı. Çünkü iki kız kardeş neşe denen şeyi saklayıp dayandırmasını, besleyip üreterek son damlasına kadar tadını çıkarmasını çok iyi bilirlerdi. Don Tom iyi adam derlerdi, hoş adam. İnsanı güldürüyor, parası da bol. Bir keresinde bir oturuşta beş tabak *chili con carne* yedi... Ama asıl, çoğu paralı adamlarda rastlanmayan bir özelliği vardı Tom'un: bir *hombre fuerte* idi; aslan gibi, güçlü kuvvetli!

Kız kardeşler bir yandan hamurlarını yoğururken bir yandan da içtikleri bir şarabın güzelliğini anan iki uzman gibi bilgiç bilgiç başlarını sallıyorlardı.

Onların her önlerine gelene yüz verdikleri sanılmasın ha! Sundukları yiyeceklerden başka hiçbir şey için de para almıyorlardı. Ne var ki herhangi bir müşteri üç tabak ya da daha çok yemek yerse, Lopez kız kardeşlerin yufka yürekleri bir gönül borcuyla daha da yufkalaşıyor ve bu müşteri her zaman lokantaya "çekilmesi" gereken müşterilerin listesine giriyordu.

Bir gece korkunç bir şey oldu. Üç tabak *enchilada* yemeye iştahı yetmeyen bir adam, Rosa'ya doğrudan para önerdi: utanç bedeli! O sırada lokantada başka müşteriler de vardı. Öneri gevrek bir konuşma çıtırtısının içine düşüverdi. Sesler o saat kesilerek odaya dehşetin sessizliği çöktü.

Maria ellerini yüzüne örttü. Rosa önce sapsarı, sonra öfkeden yüzünü kan basmasıyla kıpkırmızı kesildi. Duygularının şiddetinden göğsü inip kalkıyor, gözleri ateş püskürüyordu. O tombiş, güçlü elleri iki kartal gibi havalanarak belinin iki yanına kondu. Gelgelelim duygularını baskı altına almasını ve ağzını açtığı zaman garip bir serinkanlılıkla konuşmasını başardı.

Boğuk sesle, "Bu bana hakarettir," dedi. "Belki haberiniz yoktur ama General Vallejo bizim neredeyse dedemiz olur, akrabalığımız öylesine yakındır. Damarlarımızda akan kan lekesizdir. Sizi duysa General Vallejo ne derdi ki? Neredeyse torunu sayılacak iki harımı böyle aşağıladığınızı duysa eli hemen kılıcına gitmez miydi sanıyorsunuz? Öyle mi sanıyorsunuz, ha? Siz bize birer günah kadını olduğumuzu söylemeye getiriyorsunuz. Biz ki... bütün California'yı gezeniz, yaptığımız tortillaların inceliğinin, yumuşaklığının eşine rastlayamazsınız..."

Kendini tutabilmek çabasıyla Rosa'nın göğsü inip kalkıyordu; soluk soluğa kalmıştı.

Suçlu, "Kötülük olsun diye söylemedim," diye mızıldandı. "Tanrı çarpsın, içimde kötülük yoktu. Haşa!"

O zaman Rosa'nın öfkesi de dindi. Ellerinden biri bu kez bir tarla kuşu gibi belinden havalanarak, biraz da sıkıntıyla kapıyı gösterdi.

Yumuşak bir sesle, "Git," dedi Rosa. "İçinde kötülük olduğunu sanmıyorum, yine de bana hakaret ettin."

Suçlu da süklüm püklüm dışarı sıvıştı.

"Şimdi, birazcık *chili con frijoles* isteyen var mı içinizde? Bizim yaptığımız *chili con frijoles*'in bir eşi daha yoktur."

Genel olarak çok mutluydu Lopez kız kardeşler. Daha ince ruhlu, yumuşakbaşlı olan Maria her yere bol bol sardunya dikti. Çitle-
rin dibine hatmiler ekti. Salinas'a yaptıkları bir yolculuk sırasında iki kız kardeş, yatak odası için büzgülü, fırfırlı başlıklar alıp birbirlerine armağan ettiler. Pembeli mavili kurdeleleriyle bu tül-
den şeyler, ters döndürülmüş kuş yuvalarına benziyordu. Mutluluğun son perdesiydi bu: kardeşler yan yana durup aynada kendilerini

seyrettiler, sonra biraz hüzünle gülümsediler birbirlerine. İçlerinden, "Bugün bizim bayram günümüz. Sonraları mutluluğumuzu anarken hep bugün aklımıza gelecek. Ama bu da geçip gidecek ne yazık ki" diye geçirdiler. "Keşke hep böyle kalabilse!"

Bu mutlu günlerin geçip gideceği korkusu yüzünden Maria, Meryem Anacığının önünde her zaman, kocaman vazolar dolu su taze çiçek bulunduruyordu.

Ama böyle karamsar önsezilere çok seyrek kapılıyorlardı. Maria küçük bir fonografla plaklar satın almıştı: tangolar, valsler... Yassı tortilla taşlarının başında çalışırken kız kardeşler makineyi kuruyor, tortilla hamurunu, çalan müziğin temposuyla yoğurup dövüyorlardı.

Cennet Çayırı'nda, Lopez kız kardeşlerin kötü kadın oldukları konusunda bir fısıltının dolaşmaya başlaması kaçınılmaz bir şeydi. Vadinin harımları onlarla karşılaşınca soğuk soğuk selam veriyorlardı. Durumu nereden, nasıl öğrendiklerini bilen yoktu. Kocalarının onlara hiçbir şey söylemedikleri su götürmezdi, gelgelelim kadınlar yine de biliyorlardı. Her zaman bilirler zaten.

Bir cumartesi sabahı tan yeri atmazdan önce Maria o eski püskü, kırnapla yamanmış eyeri aldı, Lindo'nun kemikli sırtına yerleştirdi. Tokayı iliklerken, "Sıkı dur, arkadaş," dedi beygire. "Ağzını uzat şimdi de, Lindom benim."

Sonra Maria atı eski bir arabanın okları arasına geri geri iteledi. Lindo otuz yıldır yaptığı gibi bu sabah da, kasıtlı olarak, oklara takılıp sendeledi. Başını döndürdü, koşumları takmakta olan Maria'ya durgun, yazgısına boyun eğmiş bir hüzünle baktı. Lindo kocadıkça nereye gittiğine aldırmaz etmez olmuştu artık. Bir yere gittikten sonra evine dönmek düşüncesi bile heyecanlandırmıyordu onu. Şimdi de dudaklarını kısıp o uzun, sarı sarı dişlerini göstererek umarsızlıkla sırıttı

"Yolumuz uzun değil," diye Maria onu avuttu. "Yavaş yavaş gideceğiz. Korkun olmasın, Lindo."

Oysa Lindo'nun duyduğu şey korku değildi. Monterey'e gidip gelmekten nefret ederdi o.

Maria bindiği zaman araba insanı kaygılandırarak biçimde bel verdi. Maria dizginleri eline sakınarak aldı.

“Deh, hadi yürü dostum,” dedi.

Lindo ürperdi, döndü, ona baktı yine.

“Duymuyor musun? Gitmemiz gerek. Monterey’de alacağımız şeyler var.”

Lindo başını, yok gibilerden salladı, bir dizini selam verircesine kırdı.

Maria buyurganlığını takınarak, “Dinle beni, Lindo,” diye bağırdı. “Gideceğiz, diyorum sana. Kesin konuşuyorum. Kafam da kızdı ha!”

Dizginleri beygirin omuz başlarında hırsıyla dalgalandırdı. Lindo başını koku alan tazılar örneği hemen hemen yere değin indirdi, sonra ağır ağır avludan dışarı çıktı. Monterey’e dek on üç-on dört kilometre gidecek, bir o kadar da yol dönecekti. Lindo biliyordu bunu; bilmek de içini umarsızlıkla dolduruyordu.

Beri yandan sertliğine, öfkesine artık gerek kalmayan Maria arkasına yaslanmış, “Vals Mehtabı” tangosunun nakaratını mırıldanmaya başlamıştı.

Tepeler çiğ taneleriyle şıkır şıkırdı. Tertemiz, nemli havayı ciğerlerine dolduran Maria şarkısını daha yüksek sesle söylemeye başladı. Lindo bile kocamış burnunun olanca gücüyle hızlı hızlı soludu. Önleri sıra bir tarlakuşu delicesine şakıyarak direktten direğe konuyordu. Maria yolun ilerisinde bir adamın yürümekte olduğunu gördü. Daha yanına yaklaşmadan maymunlar gibi paldır küldür yürümesinden onun Allen Hueneker olduğunu anladı: vadinin en çirkin, en utangaç erkeği.

Allen Hueneker’in yalnızca yürüyüşü değil, tipi de maymuna benzerdi. Arkadaşlarını küçük düşürmek isteyen çocuklar Allen’i göstererek, “Bak kardeşin geçiyor,” diyerek takılıyorlardı.

Öldürücü bir alay yerine geçerdi bu.

Zavallı Allen öylesine utangaçtı ve kendi çirkinliği karşısında öyle dehşete kapılırdı ki yüzünü biraz kapasın diye favorilerini uzatmayı bile denemişti. Ne var ki sakalının sert, seyrek kılları ol-

mayacak yerlerde kümeleşerek onun maymunu görüntüsünü vurgulamaya yarıyordu. Karısı, otuz yedi yaşındayken, hâlâ evde kalmış olduğundan ve tanıdığı erkekler arasında yalnızca Allen'ı savunmasız bulduğundan onunla evlenmişti. Sonradan çarkını düzenli döndürebilmek için ille de kıskanmayı gerektiren bir kadın olduğu anlaşıldı. Allen'ın yaşantısında kıskanacak hiçbir şey bulamadıkça oturup yaratıyordu. Konu komşuya kocasının zamparalığını, hovardalığını, kaçamaklarını, üstü örtülü olarak anlatıyordu. Anlata anlata kendini bu masallara inandırmıştı. Komşularıysa onun arkasından alay ediyorlardı. Allen mı zamparalık edecek? Bu ufarak, çirkin adamın ne denli utangaç, nasıl ürkek olduğunu Cennet Çayırı'nda bilmeyen yoktu!

İhtiyar Lindo sendeleyerek Allen'a yetiştirdi. Maria tozu dumanla katarak dörtlüye giden bir küheylanın dizginlerini çekercesine durdurdu Lindo'yu.

"Çüüş, Lindo, yavaş gel! Uslu dur!" diye bağırdı.

Dizginlere daha dokunulur dokunulmaz Lindo zaten taş kesilmiş, her zamanki gibi gevşeyip başını yere eğerek yüzde yüz bir hareketsizliğe bürünmüştü.

Maria nezaketle, "Günaydın," dedi Allen'a.

Allen kıpkırmızı kesilerek yolun kıyısına büzüldü.

"Günaydın," diye kekeledi, sonra başını öteye çevirerek sanki ilginç bir şey varmış gibi yamaçtan yana gözlerini dikti.

Maria, "Ben Monterey'e gidiyorum," dedi. "İsterseniz sizi de götürüyüm."

Allen'ın gözleri gökyüzünde bulutlar, şahinler aramaya başlamıştı.

Asık suratla, "Otobüs durağına kadar gideceğim ben," dedi.

"Ne çıkar yani? Ufak bir araba gezintisi olur."

Adam, favorilerini karıştırarak kararını vermeye çalıştı. Sonra araba gezintisinin hatırandan çok, şu sıkıntılı durumu sona erdirmek amacıyla arabaya, tombiş Maria'nın yanına bindi.

Maria ona yer açmak için yana yalpaladı, sonra ister istemez yine eskisi gibi yayılmaya başladı.

“Deh, Lindo, yürü!” diye bağırdı. “İşittin mi, Lindo? Git artık, yürü, yoksa yine kızacağım, ha!”

Dizginler Lindo’nun omuz başlarında sarsalandı. Lindo burununu yere sarkıtarak yola düzüldü...

Bir süre ses çıkarmadan yol aldılar. Derken yanındaki insanlarla çene çalmanın bir terbiye gereği olduğu Maria’nın aklına geldi.

“Yola gidiyorsunuz sarurım, ha?” dedi.

Allen bir meşe ağacına yiyecek gibi bakarak susmaktaydı.

Biraz sonra Maria, “Ben ömrümde trene binmedim,” diye ona içini açtı. “Ama ablam Rosa, o birçok kere trene bindi. Bir kez trenle San Francisco’ya gitti, bir seferinde de geriye geldi. Çok zengin adamlardan duymuştum, yolculuk güzel şeydir diye. Kendi ablacığım Rosa’nın dediği de bu.”

Allen, “Benim gidip gideceğim, Salinas’a kadar bir şey,” dedi.

“Aaa, bakın işte oraya çokook gidip gelmişliğim vardır! Rosa’yla benim Salinas’ta sürüyle arkadaşımız var. Anneciğimiz oralıydı da. Babamız da çoğu kez oraya giderdi, odun satmaya.”

Allen utangaçlığını yenmek için ıkırıp duruyordu.

“Benim Ford’u işletemedim bu sabah. Yoksa ona binip gidecektim.

Maria, “Bir Ford’unuz var ha?” diye sordu. Etkilenmişti.

“Var işte bir düldülümüz.”

“Rosa ile ben hep konuşuruz, belki bir gün gelir bizim de bir Ford’umuz olur diye. O zaman nerelere, nerelere yolculuk yaparız! Zengin müşterilerimizden hep duymuşumdur, yolculuk güzel şeydir diye.”

Konuşmayı noktalamak istercesine, tepeden eski bir Ford çıkarak onlardan yana gümbür gümbür gelmeye başladı. Maria dizginlere yapışarak, “Sakin ol, Lindo!” diye seslendi.

Lindo umursamadı bile, ne onu ne de Ford’u.

Ford’un içindekiler Bay ve Bayan Bert Munroe idiler. Arabayı geçerlerken Bert kafasını çevirip baktı.

“Ulu Tanrım, gördün mü?” diye güldü. “Bizim ünlü zamparayla Maria Lopez’i gördün mü arabada?”

Bayan Munroe gülümsedi.

Bert birden, “Hey,” dedi. “Bayan Hueneker’e, kocarı gördük. Maria Lopez’le kaçıyordu, desek amma da gırgır olur ha!”

Karısı, “Sakin böyle bir iş yapma!” diye çıkıştı.

“İyi şaka olur, yahu. Kadın kocasının hovardalığını nasıl anlata anlata bitiremiyor, sen de biliyorsun.”

“Olsun, sen gene de yapma, Bert!”

Bu arada Maria bir yandan arabasını sürerken bir yandan da yarundaki gönülsüz yolcuyla saf saf çene çalıyordu.

“Hiç bizim eve gelip *enchilada*’larımızın tadına bakmıyordunuz. *Enchilada*’larımızın eşi yoktur doğrusu. Anneciğimizden öğrenmiştik çünkü. Anneciğimiz yaşarken yaptığı tortillaların inceliğiyle gevrekliği taa San Juan’da, dahası, taaa Gilroy’da konuşulurdu. Bütün iş hamurun dövülmesindedir, işin püf noktası budur, hamur şöyle kağıt gibi incecik olacak! Anneciğimiz hamurunu herkesten daha çok yoğurur, herkesten daha uzun döverdi. Rosa’dan bile. Bugün Monterey’e un almaya gidiyorum, çünkü un orada daha ucuz.”

Allen Hueneker kendi köşesine büzülmüş, bir an önce durağa gelseler diye dua ediyordu.

* * *

Maria, Monterey’den dönerken ikinci üzeriydi. Sevinç dolu bir sesle, “Lindo, yakında varıyoruz!” diye bağırdı. “Yüreğini pek tut arkadaş, geldik sayılır.”

Maria’nun içi içine sığmıyordu. Coşkunluğuna gem vuramamış dört tane kocaman şekerleme almıştı ya hepsi bu değildi. Rosa’ya bir de armağan almıştı: yanlarına al gelincikler işlenmiş bir çift geniş, ipekli jartiyer. Rosa’nın bu jartiyerleri taktığını, sonra da eteğini kaldırdığını (ama edeplice elbette) görür gibi oluyordu. Boy aynasında ikisi birden seyredeceklerdi jartiyeri. Rosa

bir ayağının ucuna hafifçe basıp poz verecekti, sonra iki kardeş mutluluk gözyaşlarına boğulacaklardı.

Avluya girince Maria, Lindo'yu çözme işini ağırdan aldı. Sevinç dakikalarını ileriye atmanın iyi olduğunu, böyle yapmakla sevincin daha da büyüdüğünü biliyordu.

Ev sessizdi. Kapı önünde, içeride müşteri bulunduğunu belirtecek hiçbir araba da yoktu. Maria eski püskü eyeri çiviye astı, Lindo'yu otlamaya salıverdi. Sonra şekerlemelerle jartiyeri alarak ağır adımlarla içeri girdi.

Rosa masalardan birinin başında oturmaktaydı, sessiz, durgun bir Rosa. Acı çeken, çektiği acıyı içine akıtan asık yüzlü bir Rosa. Gözleri camlaşmış, kör olmuş gibiydi. O tombul, sımsıkı elleri masanın üstünde kenetlenmiş duruyordu. Maria içeri girince ablası ne dönüp baktı ne de bir ses etti.

Maria olduğu yerde durarak, ablasına bakakalmıştı.

"Rosa," dedi sakınarak. "Ben geldim."

Ablası yavaş yavaş ondan yana döndü.

"Evet," dedi.

"Hasta mısın, Rosa?"

O camlaşmış gözler yine masaya doğru indi.

"Yooo."

"Sana bir şey getirdim, Rosa. Bak, Rosa."

Maria o şahane jartiyeri çıkarıp salladı.

Ağırdan ama çok ağırdan, Rosa'nın bakışları ipeğin üzerindeki göz kamaştıran al gelinciklere, oradan da Maria'nın yüzüne doğru kaydı. Maria sevinçle heyecan çılgınlıkları atmaya hazır beklemekteydi. Derken Rosa'nın gözleri yine indi ve iki tane iri, şişman göz yaşı burnunun iki yanındaki çizgilerden aşağı süzüldü.

"Rosa, görmüyor musun sana aldığım şeyleri? Sevmedin mi? Takmayacak mısın bunu, Rosa?"

"İyi yürekli küçük kardeşim benim."

"Rosa, ne olur söyle bana, neyin var. Hastasın sen. Bana her şeyi söylemelisin, Rosa. Birileri mi geldi?"

“Evet,” dedi Rosa kof bir sesle. “Şerif geldi.”

Maria’nın heyecandan iyice dili çözülmüştü.

“Şerif mi? O da geldi ha? Artık işimiz iş demektir. Zengin olduk gitti, Rosa. Kaç *enchilada* yedi? Söylesene, şerif kaç tane *enchilada* yedi, Rosa?”

Rosa şöyle bir silkinip üstündeki durgunluğu attı. Kalktı, gidip o anaç kollarıyla Maria’yı kucakladı.

“Zavallı küçüğüm benim,” dedi. “Bundan böyle hiç *enchilada* satamayacağız artık. Eski yaşantımıza dönmek zorundayız. Kendimize hiç cici alamayacağız artık.”

“Rosa delirmişsin sen! Ne diye böyle deli deli konuşuyorsun benimle?”

“Doğru da ondan. Gelen şerifti şerif olmasına da... ‘Yakınanlar var, siz kötü ev işletiyormuşsunuz,’ dedi, ‘Yalan,’ dedim ben de. ‘Cennetlik annemizle General Vallejo’ya hakarettir bu,’ dedim. Şerif, ‘Şikayet var,’ dedi. ‘Ya kapılarınızı müşterilere kapatırsınız ya da kötü ev işlettiğinizden ötürü sizi tutuklarım,’ dedi. Ben, ‘Ama yalan bu,’ dedimse de şerif, ‘Bugün öğleden sonra şikayet vaki oldu’ dedi yine. ‘Şikayet vaki olunca da elimden bir şey gelmez, Rosa,’ diye dostça ekledi. ‘Ben şikayette bulunan vatandaşların hizmetinde çalışıyorum şunun şurasında’ dedi... İşte, sen de görüyorsun ya, Maria’cığım, tatlı kardeşim, yine eski yaşantımıza dönmek zorundayız.”

Rosa, beyninden vurulmuşcasına kalakalan Maria’ya arkasını dönerek yine masa başına oturdu. Maria bir an duruma akıl erdirmeye çalıştı. Sonra bir sinir boşanmasıyla, çılgın gibi hıçkırmaya başladı.

“Sus biraz, Maria, düşünmeye çalışıyorum. *Enchilada*’larımızı satamazsak aç kalırız. Sen de biliyorsun bunu. Aklımdan geçenleri sana anlattığım zaman beni çok suçlama. Kararımı verdim ben. Bana bak, Maria. Ben San Francisco’ya gidip kötü kadın olacağım.”

Başı o tombalak ellerinin üstüne düştü. Maria hıçkırmayı bırakmıştı. Ablasının yanı başına sokuldu. Tüyleri diken diken olarak, “Para için mi?” diye sordu.

Rosa acı acı, "Evet ya, para için," diye çemkirdi. "Çok para isteyeceğim hem de. Sevgili anamız beni bağışlasın."

O zaman Maria, ablasının yanından ayrılıp hole çıkarak por-selen Meryem Ana'nın önüne geçti.

"Nice mumlar diktim," diye hıçkırdı. "Her gün çiçekler koy-dum önüne. Kutsal Ana, bizim ne günahımız var? Böyle bir şeye nasıl izin verdin?"

Sonra dizüstü çökerek dua etti, Meryem Ana'yı kutsayan aye-ti elli kez yineledi! Haç çıkararak ayağa kalktı. Yüzünde gergin, gene de kararlı bir ifade vardı.

Öbür odada Rosa hâlâ masa başında, başını kollarına yasla-mış oturmaktaydı. Maria tiz bir sesle, "Rosa, senin küçük karde-şim ben," dedi. "Sen neysen ben de oyum." Derinden bir soluk alarak yutkundu. "Ben de seninle birlikte San Francisco'ya geli-yorum, Rosa. Ben de kötü kadın olacağım..."

O zaman Rosa kendini daha fazla tutamadı. Ayağa kalktı, o koskocaman kucağını kardeşine açtı. Lopez kız kardeşler birbir-lerinin kollarında uzun uzun, çılgınca ağlaştılar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Molly Morgan, Salinas'ta trenden indikten sonra üç çeyrek saat otobüs bekledi: Koca bir otomobile benzeyen otobüste şoförle Molly'den başka kimsecikler yoktu.

Molly, "Cennet Çayırı'na bu ilk gelişim," dedi. "Ana yoldan içeride mi?"

Şoför, "Aşağı yukarı beş kilometre," dedi.

"Duraktan vadiye gidecek otomobil bulabilecek miyim?"

"Yok. Ama karşılamaya geleniniz varsa bilmem."

"Peki duraktan vadiye herkes nasıl gidiyor?"

Şoför iri bir erkek tavşanın yamyassı ölüsünün üzerinden adeta zevk alarak geçti.

Sonra özür dilercesine, "Ancak ölü olanlarını çiğnerim," diye açıklamada bulundu. "Karanlıkta, farların aydınlığında gözleri kamaşıp kaldığı zaman ezmemeye çalışırım onları."

"İyi hoş ama Cennet Çayırı'na nasıl gideceğim ben?"

"Bilmem. Yürüyeceksiniz herhalde. Çoğunlukla herkes yürür, karşılayanları yoksa."

Şoför, Molly'yi topraktan bir kır yolunun ağzında bıraktı. Molly Morgan dişlerini sıkıp kaşlarını çatarak bavulunu eline aldı, tepelerin arasına saptı. Az sonra eski püskü bir Ford kamyonet gıcırdayarak onun yanında durdu.

"Vadiye mi gidiyorsunuz, hanımefendi?"

"Aa, evet, evet, vadiye gidiyorum."

"İyi ya, buyurun, binin öyleyse. Korkmayın. Ben Pat Humbert'im. Vadinin yerlilerindenimdir."

Molly, karşısındaki bu kir pas içindeki adamı tepeden tırnağa süzdü, sonra o da kendini tanıttı:

“Ben de okulunuzun yeni öğretmeniyim. Daha doğrusu, öyle sanıyorum. Bay Whiteside’ın evi nerede, biliyor musunuz?”

“Elbette. Tam önünden geçiyorum. Okul Yönetim Kurulu’nun yazmanıdır o. Ben de kurul üyesiyim. Sizin neye benzeyeceğinizi merak edip duruyorduk.” Pat Humbert kendi sözlerinden utan-
dı, kirlerin altındaki yüzü kıpkırmızı kesildi. “Demek istediğim, sizin nasıl bir insan olduğunuzu merak ediyorduk: Sizden önceki öğretmen bizi epey üzdü de. İyi öğretmendi ama hastaydı, sinirliydi. Hele sonunda çok kötü hastalandığı için ayrıldı.”

Molly eldivenlerinin parmak uçlarını didikleyip duruyordu.

“Mektupta Bay Whiteside’ı gidip görmem söyleniyor. İyi bir insan mıdır? Öyle demek istemedim. Demek istediğim hani... yani... nasıl bir insandır?”

“Hiç merak etmeyin, gül gibi geçinirsiniz onunla. Harika bir ihtiyardır. Bu evde doğup büyümüş. Okumuştur da. İyi adamdır kısacası. Yirmi yılı aşkın bir süredir yazmanlık eder kurulda.”

Pat, Molly’yi, John Whiteside’ın o kocaman, beyaz köşkünün önünde indirdiği zaman Molly korkudan resmen titriyordu.

İçinden “İşte gelip çattı” dedi. “Ama ne var korkacak? Bana bir şey yapamaz ki nasılsa.”

Molly on dokuz yaşındaydı. İlk işi için yapacağı bu görüşme yaşamının dönüm noktası olacakmış gibi geliyordu.

Köşkün kapısına giden yol da içini rahatlatmadı, çünkü yolun iki yanındaki minik çiçek öbekleri kırılmış taflanların arasında sıkışıp kalmıştı ve bu taflanların buraya, çiçek öbeklerini hizaya getirmek için dikilmiş gibi bir duruşları vardı:

“Hadi, büyüyüp serpilin, üreyin bakalım, ama o kadar da başınızı alıp boy atmak, fazla çoğalmak yok ha! Her şeyden önemlisi de, öbeklerinizin içinde oturun, bu yoldan uzak durun!”

Bir el vardı bu çiçeklerin üzerinde, yol veren, ceza veren, kısıtlayan bir el.

Büyük beyaz köşke gururla yükselmekteydi. Sarı tahtadan yapılmış panjurlar öğle güneşine karşı yarı yarıya çekilmişti. Yolun yarısına gelince Molly, sokak kapısını gördü: insanı kucaklamak için açılan kollar gibi geniş, dost, güleryüzlü bir veranda vardı.

Genç kızın içinden bir düşünce uçup geçti: "Evlerin insanlara dost olup olmadıkları girişlerinden anlaşılır, öyle değil mi? Ya bu evin verandasız filan, küçücük bir kapısı olaydı?"

Gene de, "hoşgeldin" dercesine yayılan geniş basamaklarla büyük kapıya karşın, zili çalarken genç kızın eli ayağı titriyordu.

Kocaman kapı açıldı ve iriyarı, anaç görünümlü bir kadın Molly'yi gülümseyerek karşıladı.

"Umarım bir şeyler satmaya gelmemişsinizdir, hanım kızım," dedi, Bayan Whiteside. "Gezgin satıcılardan hiçbir şey almak istemem ama hep alırım, sonra da kafamın tası atar."

Molly güldü ve içini birden bir mutluluk doldurdu. Meğer nasıl da korkuyormuş! O dakikaya değin kendisi bile bunu tam olarak anlayamamıştı.

"Yok, yok," dedi hemen. "Ben buranın yeni öğretmeniym. Mektupta Bay Whiteside ile görüşmem gerektiği yazıyor. Görebilir miyim onu?"

"Tam öğle üzeri olduğu için Bay Whiteside şu sırada sofrada. Sen öğle yemeği yedin mi, kızım?"

"Evet, elbette, şey, yok, yemedim."

Bayan Whiteside için için gülerek yana çekilip kıza yol açtı.

"Bu konuda kesin bilgi verdiğine sevindim."

Molly'yi geniş bir yemek salonuna aldı. Duvarlar ahşap kaplamaydı, camlı vitrinler vardı. Dört köşeli yemek masasının üzerinde bitmiş bir yemeğin tabakları yayılmış duruyordu.

"Allah allah, John yemeğini bitirip kalkmış olmalı. Otur bakayım küçük hanım, ben de sana rostodan biraz getireyim."

"Yoo, olmaz, teşekkür ederim. Sahi söylüyorum, sağolun ama istemem. Ben Bay Whiteside ile görüşmemi yapar sonra da çıkar giderim."

“Otur, dedim! John’un karşısına karnun tok çıkarsan daha iyi olur.”

“Çok.... çok sert midir? Yani yeni öğretmenlere karşı demek istiyorum.”

“Bilmem ki,” dedi Bayan Whiteside. “Öğretmenine bağlıdır, sanırım. Öğretmenler yemeklerini yememişlerse John canavar kesilir. Yok, karınlarını doyurmuşlarsa John sert olmakla yetinir.”

Molly kıvanç dolu bir kahkaha attı.

“Çocuklarınız var, kalıbımı basarım. Hem de birçok çocuk yetiştirmişsiniz. Çocukları da seviyorsunuz.”

Bayan Whiteside suratını buruşturdu.

“Tek çocuğum var; beni de o yetiştirdi. Hem de öyle bir sıkı yetiştirdi ki! Canımı çıkardı. Şimdi dışarıda inek yetiştiriyor, zalvalılık. Onu yetiştirmekte pek başarılı olduğumu sanmıyorum.”

Molly yemeğini bitirince Bayan Whiteside yandaki bir kapıyı açarak, “John, bak biri seni görmek istiyor,” diye seslendi.

Molly’yi kütüphaneye benzer bir odanın içine doğru itti. Buradaki koca koca dolaplar, adları hep yaldız harflerle yazılmış, eski, kalın, dost kitaplarla doluydu. Kiremitten örülme şöminenin üstündeki kırmızı tuğlalara son derece değişik biçimli vazolar dizilmişti. Şöminenin üstündeki duvarda, bir çiviye asılmış, daha doğrusu sallandırılmış Jaeger tarzında, lületaşından yapılma koskocaman bir pipo vardı. Şöminenin çevresine meşin kaplı, yine meşin püsküllü büyük koltuklar yerleştirilmişti. Hepsi de, sallandıkça yayları şarkı söylercesine gıcırdayan cinsten, sallanan koltuklardı.

Bu oda aynı zamanda bir çalışma odasıydı. Çünkü bir köşede üstü panjur gibi açılıp kapanan eski moda bir yazı masası vardı. Bunun ardında da John Whiteside oturmaktaydı.

John Whiteside başını kaldırdığında Molly, şimdiye dek gördüğü hem en sert hem de en sevecen bakışlarla karşılaştı. Ve ömründe gördüğü saçların en pamuğu! Hafif maviye çalan, ipek yumuşaklığında, gerçekten ak saçlardı bunlar, hem de gür, kabarık...

Genç kız, “Ben Molly Morgan...” diye resmiyetle söze başladı.

"Ha, evet, Bayan Morgan, geleceğinizi biliyordum. Oturmaz mısınız?"

Genç kız o kocaman sallanan koltukların birine gömülünce yaylar tatlı bir yorgunlukla inledi.

"Bayılırim bu koltuklara," dedi Molly. "Küçüklüğümde bizim evde de vardı bunlardan." Sonra saçmalamış gibi utandı. "Sizinle şu öğretmenlik işi için konuşmaya geldim. Aldığım mektupta öyle yazıyordu da."

"Böyle diken üstünde durmayın, Bayan Morgan. Yıllardır buraya gelen her öğretmenle ben konuşurum." Sonra John Whiteside, "Ama gene de bu işin nasıl becerileceğini öğrenmiş değilim," diye gülümsedi.

"Ay, ne kadar sevindim buna. Ömrümde hiç iş istemeye çıkmadım da, Bay Whiteside, bu yüzden ödüm kopuyor."

"Valla, Bayan Morgan, benim aklımın erdiği kadarıyla bu görüşmenin amacı bana sizin geçmişinizle, kişiliğinizle ilgili bir fikir vermektir. Görüşmemiz bittiğinde sizi biraz tanımış olmam gerekiyor. Bunu söylemeyecektim size. Amacımı öğrendiniz ya, artık benim üzerimde iyi izlenimler bırakmak için diliniz dolaşır, ne diyeceğinizi şaşırırsınız. Her neyse, siz bana biraz kendinizi anlatırsanız olur biter gibime geliyor. Nasıl bir insan olduğunuzu, ailenizi filan anlatıverin kısaca."

Molly başını çabuk çabuk sallayarak, "Elimden geleni yapmaya çalışırım, Bay Whiteside," dedi, sonra aklını geçmişe doğru çevirdi.

Eski, boyası dökülmüş, sefil ev, arkadaki geniş sundurma, parmaklığa dayalı duran yuvarlak banyo varilleri. O koca söğüt ağacının tepesinde iki ağabeyi Joe ile Tom, "Ben kartal oldum", "Ben de papağan" diye çırpıp duruyorlardı. "Şimdi de kart bir tavuk oldum." "Bana bakın, bana!"

Arka sundurmanın telli kapısı açıldı, anneleri yorgun argın başını uzattı. Saçları hiç düzgün durmazdı, ne kadar fırçalarsa fırçalasın... Kalın urganlar gibi aşağı sarkarlardı başının iki yanından. Gözleri hep biraz kızarıktı, elleriyle bilekleri çatlak çatlak.

"Tom! Joe!" diye oğullarına seslendi. "Düşüp bir yerlerinizi kıracaksınız. Beni üzmesenize çocuklar. Hiç sevmiyor musunuz annenizi?"

Ağaçtaki sesler sustu. Kartalla kart tavuğun coşkuları bir suçluluk duygusu içinde eriyip gitmişti. Molly tozun toprağın içine oturmuş, bir çomağa bir paçavra parçası dolayarak bunu uzun boylu bir hanımefendi gibi görmek için elinden geleni yapıyordu.

"Molly, bari sen gel de annenin yanında otur. Yorgunluktan canım çıktı bugün."

Molly çomağı tozun derinlerine dikti. Dişlerini kısarak hırsıyla, "Küçük hanım, hele bir döneyim, seni kışına kışına vurarak öyle bir döveceğim ki," diye fısıldadı.

Sonra annesinin sözünü dinleyerek mutfığa girdi. Annesi mutfaktaki dik arkalıklı bir sandalyede oturmaktaydı.

"Sen de çek bir sandalye, Molly. Birazcık yanımda otur. Sev beni, Molly. Sev anneni azıcık.. Annenin kuzususun değil mi sen? Anneni hiç mi sevmiyorsun yoksa, Molly?"

Molly oturduğu yerde kıvıl kıvıl, mutsuz, ağlamaklıydı. Annesinin biraz sonra ağlamaya başlayacağını, o zaman kendisinin de o yapışkan saçları okşamak zorunda kalacağını biliyordu. Annelerini sevmeleri gerektiğini o da, erkek kardeşleri de bilirlerdi. Her şeylerini, ama her şeylerini annelerine borçluydular. Annelerinin yakınlığından kaçındıklarını, tiksindiklerini düşündükçe kendi kendilerinden utanıyorlardı ama ellerinde olan bir şey değildi ki bu. Anneleri onlara seslendiği zaman göremeyeceği bir yerdeyseler duymazlıktan gelir, fısıldayarak konuşurlardı.

Molly, "Birincisi, çok yoksulduk," diye John Whiteside'a anlatmaya başladı. "Gerçekten, bir lokma bir hırka denecek türden bir yoksulluktan sanıyorum. Benden biraz daha büyük iki erkek kardeşim vardı. Babam gezgin bir satıcıydı, ama annem gene de çalışmak zorundaydı. Bizi büyütebilmek için saçını sahiden süpürge etti."

Altı ayda bir gerçekten büyük bir olay baş gösterirdi. Sabahleyin anneleri yatak odasından sessizce çıkardı. Saçını elinden geldiğince düzeltmiş olur, gözlerindeki parıltıyla mutlu, hatta güzel görünürdü.

"Yavaş olun, çocuklar, babanız geldi," derdi fısıldayarak.'

Molly ile ağabeyleri usulca dışarı çıkarlar ama bahçede bile heyecanlı fısıltılarla konuşurlardı. Haber komşu çocukların arasına çarçabuk yayılırdı.

“Babaları gelmiş diyorlar.”

“Hey, babanız sahiden döndü mü?”

“Bunca zamandır neredeymiş kuzum?”

Öğleye kadar avluya on on iki çocuk birikmiş olurdu. Birbirlerine yavaş olmalarını tembihleyerek, küme küme toplaşıp bekleşirlerdi.

Öğle üzeri sundurmanın telli kapısı şrak diye açılır, o hızla, duvara çarpardı. Babaları bir sıçrayışta dışarı çıkarak, “Hey,” diye bağıırdı. “Merabayın, çocuklar!”

Molly ile ağabeyleri koşarak onun kucağına atılırlar, kollarına bacıklarına sımsıkı yapışırlardı. Babaları onları üzerinden söküp koparak küçük birer kedi yavrusu gibi havaya fırlatırdı.

Bayan Morgan heyecanla gıdaklayarak tavuklar gibi dolanırdı çevrelerinde.

“Çocuklar, çocuklar, babanızın üstünü başını buruşturmayın!”

Bu arada komşu çocukları da elleri üstünde amuda kalkıp tekerlek gibi döner, birbirleriyle güreşe tutuşur, neşeden bağıışarak kırılıp geçerlerdi. Hiçbir bayram böylesine şen şakrak olamazdı.

Babası, “Hele biraz bekleyin de size getirdiğim şeyleri görün!” diye bağıırdı. “Sabredin ama şimdilik gizli tutuyorum.”

Çocukların çılgnılığı biraz yatıştığı zaman Bay Morgan bavulunu sundurmaya çıkarıp açardı. Kimsenin şimdiye dek görmediği oyuncaklar çıkardı bavulun içinden: hiç bilinmeyen kurmalı oyuncaklar, yürüyen teneke böcekler, dans eden tahta zenciler, kumları kürelemek için buharlı kürekler. Orta yerlerinde köpeklerle ayılar bulunan şahane cam bilyeler. Herkese bir şeyler çıkardı bavuldan, en az herkese bir şey... Bütün büyük bayramların bir araya gelmesiydi bu.

Sevinç çışlıklarının arkasının kesilmesi, çocukların yavaş yavaş yatışmaları saatler sürerdi: O zaman Bay Morgan basamağa oturur, çevresine toplaşan çocuklara başından geçen serüvenleri anlatırdı. Bu kez Meksika'dayken bir devrim olmuş. Yine Honolulu'ya gitmiş, o yarıardağı görmüş, bir su kayağına binip dalgaların üstünden aşmış. Öyküleri her zaman uzak kentler ve garip, rengarenk kişilerle dolu olurdu. Bir seferde oturulup anlatılabilecek gibi değildi ki bütün bu serüvenler, bu yüzlerce eğlenceli olay, şimdiye dek başkalarından duyup dinledik-

lerinin hepsinden daha eğlenceli, daha gülünçtü. Hepsi bir kereye sığmazdı. Çocuklar okul dönüşü de gelip Bay Morgan'ın anlattıklarının gerisini dinlerlerdi. Dünyayı gezerek serüvenden serüvene koşan şahane George Morgan...

Bayan Morgan, "Evdeki yaşantıma gelince, babamız yoktu sayılır," dedi. "Durmadan iş yolculuklarına çıkar, eve pek seyrek gelebilirdi."

John Whiteside ciddi ciddi başını salladı.

Molly'nin elleri kucığında hışır hışır, gözleri dalgınlaştı.

Bir seferinde, babası kutu içinde yün yumağı gibi yuvarlacık bir köpek yavrusu getirmişti. Köpek yavrusu kutudan çıkarılır çıkarılmaz yere işemişti.

Tom en bilgiç edasıyla, "Ne cins köpek bu?" diye sormuştu.

Babaları kahkahalarla gülmüştü. Öyle gençti ki, annelerinden yirmi yaş daha genç duruyordu.

"Bir buçuk dolarlık cinsinden," diye bilgi vermişti. "Ama bir buçuk dolara çeşit çeşit köpek alınabiliyor. Bakın anlatayım... Hani şekerçi dükkânına gidersiniz de 'Bana bir buçuk dolarlık nane şekeriyle karışık meyveli şeker ver' dersiniz ya, ben de köpekçi dükkânına girdim. 'Bir buçuk dolarlık karışık köpek verin bana,' dedim. İşte bu cins bir köpek. Molly'ye getirdim. Adını da o takacak."

Molly, "Adı George olsun istiyorum," demişti.

Babası onun önünde garip bir biçimde eğilerek, "Teşekkür ederim, Molly," dedi.

Üstelik onun çok ciddi olduğunu hepsi anlamışlardı.

Molly ertesi sabah erkenden kalktı. George'u avluya çıkararak avlunun sırlarını öğretti ona. İki peni ile sarı madenden bir polis düğmesinin saklı durduğu gömüyü gösterdi. Köpeğin o minicik ön patilerini, yolun ötesindeki okulu görebilsin diye, çitin üstüne tutundurdu. En sonunda onu koltuğunun altına sıkıştırarak söğüt ağacına tırmandı.

Tom bahçeye çıktı, söğüt ağacının altına geldi.

"Dikkat et, düşürmeyesin," diye seslendi kız kardeşine.

Tam o sırada yavru köpek kıvıldanarak kızın kucğından kurtulduğu gibi yere düştü. Sevimsiz, ufacak bir patırtyla düştü katı toprağın

üstüne. Ayaklarının biri olmayacak biçimde uzanıp kalmıştı. Köpecik uzun, korkunç iniltiler koparıyor, arada da hıçkırarak ağlıyordu, soluk alabildiği zaman.

Molly apar topar ağaçtan aşağı indi. Kazanın karşısında sersemlemiş, donup kalmıştı. Tom, acıdan kanı çekilmiş, çarpıklaşmış bir yüzle yavru köpeğin başucunda durmaktaydı. Yavru köpek George desen, bağılıyor, bağıırıyordu.

Tom, "Bırakamayız onu böyle," diye haykırmıştı. "Yapamayız bunu."

Odunların durduğu dama gidip bir balta aldı, geldi. Molly öylesine aptallaşmıştı ki başını bile çevirmedi. Ama baltayla vururken Tom gözlerini yumdu.

Çığlıkların arkası birden kesildi. Tom baltayı elinden attığı gibi avlunun arka parmaklığından atlayıp kaçtı. Molly onun, peşinden kovalayan varmışçasına koştuğunu görebiliyordu.

Tam o sırada Joe ile babası sundurma kapısından çıkıp geldiler. Köpek yavrusuna bakınca babasının yüzünün nasıl çöküp bozardığını Molly unutamıyordu. Babasının yüzünde gördüğü bir şey üzerine ağlamaya başlamıştı.

"Ağaçtan düşürdüm onu. Yaralandı, sonra Tom ona vurdu, sonra Tom kaçtı."

Sesi somurtuk çıkmıştı. Babası onun kafasını tuttu, kendi bacağına sınıksı bastı. "Zavallı Tom!" dedi. "Molly, sakın Tom'a hiçbir şey söyleme bu konuda. Bu konuyu anımsadığında hiç belli etmeyeceksin ona. Hiçbir zaman."

Yavru köpeğin üzerine bir çuval örttü.

"Bir cenaze töreni düzenlemeliyiz," dedi sonra. "Bir seferinde bir Çinlinin cenazesine gittimdi, hiç anlattım mı size? Hani havaya saçtıkları renk renk kağıt parçalarıyla mezarın üstüne koydukları o minik, şişko domuz kızartmalarını?"

Joe, babasına sokuldu. Molly'nin gözlerinde bile bir ilgi ışığı yanmıştı.

"Durun anlatayım, nasıl olmuştu..."

Molly, John Whiteside'a baktı, onun masa üstündeki bir kağıdı inceler gibi yaptığını gördü.

“Ben on iki yaşımdayken babam bir kazada öldü,” dedi.

Şahane ziyaretler çoğunlukla iki hafta sürerdi. Her seferinde George Morgan günlerden bir gün kente gider, gecenin çok geç saatlerinde dönerdi. Anne, çocuklarını erken yatırırdı. Gene de onlar babalarının sendeleyerek, eşyalara çarpa çarpa dönüşünü duyabilirlerdi. Duvarın ötesinden gelen sesini de işitebilirlerdi. Ancak böyle zamanlarda duydukları bir şeydi, babalarının sesinin üzgün, çaresiz çıkması. Yataklarında soluk almaktan çekinerek yatarlarken çocuklar, bunun ne demeye geldiğini bilirlerdi. Sabaha George Morgan’ı gitmiş bulacaklardı; yaşama sevinçlerini de alıp götürerek...

Onun neler yapıp ettiği konusunda sonsuz tartışmalara girerlerdi aralarında. Gümüş zırhlı bir şövalyeydi babaları, yedi denizi gezen gönüllü bir masal kahramanı. Erdem, Yiğitlik, Güzellik... Babaları bunlardan örtülü bir pelerin taşıyordu sırtında.

“Günün birinde,” derlerdi oğlan çocukları, “büyüdüğümüz zaman, onunla birlikte gidip bütün o şeyleri biz de göreceğiz.”

Molly, “Ben de gelirim,” diye diretirdi.

“Hadi canım, sen kızsın, gelemezsin.”

“Ama o beni yanına alır, biliyorsunuz bunu. Bakın görürsünüz, nasıl alacak beni de yanına...”

Babaları gidince anneleri yine muzıl muzıl bir kadın olup çıkar, gözleri kızarırdı. Hırçın, küskün bir sesle sevgi isterdi onlardan, çıkın yapıp avucuna koyabilecekleri bir şey istercesine...

Bir keresinde babaları gitmiş, bir daha da hiç geri gelmemişti. Onlara zaten ne para yollar ne de mektup yazardı ya, bu kez temelli izini yitirmişlerdi. Tam iki yıl beklediler, sonra anneleri, “Ölmüş olmalı,” dedi.

Çocuklar, bunu düşününce tepeden tırnağa ürperdilerse de inanmaya kesinlikle karşı koydular: babaları gibi güzel, göz kamaştırıcı birisi ölemezdi ki. Babaları yine kimbilir dünyanın hangi köşesinde serüvenler yaşamaktaydı. Geri dönemeyişinin önemli, geçerli bir nedeni vardı yüzde yüz. Bir gün, bu neden ortadan kalkınca babaları yine onlara dönecekti. Sabahlardan bir sabah yine evde bulacaklardı onu; her zamankinden daha değişik oyuncaklar, daha heyecanlı serüven öyküleriyle.

Gel gör ki anneleri, "Başına bir kaza gelmiş olmalı," diyordu ille de. "Ölmüş olsa gerek," diyordu.

Anneleri ne yapacağını şaşırmıştı. İnsanın evde, oturduğu yerden para kazanabileceğini anlatan ilanları okuyup duruyordu. Çocuklar kağıttan çiçekler yapıyor, utana sıkıla satmaya çalışıyorlardı. Oğlanlar kapı kapı dolaşıp dergi satmayı denediler. Evcek açlıktan ölmek üzereydiler. Sonunda, artık dayanamayacak kerteye geldikleri zaman, Joe ile Tom evden kaçıp bahriyeye yazıldılar. Molly onları çok seyrek görür oldu, tıpkı babaları gibi. Zaten öyle değişmiş, öyle katı yürekli, paldır küldür kişiler olmuşlardı ki Molly artık umursamıyordu. Ağabeyleri onun gözünde iki yabancıydı artık.

"Ortayı bitirdikten sonra San Jose'ye giderek, öğretmen okuluna girdim. Bayan Allen Morit'in evinde kalır, karşılığında ona yardım ederdim. Daha ben okulu bitirmeden annem de öldü. İşte böyle, kimsesiz sayılırım bir bakıma, öyle değil mi?"

"Üzüldüm," diye yumuşak bir sesle mırıldandı John Whiteside.

Molly'nin yüzünü kan bastı.

"Kendimi acındırmak istemedim, Bay Whiteside. Aile yaşantımı sordunuz da. Günün birinde kimsesiz kalmak hemen hemen hepimizin yazgısı değil midir?"

"Öyle," diye John kıza hak verdi. "Ben de anasız babasızım, ona bakarsan."

Molly, Bayan Morit'in evinde yatıyor, yemeklerini orada yiyordu, karşılığında da kadına yardım ediyordu. Yatılı bir hizmetçi gibi çalışıyordu orada, yalnız ücret almadan. Giyeceklerinin parasını çıkartmak için yaz tatilinde bir dükkânda çalışıyordu. Bayan Morit evine gelen kızları iyi yetiştirirdi.

"Hiç iş bilmeyen bir kız bile, bende altı ay çalıştı mı ayda elli dolar kazanabilecek duruma gelir," derdi. "Birçok hanım bunu bildiğinden benim yetiştirdiğim kızları kapışır. Bu kez ilk olarak öğrenci bir kız aldım ama o bile adamakıllı yetişmeye başlıyor. Yalnız çok kitap okuyor. Oysa hep söylerim; hizmetçi kısmısı saat on dedin mi yatağında olmalı, yoksa ertesi gün işi bir şeye benzemez..."

Bayan Morit'in yöntemi kesin, hak tanır bir ses tonuyla aralıksız dır-
dır etmek, her şeye kusur bulmaktı.

"Bak, Molly, yaptığma kusur bulmak istediğimden değil ama gümüş-
leri daha iyi kurulamazsan iz kalır sonra." "Tereyağı sürmekte kullanı-
lan bıçak şuraya konur, Molly. Su bardağını da bu yana koyabilirsin."

Bayan Morit arkadaşlarına, "Her şeyin gerekçesini bulur anlatırım,"
derdi.

Akşamleyin bulaşıklar yıkandıktan sonra Molly yatağının üstüne
oturup ders çalışırdı. Işıklar söndükten sonra da yatağına uzanıp ba-
basını düşünürdü. Gülünç bir şey olduğunu biliyordu bunun. Boşuna
zaman harcamak olduğunu biliyordu. Gene de babası sırtında frak ce-
keti, ayağında çizgili pantolonla kapıya geliyordu: elinde koca bir deste
kırmızı gül.

"Daha önce bir türlü gelemedim, Molly. Çabuk paltonu giy. Önce
Prussia'nın vitrinindeki o gece elbisesini alacağız sana. Ama çabuk ol-
mamız gerek. Bu geceki New York trenine biletimiz var. Hadi, acele et-
sene, Molly. Neden öyle yüzüme bakıp duruyorsun aval aval kızım?"

Budalalık elbette. Babası ölmüştü ya. Ama yok. Molly inanmıyor-
du onun ölmüş olduğuna. Dünyanın kimbilir hangi köşesinde, babası o
güzelim yaşantısını sürdürüyordu; günlerden bir gün de geri gelecekti.

Molly okul arkadaşlarından birine, "Gerçekten inanmıyorum, anlı-
yorsun ya," demişti. "Ne var ki kesinlikle yadsıyamıyorum da. Onun
öldüğünü kesinlikle öğrenirsem... anlıyorsun ya, yıkılırım. Ne yaparım
bilmem! Bu yüzden onun öldüğünü biliyormuşum gibi konuşmak bile
istemiyorum."

Annesi öldüğünde Molly utanç dışında pek az şey duymuştu. Anne-
si ki sevmeye öylesine can atardı: sevginin nasıl kazanılacağını bileme-
mişti. Sevgi dilenciliğiyle çocuklarını sıkıp kendinden uzaklaştırmıştı.

"İşte, aşağı yukarı hepsi bu," diye anlatmasını bitirdi Molly.
"Diplomamı aldım, sonra buraya gönderildim."

John Whiteside, "Yaptığım en kolay görüşmelerden biri oldu
bu," dedi.

"İşi bana verecekler mi dersiniz?"

“Evet, vereceklerdir sanıyorum. İşe daha şimdiden girdiniz gibime geliyor.”

İhtiyar adam şöminenin üstünde asılı duran o büyük, lületaşı pipodan yana cıvıl cıvıl, göz kırparcasına bir bakış fırlatmıştı. Molly, “Bu pipo arkadaşı onun” diye düşündü. “Paylaştıkları sırlar var.”

“Şimdi, Bayan Morgan, nerede oturacaksınız? Önce pansiyoner olarak kalabileceğiniz bir yer bulmak gerek.”

Molly Morgan ne yaptığını kendi de bilmeden, “Ben burada oturmak istiyorum!” demişti bile.

John Whiteside’ın gözleri şaşkınlıktan iri iri açıldı.

“Ama biz pansiyoner almayız ki, Bayan Morgan.”

“Kusuruma bakmayın, ağzımdan kaçiverdi işte. Sizleri, burasını öyle sevdim ki!”

John Whiteside, “Willa!” diye seslendi. Sonra kapı aralığında beliren karısına, “Bu küçük hanım bizde pansiyoner olarak kalmak istiyor,” dedi. “Kendisi okulumuzun yeni öğretmeni.”

Bayan Whiteside kaşlarını çatı.

“Olacak iş değil. Biz pansiyoner almayız ki. Zaten kız bebek gibi. Bizim Bill şapşalı bunu görürse vurulur filan. O zaman ineklere kim bakar?” Sonra Molly’ye dönerek, “Yukarki üçüncü yatak odasında kalabilirsin,” dedi. “Zaten pek güneş alan bir oda da değildir.”

Yaşamın yüzü değişivermişti. Molly birden kendini bir kraliçenin yerinde buldu. Okuldaki çocuklar ona ilk günden gönül verdiler. Molly onları anlıyordu çünkü. Daha da önemlisi, Molly çocukların kendini anlamasına izin veriyordu. Gene de, artık önemli bir kişi olup çıktığını bir süre kavrayamadı. Dükkânda toplanan vadi ahalisi arasında tarih, edebiyat, matematik konusunda bir tartışma başlar da tartışma çıkmaza girerse, içlerinden biri yüzde yüz, “Öğretmene gidin sorun” der olmuştu. “Ezbere bilmiyorsa bile bulur, çıkarır.”

Bu çeşit soruların kesin yanıtlarını verebilmek Molly’nin koltuklarını kabartıyordu. Sonra genç kız, herhangi bir toplantı

yapılacağı zaman salonların süslenmesi, yiyeceklerle içeceklerin seçilmesi gibi konularda da komşulara yardımcı oluyordu.

"Bence her yere çam dalları asalım. Güzellikleri bir yana, mis gibi de kokarlar. Bütün eğlencelerin özü vardır kokularında."

Vadidekiler ondan her şeyi bilmesini, her konuda yardımcı olmasını bekliyorlardı. Molly de buna bayılıyordu.

Whiteside köşkünün mutfağında Willa'nın dırdırlarına bakmadan ırgatlar gibi çalışıp didiniyordu. Altıncı ayın sonunda Bayan Whiteside kocasına, "Eğer şu bizim Bill oğlanda bir lokma akıl olaydı," diye söylendi. Sonra, "Ama ne yalan söylemeli, kızda birazcık akıl varsa..."

Willa lafının gerisini getirmedi.

Geceleri Molly, Öğretmen Okulu'nda edindiği bir avuç arkadaş mektuplar yazıyordu: komşularına ilişkin ufak tefek haberler ve kıvanç dolu mektuplar... Öğretmen olmanın taşıdığı toplumsal ağırlık yüzünden bütün toplantılara katılmak zorundaydı. Cumartesileri koşarak tepelerde geziyor, evin bahçesine dikmek için çiçekler, eğreltiotları bulup getiriyordu.

Bill Whiteside, Molly'ye şöyle bir bakmış, sonra yine hemen ineklerinin başına koşmuştu. Kızın yanına yaklaşmayı uzun süre göze alamadı. Babasının ağırlığından da, annesinin alaylı şakacılığından da yoksun, iriyarı, düz bir genç adamdı. Gene de bir süre sonra uzaktan uzağa Molly'yi izler, Molly'nin ardından bakar oldu.

Bir akşam Molly bulduğu yeni mutluluğa bir şükran duası okumak, bir mum dikmek istercesine, Bill'e babasını anlattı. Geniş verandadaki bez şezlonglara oturmuş, ay doğsun diye bekliyorlardı. Molly, Bill'e babasının geliş gidişlerini, sonra da ortadan yok oluşunu anlattı.

"Ne istediğimi anlıyorsun, değil mi, Bill? Benim güzel babam, hâlâ bir yerlerde yaşıyor olsun istiyorum. Benim o, benim! Onun yaşadığına sen de inanıyorsun, değil mi?"

Bill, "Olabilir," dedi. "Gene de senin anlattıklarına bakılırsa sorumsuz adamın biriymiş, Molly. Kızma bana. Ama hâlâ yaşıyorsa size hiç mektup yazmayışı tuhaf bir şey, değil mi?"

Molly buz kesmişti. Kendisinin yıllardır özenle kaçındığı mantığın ta kendisiydi bu. Genç kız donuk donuk, "Elbette," dedi. "Biliyorum bunu. Ben gideyim artık, Bill. Yapacak çalışmalarım var da."

Cennet Çayırı'nı çevreleyen yamaçlardan birinin en tepesinde, çepeçevre her yerin, dolaydaki bütün yolların manzarasını kuşbakışı gören eski bir kulübe vardı. Kulübeyi haydut Vasquez yapmış, bir sürü insan dört bir yanda onu ararken Vasquez orada saklanmış derlerdi. Sınır taşı gibi bir işaret noktasıydı bu. Vadide Vasquez'in kulübesini gidip görmeyen yoktu. Hemen her gördüğü de Molly'ye, "Gidip orasını gördün mü?" diye soruyordu.

"Yok," diyordu Molly. "Ama yüzde yüz gideceğim bir gün. Bir cumartesi günü gideceğim. Yolunu biliyorum nasılsa."

Bir cumartesi sabahı Molly yeni yürüyüş çizmeleriyle fitilli kadiife etekliğini giydi. Bill usuldan yanaşarak onunla birlikte gitmeye gönüllü çıktı.

Molly, "Olmaz," dedi. "İşin başından aşkın senin."

"İşin canı cehenneme," diye homurdandı Bill.

"Bana bak, zaten yalnız başıma gitmek istiyorum, Bill. Sakın alınayım, güceneyim deme, ama yalnız başıma gitmek geliyor içimden."

Arkadaşlığını kabul etmediğine üzülüyordu, ama Bill'in babası üstüne söyledikleri kızı tedirgin etmişti.

İçinden "Ben de bir serüven yaşamak istiyorum" dedi. "Bill gelirse serüvenlik yanı kalmaz ki. Öylesine bir gezinti olur işte."

Meşelerin gölgelediği dik yokuşu tırmanması bir buçuk saat sürdü. Yerdeki yapraklar cam gibi kaygan, güneş cehennem gibi sıcaktı. Eğreltiotlarıyla nemli yosunların, *yerba buena*'ların mis gibi kokusu havayı doldurmuştu.

En sonunda Molly yamacın tepesine vardığında terden sııslık ve soluk soluğaydı. Kulübe, çalılarının arasındaki ufak bir alana kurulmuştu; penceresiz, tahtadan yapılma, dört köşe bir göz oda. Kapı aralığı karanlık bir gölgeden ibaretti.

Her yan sessizlik içindeydi, arılarla sineklerin, cırcır böceklerinin ördüğü uğultunun sessizliği. Bütün yamaç güneşin altında hafiften bir türkü tutturmuş mırıldanır gibiydi.

Molly kulübeye ayaklarının ucuna basaraktan yaklaştı. Kalbi güm güm atıyordu.

“İşte ben de bir serüven yaşıyorum,” diye düşündü. “Vasquez’in barakasinda, bir serüvenin orta yerindeyim.”

Kapı aralığından başını uzatıp içeri baktı, bir kertenkelenin kaçıp gizlendiğini gördü. Alnuna doğru sarkan bir örümcek ağı onu yolundan alıkoymak istiyordu sanki. Kulübe bomboştı. Yalnızca toprak zemin, çürümeye başlamış tahta duvarlar ve çoktandır güneşten saklı durmuş toprağın o kuru, ıssız, terkedilmiş kokusu...

Molly heyecan doluydu.

“Geceleri burada otururmuş. Kimi gece, kendini arayanların ayak seslerini duyunca gölge gibi, bir gölgenin gölgesi gibi dışarı çıkar, karanlıklara karışmış...”

Genç kız aşağıda uzanan Cennet Çayırı vadisine baktı. Meyve bahçeleri koyu yeşil, dört köşeli yamalar gibiydi; tahıl tarlaları sarı, gerideki sırtlarsa üstüne eflatun serpilmiş açık kahverengi. Çiftliklerin arasındaki yollar bir tarlanın kıyısından geçip ulu bir ağacın çevresinden dolaşarak, tepeliklerin dibini çevirerek kıvrılıp bükülüyor, dönüp dolanıyordu. Vadinin üzerinde, bir baştan bir başa, sıcak hava titreşimlerinin oluşturduğu ısıltılı bir buğu tütmekteydi.

“Masal gibi,” diye fısıldadı Molly. “Gerçeklerden uzak. Düşürünü bir yer. Herkese anlatılacak bir öykü bu, yaşadığım şu serüven.”

Vadiden, uykuda birinin soluğu gibi bir esinti yükseldi, sonra yine kesildi.

“Gündüzleri genç Vasquez de buradan vadiye bakarmış, tıpkı benim baktığım gibi. Tam burada durur, aşağıki yolları gözlermiş. Sırtında altın şeritli mor yeleği, o sıırım gibi bacaklarını sımsıkı saran, bol paçalı pantolonuyla. Mahmuzları şıkırdamasın

diye ipeklere sarardı... Kimi kez kendini arayan kafilelerin aşağı yollardan geçtiğini görüyordu. Neyse ki aşağıdakiler atlarının boyunlarına abanmış gidiyor, başlarını yukarı kaldırıp bakmıyorlardı. Tepede Vasquez gülüyordu ama korkmuyor da değildi. Bir türkü tutturuyordu kimi kez. Yumuşuk, hüzünlü türkülerdi bunlar, çünkü Vasquez uzun yaşayamayacağını biliyordu..." Molly yamaca oturdu, çenesini avuçlarının içine aldı. Genç Vasquez yanı başındaydı şu sırada. Gülerek sundurmaya çıkan babasının parlak yüzünü, gülen gözlerini taşıyordu.

"Merabayın, çocuklar!" diye sesleniyordu.

Babasının her zaman yaşadığı türden bir serüvendi bu da. Molly şöyle bir silkinerek ayağa kalktı.

"Şimdi başlangıca dönmeli, her şeyi yeni baştan, sırasıyla düşünmeliyim."

İkinciye doğru Bayan Whiteside, Bill'i yolladı, Molly'ye baksın diye.

"Bileğini filan burkmuş olabilir kızcağız."

Ne var ki, tam Bill dağ patikasına yaklaşırken Molly ana yola çıktı.

Bill, "Yolunu filan mı şaşırdın diye korkmaya başladık," dedi. "Kulübeye çıktın mı?"

"Çıktım ya."

"Komik, kutu gibi bir şey, değil mi? Ama kaç kişinin gidip görmeden edemediğini duysan şaşarsın. İşin daha da gülünç yönü, Vasquez'in gerçekten orada saklandığını kesinlikle bilen de yok."

"Bunu da nereden çıkarıyorsun, Billy?"

"Hiiç. Öyle işte."

Sonra Bill ciddileşti.

"Herkes Vasquez'e bir çeşit kahraman gözüyle bakıyor, oysa adi hırsızın biriymiş işte. Koyun, at çalınakla başlamış, sonunda azıtp posta arabalarını soymaya vardırılmış işi. Bu arada birkaç kişinin de canına kıymış. Biliyor musun Molly, insanlara öğretmemiz gerek, haydutları gözlerinde büyütecekleri yerde iğrenmeler onlardan."

Genç kız, "Elbette, Bill," diye bezgin bir yanıt verdi. "Yerden göğe haklısın ya, biraz konuşmasan olmaz mı? Çok yorgunum Bill. Sinirlerim de bozuk mu, nedir?"

Bir yıl göz açıp kapayana dek geçti. Ağaçlar tomurcuklandı, tepeler kır çiçeklerine büründü. Molly vadidekilerin ona her dakika ihtiyaç duyduklarını, onsuz olamadıklarını görüyordu. Okul Yönetim Kurulu'nun toplantılarına bile katılıyordu. O gizli ve yüce toplantılar ki bir zamanlar kapalı kapıların ardında, gizemli bir hava içinde yapılarak yüreklere korku salardı. Oysa Molly, John Whiteside'ın salonundaki ilk toplantıya katıldığı gün, kurul üyelerinin ürünlerinden konuştuklarını, birbirlerine fıkralar anlattıklarını, çaktırmadan dedikodu bile ettiklerini gördü.

Kurula güz başlangıcında seçilen Bert Munroe, baharda üyelerin en çalışkanı olup çıkmıştı. Okulda danslı toplantılar düzenlemek, tiyatro dernekleri kurup kır gezileri tasarlamak hep onun başının altından çıkan parlak buluşlardı. En iyi karneye sahip öğrencilere ödül verilmesini bile o kararlaştırmıştı. Kurul sırtını Bert Munroe'ya iyiden iyiye dayar olmuştu kısacası.

Bir akşam geç saatte Molly yatak odasından salona indi. Kurulun toplandığı bütün akşamlardaki gibi Bayan Whiteside yemek salonunda oturuyordu.

Molly, "Bu akşam toplantıya katılmak içimden gelmiyor hiç," dedi. "Biraz da baş başa kalsınlar, bakalım. Ben olmasam birbirlerine başka türlü fıkralar anlatacaklarmış gibi geliyor kimi kez."

"Olmaz, gideceksin, Molly. Sensiz kurul toplantısı yapamaz onlar. Öyle bir alıştılar ki sana, sen gitmesen ne yapacaklarını bilemezler. Hem doğrusunu istersen, öyle başka türden fıkralar anlatmalarını da ben istemiyorum."

Molly söz dinleyerek kapıyı tıklattı, içeri girdi. Bert Munroe odadakilere anlatmakta olduğu öyküye, Molly'ye ayıp olmasın diye ara verdi.

"Çocuklara bizim yeni ırgatı anlatıyordum, Bayan Morgan. Baştan alayım bari, çünkü gerçekten gülünç bir şey. Harman kaldırmaya yedek bir adam arıyordum. Bu herifi Salinas Nehri'nin

üstündeki köprünün altında buldum. Dut gibi sarhoştum ama iş arıyordu, ben de tuttum... Alıp getirince gördüm ki ırgat olarak beş para etmez ama başımdan da savamıyorum bir türlü... Bu herifin gezip görmediği yer kalmamış, birader! Başından geçen ufacak bir olayı alıp koca bir serüvenmiş gibi bir anlatışı var! Bizim piç kuruları kulak kesilip dinlemekten adamın ağzının içine düşecekler neredeyse... Her neyse, bu ara herif ayda iki kez Salinas'a gidip çatlayana dek içiyor. Durup durup ayyaşlık damarları tutan şu pis alkoliklerden biri, sizin anlayacağınız... Salinas'ta polisler onu sokakta sızmış bulunca, arabayla gidip herifi getirmek zorunda kalıyorum bir de. Ama işin tuhafı ne biliyor musunuz? Ayıldığı zaman cebinden bizim Manny'ye bir oyuncak çıkarıp veriyor, her seferinde. Ne yapabilirsin böyle adama? İnsan ister istemez yumuşuyor. Oysa yaptığı iş ayda bir dolar etmez."

Molly içinde korkuyla karışık bir bulantının kabardığını hissetti. Adamlar Bert'in anlattığına gülüşmekteydiler.

"Bert be, sen de amma yufka yürekliisin. Çiftliğine, parayla soytarı tutacak durumun yok ya! Bana kalırsa hemen başından sav, kurtul."

Molly ayağa kalktı. İçlerinden biri çıkıp da adamın adını soracak diye korkudan gazel yaprağı gibi titriyordu.

"Baylar, izin verirseniz gidip uyumak istiyorum."

Adamlar ayağa kalktılar. Molly dışarı çıktı. Yatağa girince yüzünü yastığa gömdü.

"Delilik bu," dedi kendi kendine. "Dünyada olacak iş değil. Şu anda kafamdan siliyorum."

Ne var ki ağlamakta olduğunu anladı, dehşet içinde kaldı.

Bundan sonraki haftalar Molly'ye işkence gibi geldi. Okula gidip gelirken yolu bakışlarıyla tarayıp duruyordu.

"Yabancıya benzer birini görürsem hemen kaçarım. Ama budalık olur bu. Aptallık ediyorum zaten."

Yalnızca kendi odasında güvenliğe kavuşuyordu. Korkusu yüzünden beti benzi solmuş, gözlerinin ışıltısı sönmüştü.

“Molly, sen gidip yatsana artık,” diye Bayan Whiteside diretiyordu. “Budalalık etmesene sen. İlle kışına şaplak mı istiyorsun gidip yatmak için, küçükken Bill’e yaptığım gibi?”

Ne var ki Molly gidip yatmıyordu. Yattığı yerden öyle sayısız şeyler üşüşüyordu ki kafasına...

Kurulun bir dahaki toplantısında Bert Munroe görünürlerde yoktu. Onun yokluğu Molly’yi sevindirdi, rahatlatmış adeta.

“Bugün daha iyisiniz ya, Bayan Morgan?”

“Evet. Bir şeyim yoktu zaten. Ufacık bir soğuk algınlığı. Ayakta atlatmasaydım daha kötü olurdu.”

Toplantının başlamasından bir saat sonra Bert Munroe çıkageldi.

“Kusura bakmayın, geç kaldım ama yine aynı şey başıma geldi. Şu bizim sözüm ona ırgat var ya, Salinas’ta sokakta uyurken bulmuşlar. Ne dert! Şimdi dışarıda, arabada, hâlâ horul horul uyuyor. Yarın arabanın içini hortumla yıkamam gerekecek artık.”

Molly’nin korkudan boğazı kupkuru kesilmişti. Bir an düşüp bayılacağını sandı.

“Özür dilerim, kusuruma bakmayın,” diyerek dışarı koştu.

Karanlık holde düşmemek için duvara yaslandı. Sonra bir makine gibi, ağır adımlarla, sokak kapısından çıktı, merdivenden aşağı indi. Gece fısıltılarla doluydu. Yola çıktığında, Bert Munroe’nun arabası olan karaltıyı seçti. Genç kız ayaklarının onu kendiliğinden o yöne götürmesine şaşıtı.

“Kendimi öldürmek bu benimkisi” diye düşündü. “Bunu yapmakla her şeyi mahvediyorum. Neden acaba?”

Eli bahçe kapısının mandalında, parmaklar kapıyı açmaya hazırıldı. Tam o sırada ufak bir esinti yükseldi, kızın burnuna iğrenç bir kustumuk kokusu getirdi. Salyalı dudaklardan sızan bir soluk, bir ayyaş horultusu duydu. O saat kafası fırlıdak gibi çevriliverdi. Genç kız topuğunun üstünde dönerek deli gibi eve koştu. Odasına girince kapıyı içeriden kilitledi, yatağına kaskatı oturdu. Öyle hızlı koşmuştu ki soluk soluğaydı. Saatler sonra kurul üyelerinin birbirlerine yüksek sesle iyi geceler dileyerek evden ayrıldıklarını duydu. Bert’in arabasının motoru harladı, yolun ötesinde duyulmaz oldu.

Şimdi artık gidebilirdi ama Molly felce uğramış gibiydi.

Molly oturma odasına girdiği zaman John Whiteside çalışma masasının başında bir şeyler yazmaktaydı. Başını kaldırdı, soru sorarcasına kıza baktı.

"Siz hastasınız galiba, Bayan Morgan. Doktor çağırtalım size."

Genç kız masanın başında direk gibi dikilip durdu.

"Benim yerime hemen bir yedek öğretmen bulabilir misiniz?" diye sordu.

"Elbette bulurum. Sen hemen git yat da ben de doktor çağırayım."

"Hasta olduğumdan değil, Bay Whiteside. Bu gece buradan gitmek istiyorum."

"Neler diyorsun sen? Bal gibi hastasın."

"Babamın öldüğünü söylemiştim size. Ölüp ölmediğini kesinlikle bilmiyorum. Korkuyorum. Gitmek istiyorum, hemen bu gece."

John Whiteside gözlerini kısarak kıızı süzdü.

"Ne demek istiyorsun, anlat bana," dedi yumuşak bir sesle.

"Bay Munroe'nun tuttuğu o ayyaş adamı görür de..."

Genç kız kendi söylemek üzere olduklarından korkarak sustu.

"Yok!" diye bağırdı. "İnanmıyorum buna. İnanmıyorum işte."

"Sana yardım edebilmek isterim, Molly."

"Gitmek istemiyorum. Çok seviyorum burasını. Gene de, korkuyorum. Bu, öylesine önemli bir şey ki benim için."

John Whiteside kalkıp geldi, kolunu kızın omzuna doladı.

"Tam olarak anladığımı sanmıyorum, Molly," dedi. "Anlamak istemiyorum galiba. Zaten gereği de yok." Yaşlı adam kendi kendine konuşur gibiydi. "Biraz ayıp kaçır gibime geliyor... anlamak."

Molly çok küçük bir çocuğun kısık hıçkırığıyla, "Buradan gidersem inanmamayı sürdürebilirim," dedi.

John Whiteside kızın omzunu şöyle bir sıktı.

"Hemen yukarı koş da bavulunu topla, Molly," dedi. "Ben de arabayı hazır eder seni Salinas'a götürürüm hemen şimdi."

DOKUZUNCU BÖLÜM

Cennet Çayırı'ndaki çiftliklerin arasında en beğenileni Raymond Banks'inkiydi. Raymond tam beş bin tane beyaz tavukla bin tane beyaz ördek yetiştirirdi. Çiftliği vadinin en güzel yeri olan kuzeydeki düzlüğün üzerindeydi. Raymond toprağını yonca ve karalahana dörtgenlerine bölmüştü. Tavuklarıyla ördeklerini barındırdığı uzun, alçak damlı evler öyle sık badana görürdü ki her zaman lekesiz, tertemiz dururlardı. Kümes hayvanı yetiştiren çoğu çiftliğin pisliğinden burada hiçbir iz bulamazdınız.

Ördekler için Raymond büyük, yuvarlak bir doğal havuz yapmıştı. Buraya beş santim eninde bir boruyla sürekli olarak su verilir. Havuzun öbür yanından akan sular kalın, diri karalahana dizilerinin dibinden geçer ya da yonca dörtgenlerine yayılırdı.

Güneşli sabahlarda o bembeyaz, tertemiz tavuk sürüsünün koyu yeşil yoncaların arasında yemlendiklerini, kanat çırtıklarını seyretmek çok hoş olurdu doğrusu! Hele bin tane beyaz ördeğin havuz sularında pupa yelken dolaşmasını seyretmek daha da güzeldi. Ördeklerin sanki kocamanlarmış gibi hantal bir yüzüşleri vardır. Raymond'ın çiftliği bütün gün kümes hayvanlarının telaşlı ötüşleriyle çınlar dururdu.

Yakındaki bir yamacın tepesinden bakınca, yonca dörtgenlerinin içindeki binlerce beyaz benek, yeşil denizler üstünde dönüp çalkalanan ak toz parçalarını andırırdı. Derken kimi kez kıvılcıklı bir şahin, çiftliği dikkatle göz altında bulundurarak havalandırırdı. Ak benekler anlamsız dolaşmalarını o saat keser, koruyucuları olan horozların kanatlarına sığınmak için yalpa vura vura bir koşu koparırlardı. Tarlalardan artık şahinin ürküttüğü binlerce

tavuğun telaşlı çığırtışı yükselirdi. Çiftlik binasının arka kapısı küt-tedenek kapanır, elinde çiftesiyle Raymond dışarı çıkardı. Şahin yüz metre kadar havalanır, sonra uçar giderdi. Ak benekler de yine yeşilliklere dağılır, yeniden dönüp dolaşmaya başlarlardı.

Tavuklar bir tarlayı didiklerlerken öbür tarla dinlenebilsin diye yeşil dörtgenler birbirlerinden çitlerle ayrılmıştı. Tepeden bakınca Raymond'ın, bir meşeliğin kenarına kurulmuş olan beyaz badanalı evini görebilirdiniz. Çiçek doluydu evin çevresi. İri Afrika kadife-leri, aynisefa çiçekleri, neredeyse ağaç boyuna ulaşan kozmoslar. Evin arkasında da Cennet Çayırı'nın gül bahçesi adına layık olan tek gül bahçesini görebilirdiniz. Komşuların gözünde burası vadi-nin örnek çiftliği sayılırdı.

Raymond Banks güçlü kuvvetli bir adamdı. O kalın, kısa kol-ları, geniş omuzları, şişkin bacakları, hatta iş tulumunu kabartan göbeği bile ona olağanüstü güçlü bir görünüm kazandırırdı. Tam ağır iş görmeye elverişli bir gövde. Raymond'ın açıkta kalan her yeri güneşten çiğ et renginde kızarmıştı: dirseklerine kadar kolları, boynunun yakasına kadar olan yeri, yüzü, hele kulaklarıyla burnu güneşten soyularak cılk cılk olmuştu. Seyrek sarışın saçları da ka-fatasını güneşten koruyamıyordu.

Raymond'ın gözleri çok çarpıcıydı. Saçlarıyla kaşları sarışın, hem de çoğunlukla mavi gözlülerde bulunan uçuk sarı renkte ol-duğu halde, gözleri kömür karasıydı. Yaşamayı, gülmeyi seven dolgun dudaklı ağzıyla o haincesine kemerli, upuzun burnu bü-yük bir çelişki yaratırdı. Raymond'ın burnuyla kulaklarının güne-şin elinden çekmedikleri kalmazdı. Yılın hemen her mevsiminde burnuyla kulaklarının, güneşten cayır cayır yanmış, soyulmakta olduğu görülürdü.

Raymond Banks kırk beş yaşında, şen şakrak bir adamdı. Yavaş sesle konuştuğu duyulmuş şey değildi. Kalın sesi her zaman şa-kacı bir sertlikle bağırır gibi çıkardı. Söylediği şeyleri, en gündelik şeyleri bile, çok gülünçmüş gibi bir söyleyişi vardı. Okuldaki Noel eğlencelerinde o gürül gürül, babacan sesi, kıpkırmızı yüzü ve ço-cuklara olan sevgisi yüzünden hep Noel Baba seçilirdi.

Çocuklara öyle amansız bir öfkeyle sövüp sayardı ki onları her dakika kahkahadan kııardı. Kırmızı Noel Baba kostümünü giymediğı zamanlarda bile vadinin çocukları Raymond'a hep bir çeşit Noel Baba gözüyle bakarlardı. Raymond'ın onları bir tartaklaması, hurpalaması, onlarla dalaşıp güreşmesi vardı ki çocuklara okşanmaktan daha tatlı gelirdi. Arada bir de ciddileşir, çocuklara önemli, derin hayat dersleri verirdi.

Kimi cumartesi sabahları birkaç çocuk bir araya gelir, Raymond'ın çalışmasını seyretmek amacıyla tavuk çiftliğine giderlerdi. Raymond onların kuluçka makinelerine, bu makinelerin minik pencerelerinden içeriye bakmalarına izin verirdi. Böylece çocuklar kimi zaman civcivlerin yumurtadan çıktıklarını, ıslak kanatlarını çırparak sarsak ayaklılarıyla yürümeye çalıştıklarını görürlerdi. Civciv kafeslerinin kapaklarını açar, küçük makinecikler gibi gıcırdayıp duran sarı, kabarık tüylü civcivleri kucak kucak toparlayıp bağırlarına basarlardı. Sonra bahçedeki gölcüğe gider, kurumlanarak yüzmekte olan beyaz ördeklere ekmek parçaları atarlardı.

Ama çocukların en sevdiği şey tavukların kesilmesini seyretmekti. Gariptir ki, Raymond da böyle zamanlarda şakacılığı bir yana bırakarak sonsuz bir ciddiyete bürünürdü.

Raymond yakaladığı genç bir horozu tahta bir sehpaye bacaklarından asardı önce. Delice çırpınan kanatları telden bir kısaç tutardı. Küçük horoz avaz avaz öterken Raymond mızrak biçimli bıçağını yanındaki kasanın üstünde hazır ederdi. Çocuklar nasıl da hayrandılar bu bıçağa, keskisinin o amansız, acımasız biçimiyle parlaklığına, iğne gibi keskin olan ucuna...

"Ey, horoz kardeş, senin işin bitti, sayılır," derdi Raymond.

Çocuklar onun başına üşüşürlerdi. Raymond kesin ve hızlı, tek bir devinimle horozun başını tutar, gagasını zorla açtırırdı. Bıçak bir şimşek ışını gibi gaganın tavanından içeri dalar, beyne girer, sonra yine çıkardı. Kanatlar silkelenir, tel kısaçlardan kurtulmak istercesine çırpınırdı. O dakikada boyun özleme benzer bir bükülüşle yandan yana döner, gaganın ucundan bir incecik kan sızardı.

Raymond, "Şimdi dikkat edin," diye bağırdı.

Parmaklarıyla pilicin göğsünü şöyle bir tartar, bütün tüyleri bir avuçlayışta yoluverirdi. Parmaklarıyla attığı ikinci bir tarak horozun sırtını cascavlak bırakırdı. Kanatların çırpınması durulmuş olurdu biraz. Raymond kanat uçlarının dışındaki tüyleri yoları. Derken, her birini tek bir sıvazlayışta, bacak tüylerini de koparırdı.

Bir yandan çalışırken bir yandan da, "Görüyorsunuz ya, elinizi çabuk tutacaksınız," diye anlatırdı çocuklara. "Ölümden sonra aşağı yukarı iki dakikalık bir süre içinde tüyler gevşer, çözülür. Bu süre geçti mi yine sertleşirler; yolamazsınız artık."

Horoza indirir, başka bir bıçakla karnu iki yerden deşer, içinden bir şeyler çekip çıkarırdı. Bir de bakarsınız, bağırsakları bir çanağın içine atmuş bile! Sonra kanlı ellerini bir beze silerdi.

"Şuraya bakın," diye çocuklar bağırsıklardı. "Bakın, bu nedir?"
"Yürek o."

"Ama bakın, hâlâ kıpırdanıyor, hâlâ yaşıyor."

Raymond kesinlikle, "Hiç de yaşamıyor," derdi. "Bu horoz, bıçak beynine değer değmez öldü. Yüreği daha bir süre çarpar ama horoz gerçekte ölmüştür."

"Neden babam gibi horozların kafalarını kesmiyorsunuz, Bay Banks?"

"Birincisi, böylesi daha çabuk, daha temizdir. İkincisi, kasap kafaları da istiyor. Kafalarıyla birlikte tartınca daha ağır çekiyor, anlıyorsunuz ya... Hadi bakalım, horoz kardeş, sıra şimdi de sende."

Raymond elini kafese sokarak ötüp çırpınan bir piliç daha çıkarırdı.

Öldürme işlemi sona erince Raymond çanakdaki iç organları alıp çocuklara dağıtırdı. Bağırsakları temizleyip şişirerek balon yapmasını öğretirdi onlara. Çiftlikteki çalışmalarını anlatırken çok ciddileşirdi. Çocukların tüm yalvarmalarına karşın, öldürme işinde yardım etmelerine hiçbir zaman izin vermezdi.

"Heyecandan eliniz titrer, beyne tam isabet ettiremeyebilirsiniz," derdi. "Tek saniyede, tam noktasından vurmazsanız, horozun canı acır sonra."

Bayan Banks bol bol gülen bir kadındı. Her Şeyi az çok eğlenceli bulduğunu ya da hiçbir Şeye pek dikkatini vermediğini gösteren, duru, tatlı bir glŖ vardı. Hemen her söylenene gülerdi. Çevresindekiler de bu dl kazanabilmek için ona hep glnl Şeyler bulup söylemeye çalışırlardı. Ev işlerini bitirince Bayan Banks iek bahçesinde çalışırdı. Komşular, "Kent kızı ya, çiçeğe bu yüzden düşkün," derlerdi. Konukları, arabalarını daha kapıya doğru sürerken Cleo Banks'in o ın ın, duru kahkahası karşılırdı. Onlar da bu kahkahayı duyunca için için glerlerdi. Öyle şen şakrak bir kahkahaydı ki bu, insana yaşamayı sevdirirdi. Cleo'nun konuştuğu Şeyler unutulup giderdi de attığı bir kahkaha, tüm ahengiyle, aylarca akıllardan çıkmazdı.

Raymond Banks ise, hemen hiç gülmezdi. Tersine, yle abartmalı bir asık suratla gezerdi ki bu da komiklik yerine geçerdi. Vadidekiler, konuk ağırlamak konusunda karı koca Banks'lerin üstüne olmadığını söylerlerdi. Banks'ler arada, vadideki herkesi evlerinin yanındaki meşelikte hazırladıkları piliç çevirmesine ağırırıldardı. Piliçleri meşe kavlarının kzleri üstünde çevirirler, yüzlerce şişe ev yapımı bira aarlırdı. Vadidekiler bu yemekleri dört gözle bekler, uzun zaman da unutamazlardı.

Raymond Banks'in lisedeyken en iyi arkadaşı olan ocuk, sonradan San Quentin Hapishanesi'nin müdürlüğüne getirilmişti. Arkadaşlıkları da sürüp gitmişti. Noel'de hâlâ birbirlerine ufak tefek armağanlar yollar, başlarından ilginç bir olay geçti mi hâlâ birbirlerine yazarlardı.

Raymond, hapishane müdürünün yakın arkadaşı olmaktan övünç duyardı. Yılda iki  kez, bir idamda seyirci sıfatıyla hazır bulunmak üzere ağrı alır, ne yapar eder giderdi. Hapishaneye yaptığı gezintiler onun tek tatiliydi.

Raymond, müdürün evine idamdan önceki gece varmayı sevdi. İki arkadaş baş başa oturur, eski günleri anarlardı. Ezbere bildikleri Şeyleri yeniden anlatırlardı birbirlerine. Her zaman, hep aynı olaylar anılır, tartişılırdı. Sonra, ertesi sabah, müdürün odasındaki heyecan, heyecandan öte, o baskı altında tutulan hey-

heyli hava, Raymond'ın pek hoşuna giderdi. Hükümlünün ağır ağır yürüyerek geçmesi onda tiyatro seyrediyormuş gibi bir izlenim uyandırır, içini garip duygularla ürpertirdi...

Asılma olayı başlı başına önemli değildi onun için. Onu etkileyen şey, törenin baştan sona taşıdığı o içe işleyen, keskin havaydı: kiliseler-üstü bir tapınaktaki ayin gibi, ağırbaşlı, ciddi suratlı, karanlık... Raymond böyle sabahlarda yaşadığını tümüyle anlar; yüreği, başka hiçbir şeyde bulamadığı, kutsala yaklaşan duygularla dolardı.

Beynine bıçak sapladığı piliçleri nasıl hiç düşünmezse, asılacak olan hükümlüyü de Raymond öyle aklından silerdi. Onu darağacının eşiğine sürükleyen çekim gücünde taşıyürekliğin, başkalarının acısından zevk duymanın lekesi yoktu. Raymond derin, keskin heyecanlar yaşamının tadını almıştı ama hayal kurma gücü sınırlı olduğundan bu iştahını başka hiçbir yerde gideremiyordu. Hapishanedeyse çevresindekilerin, nabız gibi atan gergin sinirlerinin heyecanını paylaşabiliyordu. Ölüm hücresinde, yalnızca hükümlü ve cellatla baş başa kalsa, kılı bile kıpırdamazdı.

Hükümlünün öldüğü ilan edildikten sonra oradakilerin müdür odasında yeniden toplaşmalarını da severdi Raymond. Sinirsel gerginlikten bitik düşmüş olan bu adamlar, hırpalanan uslarını yerine getirebilmek için neşeyi, şakalaşmayı merhem niyetine kullanmaya çalışırlardı. Her zamankinden daha şen şakrak olur, daha yüksek sesle gülüp şakalaşırlardı. Ölüm odasından baygın ya da ağlayarak çıkarılan tanıkları (ki bunlar çoğunlukla genç gazeteciler olurdu) orada alaya alırlardı.

Raymond baştan sona her şeyin iyice tadını çıkarırdı. Yaşadığının bilincine ererdi; başka zamanlara oranla daha yoğun, daha derinden yaşıyormuş gibi gelirdi ona.

Her şey sona erince müdürle baş başa güzel bir yemek yer, sonra evinin yolunu tutardı.

Çocuklar onun tavuk öldürüşünü seyre geldiği zaman da bir dereceye kadar böyle olurdu: onların duyduğu heyecandan birkaç kıvılcım Raymond'a da sıçardı sanki.

Munroe'lar, Cennet Çayırı'na taşındıktan az sonra Raymond Banks'in güzel çiftliğinin ve Raymond'ın San Quentin'e yaptığı gezilerin ününü duydular. Raymond'ın idam seyretmek için yaptığı bu geziler, vadidekilerin ilgisini çeken, biraz da tüylerini ürperten bir konuydu.

Bert Munroe, Raymond'ı daha hiç görmeden, aklında tipik bir cellat olarak canlandırmıştı: ölüm tüten donuk gözleriyle, iri kıyım, esmer bir adam; buz gibi soğuk, sinirsiz bir yaratık. Raymond'ın düşüncesi Bert'in içine ilgiyle karışık bir garip ürküntü ve çöküntü veriyordu.

En sonunda Raymond Banks'le tanışıp da o cıvıl cıvıl kara gözler, o güneş yarığı, kanlı canlı yüzü görünce Bert düş kırıklığına uğradı; biraz da tiksinti duydu. Raymond'ın bu gürbüz, neşeli, babacan havasında başlı başına bir tutarsızlık, ayıp bir yön vardı sanki. Hele iyi yüreğiyle çocuk sevgisindeki çelişki daha da yakışsız kaçır gibiydi.

1 Mayıs'ta Banks'ler meşelerin altında kır yemeklerinden birini verdiler. Yılın en güzel mevsimiydi. Yamaçların yeni bitmiş, kısa çimenleri arasında türlü türlü kır çiçeklerinin renkli kümeleri, için için tutuşmaya başlamıştı. Güneş havayı adaçaylarının kokusuyla dolduracak sıcaklıktaydı; kuşlarsa gürültülü, deli bir bayramı kutlamaktaydı... Kümes avlularından tavukların hoşnutluk dolu gıt-gıtlarıyla kanat çırpmaları, ördeklerin o kibirli, alaycı vaklamaları geliyordu.

Ağaçların altındaki uzun masaların başında en azından elli kişi birikmişti. Tuzla buz dolu banyo küvetlerinin içine yüzlerce bira şişesi yerleştirilmişti: öylesine soğuk bir bileşim ki biralar şişelerin boğazlarında kaskatı donmuştu. Bayan Banks konuklarının arasında dolaşıyor, onları gülerek karşılıyor, selamlarını gülerek yanıtlıyordu. Hemen hiç konuşmaz gibiydi. Izgaraların başında Raymond küçük piliçleri çevirirken başına biriken komşular onu hayran hayran seyrediyor, arada bir de akıl öğretiyorlardı.

Böylelerine Raymond, "Benden iyi yapabilecekseniz, buyurun, gelin," diyordu. "Şimdi de biftekleri yerleştiriyorum, piliç istemeyen ahmaklar için."

Bert Munroe biraz ötede durmuş, Raymond'ın kırmızı ellerini seyrediyordu. Bir yandan da bir şişe sert bira yudumlamaktaydı. Piliçleri ızgaraların üstünde döndürüp duran o güçlü, kızıl eller Bert'i büyülemişti sanki!

Koca tabaklara tepeleme yığılan çevirme piliçler sofraya taşınınca Raymond, ikinci hatta üçüncü öğünlerini yemek isteyenler için ızgaralara yeniden piliç yerleştirmeye gitti; erkek dediğin yi-yince yemeliydi işte!

Seyircilerinin hepsi masalara üşüştüğünden Raymond şimdi yalnız kalmıştı. Bert Munroe başını tabağındaki biftekten kaldırıncaya Raymond'ın ızgaraların yanında tek başına durduğunu gördü. Çatalını elinden bıraktı, ağır ağır o yana yürüdü.

"Ne oldu, Bay Munroe? Piliçiniz iyi değil miydi?" diye Raymond dostça bir kaygıyla sordu.

"Ben biftek yedim, pek de nefisti. Yemeğimi çok çabuk yerim de! Pilice de ağzımı sürmem."

"Öyle mi? Piliç sevmeyenlere hiç aklım ermez ya, tanıdıklarından birçoğu, biliyorum, sevmiyorlar. İzin verin, bir parçacık daha et vereyim size."

"Sağolun ama bu kadarı bana yetti. Bana sorarsanız hepimiz çok yiyoruz. İnsan sofradan her zaman biraz aç kalkmalı. O zaman çıta gibi olursun, hayvanlar gibi."

"Çok doğru, valla," diyerek Raymond piliçleri çevirdi. "Karnımı çok doyurmadığım zaman ben de daha bir rahat oluyorum. Dikkatimi çekti."

"Elbette ya! Ben de öyle! Herkes öyledir; aslında ona bakarsanız hepimiz çok yiyoruz."

İki adam, aslında pek de inanmadıkları bu noktada görüş birliğine varmış olmanın candanlığıyla birbirlerine gülümsediler.

Raymond aralarında gelişen dostluğu ikinci bir görüş birliğiyle perçinlemek için, "Eviniz, toprağınız gerçekten güzel," diye fikir yürüttü.

"Valla bilmem ki, tarlalarda zehirli ot bitermiş diyorlar ya ben daha hiç görmedim doğrusu."

Raymond güldü.

"Siz gelip de güzelleştirmeden önce orası tekinsiz diye anılırdı. Hortlak mortlak görmediniz, değil mi?"

"Bir tane bile görmedim. Zehirli ot düşüncesi beni hortlaktan daha çok korkutuyor doğrusu."

"Çok haklısınız aslında. Gerçi tavuk yetiştirdiğim için zehirli ot benim pek umurumda değil ama sizler için bir felaket olduğuna biliyorum."

Bert yerden bir çomak aldı, ızgaralarda göz kırpan kömürleri usulca eşeledi.

"San Quentin'in müdürünü tanıyormuşsunuz diyorlar."

"Hem de yakından tanırım. Okul arkadaşısıydır, Ed'le ben. Siz de bilir misiniz onu, Bay Munroe?"

"Yoo. Ama gazetelerde sık sık adı geçiyor. O mevkide bir adamı gazeteler elbette yazar."

Raymond övünçlü, ciddi bir sesle, "Öyledir adı gazetelerden pek eksik olmaz," dedi. "Ama şeker gibi çocuktur ha, Bay Munroe, onun gibisi az bulunur. Bütün gün bir sürü mahkûmla bir arada olan o değilmişçesine, hep güler; öyle de candandır ki! Ko-nuştuğunuz zaman öyle büyük bir sorumluluk taşıdığına inanmak istemezsiniz."

"Öyle mi? İnsan inanamıyor! Demek istediğim, onca mahkûmun yönetimi bana bağlı olsa rahat dirlik bilmezdim gibi geliyor... Sık sık görüşür müsünüz?"

"Görüşürüz ya! Okul arkadaşıydık, söyledim size. Çok yakındık o zamanlar. Sonra da Ed beni hiç unutmadı. Arada hapishanede bir suçlu asılacağı zaman filan beni çağırır."

Bert deminden beri konuyu isteyerek deştiği halde ürpermekten kendini alamadı.

"Öyle mi?"

"Öyle ya! Bence azımsanmayacak bir onurdur bu. Gazetecilerle, şerif-polis gibi resmi tanıkların dışında idamları kimse izleyemez. Her seferinde Ed'le hoşça vakit geçirip, çene çalmaktan da geri kalmayız."

Bert'in üzerine bir tuhaflik gelmişti. Gövdesinin dışında durur, sesi kendi iradesinden bağımsız olarak çıkar gibiydi. Kendi kendinin, "Yanınıza bir de arkadaş alsanız müdürün hoşuna gitmez sanırım," dediğini duydu.

Kendi sözlerine kendi de şaşıtı kaldı. Böyle bir şey söylemeyi aklından bile geçirmemişti.

Raymond kömürleri karıştırıyordu. Sıkılmış gibiydi.

"Valla, bilemeyeceğim, Bay Munroe. Hiç düşünmemiştim. Yoksa siz de mi gelmek istiyordunuz?"

Bert'in sesi yine kendiliğinden çıktı.

"Evet," dedi bu ses.

"Peki, bakın öyleyse şöyle yapalım. Ben Ed'e bir mektup yazayım (sık sık yazışırız, onun için aklına başka bir şey gelmeyecektir). Mektupta, sizin de gelmek istediğinize şöyle bir dokunurum. O zaman, belki bir dahaki idam için iki çağrı kartı yollar. Anlıyorsunuz, söz veremem, elbette... Bir parça biftek daha almaz mıydınız?"

Bert'in içi kusacak gibi bulanıyordu.

"Yok, yediğim yetti," dedi. "İçimde bir tuhaflik var. En iyisi gidip bir süre bir ağacın altına yatayım da açılayım."

"Belki de bira mayasındandır, Bay Munroe. Şişeden bardağa boşaltırken dikkatli olmak gerek."

Bert meşe ağaçlarından birinin altındaki çıtır çıtır kuru yaprakların üstüne uzandı. Konuklarla kuşatılmış masalar sağına düşüyordu. Erkeklerin boğuk kahkahalarıyla kadınların tiz sesli konuşmaları kulağına bir düşünce perdesinin ardından gelir gibiydi. Ağaç gövdelerinin arasından Raymond Banks'in ızgaraların başında, hâlâ doymayan inanılmaz iştahlar için yeni yeni etler kızartmakta olduğunu görebiliyordu.

Biraz önceki iç bulantısında elle tutulmaz bir değişim olmaktadır. Demin onu bozacak gibi olan bulantı garip, dayanılmaz bir arzu tikanıklığına dönüşmekteydi şimdi. Bu arzu Bert'i hem şaşlatıyor hem de tedirgin ediyordu. San Quentin'e gitmek istediği yoktu onun. Bir adamın asılışını seyrederse içi parçalanırdı.

Gene de gitmek istediğini Raymond Banks'e söylediğine sevin-yordtu. İşte onu tedirgin eden bu sevinçti ya.

Raymond'ın gömlek yenlerini iyice sıvayarak o kalın, kırmızı kollarını açıkta bıraktığını, sonra ızgaraların temizliğine giriştiğini gördü.

Yerinden fırladı, ocaklara doğru yöneldi. İçindeki bulantı yine kabardı birden. Hızla dönerek karısının, gevelenmiş bir piliç iskeletinin başında tatlı tatlı, bağıra bağıra çene çalmakta olduğu masa başına doğru, koşarcasına yürüdü.

Bayan Munroe, "Kocam hiç piliç yemez," diyordu.

Bert, "Ben eve dönüyorum," dedi. "Üstüme bir tuhaflık geldi."

Karısı piliç iskeletini tabağa bıraktı parmaklarıyla ağzını bir ka-ğıt peçeteye sildi.

"Neyin var senin, Bert?"

"Bilmiyorum. Bir baygınlık var içimde."

"Ben de seninle geleyim ister misin?"

"Yok, sen kal. Jimmie seni arabayla eve atıverir."

"Peki öyleyse," dedi Bayan Munroe. "Bay ve Bayan Banks'e hoşçakalın demeyi unutma."

Bert, "Benim adıma sen deyin. Ben hiçiyi değilim," dedi; çar-çabuk yürüyüp gitti.

Bir hafta sonra Bert Munroe, Ford'unu Banks'lerin çiftliğine sürdü; çit kapısının önünde durdurdu. Bir çalılığın ardına sinmiş bir şahini avlamaya çalışan Raymond çıkageldi, ziyaretçisiyle to-kalaştı.

Bert, "Çiftliğinizin övgüsünü öyle çok duydum ki gelip bir ba-kayım dedim," diye gülümsedi.

Raymond çok sevinmişti.

"Hele şu çiftteyi elimden bir bırakayım, size her yanı gezdiririm."

Tam bir saat çiftliği gezdiler. Tavuk çiftliğinin düzeniyle temiz-liğini Raymond anlatıyor, Bert de bu konuda hayranlıklarını belir-tiyordu. Çiftliği gezip bitirdikten sonra Raymond, "İçeri buyurun da bir bardak bira için," dedi. "Böyle bir günde buz gibi bira iyi gider doğrusu."

Oturdukları zaman Bert kekeleyerek, "Hapishane müdürüne mektup yazdınız mı, Bay Banks?" diye sordu.

"Yazdım ya. Karşılığı da bugün yarın gelir."

"Merak ediyorsunuzdur, sizden böyle bir şeyi neden istedim diye? Nasıl söyleyeyim, bence insan dünyada her şeyi görmeli, öğrenmeli. Hayatın çemberinden geçmek dediğin böyle olur. İnsan ne kadar çok şey görür geçirirse o kadar iyi! Ne görebilirse görmeli kısacası!"

"Çok doğru, valla tam üstüne bastınız!" diye Raymond ona hak verdi.

Bert bardağını boşaltıp ağzını sildi.

"İnsanların nasıl asıldığını gazetelerde okuyoruz elbette; ama insanın kendi gözüyle görmesi yine başka, değil mi? Sehpaya çıkan basamakların sayısı on üçmüş diyorlar; uğursuzluk olsun diye. Öyle mi?"

Raymond kaşlarını düşünceyle çatarak, "Biliyor musunuz Bay Munroe, hiç saymadım," dedi.

"Ne yaparlar peki? Düştükten sonra çırpınıp debelenirler mi çok?"

"Sanırım. Benim bildiğim, önce ellerini bağlıyorlar, sonra kafalarına kara bir örtü geçiriyorlar. İnsan pek bir şey göremiyor. Debelenmekten çok tavukların kanat çırpması gibi bir şey."

Bert'in yüzü dikkat dolu, kızarıktı. Gözleri ilgiyle ıslıl ıslıl.

"Gazetelere bakarsanız ölmeleri on beş dakikayla yarım saat arası zaman almış. Doğru mu?"

"Bilmem... Öyle olsa gerek. Aslında, biliyorsunuz, düştükleri dakikada ölmüş sayılırlar. Hani tavuklar da kafalarını kestikten sonra koşuşup çırpınırlar ama gerçekte ölmüşlerdir ya, onun gibi."

"Çok doğru. Öyle olsa gerek. Refleks diyorlar, değil mi? İlk görenlerin kimi çok sarsılıyordur sanırım."

Raymond'ın dudakları hafif bir alaycılıkla büküldü.

"Elbette. Her seferinde bir bayılan çıkar. Sonra gazetelere haber yazmaya gelen gençler kimi kez ağlarlar, çocuk gibi, hüngür hüngür... Kimileri de kusar; oracıkta içleri dışlarına çıkar. İlk gö-

renlerin çoğunun başına gelir bu. Birer bira daha içelim, Bay Munroe. Buz gibi, pek güzel, değil mi?"

"Evet. Biranız nefis." Bert dalgın konuşuyordu. "Tarifinizi alayım da ben de yapayım. Sıcak havalar için bir köşede biraz bira bulundurmak iyi olur, doğrusu... Eh, izninizle, ben gideyim artık, Bay Banks. Bana çiftliğinizi gösterdiğiniz için çok sağolun. Bence siz en büyük tavuk yetiştiricilerine bile ders verebilirsiniz bu konuda."

Raymond kıvançtan kıpkırmızı kesildi.

"Yenilikleri günü gününe izlemeye çalışırım. Ed'den haber çıkınca size bildiririm. Bay Munroe."

Bunu izleyen iki haftayı Bert Munroe heyecanlı ve sinirli geçirdi. Bu öyle görülmedik bir şeydi ki karısı dayanamayarak, "Sen hastasın Bert," dedi. "Atla arabana da git baştan aşağı bir doktora görün, kuzum."

Bert, "Bir şeyciğim yok," diye diretiyordu.

Çoğu vaktini çiftlik işlerinin başında geçirmekle birlikte, ne zaman yoldan bir otomobil geçse gözü o yana kayıyordu.

Bir cumartesi günü Raymond Banks kamyonetiyle geldi, Munroe'ların kapısı önünde durdu. Bert elindeki küreği attığı gibi onu karşılamaya gitti.

İki çiftçi bir araya gelince evlerin içine pek girmezler. Ağır ağır tarlaları dolaşır, yerden ot sapları, ağaçlardan yaprak yolup koparak konuşurlar.

Yaz başlangıcında bir gündü. Meyve ağaçlarının üstündeki yaprakların o taze, açık yeşili daha koyulmamıştı. Kirazlar ise renklenmeye başlamışlardı bile. Bert'le, Raymond ağır ağır, meyvelikteki ağaçların altında, bakımlı toprağın üstünde dolaşıyorlardı.

"Kuşların bereketi bol bu yıl," dedi Bert. "Kirazların çoğu onlara düşecek bu gidişle."

Oysa Raymond'ın neden geldiğini bal gibi biliyordu.

"Ed'den mektup aldım, Bay Munroe. Sizin de gelmenizle bir sakınca yokmuş; öyle diyor. Çok az kişi çağırdığını, çünkü hasta ruhlulardan uzak durmak istediğini söylüyor. Ama madem senin

dostununuş, olur diyor. Bir dahaki perşembeye gidiyoruz. Cuma-
ya bir idam varmış da.”

Bert ses çıkarmadan yürüyordu, gözleri yerdeydi.

Raymond, “Ed şeker gibi çocuktur; çok seveceksiniz onu,”
diye ekledi. “Perşembe gecesi orada kalırız.”

Bert, yerde budandıktan sonra nasılsa unutulmuş bir dal gö-
rüp aldı, elleri arasında yay gibi eğdi.

“Düşünüyordum da,” dedi. “Son dakikada cayarsam sizi zor
durumda bırakır mıyım?”

Raymond bel bel Bert’e baktı.

“Aa, hani gitmek istiyordunuz o kadar? Ne oldu?”

“İşin aslını söylersem beni tabansız sanacaksınız. Ama düşün-
düm, düşündüm de, korkuyorum işte. Sonradan aklımdan hiç
çıkmayacak diye korkuyorum.”

Raymond, “Pek öyle kötü bir şey değil, canım,” dedi.

“Olmayabilir. Bilemeyeceğim. Ama beni çok sarsacak diye
korkuyorum. Herkes her şeye aynı gözle bakmaz ki!”

“Orası öyle.”

“Duygularımı size az buçuk anlatmaya çalışayım, Bay Banks.
Biliyor musunuz, hiç piliç yemem ben. Kimseye anlatmam nede-
nini. Sevmiyorum der, geçerim. Ama sizi çok zahmetlere soktum.
Onun için anlatmak isterim, açıklamaya çalışmak gibi bir şey.”

Elindeki dal ortadan çat diye kırıldı; Bert comakları yere atarak
ellerini pantolonunun ceplerine soktu.

“Çocukluğumda, on iki yaşlarındayken sabahları okula git-
mezden önce bir bakkalın ulaklığını yapardım. Bira fabrikasının
orada, sakat bir ihtiyar adam otururdu. Bir bacağı baldırından ke-
sikti. Tahta bacak takmamış, koltuk değneğiyle dolaşırdı. Yavaş
olmakla birlikte pek güzel de yürürdü hani...”

“Bir sabah bir sepet dolusu malla gittiğimde bu ihtiyar adamı
avlude horoz keserken buldum. Rhode Adası cinsinden bir kızıl
horozdu ya ömrümde böyle kocaman horoz hiç görmedimdi. Ya
da ben kendim küçük olduğumdan horoz öylesi kocaman gözük-

tü gözüme. İhtiyar adam koltuk değneğini kolunun altına iyice sıkıştırmış, horozu bacaklarından kısıvrak yakalamıştı.”

Bert durdu, eğilip yerden budanmış bir dal daha aldı. Bunu da büküp kırdı. Konuştukça yüzü soluyordu.

“İşte,” diye ekledi. “İhtiyar adamın öbür elinde de bir balta vardı. Tam horozun boynunu kesecekken koltuk değneği az buçuk kaydı, horoz bir debelendi, balta da kanatlarından birini kopardı.

“O zaman, nasıl anlatsam, koca adam sanki zıvanadan çıktı. Baltayla ha babam vuruyordu ama hep yanlış yere denk getiriyordu: horozun böğrüne, karnına, sırtına... Derken koltuk değneği biraz daha kaydı, tam baltayı indirdiği sırada kendi de dengesini yitirdi. Balta horozun bir bacağıyla ihtiyar adamın da bir parmağını kökünden kopardı.”

Bert kol yeniyle alnını kuruladı. Raymond pabucunun burnuyla ufak bir toprak yığını kümelemektedir.

“Sonracığıma, bunun üstüne ihtiyar adam horozu, elinden attığı gibi kendi parmağını kavrayarak evine koştu, seke seke... Horoz da, bağırsakları yerlere sürüne sürüne ortalıklarda emeklemeye başladı. Hem emekliyor hem de ötüyordu.”

Dal yine çat diye kırıldı; bu kez Bert parçaları hırsıyla uzağa fırlattı.

“İşte böyle, Bay Banks – o gün bu gündür ne tavuk öldürmüşümdür ne de tavuk eti yemişimdir. Yemeye çok çalıştım çalışmasına da, her seferinde o kızıl horozun yerlerde sürünüşünü görür gibi oluyorum.”

Bert ilk olarak Raymond Banks’in gözlerinin içine baktı. “Anlıyorsunuz değil mi, yine böyle bir şey olabileceğini?”

Raymond bakışlarını Bert’ten kaçırarak başını çevirdi. “Evet. Evet, efendim. Çok kötü sarsılmış olsanız gerek.”

Bert hemencecik, çabuk çabuk, konuşmasını sürdürdü.

“İşte ben de bu idam işini düşünmeye başladım. Bir de bakarsınız horozu benzer. Çocukken durmadan düşlerime girerdi o horoz. Her seferinde midem bulanır, karabasanlar basardı. Düş-

lerimden hiç çıkmazdı. Şimdi de diyelim sizinle gidip bu adamın asılışını seyrettim. Ya o da düşlerime girerse? Az bir süre önce Arizona'da bir kadını asmışlar. İlmik kadının kafasını koparıvermiş. Ya böyle bir şey olursa? Kızıl horozdan bin kat feci olur bu. İnanın, böyle bir şeyi ömrümde unutamam ben; ölünceye dek çıkmaz aklımdan."

"Ama öyle şeyler binde bir olur. Diyorum size, sanıldığı kadar kötü değildir diye."

Bert onu duymamış gibiydi. Yüzünün kasları düşüncelerinin dehşetiyle seyirip duruyordu.

"Sonra siz de söylüyorsunuz: kimilerinin içleri dışlarına çıkar, kimileri bayılırmış. Bunun nedenini biliyorum ben. Bu insanlar kendilerinin sehpa, boyunlarında iple sallandıklarını görür gibi oluyorlar da ondan. Kendilerini asılan adamın yerine koyuyorlar resmen... Benim de yaptığım olur bunu. Yirmi dört saat sonra asılacağıma kendimi inandırırım. Dünyanın en pis, en korkulu düşüdüğü meret... İşte bu yüzden, o gün bugündür düşünüyorum. Oraya gidip de içimi kaldırmanın ne gereği var? Tutar kusarım sonra. Sahi söylüyorum. Darağacındaki o zavallının çektiklerini ben de çekerim. Dün gece daha düşünürken yağlı ipi boynumda duyar gibi oldum. Uykuya daldığımda bir ara çarşaf yüzüme gelmiş; o kahrolasınca kara örtü diye bir sıçrayışım var!"

Raymond Banks, "Ama inanın bana, böyle şeyler insanın aklına bile gelmiyor," dedi. "Böyle şeyler düşünecekseniz benimle gelmeye gerçekten hakkınız yok. İnsan gözleriyle görünce hiç de korkunç gelmiyor, diyorum size. Sıradan bir şey. Siz gitmek istiyorum dediniz, ben de size izin çıkarttım. Böyle konuşmanın alemi var mı şimdi? Hiç gereği yok bu türden lakırdılar etmenin. Gitmek istemiyorsunuz madem, açıktan açığa söyleseniz de sonra çenenizi kapasanız olmaz mı?"

Bert'in gözlerindeki dehşet dolu bakış silindi. Bert sanki dört elle, korku yerine öfkeye sarıldı.

"Kafanızı bozmanın gereği yok, Bay Banks. Neden gitmek istemediğimi anlatmaya çalışıyordum. Zaten sizde biraz hayal

gücü olaydı benim de size söylememin gereği kalmazdı ya. Birazcık hayal gücünüz olaydı bunları siz de düşünürdünüz de bir zavallının asılmasını seyretmeye gitmezsiniz taa oralara..."

Raymond dudaklarının küçümseyen bükülüşüyle sırtını döndü.

"Bunların hepsi boş laf! Tabansızın birisiniz de ondan," deyip dönerek kamyonetine doğru yürüdü.

Kamyoneti deli gibi kendi çiftliğine sürdü. Ama çiftliğe varıp kamyonetin üstünü örtünce evine doğru ağırdan ağırdan ilerledi.

Karısı, elinde makas, gül toplamaktaydı.

"Neyin var, Ray? Betin benzin kül gibi!" dedi.

Raymond yüzünü buruşturdu...

"Başım ağrıyor. Başka bir şeyim yok. Şimdi geçer. Biliyorsun, Bert Munroe haftaya benimle gelmek istiyordu ya?"

"Evet?"

"Son dakikada caymış."

"Nedenmiş?"

"Tabansızın biriymiş de ondan. Görürse korkarmış."

Raymond'ın karısı sıkılğan bir gülüşle, "Valla, görmeyi ben de pek istemezdim gibime geliyor," dedi.

"Sen kadınsın ama o erkek olacak sözüm ona."

Ertesi sabah Raymond kahvaltıya oturduğunda keyfi kaçıktı; pek de az yedi. Karısı kaygılı duruyordu.

"Başının ağrısı hâlâ geçmedi galiba, Ray. Neden bir ilaç filan almıyorsun?"

Raymond karısının sorusunu duymazlıktan geldi.

"Ed'e mektup yazmam gerekiyor ama ne diyeceğimi bilemiyorum."

"Ne demek bilemiyorsun?"

"Şey, galiba soğuk almışım ben. Önümüzdeki perşembeye yola gidecek durumda olabilecek miyim, bilmem. Yol uzun, körfezi geçerken de adam üşüyor."

Bayan Banks düşüncelere dalmıştı.

"Neden sen Ed'i buraya çağırmiyorsun? O hiç gelmedi; oysa sen kaç kez gittin."

Raymond'ın gözleri parladı.

"Vay canına be! Parlak bir fikir! On yıldır hep ben oraya giderim. Hemen bir mektup atayım, bu kez de o bize gelsin."

Bayan Banks, "Piliç çevirmesi yaparız ona," diye fikir verdi. "Konu komşuyu da çağırırız."

Raymond Banks'in yüzü bulutlandı.

"Yok canım, boşver. Ed gibi canciğer bir arkadaşımla baş başa kalmak isteriz biz; kalabalık istemeyiz. Ama bol bira... hey, bilsen Ed biraya nasıl düşkündür! Mektubu hemencecik yazıp atıvere-yim."

Raymond Banks bir kalem, küçük bir bloknot, bir şişe de mürekkep çıkardı. Kalemî kâğıdın üzerinde duraksıyordu, yüzüne de bir bulut inmişti yine.

"O Munroe olacak herifin de canı cehenneme be! Boş yere bir sürü zahmetlere girdik herifin hatırına. Son dakkada üç buçuk atacağını bilemezdim ki!"

ONUNCU BÖLÜM

Pat Humbert dünyaya geldiğinde annesiyle babası orta yaşlıydılar. O daha yirmisine varmadan anne babası kocamış, oraları buraları tutulmuş, huysuzlaşmışlardı. Pat'in tüm yaşantısı bu yaşlılık havasında, yaşlılığın ağrıları, sancıları, hastalıkları, sızlanmalarıyla içine kapanıklığı arasında geçti.

O büyürken anne babası, genç diye onun düşüncelerini hor görürlerdi.

"Hele sen de bizim yaşa gel, dünyayı başka gözle görürsün," derlerdi.

Daha sonra onun gençliğine, acısız ağrısız olması yüzünden dış bilemeye başladılar. Kendi yaşlılıkları üstün bir durummuşçasına konuşur oldular; ağırlık, yanılmazlık yönünden bir tür ermişlik mertebesine yaklaştıklarını dokunduruyorlardı. Yaşın verdiği bu sonsuz olgunluğun, görüş genişliğinin bedeli olarak romatizma çekmeye bile değirdi!

Pat'e, genç olan hiçbir şeyde hiçbir erdem bulunmayacağı düşüncesini aşıladılar. Gençlik, kusursuz yaşlılık dönemine erişebilmek için geçirilmesi zorunlu olan beceriksiz, bilinçsiz bir toyluk süreci, bir hazırlıktan başka bir şey değildi. Gençlik, yaşlılığa göstermekle yükümlü olduğu görevlerden, yaşlılığın hak ettiği tapınmaya yaklaşık saygıdan başka bir şey düşünmemeliydi. Beri yandan yaşlılığın gençliğe zerrece saygı gösterme zorunluluğu yoktu.

On altı yaşına vardığında çiftliğin bütün işleri Pat'in üstüne yıkıldı. Babası oturma odasındaki hava geçirmez sobanın yanındaki sallanan bir koltuğa çekilerek buradan buyruklar, bildiriler, zehir gibi eleştiriler yağdırıyordu.

Humbert'ler beş odalı, geniş, eski bir çiftlik evinde oturuyorlardı: Ahret gibi soğuk, sevimsiz, hep kilitli duran bir konuk odası her zaman keskin merhem, ecza kokularıyla dolu olan sıcak, havasız bir oturma odası, iki yatak odası, geniş bir mutfak.

İki ihtiyar sallanan koltuklarda oturur, Pat günde beş, altı kez elindeki işi bırakıp içeri gelerek sobadaki ateşi tazelemezse acı acı yakınırlardı. Yaşamlarının sonuna doğru Pat'e, salt genç olduğu için, gerçekten kin tuttular.

Uzun zaman yaşadılar Pat'in annesiyle babası. Bir ay içinde art arda öldüklerinde Pat otuzuna merdiven dayamıştı. Yaşlı Humbert'ler yaşama dış bileyen, yaşamlarından hoşnut olmayan, mutsuz, doyumsuz kişilerdi. Gene de içlerindeki zavallı can kıvılcımına dört elle sarıldılar, uzun çekişmelerden sonra verdiler bu canı.

Pat iki ay boyunca korkulu bir düş yaşadı. Üç hafta boyunca yatakta, soluğu ciğerlerinden hırıltılarla çıkararak kaskatı yatan annesine baktı. Kadın kendini rahatlatmaya çalışan oğlunu, suçlayan, taş gözlerle süzüyordu. Öldüğü dakikada bile gözleri oğlunu suçlamaktaydı.

Pat o tüyler ürperten konuk odasını açtı; konu komşu tabutun başında dizilerek cenaze duasını dinlediler bir tiyatrodaki seyirciler gibi. Derken komşular bir ikinci tabutun başında daha dizilip oturdular...

Cenazelerden önce bu oda hep kilitli durur, ancak ayda bir, temizlik için açılırdı. Güneşlikler yerdeki yeşil halıları ışıktan korumak amacıyla sımsıkı örtülü dururdu. Orta yerde yaldız bacaklı mermerden bir masa vardı. Masanın ortasında Millet'in Angelus tablosunu gösteren bir dokuma örtü, örtünün üstünde gerçekten büyük kabartmaları olan kocaman bir İncil. İncil'in iki yanında içlerine tıkız, yapma çiçek demetleri tikiştirilmiş iki bodur vazo. Dört tane dik sırtlı koltuk vardı konuk odasında, her biri bir duvarın önündeydi. Şu sırada ikisi tabut için, ikisi de tabutun bekçileri için kullanılmaktaydılar.

Duvarlarda yaldız çerçevesi üç büyük resim asılıydı: iki tanesi karı-koca Humbert'lerin, daha o zamandan ölü ölü, dik dik bakan, büyütülmüş, renklendirilmiş, asık suratlı fotoğrafları. Üçüncü resimdeyse, ince, hüznü bir ırmak üstünde, Elaine'in* ölüsünü taşıyan kayık görünüyordu. Kefen küpeşteye asılmış, ucu suya sarkmış... Bir köşe masasının üstünde camdan bir çan vardı. Bunun içindeyse, bir kiraz dalının üstünde duran üç tane içi doldurulmuş sarıcık kuşu. Öyle soğuk, öylesine mezarımsı bir yerdi ki bu oda, içinde hiçbir zaman cenazelerden ve cenazelerin bekleyicilerinden başka kimse oturmamıştı. Doğruyu söylemek gerekirse ufak, özel bir morgdu burası. Pat bu odadan, üç erkek bir de kadın akrabasının cenazelerinin kalktığını görmüştü.

Komşular toprağı çadır biçiminde yığarlarken Pat mezarın başında durup baktı. Annesinin mezarı daha şimdiden biraz çökmüş, tümseğin çevresinde çatlak bir çizgi bırakmıştı. Adamlar o sırada yeni tümseğı düzeltiyor, çizgileri cetvel gibi doğru çekmeye çalışarak yanlardaki kümeleri yassılaştırıp düzeltiyorlardı.

Toprak işinden anlayan kişilerdi doğrusu; hendek kazarken de, mezar tümseğı yaparken de iyisi olsun istiyorlardı. Kusursuz bir mezar yaptıktan sonra bile bir süre çevresinde dolaşarak orayı burayı hafifçe düzleştirdiler.

Kadınlar arabalara dönmüş, kocaları gelsin diye beklemekteydiler. Erkekler birer birer Pat'in yanına sokulup elini sıkıyor, ciddi, avutucu birkaç söz bulup söylüyorlardı. Kapalı ve açık arabalar, faytonlar, otomobiller birer birer mezarlıktan uzaklaşıp gittiler. Pat'se hâlâ orada durmuş, karşısındaki bir çift mezara bakmaktaydı.

Şimdi ona buyruk verecek kimse kalmamıştı ya, Pat ne yapacağını bilmiyordu.

* İngiliz Kralı Arthur'un ünlü yuvarlak masasının en yiğit şövalyelerinden Arthur'un candan arkadaşı Sir Lancelot'un umutsuz aşkı uğruna ölen genç bir kız. (ç.n.)

Hava göze dnmt; gzn keskin kokuları, bir fren sonra yarı yerde snp giden kesik, kararsız gz esintileri. Yaban güvercinleri mezarlığın parmaklığına tnemilerdi, hepsi aynı yöne dönük, hepsi kıpırtısız. Eskilikten bozarmı bir gazete parçası yerde takla ata ata uçup geldi, Pat'in ayak bileklerine dolandı.

Pat eğilip gazeteyi aldı, bir an söz d, sonra attı. Yoldan tekerlek gıcırtıları yaklamaktaydı. T.B. Allen atını parmaklığa bağladı, yürüdü, Pat'in yanına geldi.

Sıkılğan bir sesle, "Bu gece bir yerlere gidersen diye dndydk," dedi. "Canın isterse akam yemeğine bize gel diyoruz. İster sen gece de kal."

Pat üstüne ken uyuukluktan silkelenip uyandı.

"Kalkıp gitsem iyi olur," dedi. "Nasıl sa bir ie yaradığım yok burada."

Allen, "Biraz uzaklamakta yarar var," dedi.

"ekip gitmek de zor ya, Bay Allen. İnsanun kimi kez unutmak, kimi kez de anmak istediği şeyler olsa gerek bütün bunlar. Gelgelelim çekip gitmek de g, çünkü o zaman her şeyin bittiğini anlıyor insan, temelli bittiğini."

"Hadi, kalk gel de, yemeği bizde ye bu gece."

Pat tepeden tırnağa savunmasız bir durumdaydı.

"mrmde evimin dışında hiçbir yerde yemek yemedim," diye itirafta bulundu. "Karanlık bastıktan sonra dışarı çıkmayı sevmezlerdi," diye baıyla mezarları gösterdi. "Gece havası dokunurdu onlara."

"yleyse yemeği bizde yemek sana iyi gelir. O bombo eve dnmen doğru olmaz zaten, hiç değilse bu ilk gece. İnsan kendini pek öyle hesapsız harcamamalı," T.B. Allen genç adamı kolundan kavrayarak mezarlık kapısına yöneldi. "Sen arabanla benim peimden gel."

Mezarlık kapısından çıkarlarken dudaklarından ister istemez bir ufacık ağıt döküldü:

"Gz mevsiminde ölmenin doğayla bağdaık bir yanı var," dedi. "Baharda lmek iyi olmaz – yağmurun yeterince dp d-

mediğini, ürünlerin nasıl geliştiğini öğrenmeden. Oysa, güzün her şey nasılsa olmuş bitmiştir...”

“Onlara vız gelirdi bu, Bay Allen. Ürünlerin durumunu hiç sormazlardı, yağmuru da günahları kadar sevmezlerdi, romatizmalarını azdırıyor diye. Yaşamaktan başka bir istedikleri yoktu. Ama neden yaşamak isterlerdi, bilmiyorum.”

Yemekte soğuk dana sövüş, soğanla kızartılmış patates, üzüm-lü ekmek tatlısı vardı. Bayan Allen, Pat’i avutmak çabasıyla sık sık onun annesiyle babasından laf açıyor, ne iyi, ne temiz kimseler olduklarından, babanın dürüstlüğünden, annenin dillere destan yemeklerinden dem vuruyordu. Pat, Bayan Allen’in onu avutmak amacıyla yalan söylediğini biliyordu; bunun gereksiz olduğunu da biliyordu. Acısından saçını başını yolar durumu yoktu o anda. Üzerinde hâlâ ağır bir uyuşukluk vardı, öyle ki kıpırdanmak, konuşabilmek için bile büyük bir çaba harcamak zorunda kalıyordu.

Cenazedeki bir olay aklına geliyordu durup durup. Adamlar iki sandalye üstünde yatan tabutu kaldırırken mermer masaya takılmışlardı. Vazolardan biri devrilmiş, dokuma örtünün üstündeki İncil yerinden oynamıştı. Pat, masanın üstünü eskisi gibi düzenlemesinin yakışık alacağını biliyordu. Sandalyeleri duvar diplerine itmeli, İncil’i yerli yerine koymalıydı. Sonra da konuk odasını yine kilitlemeliydi.

Annesinin anısı ondan bunları beklemekteydi.

Allen’lar geceleyin kalsın diye üsteledilerse de genç adam bir süre sonra onlara keyifsizce iyi geceler diledi, ayaklarını zorla sürüyüp yürüyerek arabayı koşmaya gitti.

Keskin yıldızların arasındaki gökyüzü kapkara soğuktu; tepeler ayaza kesen hava içinde hafiften hafife bir mırıltıdır tutturmuştu. Üzerindeki uyuşukluğun arasından Pat at nallarının yoldaki tıkırtısını, gece kuşlarının ötüşünü, kurumaya yüz tutan yaprakların arasındaki yel hışırtısını duyabiliyordu.

Gelgelelim, annesiyle babasının, kafasında yankılanan sesleri Pat için bütün öteki seslerden daha gerçekti.

“Don tutacak bu gece,” diyordu babası. “Don tutması farelerden beterdir bence.”

Annesi, “Fare dedin de,” diye araya giriyordu. “Mahzende fare varmış gibi geliyor bana. Pat geçen yıldan beri tuzak kurmuyor, biliyorum. Kırk kez söyledim ya, benim söylediklerim bir kulağından girip öbüründen çıkıyor.”

Pat bu sesleri yanıtlıyordu:

“Zehir koydum mahzene. Zehir tuzaktan daha iyidir.”

Annesinin mızıldanan sesi, “En iyisi kedi almak,” diyordu. “Neden bir iki kedi almayız eve, bilmem. Pat kedi istemiyor.”

“Kaç kedi aldım, be anacım! Ama ne yaparsın kediler sincapları yiyorlar, sonra da yabanlaşıp kaçıyorlar. Kedi durmuyor bu evde...”

Döndüğünde ev kapkaranlık ve anlatılmaz derecede iç karartıcıydı. Pat feneri yaktı, mutfak ısınsın diye sobayı ateşledi. Odunlar gürüldeyerek yalazlanırken Pat kendini bir koltuğa bıraktı. Ooh, dünya varmış! Yatağını mutfağa kurup soba başında uyusa ne güzel olurdu! Evi yarın da toplayabilirdi ya da daha sonra, işin orasına bakarsan.

Oturma odasının kapısını açınca soğuk cansız bir hava dalgası karşıladı onu. Genzine cenaze çiçeklerinin, yaşlılığın kokusu doldu, bir ecza kokusu... Pat hızlı adımlarla yatak odasına yürüdü; karyolasını aydınlık, sıcacık mutfağa taşıdı.

Biraz sonra Pat lambayı söndürüp yattı. Sobadaki ateş hafiften çitirdiyordu. Bir süre geceye dinginlik egemen oldu, sonra yavaş yavaş evin içinde habis bir yaşantı kaynaşıp dalgalanmaya başladı. Pat baktı: gövdesi buz kesmiş, katılmıştı. Oturma odasından yükselecek sesleri bekliyordu: sallanan koltukların gıcirtısı, ihtiyarların o pesli, hırıl hırıl solukları. Evin bir yeri çatırdadı. Pat ses duymak için kulak kabartmış olmakla birlikte irkilip sıçradı. Tepeden tırnağa tere battı. Sessiz bir çöküntü içinde yatağından aşağı kaydı, gidip oturma odasının kapısını kilitledi.

Karyolasına döndü, örtülerin altına tir tir titreyerek uzandı. Gece iyice sessizleşmişti. Pat büyük bir yalnızlık içindeydi.

Ertesi sabah Pat yapılacak tatsız bir görevin buz gibi duygu-
suyla uyandı. Bu görevin ne olduğunu aklına getirmeye çalıştı.
Öyle ya, çarpık duran şu İncil! Onu düzeltmek, vazoyu devrildiği
yerden kaldırmak, sonra da evi baştan aşağı temizlemek gerekti.

Oturma odasının kapısını açmaya karşı sonsuz bir isteksiz-
lik duymakla birlikte Pat bunları yapması gerektiğini biliyordu.
Kapıyı açtığı zaman göreceği şeyleri düşündükçe beyni büzüşüp
bir yerlere gizlenmek ister gibiydi: sobanın iki yanındaki iki sal-
lanan koltuk ki, diplerindeki şilteler hâlâ anne babasının ağır-
lıklarının biçimini, izini taşıyorlardı. Kapının ötesinde kendini
bekleyen o yaşlılık, merhem, solmuş çiçek kokusunu Pat iyi bili-
yordu. Gel gör ki, boynunun borcuydu bu iş. Yapılması zorunlu.

Pat ateş yakıp kahvaltısını hazırladı. Sıcacık kahvesini içtiği
sırada, eski yaşantısına aykırı düşen bir mantık zinciri aklına do-
landı. Kafasına üşüşen olağandışı düşüncelerin hem gözü pek
hem de yalın oluşları afallattı onu.

“Neden girecekmişim oraya?” diye bir soru yükselmişti için-
den. “Kime ne? Kimin ne haberi olacak? Canım istemiyorsa git-
mem oraya, olur biter!”

Okuldan kaçarak bir ormanın doyurucu yeşil derinliklerine
dalıp giden bir çocuğun duygularıyla doluydu o sırada. Ama bu
özgürlükle çarpışmak ister gibi kulağına annesinin sesi geldi:

“Şu Pat de evi temizleyemedi gitti. Hiçbir şeye bakmaz oldu
artık.”

Başkaldırmanın kıvancı Pat’in içinde coşup kabarıyordu.

“Öldün sen!” diye yanıtladı annesinin sesini. “Kafamdan ata-
madığım bir yankıdan başka bir şey değilsin. Artık kimse bana,
şunu yap bunu yap diyemez. Yapmam gereken şeyleri bile yap-
mazsam kimsenin haberi olmayacak çünkü. Girmeyeceğim ora-
ya işte, ömür boyu girmeyeceğim!”

İçindeki bu başkaldırmanın hızı daha geçmeden Pat gidip
kapıdan anahtarı aldı, evin arkasındaki diz boyu otların arasına
fırlattı. Mutfaktakilerden başka tüm panjurları kapadı, kocaman
çivilerle sımsıkı çiviledi.

Bu yeni özgürlüğünün tadı uzun sürmedi. Gündüzleyin çiftliğin işleri onu oyalıyordu ama daha akşam olmadan Pat, saatlerini yutarak zamanın nasıl geçtiğini bildirmeyen o eski angaryaları aramaya başlıyordu. Bir yandan da eve girmekten korktuğunu biliyordu: Hâlâ çökük duran o şiltelerle çarpık duran İncil'den korktuğunu... İki cılız ihtiyar hortlağı bir odaya kilitlenmişti kilitlemesine ama onların rahat kaçırma kudretini ortadan kaldıramamıştı.

O akşam yemeğini pişirdikten sonra sobanın başına oturdu. Sisli kış geceleri gibi ıssız, kanını donduran bir yalnızlık çöktü üzerine. Eski evin ötesinden berisinden yükselen sinsi seslere kulak verdi: fısıltılar, çıtırtılar. Öylesine kulak kesilmişti ki bir süre sonra öbür odadaki sallanan koltukların gıcırtilarını duymaya başladı. Bir ara bir merhem kutusunun paslı kapağının açıldığını bile seçti.

Dayanamayacaktı artık. Samanlığa gidip atını arabaya koştur, Cennet Çayırı vadisinin orta yerindeki dükkâna gitti...

Şiş göbekli sobanın çevresinde oturan üç adam sobanın alevlerini dalgın bir dikkatle seyretmekteydiler. Pat bir sandalye çekip oturabilsin diye yer açtılar. Hiçbiri dönüp ona bakmadı, çünkü yas tutan bir adam da tıpkı bir sakat gibi, birtakım yükümlülüklerden bağışlanmış sayılır.

Pat sandalyesine yerleşip sobaya baktı.

"Unutturmayın ha, gitmeden önce un alacağım," dedi.

Onun ne demek istediğini hepsi anladılar. Un mun istemediğini biliyorlardı. O durumda olsalar, onlar da buna benzer bir özür atarlardı ortaya.

T.B. Allen sobanın kapağını açıp içeri baktı; kömürlerin üstüne tükürdü.

"Öyle bir ev, ilkin pek ıssız olur," dedi.

Gerçi T.B. Allen bu sözlerle bir çam devirmiş sayılırdı; gene de Pat ona içinin ısındığını hissetti.

Gönül borcunu ödemek amacıyla, "Biraz tütünle bizim tüfek için kurşun da almam gerek, Bay Allen," dedi.

Ondan sonra Pat gündelik yaşantısını değiştirdi. İnsan topluluklarını arar, kalabalık yerleri ister oldu. Gündüzleri  iftlikte çalışıyordu ama geceleri ille iki üç tanuşla bir araya geliyordu. Okulda danslı, danssız herhangi bir toplantı yapıldığı zaman Pat en erken geliyor, en son ayrılıyordu. John Whiteside'ın evine konukluğa gidiyor, bir yangın çıktı mı olay yerine ilk önce o varıyordu. Seçim günlerinde sandıklar kapanana dek sandık başında bekliyordu. Nerede birkaç adam bir araya gelse Pat'in orada biteceğine kalıbınızı basabilirdiniz. Toplulukları izleye izleye içgüdüsü öyle bir gelişmişti ki, hangi heyecanlı olayın kalabalıkları çekeceğini önceden kestirir olmuştu.

Yapayalnız bir adamdı Pat, uzun boylu, gevşek duruşlu, hantal yapılı. Uzun burnu, geniş çenesiyle Lincoln'un gençliğine pek benziyordu. Lincoln'un kiler gibi onun resmi giysileri de üstünden dökülürdü sanki. Burun delikleri iri, kulakları kocaman, kıllıydı. Karıştığı topluluklara pek bir katkıda bulunamadığını kendi de biliyordu.

Bu noksanını, işe yarayarak, işleri kolaylaştırıp düzene sokarak dengelemeye çalışıyordu.

Okulda danslı toplantı düzenlemekle görevlendirilen kurullara seçilmeye bayılırdı. Çünkü o zaman toplantının tasarılarını konuşmak amacıyla öbür kurul üyelerini gidip görebilirdi. Gecelerini okulu süslemekle, vadiyi dört dönerek evlerin birinden ödünç sandalye, öbüründen sofra takımı almakla geçirebilirdi.

Gidecek yer bulamadığı zamanlarda Ford kamyonetiyle Salinas'a inerek üst üste iki film seyretmeye alışmıştı. O iki korkunç yalnızlık akşamından sonra kapıları pencereleri sımsıkı kapalı duran evinde tek bir akşam daha geçirmedi.  ncil'in, bekleyen koltukların, yıllanmış kokuların arusu tüylerini  rpertiyordu.

Tam on yıl Pat Humbert vadide dönüp dolanarak can yoldaşlığı peşinde koştu. Okul Yönetim Kurulu'na se tirdi kendini. Masonlar Locası'na, Salinas'taki Eski Dostlar Derneği'ne katıldı. Tek bir toplantıyı kaçırdığı da görülmedi.

Can yoldaşı diye kıvrınmasına karşın Pat Humbert katıldığı topluluklara hiçbir zaman karışmadı. Hep gerilerde köşelerde durur, ona bir şey diyen olmazsa o da bir şey demezdi. Vadi ahalisi onun varlığını kaçınılmaz olarak benimsemişti. İnsafsızca, acımadan kullanıyorlardı onu; Pat'in istediğinin de pek bundan başka bir şey olmadığını nereden bilsinlerdi?

Toplantılar bitip de eve dönmek zorunda kaldığı zaman Pat, Ford'unu damın altına sokuyor, koşarak yatağına atıyordu kendini. Kapısının ötesindeki o ürkünç odaları unutabilmek için boşuna çabalıyordu. Kimi kez odaların görüntüsü sinsice sızıyordu beynine. Tozlar artık iyice birikmiş, duvarlarla eşyaların köşelerini örümcek ağları sarmış olmalıydı. Bu görüntü beynine yayılıp da onu savunmasız bırakarak uykusunu dağıttığı zamanlarda Pat yattığı yerde zangır zangır titriyor, uykusunu getirmek için bildiği bütün hilelere başvuruyordu. Böylesine tiksinti getirdiği için evine de bakmaz olmuştu. Eski yapı bakımsızlıktan küflenip çürümekteydi.

Derken, yıllardır bodur bir çalı olarak duran ak bir Banksiya gülü birden canlanarak evin ön duvarına tırmanmaya başladı. Sundurmayı sardı, kapalı pencerelerin üzerine çelenkler ördü, çatılardan aşağı uzun uzun şenlikli dallar sarkıttı. Pat'in yalnız yaşadığı on yıl boyunca ev kocaman bir gül yığınınna döndü. Köy yolundan gelip geçen duruyor, gül ağacının boyuna posuna, güzelliğine şaşırıp hayran oluyordu. Pat ise gülün ayırında bile değildi. Düşünmemek elinden geldiği zaman evini hiç düşünmüyordu.

Humbert çiftliğinin toprağı iyiydi. Pat çiftliğe iyi bakıyor, güzel para kazanıyordu. Kendi giderleri de çok az olduğundan bankada üç-beş bin doları birikmişti. Çiftliğini zaten sevmesi bir yana, gündüzleri onu korkudan kurtardığı için de ayrı bir sevgi duyuyordu. Durmadan çalışırsa, tek başına olmanın korkusu, kanını donduran yalnızlık ona saldıramazdı. Pat'in yetiştirdiği meyveler de iyiydi ya, gerçek merakı böğürtlen türleri yetiştir-

mekti. Direklere bağlı, dimdik çalılar köy yolu boyunca uzanıyordu. Her yıl ürününü en erken satan Pat oluyordu.

Munroe'lar vadiye taşındıkları zaman Pat kırk yaşındaydı. Pat yeni komşuların taşınmasına sevindi, candan karşıladı onları. Gecelerini geçirebileceği bir ev daha çıkmıştı. Gerçekten de Bert Munroe dost canlısı bir adam olduğundan Pat'in geceleri uğrayıp çene almasından hoşnut kalıyordu. Pat iyi bir iftiydi. Bert ona sık sık akıl danışıyordu.

Pat, Mae Munroe'ya pek dikkat etmemişti. Yalnızca onun güzel bir kız olduğunu görmüş, sonra da bu aklından çıkıp gitmişti. İnsanları çoğu zaman, bireyler olarak değil de kendi yalnızlığının panzehiri olarak görürdü: evine kapatmış olduğu hortlaklardan kaçmanın yeni bir yolu...

Yaz başlangıcında bir gün öğleden sonra Pat, böğürtlen çalılarının başında çalışmaktaydı. Sıra sıra yükselen çalıların arasına diz çökerek köklerin arasını açıyordu. alılar iyice büyümeye başlamıştı artık, yaprakları uçuk yeşil ve son derece güzeldi. Pat alı dizisi boyunca ağır ağır ilerlemekteydi. Yaptığı işi seviyordu, yaklaşan geceden de korkusu yoktu, çünkü o akşam yemeğini Munroe'larda yiyecekti.

Bir ara, yol tarafından konuşma sesleri geldi kulağına. Çalıların arasından göremiyordu ama geçenlerin Bayan Munroe ile Mae Munroe olduklarını seslerinden tanıdı. Birden Mae'nin hayranlık dolu bir sesle, "Anne! şuraya bak!" diye bağırdığını duydu.

Elindeki işi bırakarak kulak kesildi.

"Hiç böyle güzel gller gördün mü ömründe, anne?"

Bayan Munroe, "Gerçekten gelin gibi," dedi.

Mae, "Aklıma ne getirdiğini şimdi buldum," diye ekledi. "Hani üstünde güzel bir ev resmi bulunan kartpostalı hatırladın mı? Keller Dayı, Vermont'tan yolladıydı. Üstünü saran şu gllerle bu ev, tıpkı o kartpostaldaki eve benziyor. İçini de görebilseydik keşke!"

"Bilmem ya, buna pek heveslenme. Bayan Allen diyor ki Pat'in annesiyle babası öldüklerinden bu yana, hiç kimse o evin içine

ayak basmamış. Yani on yıldan beri. Bayan Allen evin içinin de güzel olup olmadığını söylemedi."

"Dışarısı böyle güllerle süslü olan evin içi kimbilir ne güzeldir. Kimbilir, Bay Humbert bir gün bana içerisini gezdirir belki, ne dersin?"

Ana kız uzaklaştılar, sesleri de duyulmaz oldu.

O zaman Pat doğruldu, gül ağacına baktı. Ne güzel olduğunu hiç görmemişti şimdiye dek. Saman yığınları gibi tepeleme yükselen sık yeşil yapraklarla dört bir yana yayılmış bembeyaz güller.

"Gerçekten güzel," dedi kendi kendine. "Vermont'taki evlere benziyor, tipik bir Vermontevine benziyor. Şey, işte... Her neyse, gül ağacı gerçekten de gelin gibi."

Derken gözleri ağacı, duvarları delip geçmişçesine, içerki konuk odası canlandı karşısında. Pat evin iç görüntüsünü aklından söküp çıkarabilmek çabasıyla yine işinin başına döndü.

Ne var ki Mae'nin sözleri kulaklarında çınlayıp duruyordu: "İç kimbilir ne güzeldir!"

Pat, acaba Vermont'taki evlerin içleri neye benzer diye merak etmeye başladı. John Whiteside'ın o görkemli, oturaklı evini biliyordu. Bütün vadi halkı gibi o da Bert Munroe'nun evindeki lüks ve konfora hayrandı ama ömründe şimdiye dek "güzel" denilebilecek bir ev görmemişti. Gerçekten "güzel" diyebileceği bir ev. Gördüğü tüm evleri tek tek aklından geçirdi. Ama biliyordu ki Mae'nin dediği ev bunlardan hiçbirisi olamazdı. Yalnız bir dergide resmini gördüğü bir ev vardı; yerleri cilalı, ahşap bölümleri beyaz boyalı, merdiveni eğmeçli. Mt. Vernon'un resmiydi belki de. Pat'in pek hoşuna gitmişti. Mae de böyle bir evden söz etmiş olabilirdi.

Vermont evinin kartpostalını görebilseydi! Ama Pat biliyordu ki, eğer Munroe'lara bundan söz ederse o gün onları dinlediğini ele vermiş olacaktı. Zamanla üstüne düşündükçe, kendisinininki-ne benzeyen güzel bir evin içini görme isteği Pat'te bir saplantı olmaya başladı.

Elindeki tırmığı bırakarak evin önüne dolandı. Gül ağacı gerçek bir harikaydı. Sundurmanın üzerinde bir çardak örmüş, kapalı pencereleri ak yıldızlardan tentenelerle süslenmişti. Pat bu güzelliği bundan önce görmeyişine şaşıtı.

O akşam, daha önceleri düşünde görse inanamayacağı bir şey yaptı: geceyi başkalarıyla bir arada geçirme fırsatına sırt çevirdi. Munroe'ların kapısına değin gitmişken, "Salinas'ta görülecek bir işim var," dedi. "Hemen gitmezsem paraca zarara uğrayacağım."

Salinas'a varınca doğru Genel Kütüphane'ye gitti. Danuşma'daki kıza, "Tipik Vermont evlerinin resimleri bulunur mu sizde?" diye sordu. "En güzelleri?"

"Dergilerde bulursunuz sanıyorum. Gelin, dergilerin nerede durduğunu size göstereyim."

Kapanma saatinin geldiğini ona bildirmek zorunda kaldılar. Evlerin içini gösteren resimler vardı bu dergilerde, ama ne resimler! İnsanun düşünde görse inanamayacağı türden. Odalar bir plana göre kurulmuştu. Her süs eşyası, her mobilya parçası, duvarlarla yer kaplamaları bile, uyum içindeydi. Her biri, ötekisi hesaba katılarak yapılmış, seçilip yerleştirilmişti.

Pat'in içindeki gizli bir sevgi, renklerle çizgilerin uyumuna karşı beslediği içgüdüsel bir yakınlık bu resimlerde kendi yansımasını bulmuştu. Pat yeryüzünde böyle odaların bulunabileceğini düşünmemişti bile: tek bir kalıptan dökülmüş, tek bir plan uyarınca bütünleşmiş gibi kusursuz, dengeli...

Oysa kendi bildiği odaların hepsi, ilişkisiz şeylerin zamanla, rastlantılarla bir araya gelmesinden oluşmuş yerlerdi. Sophie Hala bir vazo armağan eder, baba gidip bir koltuk alır getirir... Şöminenin içine, daha iyi ısıtıyor diye, bir soba yerleştirilir... Sperry Unculuk Şirketi bir takvim yollamıştır; anne takvim kapğındaki resmi keser, çerçeveletir. Postayla satış yapan bir firmadan yeni çıkan bir lamba ısmarlanır.

Pat'in bildiği odalar bu yoldan yaratılırdı işte. Oysa o gün gördüğü resimlere bakılacak olursa, birisi bir odayı döşemezden

önce bir plan kuruyordu kafasında. Odadaki her şey bu planın bir parçasıydı.

Kitaplık kapanmazdan hemen önce Pat yan yana iki resim gördü: resimlerdeki odalardan biri kendi bildiği odalar gibiydi, ikinci- siyse aynı odanın ıvır zıvırdan arıtılmış, taslağa göre hazırlanmış durumunu gösteriyordu. İkisinin aynı oda olduğuna bin şahit isterdi.

Ömründe ilk olarak Pat evine dönmeye sabırsızlandı. Yatağına uzanıp düşünmek istiyordu, çünkü zihninin derinliklerinde yepyeni bir fikir kıpırdanarak oluşmaya başlamıştı.

O gece Pat'i uyku tutmadı. Kafası tasarımlarla dopdoluydu. Bir ara kalkıp lambayı yakarak banka defterine baktı. Gün ağarmazdan önce davranıp kahvaltısını hazırladı. Kahvaltı ederken gözleri durup durup o kilitli kapıdan yana kayıyordu. Bakışlarında hınzır bir sevinç parıltısı vardı.

"İçerisi karanlıktır şimdi," diye düşündü. "Girmezden önce panjurları açmalı."

Güneş doğduktan sonra Pat eline bir kol demiri aldı, çivilenmiş panjurları birer birer açtı. Yalnızca konuk odasının penceresine ilişmedi, gül ağacına zarar vermek istemiyordu çünkü. En sonunda yine mutfığa döndü. Kilitli kapının karşısına geçip durdu. Bir an için o eski karabasan yine karşısına dikilir gibi oldu.

Pat kendi kendini "bir dakikalık iş" diye yüreklendirdi. "İçeri girer girmez ne varsa dağıtıyorum."

Kol demirini kilidin altına sokarak ittirdi, kilidi çatırdatarak kırdı. Kapı yağsız menteşelerin acı iniltisiyle açıldı; ürkünç oda Pat'in gözleri önüne serilmişti şimdi. Havayı örümcek ağlarının sisi bürümüştü. Kapıdan dışarıya küflü, boğucu bir hava akımı boşaldı. İşte, pas tutmuş sobanın iki yanındaki sallanan koltuklar. Tozların arasından bile Pat şiltelerin orta yerlerindeki hafif çöküntüleri görebiliyordu.

Ne var ki asıl korkunç olan şeyler bunlar değildi. Korkularının can damarının nerede attığını Pat çok iyi biliyordu. Gözlerine giren örümcek ağlarını silerek, hızlı adımlarla odaya girdi. Konuk

odası hâlâ karanlıktı, çünkü panjurlar kapalı duruyordu ama Pat mermer masayı bulmakta güçlük çekmedi. Nerede olduğunu eliyle koymuşçasına biliyordu çünkü. On yıldır kafasında bir karabasan olup çıkmamış mıydı bu masa?

Pat masayı üstündeki İncil'le birlikte kaldırdığı gibi koştu, mutfaktan koşarak geçti, elindekileri avluya fırlattı.

Şimdi daha ağırdan alabilirdi artık. Korkuyu yok etmişti.

Pencereler öyle sımsıkı kapatılmıştı ki Pat bunları açabilmek için kol demirini kullanmak zorunda kaldı. Önce sallanan koltuklar uçtu pencereden. Bir süre hoplaya zıplaya yerlerde yuvarlandılar. Sonra resimler, şöminenin üstündeki süsler, doldurulmuş sarıcık kuşları... Taşınabilir bütün eşyalar, giysiler, örtüler, vazolar da pencerelerin dışına saçılıp kaldığı zaman Pat yerdeki halıları söktü, onları da dürüp bükerek pencereden dışarıya attı.

En sonunda, taşıdığı kova kova sularla duvarları, tavanı baştan aşağı yıkadı. Sonsuz bir kıvanç buluyordu bu çalışmalarda. Sular o koyu renkli eskimiş duvar kağıtlarına işleyedursun, Pat dışarıdaki eşyaların topunu bir araya yığıp ateşe verdi. Yıpranmış, küf tutmuş kumaşlarla cilaları çatlamış tahtalar, hırçın çatırtılarla için için tutuştular. Çevreye iğrenç bir toz, bir rutubet kokusu saçıyorlardı. Ancak Pat yığının üstüne bir kova gaz döktüğü zaman gerçekten yalazlandılar. Masayla koltuklar içlerindeki hortlakları ateşe teslim ederken çatırdıyorlardı. Pat yanan yığını sevinç içinde seyretti.

"Bunca yıldır bir türlü çıkamadınızdı odadan, değil mi?" diye bağıırıyordu. "Sizi yakamayacak kadar ödleğ sanıyordunuz beni, değil mi? Nah size! Daha neler neler yapabileceğimi keşke görebilseydiniz, pis, çürük süprüntüler, siz de!"

Yeşil halılar en son ipliklerine dek yanarak geride pul pul, kızıl közler bıraktı. Ateşin sıcağından eski vazolarla kavanozlar patır patır çatladı. Pat kutu ve kavanozlardan fışkıran ilaçlarla merhemlerin ateşte fokurdayıp cızırdadığını duyabiliyordu. Düşmanın idamında hazır bulunuyormuş gibi bir duygu içindeydi. Ancak koca yığın bir avuç köz olup çıktığı zaman oradan ayrıldı.

Bu arada duvarlar da iyice ıslanmıştı duvar kağıtlarını dilim dilim, şerit şerit soyamak pek kolay oldu.

Öğleden sonra Pat, Ford'una binip Salinas'a gitti, ev döşemeleri, dekorasyonla ilgili kaç dergi bulduysa satın aldı. Akşamleyin yemekten sonra sayfa sayfa inceledi bu dergileri. En sonunda aradığı kusursuz odayı buldu. Öteki odaların çoğunda birtakım sakıncalar bulmuştu ama bunda tek bir kusur yoktu. Hem de kolayca yapabilirdi bu odayı. Oturma odasıyla konuk odasının arasındaki duvarı kaldırırsa aşağı yukarı on metre boyunda, beş metre eninde bir oda elde edebilirdi. Pencerelemi genişletmek, şömineyi büyütmek, yerleri kazıyıp boyatarak cilalamak gerekecekti.

Ne var ki, Pat bütün bunları yapabileceğini biliyordu. Elleri işe bir an önce başlayabilmek için karıncalanıyordu.

"Yarın başlarım," dedi.

Sonra başka bir düşünceyle duraladı.

"O güzel sanıyor evin içini. Daha yeni güzelleştirdiğimi bilirse olmaz. Hemen anlar Vermont'taki ev konusunda konuştuğumuzu. Bu işi yaptığımı kimseye haber veremem. Zaten neden yaptığımı merak edip sorarlar."

Neden yaptığını kendi de merak ediyordu.

"Onların üstüne vazife değil," dedi sonunda. "Kimseye hesap vermek zorunda da değilim. Benim bileceğim iş. Tamam. Geceleyin çalışırım ben de."

Kendi kendine yavaşça güldü. Evini gizlice değiştirip yenilemek düşüncesi hoşuna gitmişti. Burada tek başına çalışabilirdi. Kimsenin de ruhu duymazdı. Her şey olup bittikten sonra da birkaç dost çağırır, evin içi zaten hep böyleymiş gibi numara yapardı. İçerisinin on yıl önceki durumunu kim anımsayacaktı ki?

Günlerini şöylece düzene koymuştu şimdi: Gündüzleri çiftliğini işliyor, geceleriye sevinç içinde evine koşuyordu. İsteddiği odanın resmini mutfak duvarına raptiyelemişti. Pat günde yirmi kez bakıyordu bu resme. Cumbaların içine oturacak yerler yapar, duvarları Fransız grisi kağıtlarla kaplar, tahtalara krem renginde boya çekerken odanın bitmiş halini görür gibi oluyordu. Malzeme

gerektiği zaman Salinas'a karanlık çökünce inerek geceleyin dönüyordu. Gece yarılarına dek çalışıyor, mutluluktan bitkin düşerek yatıp uyuyordu.

Vadidekiler onun artık toplantılara katılmadığını görüyor, dükkânda karşılaşınca sorular soruyorlardı. Ama Pat'in özrü hazır-
dı: "Mektupla öğrenim kurslarından birine yazıldım da, geceleri ders çalışıyorum," diyordu.

Bunu duyanlar gülümsüyorlardı. Erkek kısmının yalnızlığa dayanamadığını, taşrada bekar yaşayanların önünde sonunda kafayı az buçuk üşüttüğünü biliyorlardı.

"Ne öğrenimi görüyorsun, Pat?"

"Ne mi? Ha, şey... Marangozluk, mimarlık filan."

"Pat, sen evlensen artık. Yaşın geçiyor."

"Saçmalamayın, kuzum!" diyerek Pat kıpkırmızı kesiliyordu.

Pat bir yandan odasını hazırlarken bir yandan da ufak bir oyun hazırlıyordu kafasında. Oyunun konusu şöyleydi: Oda bitmiş, eşyalar yerli yerine yerleşmiş. Ocaktaki ateş kıpkırmızı yanıyor, lambaların ışıkları cilalı zeminde, güzel mobilyalarda sis gibi yansıyor...

"Onlara gittiğim bir gün, sözün gelişiymiş gibi, 'Biliyorum, siz Vermont tipi evleri çok seversiniz' diyeceğim. Ama yok, diyemem bunu. 'Vermont tipi evlerden hoşlanırsınız?' diye sorarım önce. Sonra da. 'Biliyor musunuz, benim evde Vermont'taki evleri andıran bir oda var' derim..."

Ama bu girişlerin hiçbiri içine tam olarak sinmiyordu. Mae Munroe'yu evine çağırmanın en iyi yolunu tasarlayamıyordu bir türlü. Sonunda oyunun o bölümünü atlamaya karar verdi. Sonradan bir şeyler düşünürdü elbette.

Şimdi Mae mutfığa giriyordu. Mutfak olduğu gibi kalacaktı, çünkü o zaman öbür odanın yarattığı şaşkınlık daha büyük olurdu. Mae eşikte duralayacak, Pat onun önünden uzanarak kapıyı açacaktı. Ve oda önlerine serilecekti; biraz loş durmakla birlikte aslında gölgeli bir ışıkla dopdolu... Şöminedeki ateş diklemesine bir ırmak gibi akmakta, lambaların ışığı cilalı zemine vurmuş...

Parlak, çiçekli perdeleri, şöminenin üstüne asılan duvar halısını-
daki tumbul kapları seçebilecektiniz. Gümüş takımlar ağırbaşlı
bir görkemle ışıldamakta. Öylesine cana yakın, öylesine kuytu bir
oda ki...

Kıvançtan Pat'in soluğu kesilir gibi oluyordu.

Her neyse, Mae kapının eşiğinde duruyordu işte. Peki, ne di-
yecekti odayı görünce? Kimbilir, duyguları Pat'in duygularını
tutarsa hiçbir şey söylemeyebilirdi. Ağlamaklı bile olabilirdi. Ne
garip bir şeydi, insanın bir şeyden çok hoşlanınca içinin ağlaya-
cakmış gibi dolu dolu olması... Evet, belki de Mae orada bir an
öylece, hiçbir şey söylemeden dururdu. O zaman Pat, "İçeri bu-
yurup oturamaz mısınız biraz?" derdi.

Bu da sessizliğin büyüsunü bızardı elbette. Mae duyarlıklı,
boğuk bir sesle, kesik kesik odayı övmeye girişirdi. Pat'se hiç oralı
değilmişçesine, "Evet, bu odayı ben de pek severim oldum olası,"
derdi...

Çalışırken şu tümceyi kendi kendine, yüksek sesle söylüyordu:
"Evet, eskiden beri pek severim bu odayı. Geçen gün birden ak-
lıma geldi, herhalde sizin de hoşunuza gider, diye düşündüm..."

Oyunun sonu şöyle bitiyordu: Mae şöminenin başındaki ber-
jere oturuyor, o tumbul güzel ellerini kucağında devşiriyordu. Ve
oturduğu yerden, gözleri dalıp dalıp gidiyordu...

Pat bundan ileriye hiç geçmiyordu çünkü bu noktaya gelince
üzerine bir sıkılganlık çöküyordu. İleriye gitmenin, baş başa kal-
mak isteyen iki kişiyi pencereden gizlice seyretmeye benzeyece-
ğini düşünüyordu. Zaten oyunun heyecan dolu dönüm noktası,
odanın kapısını ardına dek açtığı, kızın da gördüğü güzellik karşı-
sında soluğu kesilerek sersemleyip kaldığı o elektrikli dakikaydı.

Üç ayın sonunda oda bitti. Pat dergiden kestığı resmi, cüzda-
nına koyarak San Francisco'ya gitti. Bir mobilyacı dükkânında
resmi masanın üstüne serdi.

"Bu eşyalardan istiyorum," dedi.

"Orijinal parçalar demek istiyorsunuz, değil mi?"

"Ne demek orijinal?"

“Eskileri, sahicileri demek elbette. En aşığından otuz bin dolara patlar size.”

Pat neredeyse ağlayacaktı. Odanın duvarları başına çöker gibi oldu.

“Yaa... Bilmiyordum...”

Dükkâncı, “Size buradaki eşyalardan her birinin çok iyi kopyalarını bulabiliriz,” diye ona umut verdi.

“Öyle mi? Çok güzel. Çok güzel. Peki, kopyaları kaçadır bunların?”

Bir uzman çağırıldı. Satıcı, uzman, Pat, resimdeki eşyaları incelediler; satıcı her şeyin bir listesini çıkardı. Köşe masaları, açılır kapanır bir masa, birkaç koltuk, birkaç parça hezaren, bir iki berjer, şöminenin önüne konulacak bir sıra, parlak kumaştan, çiçekli perdeler, buzlu camdan abajurlar, kristal avizeler, önü açık bir büfe, üstü resimli, kemik beyazı porselenler, gümüş taklidi şamdanlarla aplikler...

“Eh, aşığı yukarı üç bin dolara çıkartırız, Bay Humbert.”

Pat kaşlarını çatarak düşündü. Parasını biriktirecekti de ne olacaktı?

“Peki gecikmeden yollayabilir misiniz?” diye sordu.

Eşyaların Salinas’a gelmesini beklerken Pat yerleri, durgun göllere benzetinceye değin ovdu, cilaladı. Bir odadan çıkarken geri geri yürüyor, bıraktığı ayak izlerini hemen oracıkta, toz beziyle siliyordu. Derken, en sonunda kasalar yük deposuna geldi. Pat bunları evine taşımak için Salinas’a kamyonetiyle dört kez gidip geldi: geceleyin, gizlice yapılan, entrika havası taşıyan yolculuklar.

Pat kasaları samanlıkta açıyordu. İskemlelerle masaları içeri taşıyor, sonra durmadan resme bakarak hepsini yerli yerine yerleştiriyordu.

O gece şöminedeki ateş yukarı doğru bir alev ırmağı gibi yalazlandı, buzlu cam abajurların ışığı cilalı tahtalara vurdu. El dokuması örtüdeki tombul kaplan, ateşin ışıkları arasında oynar gibiydi.

Pat mutfağa gidip kapıyı kapadı. Sonra iyice ağır ağır yeniden açtı, eşikte durup yeni odayı seyre daldı. Oda sıcacıktı, insanı sa-

rıp bağına basan bir sıcaklıkla dopdoluydu. Gümüş kaplamalar Pat'in umduğundan da ağırbaşlı bir görkem taşıyordu. Açık büfedeki tabakların kenarlarına ışıktan birer sır çekilmişti sanki. Pat bir an eşikte durarak sesine gereken tınıyı vermeye çalıştı:

"Oldum olası pek severim bu odayı..." dedi hiç ama hiç üstünde durmazcasına. "Geçen gün birden aklıma geldi; herhalde siz de seversiniz diye düşündüm..."

Duraladı, çünkü aklına korkunç bir şey gelmişti:

"Ama onu tek başına sokamam ki buraya. Bir genç kız, hem de gece vakti, bekar bir adamın evine yalnız başına gelemmez ki! Herkes dedikodu eder. Zaten o kendisi gelmez."

Çok acı bir düş kırıklığına uğramıştı.

"Çıkar yolu yok, annesi de onunla birlikte gelecek. Ama belki annesi kara çalı gibi aramıza girmez de bir köşeye çekilip kendini geri tutmasını bilir."

Şimdi artık hazırdı ya, karşı konulmaz bir isteksizlik elini kolunu bağlar gibiydi. Geceler gecelere ekleniyor, o hâlâ kızı evine çağırmayı erteleyip duruyordu. Aklından uydurduğu oyunu öyle çok yinelemişti ki Mae'nin nerede durup nasıl bakacağını, neler söyleyeceğini ezbere biliyordu artık. Ona, aynı konuda kullanılabileceği birkaç ayrı konuşma hazırlamıştı.

Bir hafta geçti aradan. Pat, Mae'nin yeni odayı görmesini sağlayacak olan ziyareti hâlâ erteleyip duruyordu. Bir gün yüreğini, kat kat irade gücüyle pekiştirdi.

"Ömrümün sonuna değin de erteleyemem ya. En iyisi bu gece onlara bir uğrayayım."

Yemekten sonra Pat bayramlık takımurunu giydi. Munroe'ların evinin yolunu tuttu. Evlerin arasında çeyrek kilometre bile yoktu. Onları bu gece için çağıramayacağını Pat biliyordu. Mae geldiği zaman şöminede ateş bulunsun, lambalar yakılmış olsun istiyordu.

Gece zifiri karanlık, pek de soğuktu. Pat tozlu yolda sendelerken yeni boyadığı kunduralarının rezile döneceğini düşünerek kahroluyordu.

Munroe'ların evi ışık içinde yüzüyordu. Bahçe kapısında park edilmiş duran bir sürü araba vardı.

"Bir toplantıları var," dedi Pat içinden. "Ben de onu başka bir gece çağırırım. Zaten bir sürü insanın içinde dünyada açamam bu konuyu." Bir an gerisin geriye dönmeyi bile aklından geçirdi. "Aylardan beri görüşmeyip de ilk gördüğümde çağırırsam tuhaf kaçır. Kız bir şeylerden kuşkulandır."

Eve girdiği zaman Bert Munroe hemen onu elinden yakaladı.

"Yahu, bizim Pat Humbert' miş!" diye bağırdı. "Kuzum sen nerelerdesin, Pat?"

"Geceleri ders çalışıyorum ya."

"Neyse, bu gece gelmen güzel bir rastlantı oldu. Ben de yarın sana gelecektim. Haberi aldın, değil mi?"

"Ne haberi?"

"Yahu, bizim Mae gelecek cumartesi Bill Whiteside ile evleniyor. Düğünde bize yardım eder misin, diye soracaktım sana. Nikah evde kıyılacak, sonra da bir yemekli kutlama yapacağız kendi aramızda. Şu gece derslerine kendini kaptırmazdan önce bütün toplantılarımıza katılır, okula filan yardım ederdin sen."

Pat'i kolundan kavramış, holün öbür ucuna doğru sürüklemeye çalışıyordu. Holün ucundaki odadan bir sürü sesler taşmaktaydı.

Pat ev sahibine kesinlikle karşı koydu. Umursamazlık konusunda tüm deneyimlerini uygulayarak, "Çok sevindim, Bay Munroe," dedi. "Önümüzdeki cumartesi dediniz, değil mi? Elbette yardım ederim, hem de seve seve. Ama yok, şimdi kalamam. Bir koşu çarşıya gitmem gerek."

Bert'le yine tokalaştı, sonra ağır ağır dışarı çıktı.

Öylesine mutsuzdu ki, içinden bir süre gizlenmek, kimsenin onu bulamayacağı kuytu, karanlık bir yere sokulmak geliyordu. Ayakları kendiliğinden eve götürdü onu. Pat bu yaygın, dolambaçlı çiftlik evini karanlık ve anlatılmaz derecede iç karartıcı buldu.

Samanlığa girdi, kısa merdiveni kararlı adımlarla tırmandı, samanların arasına yattı. Uğradığı düş kırıklığı beynini kurutup büzüştürmüştü sanki. Şu anda en istemediği şey evine girmektir. Kapıyı yeniden kilitlemekten korkuyordu. O zaman iki şaşkın hortlak, sonsuzluğa dek o güzelim odada otururlardı. Mutfağa çekilen Pat de onların şöminedeki ateşin hayaletine nasıl içleri sızlayarak, özlemle baktıklarını öyle iyi anlardı ki...

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Richard Whiteside ellili yıllarda Amerika'nın uzak batısına geldiği zaman altın madenciliğiyle ilgilendi, sonra ömrünü bu uğraşa adamaktan vazgeçti.

"Toprak, altın denen ürünü bir kez verir," diyordu. "Bunu da yüzlerce işçinin arasında paylaştırdığınız zaman kimsenin karnını uzun süre doyuramaz. Verimli bir çiftçilik sayılmaz bu."

Richard arabasını California'nın dağından tepesinden aşırđı, tarlalarının arasından geçirdi. Niyeti henüz doğmamış olan çocuklarıyla onların çocuklarını barındıracak bir ev kurmaktı. Oysa o çağın California'sında torunlarına karşı sorumluluk besleyen pek az insan vardı.

Güzel, güneşli bir günün akşamında Richard iki doru atını Cennet Çayırı'nı saran tepelerin üstüne sürdü. Gemleri çekti, aşğıdaki zümrüt vadiyi uzun uzun süzdü. Aradığı yeri bulmuştu. O dakikada anladı bunu. Ülkenin iç taraflarındaki gezilerinde birçok güzel yer görmüştu. Gelgelelim hiçbirini onun içinde böyle, vuslata ermişçesine bir doyum duygusu uyandıramamıştı.

Atina'dan, Lakedaemonya'dan yola çıkan göçmenlerin, bilicilerin sisli sözlerinde anlatılan yeni yerleri nasıl aradıklarını, Azteklerin kendilerine yol gösteren kartalın peşine düşerek nasıl dağları aştıklarını anımsadı.

"Şimdi bir de bir işaret görebilsem, her şey tamam olacak," dedi. "Aradığım yerin burası olduğunu biliyorum ya, bir de belirti görünse bana hiç unutamayacağım, sonradan çocuklarıma anlatabileceğim..."

Gözlerini yukarılara kaldırdı, gel gör ki gökyüzü hem bulutlardan hem de kuşlardan arınmıştı. Derken akşamları tepelerden esip gelen yel çıktı. Meşeler gizlice vadiyi göstererek ellerini sal-

lıyor gibiydiler. Sonra yelin yamaçta yarattığı ufak bir buruntu birkaç yaprağı havalandırıp döndürerek ileriye doğru savurdu.

Richard kıs kıs güldü.

“İşte duamın yanıtı! Nice kavim, tanrıların bundan çok daha ufak bir işaretime bakarak koca kentler kurdular.”

Bir süre sonra Richard Whiteside ufak ve hafif olan arabasından indi, atlarını çözdü, ayaklarından birer ağaca bağladı. Atlar ufak, nazlı adımlarla yar kıyısındaki çimenlere doğru yürüdüler.

Richard soğuk jambon dilimleri ve ekmekle karnını doyurduktan sonra battaniyelerini açtı, yamacın çimenleri üstüne serdi. Vadiyi alacakaranlık basarken Richard yattığı yerden artık memleketi saydığı Cennet Çayırı’nı seyrediyordu. Aradığı nokta karşı sırtta, güzel bir meşeliğin yanındaydı. Önceden kendisi için seçildiği anlaşılan bu köşenin hemen arkasında bir tepe vardı, bir de iki yanı fundalık bir hendek çizgisi: içinden bir dere akıyor olsa gerekti.

Loş, büyümlü akşam ışığında Richard, önündeki derli toplu bahçesiyle, yüksek su deposuyla güzel, bembeyaz bir ev görür gibi oldu. Pencerelerden ufak, sarı ışıklar taşıyordu, insana hoşgeldin diyen küçük ışık bellekleri. Evin geniş sokak kapısı açıldı, verandaya koca bir çocuk sürüsü çıktı. En az altı çocuk. Gözlerini kısarak gitgide koyulan gölgeleri süzüyor, Richard’ın uzandığı yamaca doğru bakıyorlardı. Biraz sonra yine eve girdiler, kapı üstlerine kapandı...

Kapı kapanır kapanmaz ev de, bahçe de, su deposu da ortadan silindi. Richard hoşnutlukla iç geçirerek sırtüstü uzandı. Gökyüzünde yıldızlar parıldamaya başlamıştı.

Richard tam bir hafta vadiyi deli gibi dört döndü. Cennet Çayırı’nda 250 dönümlük toprak aldı; tapu işlemlerini yaptırıp kaydettirmek için Monterey’e gitti. Toprak gerçekten onun olunca Richard bir mimar arayıp buldu.

Evin yapımı, halıların serilip odaların döşenmesi, kuyunun açılıp üzerine yüksek bir depo kurulması altı ay sürdü. O ilk yıl boyunca evin çevresinden işçiler eksik olmadı. Ama toprağa tek tohum düşmüş değildi.

Bu olup bitenleri kaygıyla karşılayan bir komşu, bir gün arabasıyla çıkıp gelerek yeni evin sahibinin karşısına geçti.

"Ailenizi de getiriyor musunuz, Bay Whiteside?"

"Ailem yok ki benim," dedi Richard. "Annemle babam sizlere ömür. Evli de değilim."

"Öyleyse ne halt etmeye yaptırıyorsunuz bu kocaman evi?"

Richard'ın yüzü ciddileşti, sertleşti.

"Burada oturacağım da ondan. Yerleşmeye geldim buraya. Benim çocuklarım, onların çocukları, hep burada oturacaklar. Sayısız Whiteside'lar bu evde doğacak, bu evde ölecek. İyi bakılırsa bu ev beş yüz yıl dayanabilir."

"Şimdi anlıyorum," dedi komşu. "Çok güzel konuştunuz; güzel düşünmüşsünüz. Ne var ki bizlerin tutumu bambaşkadır. Bir dam yapmakla başlarız işe. Topraktan kazanç sağlarsak birkaç oda ekleriz. Bir eve gereğinden çok emek, para harcamak iyi değildir. Canınız başka yere göçmek isteyebilir."

"Başka yer istemiyorum!" dedi Richard bağırırcasına. "İstemeyeyim diye böyle büyük tutuyorum ya evi! Öylesine sağlam bir ev kuracağım ki ne ben, ne de çocuklarımla torunlarım başka yere taşınmak isteyeceğiz. İş daha sıkıya almak için, öldüğüm zaman da buraya gömsünler diye vasiyet edeceğim. İnsanlar atalarının mezarlarını kolay kolay bırakıp gidemezler." Yüzü yumuşamıştı şimdi. "Bre adam, anlamıyor musun ne yaptığımı? Bir hanedan kuruyorum ben! Sonsuza dek olmasa bile, yüzyıllarca dayanacak bir aile ocağı, bir soy kuracağım. Bu evi kurdukça, benden doğacakların bu hollerde gezineceklerini, daha dedelerinin dedeleri ortada olmayan çocukların bu odalarda dünyaya geleceklerini bilmek hoşuma gidiyor. Köklü geleneklerin tohumuyla aşılayacağım evimi."

Konuştukça Richard'ın gözleri parlıyordu. Marangoz çekiçlerinin takırtıları da onun konuşmasını vurgular gibiydi.

Komşu karşısında bir zırdelinin olduğuna karar verdi. Gene de bu deliliğe derin bir saygı duydu. Bir yolunu bulup belirtmek istedi bu saygıyı; selamlamak istedi. Amerikalı olmayaydı iki parmağını kasketinin ucuna götürürdü. Kendi iki yetişkin oğlu beş yüz

kilometre ötedeki bir ormanda odun kesmekteydiler, kızı evlenip Nevada'ya göçmüştü. Ailesi daha başlangıçta dağılıp gitmişti...

Richard evini çürümeyen kızılağaçtan yaptırdı. New England kentinin o güzelim kır evlerinin biçiminden esinlendi. Bir yandan da, Cennet Çayırı'nın iklimine övgü olsun diye, evin dört bir yanına geniş bir veranda çekti. Çatı şimdilik tahta kiremitle kaplanmıştı. Ama Richard'ın Boston'a yolladığı siparişi taşıyan gemi gelir gelmez tahta kiremitler söküldü, yerlerine doğu kentlerindeki gibi gri kayağan taştan yapılma kiremitler döşendi.

Bu çatı Richard'ın gözünde hem önemli hem de simgesel bir anlam taşıyordu. Vadi ahalisinin gözündeyse görülmedik bir şey, bir övünç kaynağıydı. Richard Whiteside'ı vadinin bir numaralı sakini yapan öge her şeyden çok bu çatı oldu. Durmuş oturmuş bir adamdı bu; evi oturaklı, kusursuz, her şeyi yerli yerinde. Yeni bir altın madeni bulunduğunu duyar duymaz fırlayıp gitmeye niyeti yoktu. Öyle ya baksanıza, evinin çatısı bile taş kiremitlerle döşeliydi!

Sonra Richard okumuş adamdı da. Harvard'a gitmişti. Parası vardı. En önemlisi, bu vadide kocaman, görkemli bir ev kuracak inancı vardı. Vadiyi o yönetecekti. Bir hanedan kuracaktı; evinin çatısı da taş kiremitle döşeliydi. Bu taş döşeli çatıdan ötürü herkes Cennet Çayırı'na daha bir önem ve değer vermeye başlamıştı. Richard yöreyi temsil etme niyeti olan bir politikacı olsaydı çatısını taşla döşemekten daha kurnaz bir manevra çeviremezdi. Yağmurda karanlık ışıltılar saçan, güneşte çelik aynalara dönüşen bir çatı...

Sonunda ev bitti. İki ırgat meyve ağaçları dikmeye, toprağı ekim için hazırlamaya giriştiler. Evin arkasındaki yamacın çayırılığında otlayan ufak bir koyun sürüsü bile vardı. Richard hazzırlıkların tamam olduğunu biliyordu artık. Sıra kendine bir eş seçmeye gelmişti.

Derken uzak bir akrabasından, karısı ve kızıyla birlikte San Francisco'ya geldiğini, Richard'ı görmek istediğini bildiren bir mektup alınca Richard daha fazla aranmaya gerek kalmadığını anladı. Akrabasının kızıyla evleneceğini daha San Francisco'ya

gitmezden önce biliyordu. En uygunu buydu. Bu kızı alırsa soyuna yanlış kan karıştırma tehlikesi olmazdı.

Gerçi gelenek yerini bulsun diye işi bir süre uzattılar ama aslında kararı, birbirlerini görür görmez vermişlerdi. Alicia annesinin buyruğundan kurtulup kendi mülkünün ecesi olma fırsatını sevinçle karşıladı. Beyaz köşk tam ona göre bir evdi. Buraya yerleşmesinin üzerinden daha yirmi dört saat geçmeden Alicia kiler raflarına delikli, fistolu kağıtlar sermişti bile: tıpkı Richard'ın kendi annesinin kilerindeki raf kağıtları gibi.

Alicia evi, eski ev kadınlarının o rahat, alışlagelmiş, değişmez düzeniyle yönetiyordu. Pazartesi günü çamaşır, salı günü ütü... Halılar yılda iki kez kaldırılıp dövülüyordu. Her gün domates salçaları, turşular yapıp kavanozlara dolduruluyordu. Çiftlik geliyor, kazançları, koyunlarıyla ineklerinin sayısı artıyordu. Bahçedeki hüsnüyusuf, karanfiller, peygamberçiçekleriyle hatmiler yıl boyunca açıyorlardı.

Ve Alicia gebeydi.

Bütün bunların böylece gelişeceğini Richard önceden bilmemiş miydi? Hanedan kurulmuştu işte. Bacaların tepelerinde daha şimdiden kara is halkaları oluşmuştu. Oturma odasındaki şömine belli belirsiz tütüyor, bu da evin içini tütsü kadar nefis bir çam kokusuyla doldurmaya yarıyordu. Kayınbabasının verdiği o kocaman lületaşından pipo, yeniliğinin tebeşir gibi ak rengini yitirerek tatlı, derin bir fildişi sarısına dönüşmekteydi.

Richard, Alicia'ya gebeliği sırasında yatalak bir hastaya bakarcasına, üstüne titreyerek baktı. Akşamları ateş başında oturlurken karısının ayaklarına örtüler sarıyordu. Çocuğun doğumunda bir terslik olacak diye ödö kopuyordu. İlk doğan çocuğun yüzü benzesin diye, Alicia'nın hangi resimlere bakmasının yerinde olacağını tartışıyorlardı. Richard karısına sürpriz olsun diye San Francisco'ya Michelangelo'nun *David*'inin küçük, bronz bir kopyasını ısmarladı.

Alicia önce David'in çırılçıplaklığı karşısında kızarıp bozardıysa da sonradan küçük yontuya yürekten bağlandı. Yatarken

başucundaki etajere koyuyordu onu. Gündüzün iş yaparken odadan odaya taşıyor, akşamleyin de oturma odasındaki şöminenin üstüne bırakıyordu. Yontucuğun o sımsıkı bacaklarının yalın çizgilerine bakarken Alicia'nın yüzünde, bilen ve arayan bir gülücük yanıp sönüyordu çok zamanlar.

Çocuğunun David'e benzeyeceğini kesinlikle biliyordu.

Yanı başında oturan Richard usul usul onun elini okşuyordu. Hele avucunu okşadığı zaman (ama yavaşça, gıdıklamadan) Alicia'nın çok hoşuna gidiyordu. Richard bir yandan da usul usul konuşuyordu onunla.

"Üzerimizdeki lanet kalktı artık," diyordu. "Biliyor musun Alicia, benim dedelerimle seninkiler tam yüz otuz yıl bir evde oturmuşlar. Bu ocaktan fışkıran köklerimize New England kentinin o tertemiz, katıksız, sağlam kanı yürümüş. Babam bir gün söyleydi, tam yetmiş üç çocuk doğmuş o evde. Ailemiz dedemin zamanına dek hep çoğalmış. Derken babam, dedemin tek çocuğu olarak kalmış; ben de babamın tek çocuğu. Babamın en büyük üzüntüsüydü bu. Öldüğünde altmış yaşında var yoktu, Alicia. Tek beni bıraktı arkasında. Ben yirmi beş yaşında, doğru dürüst yaşamaya bile başlamadan o eski ev bir yangında yandı, kül oldu. Yangının da nereden çıktığını bilemedik."

Karısının elini, cılız bir yavru hayvancıkmişçasına sakınarak, koltuğun kıyısına bıraktı. Bir köz parçası şömineden dışarı, öndeki tuğlaların üstüne yuvarlanmıştı. Richard bunu da ötekilerin arasına ittikten sonra yine Alicia'nın elini tuttu. Alicia şöminenin üstünde duran David'e bakarak hafifçe gülümsemekteydi.

Richard, "Çok eski çağlarda bir gelenek varmış," diye anlatmayı sürdürdü. Sesi, o eski çağlardan gelirmişçesine yumuşak ve irak çıkıyordu. Onun ne zaman eski çağlardan söz edeceğini Alicia sonraları başının duruşundan, sesinin tınısından, gözlerindeki bakıştan anlamaya başlayacaktı. Çünkü Herodotos'un, Ksenofon'un, Tukidides'in çağlar gerisinde kalmış zamanı Richard için yakın, kişisel bir anlam taşırdı. Okuması yazması pek olmayan bu batı ellerinde ise Herodotos'un öyküleri, Richard

kendisi uydurmuşçasına, yepyenyidiler. Richard Pers Savaşları'nı, Peloponez Savaşları'nı, On Binleri her yıl yeni baştan okurdu.

Şimdi Alicia'nın elini daha sıkı bastırarak, "Çok eski çağlarda," diye anlattı, "bir kent ahalisi üst üste gelen terslikler yüzünden uğurlarının bozulduğuna ya da bir Tanrı'nın lanetine uğradıklarına inanırsa, tüm taşınabilir mallarını gemilere doldurup engine açılır, yeni bir kent kurmaya giderlermiş. Eski kentlerini boşaltır, her isteyene açık bırakırlarmış."

Alicia, "Şu heykelciği uzatır mısın, Richard?" diye sordu. "Bazen elimde tutmak geliyor içimden."

Richard hemen kalktı, David'i karısının kucağına bıraktı.

"Dinle beni, Alicia. Ev yanmazdan önceki iki kuşak boyunca ailede yalnızca iki çocuk doğmuş. Ben de eşyalarımı bir gemiye yükledim, kendime yeni bir yurt kurmak için batıya doğru yelken açtım. Yitirdiğim evin yüz otuz yıllık bir geçmişi vardı, anlıyorsun ya bunu? Böyle bir yuvayı yitirince yerine koyamazdım bir daha. Eski memleketimde yeni ev kurmak da bana acı gelirdi. Bu vadiyi görür görmez yeni ailemin ocağı olacak yer burası dedim hemen. İşte şimdi de ilk kuşak kurulmak üzere. Mutluluktan neredeyse kanat açacağım Alicia."

Alicia uzandı, onu böylesi mutlu kılabilirdiği için bir gönül borcu duyarak kocasının elini sıktı.

Richard birden, "Hey, biliyor musun," dedi, "bu vadiye ilk gelişimde bana bir işaret göründü. Tanrılara sordumdu, aradığım yer burası mı diye, onlar da yanıtlarını sundular bana. İyi bir şey mi bu, Alicia? Gördüğüm işareti, yamaçta geçirdiğim o ilk geceyi anlatayım mı sana?"

"Yarın akşam anlat," dedi Alicia. "Artık gidip yatsam iyi olacak."

Richard kalktı, karısının dizlerine örttüğü battaniyeyi çekti. Merdiveni tırmanırken Alicia, Richard'a olanca ağırlığıyla yaslanıyordu.

"Mistik bir şey var bu evde, Alicia, olağanüstü, mucizeli bir şey. Yeni bir can, yeni soyun ilk bireyi geliyor çünkü."

Alicia, "Tıpkı David heykelciğine benzeyecek," dedi.

Richard karısının üstünü, soğuk almasını diye özenle örttükten sonra oturma odasına döndü. Evin içindeki çocuk seslerini duya-biliyordu; merdivenden koşarak inip çıkan ayak patırtıları, ocağın küllerini eşeleyen küçük eller. Verandada onların birbirlerine usul-ca seslendiklerini duyuyordu.

Yatmazdan önce üç büyük kitabı, kitap dolabının en üst rafına koydu.

Doğum çok güç oldu. Sona erdiğinde Richard, küçük oğlanı yatakta solgun ve bitkin uzanan Alicia'nın kucağına verdi.

Alicia, "Evet," dedi, hoşnut, gururlu, "heykelciğe benziyor. Zaten biliyordum ya. Adı da David olacak elbette."

Monterey'den çağırılmış olan doktor alt kata indi, şömine başına, Richard'ın karşısına oturdu. Kaşları keyifsizce çatılmıştı, üçüncü parmağındaki Mason yüzüğünü çevirip duruyordu. Richard bir şişe brendi açtı; iki bardağa doldurdu.

"Bunu oğlumun sağlığına içiyoruz, Doktor."

"Nefis bir içki. Ama karınızın sağlığına içseniz daha iyi olur."

"Elbette."

Bardakları diktiler.

"Bu ikincisi oğlumun sağlığına."

"Bu da karınızın sağlığına olsun."

"Ama neden?" diye Richard şaşkın şaşkın sordu.

Doktor burnunu neredeyse bardağa sokmuştu.

"Bir tür şükran duası niyetine. Neredeyse dul kalıyordunuz da."

Richard brendisini bir yudumda yuvarladı.

"Bilmiyordum. Bana öyle... Haberim yoktu. İlk doğumlar hep zor olur sanıyordum."

Doktor, "Bir bardak daha verin bana," diye buyurdu. "Başka çocuğunuz olmayacak dostum."

Richard bardağa brendi doldururken yarısında durdu.

"O nasıl söz öyle? Elbette olacak başka çocuklarım."

"Bu karınızdan olamaz, Bay Whiteside. İşi bitik zavallının. Bundan böyle çocuk yaparsanız karısız kalırsınız."

Richard taş kesilmiş gibi oturuyordu. Son haftalarda evin içinde duyduğu o çocuk şamataları birden kesilmişti. Richard onların görünmez ayaklarının sokak kapısından dışarı çıkıp merdivenden aşağı indiğini duyar gibi oldu.

Doktor ekşi bir gülüşle, "Neden içip kafayı çekmiyorsun, madem ki böyle?" dedi.

"Yo! Yoo, olmaz. Sarhoş bile olamam bu durumda."

"Her neyse, bana bir bardak daha doldur hiç değilse. Eve yol-
lanmam gerek. Dışarıda hava da soğuk."

Richard karısına artık çocuk yapamayacağını altı ay söyleme-
di. Onu bu acı gerçeğin sarsıntısına uğratmazdan önce gücü iyice
yerine gelsin istiyordu.

Sonunda karısının yanına çıktığı zaman içi, sakladığı acı sır-
rın ağırlığıyla doluydu. Alicia çocuğunu kucağına almış, arada
eğilip o minik parmaklarını dudaklarıyla emiyordu. Çocuk dal-
gın gözlerle annesine bakıyor, hafif salyalı ağzıyla gülümsüyor,
öbür parmaklarını da öpülsünler diye sallıyordu.

Güneş pencereden içeriye vurmuştu. Uzaktan uzağa ırgatlar-
dan birinin tırmık çeken atlara inişli çıkışlı, tek düze bir tempoyla
sövüp saydığı duyuluyordu.

Alicia başını kaldırarak hafifçe kaşlarını çatmıştı.

"Artık vaftiz olmasının zamanıdır, değil mi, Richard?"

"Evet," diye Richard karısına hak verdi. "Monterey'e gider,
hazırlıkları yaparım."

Genç kadın önemli bir karar konusunda bocalar gibiydi.

"Bu zamandan sonra adını değiştirmeye çok mu geç kaldık
dersin?"

"Yoo. Hiç de geç değil ama neden değiştirmek istiyorsun? Ne
koymak istiyorsun adını?"

"John demek istiyorum. İncil'den bir ad." Genç kadın koca-
sına, onun onayını beklercesine baktı. "Sonra babamın adı da
John'dur. Babam sevinir. Zaten çocuğa o heykelin adını vermek
düşüncesi pek içime sinmemişti, David'in çocukluğunun heykeli
de olsa, üstü başı çırlıçıplak..."

Richard bu mantığa akıl erdirmeye kalkışmadı. Damdan düşercesine itirafına girişti. Bir çırpıda her şey söylenip bitmişti. Bunca az zaman alacağını Richard nereden bilsin?

Alicia onu şaşırtan, tuhaf, bilmeceli bir gülüşle gülümsemekteydi. Richard karısını ne denli yakından tanırsa tanırsın, biraz anlaşılmaz, biraz hüzünlü, gizli bilgilerle doluymuş gibi bilmeceli olan bu gülümseyiş aralarına bir perde gibi inerdi. Alicia yine bu gülümseyişin ardına çekildi. Sanki, "Ne sersemsin?" demek istiyordu bu gülümseyişiyle. "Benim bildiğim öyle şeyler var ki anlatsam aptala dönersin."

Çocuk parmaklarını özlemle annesinin yüzüne doğru uzatıyordu. Alicia onun parmaklarını öne arkaya bükerek, "Hele biraz bekle," dedi. "Doktorlar her şeyi bilemezler. Birazcık bekle, Richard. Başka çocuklarımız da olacak."

Çocuğu kaldırdı, elini bezinin altına doğru kaydırды.

Richard gitti, kapı önündeki merdivene oturdu. Arkasındaki ev birkaç dakika önce sessiz ve ölüyken yine canla, yaşamla kaynamaya başlamıştı. Yüzlerce yapacak şey vardı. Bahçeyi yerli yerinde tutan taflan seddi altı aydır kırpılmamıştı. Ta eskiden yan avluda çim ekmek için dört köşe bir yer ayırmıştı. Burası hâlâ tohum bekliyordu. Çamaşır asılacak yerler daha yapılmamıştı. Yanında merdivenin parmaklığı yükseliyordu. Richard elini uzatıp okşadı onu – bir atın boynunu okşarcasına.

Whiteside'lar Cennet Çayırı'na yerleşir yerleşmez vadinin en belli başlı ailesi olup çıkmışlardı. Okumuş kimselerdi, güzel bir çiftlikleri vardı. Çok zengin olmamakla birlikte halleri vakitleri iyiydi. Ve en önemlisi, güzel, oturaklı, rahat bir evde yaşıyorlardı. Ev bu ailenin simgesiydi. Gününe göre lüks bile sayılabilecek, ferah, sevimli, şirin, beyaz bir ev. Büyüklüğü eve oturaklı bir hava veriyordu. Gelgelelim onu vadideki öbür evlerden (Ren köylerindeki kuleler gibi) üstün kılan şey, sık sık tazelenen o bembeyaz boyasıydı.

Komşular beyaz köşkü beğendikleri gibi, beyaz köşkün varlığı sayesinde daha bir güvence duyuyorlardı. Bu ev kültür, üs-

tünlük, kibarlık demeye geliyordu onların gözlerinde; Richard Whiteside'ın hiçbir adilik, zalimlik, haksızlık yapamayacak, efendi bir insan olduğunu anlayabilmek için evine bakmak yeterdi.

Komşulardan bazıları Richard'dan daha paralı olmakla birlikte, böyle bir ev yaptırtamayacaklarını biliyorlardı, kopyasını çıkarsalar bile. Eski dükalıklardaki ahalinin şatoyla övünmesi gibi, onlar da bu beyaz köşkle övünüyorlardı. Böylece Richard daha çok evi yüzünden adap ve ufak tefek konu komşu çekişmeleri konusunda vadinin resmi yargıcı, hakemi yerine geçti.

Komşuların bu güvenine karşılık Richard'ın yüreğinde de tüm vadiyi kapsayan bir babalık duygusu gelişti. Yaşını aldıkça, vadede tüm olup bitenleri kendi işi sayar oldu. Komşular da bunu ancak övünçle karşılıyorlardı.

Aradan beş yıl geçtikten sonra Alicia'ya içgüdüğü ikinci bir çocuk doğurma zamanının geldiğini söyledi. Richard bunu duyunca, "Doktor çağırayım," dedi. "Tehlike olup olmadığını doktor bilir."

"Yok, Richard. Doktorlar bilemez. İnan bana, kadın kısmı kendi kendini doktorlardan daha iyi bilir."

Richard, doktorun söyleyeceklerinden ürktüğü için karısına boyun eğdi. Kendi kendine, "Kadın kısmının içindeki tanrı tohumudur bu," diyordu. "Doğa bu yanılmaz bilgiyi kadınlara bağışlamış ki soyumuz üresin."

Altı ay işler yolunda gitti, sonra Alicia'yı eritip bitiren bir hastalık baş gösterdi. Sonunda çağrılıp geldiğinde doktor öylesine küplere bindi ki, Richard'la konuşmadı bile. Doğum süreci bir dehşet zamanı olup çıktı. Richard oturma odasında oturmuş, koltuğun yanlarına yapışmış, yukarki yatak odasından yükselen cılız haykırırları dinliyordu. Benzi kül rengindeydi.

Uzun saatlerden sonra haykırırlar durdu. Richard korkudan öylesine sersemlemişti ki, doktor içeri girdiği zaman bile başını kaldırıp bakmadı.

Doktor yorgun bir sesle, "Çıkar şu şişeyi," dedi. "Senin enayiliğinin şerefine içelim birer tek!"

Richard ne başını kaldırıp baktı ne bir karşılık verdi. Doktor bir süre daha yiyecek gibi baktı ona. Sonra daha yumuşak bir sesle konuştu: "Karın ölmedi. Neden mi? Tanrı bilir! Bir bölük askerin canını çıkarmaya yetecek kadar acı çekti. Şu zayıf, naif kadınlar yok mu! Gerçekte canavar gibi sağlam oluyorlar. Bu arada çocuk öldü."

Birden doktor, ilk kezki buyruğunu hiçe saydı diye, Richard'ı cezalandırmak isteğine kapıldı.

"Bebekten gömülecek pek bir şey kalmadı geriye," dedi.

Sonra fıradığı gibi evden çıkıp gitti, çünkü herhangi bir insana, Richard Whiteside'a acıdığı kadar acımak ağrısına gidiyordu.

Alicia sakat kaldı. Küçük John kendini bildi bileli annesi sakattı. Kendini bildi bileli babası annesini merdivenden kucağında indirip çıkarıyordu. Alicia çok konuşmuyordu ama o bilgelik dolu anlaşılmaz gülümseyiş gözlerinde, daha sık ıştır olmuştu. Zayıflığına karşın evi şaşılacak bir düzenle çekip çeviriyordu. Ev işlerini yapan (bunu kendi evlilik yaşamlarına bir hazırlık saydıklarından bu evde çalışmaya can atan) gürbüz, dayanıklı köy kızları her yemekten önce talimat almak üzere hanımın karşısına çıkıyorlardı. Yatağında ya da sallanan koltuğunda uzandığı yerden Alicia evin tüm gidişatını yönetiyordu.

Her gece Richard onu yatağa kucağında taşıyordu. Alicia sırtını o kar gibi yastıklarına dayayıp uzandığında Richard bir sandalye çekip onun başucunda bir süre oturarak, uykusunu getirinceye dek avucunu okşayıp duruyordu.

Her gece Alicia, "İyisin ya, Richard, mutlusun ya?" diye soruyordu.

"Mutluyum," diyordu Richard.

Sonra karısına çiftlikten, vadi halkından söz ediyordu. Günderlik olayların raporu gibi bir şey. O konuştukça Alicia'nın yüzünde o her zamanki gülüşü beliriyor, göz kapakları ağırlaşmaya başlayıp Richard lambayı söndürünceye değin de bu gülümseyiş silinmiyordu.

Değişmez bir tören, bir tür ayindi bu.

Onuncu yaş gününde John için bir eğlence düzenlediler. Vadinin dört bir yanından gelen çocuklar ayaklarının ucuna basarak köşkü dolaşüyor, yıllardır lafını dinledikleri lükse, görkeme kocaman gözlerle bakıyorlardı.

Alicia verandada oturmaktaydı.

"Böyle sessiz durmayın çocuklar," diyordu. "Koşun, oynayın, eğlenin."

Ne var ki Whiteside köşkünde koşup bağırarak çocukların elinde değildi. Kilisede koşup bağırarak gibi bir şey olurdu bu. Odaları birer birer gezdikten sonra evin baskısına dayanamaz duruma geldiler. Topu birden samanlığa doluştular. Çılgın kahkahalarıyla haykırırları verandaya, Alicia'nın gülümseyerek oturduğu yere ulaşıyordu.

O gece yatağına yatınca Alicia yine, "Mutlu musun, Richard?" diye sordu.

Yüzü hâlâ çocukların eğlenmesinden aldığı tatla ışımakta olan Richard, "Çok mutluyum," dedi.

Kadın, "Çocuk konusunda tasalanma, Richard," diye ekledi. "Hele bekle biraz. Her iş yoluna girer." Onun içindeki gizli, her şeyi kapsayan bilgi buydu işte. "Biraz bekle. Zamanın boğuntusuna hiçbir şey uzun süre karşı koyamaz; sağ çıkamaz bundan."

Richard karısının bu konudaki bilgisinin kendisinininkinden üstün olduğunu biliyordu.

"Çok beklemeyeceğiz," diye Alicia yine konuştu.

"Neyi?"

"Bir düşünsene, John'u diyorum. On yaşında şimdi. Bilemedin on yıl sonra evlenir, sonra da, anlamıyor musun? Bildiklerini ona öğret. Hanedanın kurulmuş sayılır, Richard."

"Elbette, biliyorum bunu. Aile yönünden hiçbir kaygım yok. Ona Herodotos'u okumakla başlayacağım, Alicia. Anlayacak yaşa geldi sayılır."

"Yarın Myrtle yedek yatak odalarını temizlese iyi olacak. Üç aydır havalandırmadık bile."

John Whiteside, babasının ona okuduğu üç büyük yazarı hiç unutmadı: Herodotos, Tukidides, Ksenofon. Lületaşı pipo kızılımsı kahverengiydi şimdi; her yarı uyumlu olarak, incecik koyulaşmıştı.

“Tarih tümüyle buradadır,” derdi Richard. “İnsanoğlunun yapabileceği her şey bu üç kitapta yazılıdır: İnsanoğlunun sevgisiyle üç kağıtçılığı, aptalca namussuzlukları, dar görüşü, yiğitliği, soyluluğu, yüceliği, iç sızlatan güçsüzlüğüyle çaresizliği... Geleceği de bu kitaplara göre yorumlayabilirsin, John. Çünkü bu üç kitapta yazılanların dışında hiçbir şey olmamıştır, bundan sonra da olamaz. Bunlara kıyasla İncil, kimlikleri pek belirli olmayan bir halkın noksanlarla dolu bir tarihçesi gibi kalır.”

John, babasının ev konusundaki duygularını da hiç unutmuyacaktı: bu köşkün köklü bir aile simgesi, bir aile ocağının çevresinde örülmüş bir tapınak olduğunu.

Babası zatürreye tutulup birdenbire öldüğü zaman John, Harvard’ın son sırafındaydı. Annesi yazdığı mektupta ona, “Bu dönemi bitir, sonra gel,” diyordu. “Burada senin yapabileceğin bir şey yok. Okulunu bitirmen babanın en büyük dileğiydi.”

Sonunda okulu bitirip evine döndüğü zaman John annesini çok çökmüş buldu. Alicia yatağından hiç kalkamıyordu artık. John onun başucuna oturdu; babasının son günlerinin öyküsünü dinledi.

“Benden sana tek bir şey söylememi istedi, John. ‘John’un kafasına sok, soyumuzu o yürütecek. Gelecek kuşaklarda adımın yaşamasını istiyorum,’ dedi. Hemen sonra da sayıklamaya başladı.”

John’un bakışları pencereden dışarıya, evin gerisindeki topraklı tepeye dikilmişti.

“İki gün sayıkladı baban, iki gün boyunca hep çocuklardan konuştu; çocuk dedi, başka laf etmedi. Çocukların merdivenden koşarak inip çıktıklarını duyuyordu, yorganının ucundan asıldıklarını sanıyordu. John, onları kucaklayıp kaldırmak, bağrına basmak istiyordu...

“Derken, öleceğinden hemen önce bu sanrılar silinip gitti. Baban çok mutluydu. ‘Geleceği gördüm, Alicia’ dedi. ‘Öyle çok to-runlarımız olacak ki! Mutluyum, Alicia,’ dedi bana.”

John başını avuçları arasına almıştı şimdi. O zaman annesi, hiçbir şeye karşı direnmeyip tüm sorunları zamana bırakan annesi, yatakta zorla doğrulup oturdu, oğluna sert bir sesle, “Evlen!” diye bağırdı. “Ölmeden görmek istiyorum. Evlen. Çocuklar doğurabilecek güçlü-kuvvetli bir kadın istiyorum. Senden sonra çocuk yapmadım ben. Bir tane daha doğurursam ölecektim. Çabuk bir kız bul kendine de, evlen. Evleneceğin kızı görmek istiyorum.”

Gene yastıklarının üstüne bıraktı kendini. Ne var ki, gözleri mutsuzdu ve o bilgelik dolu gülümseyiş dudaklarından silinmişti.

John altı yıl evlenmedi. Bu süre içinde annesi kurudu, ufaldı; mavimsi, saydam bir deriyle kaplı minnacık bir iskelet olup çıktı. Gene de yaşamın yakasını bırakmıyordu. Gözleri oğlunu sitemle izler gibiydi. Annesinin bakışıyla karşılaştığı zaman John utanç içinde kalıyordu.

En sonunda bir sınıf arkadaşı batıya, gezmeye geldi. Kız kardeşini de getirmişti. Bir ay Whiteside çiftliğinde konuk kaldılar. Bu ayın sonunda John, Willa’ya evlenme teklif etti; olumlu yanıt aldı.

Bunu annesine söylediği zaman Alicia, genç kızla baş başa konuşmak istedi. Yarım saat sonra Willa hastanın odasından çıktığında yüzü alev alev yanmaktaydı.

“Ne oldu, canım?” diye John sordu.

“Hiiç. Hiçbir şey olmadı. Annen bir dolu soru sordu bana; sonra da beni uzun uzun gözden geçirdi.”

John, “Öyle yaşlandı ki artık,” dedi. “Düşünceleri yönünden de çok yaşlandı.”

Annesinin odasına girdi. Alicia’nın yüzündeki o ateşli hasta, pusarık bakış silinmiş, eski giz dolu, bilge gülüşü geri gelmişti.

“Tamamdır, John,” dedi Alicia. “Çocukları beklemek isterdim ya, olamayacak. Ölmek için direnebildiğimce direndim. Yaşamaktan bıktım artık.”

İnatçı yaşam iradesinin, pençelerini bu hafifcecik gövdeden çözdüğünü insan neredeyse gözleriyle görebiliyordu. Alicia o gece komaya girdi. Üç gün sonra da bir öğle uykusuna dalmışçasına sessizcecik, hafifçe öldü.

John Whiteside köşke babasının gözüyle bakamıyordu. Daha çok seviyordu bu evi. Ev ona kendi gövdesinin kabuğu gibi geliyordu. Nasıl akli gövdesinden ayrılıp dere tepe dolaşabiliyorsa kendisi de bu evden ayrılıp gidebilirdi; ne var ki gittiği gibi dönüp gelmesi de zorunluydu. Evin boyasını iki yılda bir tazeliyor, bahçedeki çiçekleri kendisi dikeyor, taflanları kendi eliyle kırpyordu.

John'un vadideki yeri babasıninkî kadar saygınlık taşımyordu. Babasından daha az ağırbaşlıydı o; babasının her konuda taşıdığı kesin kanılar onda yoktu. Bir tartışmada karar vermesi gerektiği zamanlar, her iki yönün de haklı olduğu sayısız noktalar bulup çıkarmakla kendini yükümlü sayıyordu sanki.

O kocaman lületaşından piponun rengi artık koyulaşmış, içinde kırmızı ışık noktaları yanıp sönen bir siyaha dönüşmeye başlamıştı.

Willa Whiteside vadiyi ilk günden sevdi.

Alicia gururlu, sessiz, uzak, herkesin biraz ürktüğü bir insandı. Vadidekiler onu pek seyrek görürlerdi. Görüştükleri zaman Alicia onlara karşı kibar, yumuşak, iyi yürekli davranır, gönül kırmamaya çok özen gösterirdi. Bu yüzden de vadidekiler, kendilerini derbeyinin şatosuna giden köylülere benzetirlerdi!

Willa'ysa vadi kadınlarına konukluğa gitmesini çok seviyordu. Komşuların mutfaklarında oturup demli çaylar içmeye, ev yönetimiyle ilgili sayısız önemli konular üstüne çene çalmaya bayılıyordu. Alıp verdiği yemek tariflerinin sayısı belirsizdi. Her gittiği eve, ev sahibinin özel tariflerini yazabileceği ufak bir defter götürüyordu.

Komşuları onu "Willa" diye çağırıyor, çoğu sabah ona çaya geliyorlardı. John'un dışa dönük, insan canlısı bir kimse oluşu belki biraz da Willa yüzündendi. Babasının, kendini çevresinden geri tutmak yoluyla edindiği nüfuz ve kudreti John yitirmişti, John

komşularını seviyordu. Sıcak öğleden sonralarda verandadaki bez şezlongunda oturur, işten başlarını alıp ona uğrayan komşularla hoşbeş ederdi. Nice siyasal tartışmalar sürdürülürdü bu veranda-
da, limonatalar içilirken nice konularda ufak açık oturumlar dü-
zenlenirdi. Bütün vadinin toplumsal ve siyasal yapısı bu veranda-
nın üstünde kuruluydu ama hep yarı şaka bir hava içinde.

John dünyaya şakacı bir alaycılıkla bakıyordu. Onun bu tutu-
mu sayesinde, çoğu kırsal bölgenin yaşantısını zehirleyen o yırtıcı
siyasal karşıtlıklar, şiddet dolu dinsel saplantılar bu vadide barı-
namaz olmuştu. Komşular arasındaki görüşmeler sırasında ulu-
sal ya da yöresel bunalımlardan, felaketlerden söz açıldığı zaman
John, babasından kalan o üç büyük, eski kitabı çıkararak şimdiki
olayın eski zamanlarda geçmiş bir benzerini bulup okumaya bayı-
lırdı. Eski çağ büyüklerine olan sevgisi babasınıninki kadar derindi.

Pazarları öğle yemeklerine çoğu zaman komşu bir karı kocayı,
kimi zaman da bir gezgin papazı çağırırlardı. Yemek hazır olup
sofra kuruluncaya değin kadınlar mutfakta haşır neşir olurlardı.
Sofraya oturulduğu zaman papaz efendi, içinde yanan kutsal ve
acımasız zafer ateşinin, çevrede esen yumuşak hoşgörü havası
içinde eriyip gittiğini sezerdi. Öyle ki tatlılar ortaya getirilip de
elma şarapları içilmeye başladığı zaman, ateşli bir Baptist papazı-
nın, vaftiz konusunda yürütülen yumuşak bir şakaya kahkahalar-
la gülecek kadar gevşediği bile görülmüştü.

John bütün bunlardan derin bir haz duyuyordu ama yaşamı-
nın can damarı evin oturma odasıydı. Çukurlarıyla kamburları
sanki rahat birer anatomi kalıbı olan meşin kaplı koltuklar onun
varlığının birer parçasıydı.

Duvarlarda çocukluğundan beri bildiği resimler asılıydı; İsviç-
re'deki Alp dağcılarını, dağ keçilerini, ceylanları gösteren gravür-
ler. Bu resimler onun yaşantısının öylesine bölünmez parçalarıydı
ki, John onları görmez olmuştu artık. Gelgelelim içlerinden birini
yitirecek olsa ona kolunun bacağına kesilmesi kadar acı verirdi.

En çok akşamlarının tadını çıkarırdı. Tuğla şöminede ufak bir
ateş yakılmıştır. John koltuğuna gömülmüş, lületaşından yapılma

piposunu sıvazlamaktadır. Arada, biraz yağlamak için, piponun cilalı çanağını burnunun yanlarına sürter. Çiftçilik üstüne yazılmış şiirler, belki de Varro'nun bir yazısını okumaktadır.

Kendi lambasının ışığında Willa dudaklarını sımsıkı kısmış, Noel'de ona çiçek örnekli eliş sehpa örtüleri yollayan doğudaki akrabaları için bir dahaki Noel'e yetiştirmek üzere çiçek örnekli eliş sehpa örtüleri hazırlamaktadır...

Bir keresinde John kitabını kapayıp yazı masasına yürüdü. Sür-gülü kapak her zaman takılır, dikkatli kullanılması gerekirdi. Kapak birden inadından vazgeçerek trak diye yukarı kalktı. Willa'nın dudakları gevşedi. Bir işi özenle yaptığı zaman yüzünde beliren o yoğun, ıstıraplı bakış silinmişti.

"Ne yapıyorsun kuzum sen?"

"Hiç, bir şeylere göz gezdiriyorum da."

John aşağı yukarı bir saat masa başında çalıştı. Sonra, "Bak din-le, Willa," dedi.

Willa bir gevşedi: "Anladındı zaten. Şiir yazdın."

John şiirini okudu, sonra utangaç bir tavırla bekledi. Willa, ayıp olmasın diye sessiz duruyordu. Ne var ki sessizliği uzadıkça ayıp olmaya başlamıştı.

"Pek iyi olmadı ya..." diye John sıkıntıyla, utançla güldü.

"Öyle, John, olmamış!"

"Başladığımda iyi olacak sandımdı."

"Okuduğun neydi, John?"

"Şey, Virgil'e şöyle bir göz gezdiriyordum da, içimden şiir yaz-mak geldi. Öyle ya, ben de öyle... yani demek istediğim insan güzel bir şey okuyunca illa kendi de güzel bir şeyler yapmak istiyor. Ne olursa olsun."

Yazı masasının sürgülü kapağını kapadı, raftan yeni bir kitap çekip aldı.

Oturma odası onun yuvası, ocağıydı. Burada bütünleniyor, ku-surlarından arınıp mutluluğa erişiyordu. Varlığının tüm dağınık zerrelere, odaya serpiştirilmiş Rochester lambalarının ışığında bir araya gelip kenetlenerek, belirli, sınırlı birer birim olup çıkıyorlardı.

Çoğu yaşamlar bir eğri biçiminde uzanır. Bir umut, hırs kaba-
rışı, olgunluğun yuvarlak doruğu, düş kırıklıklarının aşağı doğru
inen yamacı, sonra, üzerinde ölümün beklendiği düzlük.

John Whiteside'ın yaşantısıysa düz bir çizgiyi takip ediyordu.
Hırs nedir bilmiyordu John. Çiftliği yalnızca ona iyi bir yaşam sağ-
lamakla kalmıyor, toprağı işleyecek adamlar tutmasını sağlayacak
kadar da para getiriyordu. Elinde avucunda olandan ve de kolayca
elde edebileceklerinden öte hiçbir şeyde gözü yoktu. Güzel bir da-
kikanın, onu yaşadığı sırada tadına varabilen az bulunur kişiler-
dendi. Sürdürdüğü yaşamın da iyi olduğunu biliyordu, eşsiz deni-
lebilecek kadar iyi...

Bu yaşamda tek bir şeyin eksikliğini duyuyordu. Çocuksuzdu.
Çocuk arzusu, bu özlem, onda da hemen hemen babasındaki ka-
dar ateşliydi. Willa da kocası kadar çocuk istemekle birlikte gebe
kalamıyordu. Ama onlara bir sıkılganlık verdiği için, bu konuyu
aralarında hemen hemen hiç açmıyorlardı.

Evliliklerinin sekizinci yılında, kimyasal mıdır, tanrısal mıdır
bilinmez, bir kaza sonucu Willa gebe kaldı; sıradan bir gebelik ge-
çirdi, kolay bir doğum yaparak gürbüz bir çocuk dünyaya getirdi.

Bu kaza bir daha yinelenmedi. Gene de hem Willa hem John
mutluydular, hatta şükran duygularıyla doluydular. John'da az çok
nadasa yatmış olan "soyunu sürdürme" isteğı taptaze bir güçle yü-
zeyeye fıskırdı.

Kaç yıldır toprağı pullukla yol yol yarmakta, tırmıkla eşeleyip
silindirle ezmekteydi. O zamana kadar çiftliğinin yalnızca dostu ol-
muşken, gelecek kuşaklara karşı içinde uyanan sorumluluk duygu-
su onu şimdi çiftliğin efendisine dönüştürdü. Tohumları toprağın
derinlerine gömüyor, filizlerin yeşermesini dört gözle bekliyordu.

Willa kocası gibi değişmedi. Doğurduğu oğlanı gözünde aşırı
büyütmeksizin rahat bir doğallıkla benimsedi, adına Bill dedi, tan-
rılaştırıp ona tapınmaya da hiç yanaşmadı.

John karısına, "Bizim oğlan akıllı mı dersin?" diye soruyordu.
"Sen daha yakınsın ona. Kafalı mı dersin?"

"Ortalama derim. Normal."

John, "Çok yavaş geliyor sanki," diye sabırsızlanıyordu. "Her şeyi anlayacak yaşa geliversin istiyorum."

Bill'in onuncu yaş gününde John, babasından kalma o kalın Herodotos cildini açtı, oğluna okumaya başladı. Bill yere oturmuş, boş gözlerle babasına bakıyordu. John her gece kitaptan birkaç sayfa okudu. Aşağı yukarı bir hafta sonra bir akşam okuduğu kitaptan başını kaldırınca Willa'nın ona gülmekte olduğunu gördü.

"Ne var yahu?"

"Sandalyenin altına bak."

John eğilip baktı: Bill'in kibrit çöplerinden bir ev kurmuş olduğunu gördü. Çocuk işine öyle dalmıştı ki babasının sustuğundan bile habersizdi.

"Hiç dinlemedi mi okuduklarımızı?"

"Tek kelimesini bile. İlk okuduğun gece, ikinci paragrafta ilgisi dağıldı. O zamandan bu yana kitapların tek satırını bile duymadı."

John kitabı kapayıp dolaba kaldırdı. Ne denli kırıldığını dışarı vurmak istemiyordu.

"Daha yaşı küçük olsa gerek. Bir yıl daha bekleyip sonra yeniden başlarım."

"Boşuna. Bill kitapları hiç sevmeyecek John. Sana, babana çekmemiş o."

John çaresizlikle, "Nelerle ilgileniyor, peki?" diye sordu.

"Vadideki öbür çocukların sevdikleri şeylerle; at, tüfek, inek, köpek... John, senin avucundan kaydı bu çocuk, tutabileceğini de hiç sanmıyorum."

"Doğruyu söyle bana, Willa. Oğlumuz... aptal mı?"

Kadın soruyu aklında evirip çevirerek, "Yoo," dedi. "Yok, aptal değil. Birçok yönden bakınca senden daha yaman, daha akıllı. Ne var ki senin gibilerden değil o, John. Boşuna umup beklemektense şimdiden bil daha iyi."

John Whiteside toprağına duyduğu ilginin gevşemeye başladığını seziyordu. Çiftlik olur giderdi nasılsa. Günün birinde Bill işleyecekti bu toprakları. Evden yana da tasalanacak bir şey yoktu. Bill aptal değildi. Daha ilk baştan mekanik şeylerle ilgilendiğini,

bu konuda yetenekli olduğunu ortaya koydu. Kendine küçük arabalar yapıyor, Noel armağanı olarak da buharla işleyen oyuncak lokomotif gibi şeyler istiyordu.

John oğlunda bir başkalık, Whiteside'lara benzemeyen bir yön daha bulmuştu: Bill alışveriş konusunda da yalnızca çok içten pazarlıklı değil, adamakıllı kumazdı. Eşyalarını öbür çocuklara satıyor, daha sonra çocuklar bunlardan bıktıkları zaman da ucuz fiyatla geri alıyordu. Elinde, nasıl bilinmez, ufak para kümecikleri birikiveriyordu.

John, oğluyla aynı dili konuşmadığını kendi kendine neden sonra itiraf etti. Bill'e genç bir inek vermişti. Bill bunu hemen yavrulmuş bir domuzla değiş-tokuş edip sonra da domuzları satınca John kendi kendine güldü.

Karısına, "Gerçekten de benden daha akıllı," dedi. "Bir gün babam bana böyle bir inek veriydi; yaşlanıp eceliyle ölünceye dek baktımdı ineğe. Bill soyumuzun bilmediğimiz birtakım kalıtlılarını almış. Dedelerimizin arasında bir korsan mı vardı ne? Onun çocukları, büyük bir olasılıkla, daha tipik birer Whiteside olacaklardır. Güçlü bir soy, bizimkisi... Yalnız Bill her işini böyle-si gizli kapaklı tutmasa..!"

John'un meşin kaplı koltuğuyla kararmış lületaşı piposu, kitapları, onu yine toprak işlerinden uzaklaştırdı. Okul Yönetim Kurulu'na yazman seçildi. Çiftçiler yine onun evine, çene çalmaya doluşur oldular. Saçı ağarmaya, yaşlandıkça da vadidekiler üzerindeki etkisi artmaya başlamıştı.

Whiteside köşkü John'un kişiliğinin elle tutulur, gözle görülür simgesiydi. Vadidekiler John'u düşündükleri zaman gözlerinin önüne hiçbir zaman tarlada, arabada ya da dükkânda bir adam gelmezdi. Gözlerinin önündeki tabloyu ancak köşk tamamlardı. Koltuğuna yaslanmış, o kalın ciltli kitaplarını gülümseyerek süzen; geniş, ferah verandasındaki şezlonglardan birinde uzanmış oturan; kolunda bir sepet, elinde ufak bir makasla bahçede çiçek kesen ya da kendi sofrasının başında koca bir tabak rostoyu sanat ve özenle dilimleyen bir John Whiteside.

Batıda, bir evde aynı ailenin iki kuşağı art arda oturdu mu orası eski bir ev sayılır; yörenin eskilerinden, kurucularından birinin evi. Eski evlere karşı küçümsemeyle karışık bir sakıngan, derin saygı beslenir. Batıda eski ev azdır. Batıya gelip yerleşen, yorulmak bilmeyen Amerikalılar hiçbir yerde uzun süre kalamazlar. Entipüften evler kurar, çok geçmeden da orayı bırakıp yeni bir umudun peşine düşerler. Eski evlerinse hemen hemen hepsi buz gibi soğuk, çirkindir.

Bert Munroe, Cennet Çayırı'ndaki Battle Çiftliği'ne taşındığı zaman John Whiteside'in toplum içindeki yerini anlamakta gecikmemişti. Whiteside'in verandasında hoşbeş etmeye toplanan adamların arasına ilk fırsatta o da karıştı. Çiftliği Whiteside Çiftliği'ne bitişikti. Vadiye gelmesinden az sonra Bert, Yönetim Kurulu'na seçilerek John'la resmi bir bağlantı da kurdu.

Bir gece, bir kurul toplantısında John, Tukidides'ten birkaç satır okumuştı.

Bert öbür üyelerin gitmelerini bekledi.

"Bu gece sözünü ettiğiniz kitabı sormak istiyordum da, Bay Whiteside."

"Peloponez Savaşları'nı mı demek istiyorsunuz?"

John kitabı getirip Bert'in eline verdi.

"Ödünç vermekte bir sakınca görmezseniz bunu okumak istiyorum da."

John bir an duraksadı.

"Elbette, buyurun, alın. Babamın kitabıydı. Başkaları da var. Bunu bitirdikten sonra belki onları da okumak istersiniz."

Bu ufak olay iki ailenin arasında bir yakınlık doğurmuştu. Artık birbirlerini yemeğe çağırıyor, sık sık görüşüyorlardı. Bert, John'un araç gereçlerini ödünç istemekten hiç çekinmiyordu.

Munroe'ların vadiye gelişinden bir buçuk yıl sonra Bill bir gün dik, gergin adımlarla oturma odasına girerek anne babasının karşısına geçti. Utangaçlık duyduğu için kabalaşarak, "Ben evleniyorum," diye öyle bir dedi ki duyan da onun kötü bir haber verdiğini sanırdı!

"Ne demek oluyor!" diye John bağırdı. "Neden daha önce bildirmedi bize? Kiminle?"

"Mae Munroe'yla."

Bunun bir suç açıklaması değil bir müjde olduğunu John birden algıladı.

"Aa-aa, ne güzel, yahu! Sevindim be! Pırlanta gibi kızdır Mae Munroe. Öyle değil mi, Willa, pırlanta gibi değil midir?"

Karısı bakışlarını ondan kaçırdı. Daha o sabah Munroe'ları görmeye gitmişti.

Bill odanın merkezinde direk gibi dikilmiş duruyordu.

Willa, "Düğün ne zaman?" diye sordu.

John karısının sesindeki tersliği hiç beğenmemiştir.

"Yakında," dedi Bill. "Monterey'deki evimiz biter bitmez."

John koltuğundan kalktı, kararmış piposunu şöminenin üstünden aldı, yaktı. Sonra yine dönüp koltuğuna oturdu.

Serinkanlılıkla, "Kendi aranızda pişirip kotarmışsınız her şeyi," dedi. "Bize neden söylemedin?"

Bill susuyordu.

"Monterey'de oturacaktıysınız. Yani aldığın kızı bu eve getirmeyecek misin? Bu evde oturup çiftliği işlemek niyetinde değilsiniz?"

Bill başını salladı, "hayır" der gibi.

"Utandığın bir şey mi var burada, Bill?"

"Yoo, utanacağım ne olabilir, efendim? Ama ben işlerimi anlatmaktan hiçbir zaman hoşlanmamışımdır ki."

John acı acı, "Bunun biraz da bizim işimiz olduğunu hiç düşünmedin mi, Bill?" diye sordu. "Sen bizim evladımızsın. Çocukların bizim torunlarımız olacak."

Bill, "Mae kentte büyümüş," diye onun sözünü kesti. "Bütün arkadaşları, Monterey'de; okul arkadaşları filan. Burasını çok durgun buluyor, sevmiyor."

"Demek öyle."

"O, kentte yaşayalım deyince ben de bir Ford Acentası'na ortak girdim. Oldum olası iş kurmak isterdim zaten."

John ağır ağır başını salladı. Öfkesi hızını almaya başlamıştı.

"Bu evde oturmaya razı gelmez mi dersin, Bill? Yerimiz öyle bol ki. Evin hangi bölümünü isterse onun istediği gibi değiştirebiliriz."

"Ama Mae kentten uzak oturmak istemiyor ki! Bütün arkadaşları Monterey' deymiş."

"Ne bileyim, güle güle oturun. Çok paran var mı bari?"

"Olmaz olur mu? Bir dolu. Bakın, babacığım, büyük bir ev alıyoruz; bize göre büyük demek istiyorum. Oturup konuştuk, belki annemle siz bizim yanımıza yerleşmek istersiniz diye."

John hâlâ ağırbaşlı bir kibarlıkla gülümseyip duruyordu.

"Peki, evle çiftlik ne olacak o zaman?"

"Bakın, orasını da konuştuk. Çiftliği satarsınız iyi para getirir; kentte ömür boyu geçindirir sizi. İsterseniz burasını bir haftada satıvereyim size."

John içini çekerek arkasına yaslandı.

Willa, "Ah, Bill," dedi. "İşe yarayacağını bilsem şuradan bir odun kapıp pataklardım seni."

John piposunu yaktı; tütününü içine tıktırdı. "Uzun zaman burarlardan uzakta yapamazsın sen," dedi yumuşacık, tatlı bir sesle. "Günün birinde öyle bir sıla özlemine tutulacaksın ki karşı koyamayacaksın. Kanına işledi bir kez bu yerler senin. Çocukların olduğu zaman anlayacaksın, onların buradan başka bir yerde büyü-yemeyeceklerini. Bir süre için gidebilirsin ya, temelli kalamazsın. Sen kentteyken biz burada seni bekleriz, Bill. Evin boyasını taze-ler, bahçeyi bakımlı tutarız. Nasılsa dönüp geleceksin. Çocukların su deposunun damında oynayacaklar. Babam ölürken bile düşle-rinde çocuklar görüyordu," diyerek John biraz bönçe gülümsedi. "Bak, bunu unuttuydum."

Willa oğluna, "Koca adam olmasan sopayla çevire çevire dö-verdim seni," dedi.

Bill eli ayağına dolanarak odadan çıktı.

John, "Geri gelecektir," dedi onun arkasından.

Karısı kısıp dudaklarıyla, "Hem de nasıl," dedi.

John başını birden kaldırarak karısından yana kuşku dolu bir bakış fırlattı.

“Buna gerçekten inanıyorsun, değil mi, Willa? Benim hatırıma konuşmuyorsun ya? Beni avutmak için demiyorsun ya bunu? Eğer öyleyse kocamış sayılırın ben.”

“Elbette inanıyorum. Boşuna soluk mu tüketeceğiz yani?”

Bill yaz sonuna doğru evlendi; evlenir evlenmez Monterey’de yaptırttığı yeni beton eve taşındı.

Güz gelince John, tıpkı Bill’in doğumundan önceki yıllarda olduğu gibi huzursuzlandı. Daha pek sırası gelmemişken evi yeni baştan boyadı. Bahçedeki ağaçlarla fundaları dibinden budadı.

Bert Munroe’ya, “Toprak tam verimini vermiyor,” dedi. “Uzun zamandır baştan savma işleniyor. Oysa daha çok ürün verebilir.”

Bert, “Öyle,” dedi. “Hiçbirimiz toprağımızdan hakkınca yararlanamıyoruz. Sen neden koyun beslemezsin, hanidir merak eder dururum! Şu tepelerde sürüyle koyun otlayabilir bence.”

“Babamın zamanında bir sürümüz vardı. Aradan ne de çok zaman geçmiş gibi geliyor! Ama dedim ya, sıkı tutmadım işleri, savsakladım. Baksana, yaban çalıları ormana dönmüş.”

“Yak sen de,” dedi Bert. “Bu güz çalıları yakarsan bahara zümrüt gibi çayırlar olur.”

“Bak iyi düşündün! Ne var ki çalılar eve pek yakın. Bir sürü yardımcı gerek bu işe.”

“Ben sana yardım ederim; Jimmie’yi de alır gelirim. Senin iki adamın var. Kendini de sayarsan olur beş. Sabahleyin, yel esmezden önce işe başlarsak, hele yağmurlu bir havadan sonra olursa, hiç tehlike kalmaz.”

Sonbahar o yıl erken gelip yerleşti. Vadinin çay başlarındaki söğütleri daha ekim başında alev sarısına bürünmüştü. Havada, gözle görünmeyecek kadar yükseklerde, kocaman ördek sürüleri güneye doğru uçuyordu; kümeslerdeki evcil ördekler de boyunlarını uzatıp kanatlarını çırparak özlümle vaklıyorlardı. Kar-

galar önderlerinin yönetimine uyarak tarlaların üstünde halka halka dönüyorlardı. Havada, daha şimdiden bir kırağı çıtırtısı vardı.

John Whiteside kış telaşına kapılmıştı. Sabahtan akşama meyve bahçesinde çalışıyor, dalların budanmasında yardımcı oluyordu.

Bir gece, taş tuğlaların üzerinde, bahçenin toprağında, fısıldayarak şıpırdayan ince bir yağmur sesine uyandı. "Uyandın mı, Willa?" diye sordu.

"Elbette, canım."

"Sonbaharın ilk yağmuru. Sen duyasın istedim."

"Yağmur başladığında ben zaten uyanıktım," dedi Willa. "En güzel zamanını, en başındaki o püfür püfür esintiyi kaçırdın. Horuldayıp duruyordun."

"Her neyse, uzun sürmez. Kısacıktır bu ilk yağmurlar; yazın tozunu yıkar giderler."

Sabahleyin güneşin ışınları suyla pırıldayan bir havanın içinden süzöldüler. Güneşin aydınlığı bile billur gibi şıkır şıkırdı.

Kahvaltıdan hemen sonra Bert Munroe ile oğlu Jimmie arka merdivenden çıkıp mutfığa girdiler.

"Günaydın, Bayan Whiteside! Günaydın John! Şu senin çalıları yakmak için bundan iyi gün bulunmaz, diye düşündüm de. Dün gece pek güzel yağmur yağdı: Tam bize göre."

"İyi dedin, Bert. Ama önce oturun da birer fincan kahve için."

"Kahvaltıdan yeni kalktık, John. Şuramıza kadar tokuz."

"Oldu öyleyse, otlar kurumadan işe başlayalım."

John, eğik kapısı mutfak merdivenin yanına açılan geniş bodruma indi. Bir dakika sonra bir teneke gazyağıyla dönüp geldi. İki ırgat meyve bahçesinden döndükleri zaman John herkese ıslak çuvallar dağıttı.

Bert, "Hiç esinti yok," diyordu. "Tam zamanıdır. Şuracıktan tutuştur, John. Bizler ateşle ev arasında bekleriz, şöyle geniş bir düzlük açılana kadar. Neme gerek! Korkulu düş görmektense..."

John gazlı meşaleyi sık çalılarının arasına daldırdı, çalılığın çevresine meşaleyle bir çizgi çizdi. Çalılar çatır çatır, kütür kütür tutuştu. Alevler yerin üzerinde, özsuyla dolu saplardan saplara

kayarak koşuyorlardı. Adamlar alevleri yavaş yavaş dik, küçük yamaçtan yukarı doğru itmeye başlamışlardı.

Bert, "Burası yeter artık," diye seslendi. "Evle aramız epey açıldı. Bence şimdi aramızdan iki kişi gidip yukarıları ateşe versin."

Ardından Jimmie ile birlikte çalılığın kıyısından dolanarak, yokuşu tırmanmaya başladı. İşte o dakikada ufacık buruntulu bir güz yeli yamaçtan aşağı esip geldi. Dönüp kıvrılarak cilveli bir koşturmayla ateşin içine daldığı gibi, bir avuç kıvılcımla, közü havalandırdı, beyaz eve doğru savurdu. Sonra oynamaktan usanmışcasına yere çökerek dindi.

Bert'le Jimmie gerisin geriye dönmeye başlamışlardı. Beş adam birden yerleri iyice aradılar, kıvılcımların hepsini birer birer söndürdüler.

John, "Şansımız varmış ki olanı gördük," dedi. "Böyle bir hiç yüzünden ev yanıp kül olabilirdi."

Bert'le Jimmie alanın çevresini dolanıp çalılığı ateşe verdiler. John'la iki ırgatı alevlerle ev arasında, yangını evden uzak tutmaya çalışmaktaydılar. Hava yoğun, mavi bir dumanla masmavi kesilmişti. Çeyrek saatte çalılığın hemen hemen tümü yanıp temizlendi.

Birden, ev yönünden bir çığlık yükseldiğini duydular. Yanan fundaların dumanı arasından ev hayal meyal gözüktüyordu.

Beş adamın beşi birden dönüp bir koşu kopardılar. Duman aralanınca üst kat pencerelerinden kalın, yoğun, kurşuni bir sis buruntusunun fışkırdığını seçtiler.

Willa yakılmış toprağın üzerinden deli gibi onlara doğru koşmaktaydı. John ona yetişince durdu.

Willa, "Bodrumda bir gürültüdür koptu." dedi. "Mutfaktan bodruma giden kapıyı açınca duman bir atılıştan yanımdan sıyrıp geçti. Şimdi evin her yanını sarmış durumda."

Bert'le Jimmie yıldırım gibi koşup geldiler.

Bert, "Hortumlar su deposunun damında mı?" diye bağırarak sordu.

John bakışlarını yanan evden zorla ayırarak, "Bilmiyorum," diye dalgın dalgın konuştu.

Bert kolundan kavradı onu.

"Koş! Ne bekliyorsun? Bir bölümünü kurtarabiliriz belki. Hiç değilse biraz eşya çıkarabiliriz."

John kolunu onun elinden kurtardı; tepeden aşağı, eve doğru umursamaz adımlarla yürümeye başladı.

"Hiçbir şeyi kurtarmak gelmiyor içimden," dedi.

"Delirdin mi sen?" diye bağırdı Bert.

Bir koşu deponun damına, su hortumlarını aramaya koştu.

Şimdi pencereden dışarı dumanlarla birlikte alevler de püskürüyordu. Evin içinde kıyamet kopmaktaydı; eski ev canını kurtarmaya çalışıyordu.

Irgatlardan biri John'a yanaştı.

"O pencere kapalı olaydı, elimizden bir şeyler gelirdi" dedi, özür dilercesine. "Öyle kupkuru ki bu ev. Havayı da baca gibi çekiyor."

John odun yığuna gitti; bıçkı makinesinin üstüne oturdu. Wil-la bir an onu süzdü, sonra hiç sesini çıkarmaksızın gidip yanında durdu. Evin dış duvarları dumanla kaplanmıştı şimdi, içiyse kasırga esercesine kükremekteydi.

Derken çok korkunç, çok yürekler acısı bir şey oldu: dış duvar bir sahne dekoru gibi dışa doğru devrildi ve orada, yerden beş-altı metre yükseklikte ateşin henüz erişmemiş olduğu oturma odası gözüktü.

Sonra, seyredenlerin gözleri önünde, uzun uzun alevden diller odaya girerek içerisini kırbaçlarcasına yalamaya başladılar. Meşin koltuklar ateşi görünce canları varmışçasına büzüşüp titreştiler. Resimlerin çerçeveleri kırıldı; gravürler kavrularak kara kara pачavralara dönüştü. Dışarıdakiler şöminenin üstünde asılı duran o kocaman lületaşı pipoyu açıkça görebiliyorlardı.

Sonunda duman odanın her köşesini sardı; hiçbir şey görünmez oldu. Ağır taş tuğladan çatı büyük bir çatırtıyla çöktü, duvar-

larla zemini ağırlığının altında ezdi ve koca ev biçimi belirsiz dev bir meşale olup çıktı.

Bert gelmiş, ne yapacağını bilemeyerek John'un yanında duruyordu.

"O yel esintisi yapmış olmalı bunu," diye konuştu. "Kıvılcımın biri bodruma sıçrayıp gazyağı deposuna düşmüş olmalı. Evet, evet, gazyağı deposundan çıkmış olsa gerek yangın."

John başını kaldırıp ona baktı, dehşet dolu bir alaycılıkla gülümsedi. Yankı gibi, "Evet, gazyağı deposundan çıkmış olsa gerek," dedi.

Yangın şimdi zaferini kazanmıştı ya düzgünce yanıyor, parıltılı alev yığını giderek yayılıp yükseliyordu. Evin eve benzer yanı kalmamıştı artık.

John Whiteside testere makinesinden kalkıp omuzlarını dikleştirdi, şöyle bir iç çekti. Gözleri bir an alevlerin arasında, bir zamanlar oturma odasının bulunduğu yere takıldı. Sonunda, "Ee, sen sağ, ben selamet," dedi. "Gövdesinin toprağa gömülüp gittiğini gören bir ruhun duygularını şimdi açıkça anlıyorum. Yürü, sizin eve gidelim, Bert. Bill'e telefon etmek istiyorum. Bizi alacak yerleri vardır elbette."

"Bizimle neden kalmıyorsunuz? Bizde yer bol."

"Yok, Bill'lere gidelim."

John bir kez daha döndü, alev yığıntısına baktı. Willa onun koluna girecek gibi yaptıysa da dokunmadan elini geri çekti. John onun bu yaptığını gördü; yüzüne bakıp gülümsedi.

"Pipomu kurtarabilseydim!" dedi.

Bert, "Yaa, lületaşının öyle güzel renklisini ömrümde görmediydim," diye coştı. "Müzelerdeki pipolar arasında bile böyle güzel renklisi yoktur. Uzun zamandan beri kullanılmış bir pipoydu sanırım."

"Öyleydi," dedi John, "Çok uzun zamandan beri. Hem biliyor musun, pek de güzel bir tadı vardı."

ONİKİNCİ BÖLÜM

Öğleden sonra saat ikide turistik otobüs yarım ada gezisine başlamak üzere Monterey'deki durağından kalktı. Ünlü 17 Mil yöresinin yollarından kayarak geçerken yolcular pencerelerden, çok zenginlerin şahane konaklarına bakıyorlardı. Tozlu pencerelerden bakarken, gizli bir konuşmayı izinsiz dinlercesine hafif bir utançla kapılmakla birlikte, içlerinde bir ayrıcalığa kavuşmuş gibi bir duygu da yok değildi. Otobüs Carmel kentinin içinden ağır ağır geçip bir sırtı tırmanarak kahverengi, yamru yumru çatılı Carmelo misyonuna ulaştı. Genç şoför yolun kıyısına yanaştı; ayağını basamağa dayayarak, yolcuların o loş, eski kiliseyi gezmelerini bekledi.

Yolcular yerlerine döndükleri zaman, aralarındaki görünmez engellerden birçoğu yıkılmıştı.

Varlıklı adam, "Duydunuz mu?" diye sordu. "Rehberin dediğine bakılırsa kilise gemi biçimindeymiş, pruvası taştan, arkası da toprağın ta dibine gömülü. Depreme karşıymış – fırtınalı bir denizdeki gemiler gibi. Ama deprem olursa hiçbir işe yaramaz ki!"

Sırtındaki yeni cübbeden övünç duyduğu belli olan tertemiz, pembe yüzlü genç bir papaz iki sıra geriden lafa karıştı: "İşe yaradı ama! Çok deprem oldu buralarda. Gene de kilise ayakta duruyor. Kerpiçten yapılmış ama hâlâ ayakta."

Yaşlı bir adam, gözleri coşku dolu, yaşlı, gürbüz bir adam, "Ne tuhaf şu dünyanın işleri!" diye araya girdi. "Karım geçen yıl sizlere ömür... Elli yılı aşkın bir süredir evliydik."

Çevresindekilerden bir tepki duymak umuduyla gülümseyerek etrafına bakındı. Söyleyeceği tuhaf şeyleri unutup gitmişti.

Balayında bir çift kol kola oturmaktaydılar. Kız, kocasına iyice sokuldu.

“Şoföre sorsana bakalım, şimdi nereye gidiyoruz.”

Otobüs ağır ağır Carmel Vadisi boyunca ilerliyordu: meyve bahçeleri, enginar tarlaları boyunca. Yeşil sarmaşıklarla damar damar işlenmiş kırmızı yamaçların önünden geçti. Gün artık sona eriyor, güneş vadinin denize açılan boğazına kavuşuyordu.

Yol Carmel Irmağı'ndan ayrılarak bir tepeyi tırmandı; dar bir uçurum boyunca ilerlemeye başladı. Burada şoför direksiyonu sertçe kırdı, dört kez manevra yaptıktan sonra otobüsü geri döndürdü. Motoru durdurdu.

“Buraya kadar,” dedi yolculara. “Geri dönmezden önce inip biraz dolaşmayı severim. Belki siz de biraz inip gezinmek istersiniz.”

Gerçekten de bacaları tutulmuş olan yolcular aşağı inip uçurumun başına gittiler, aşağıda uzanan Cennet Çayırı'na baktılar. Hava, batan gün ışığının ördüğü altın bürümcekten bir tüldü.

Aşağıda uzanan toprak, yeşil ağaçlıklarla sarı ekin tarlalarının ve eflatun toprağın dörtgenleriyle döşenmişti. Bahçelerinin ortasında sapasağlam yükselen oturaklı çiftlik evlerinin bacalarından akşam ateşlerinin dumanı tütüyor, sonra yukarı tepelerde esen yelle dağılıyordu. Vadiden davar çanlarının yumuşak şingirtisi geliyordu. Ta uzaklarda bir köpek havlamaktaydı. Öylesine uzak ki sesi yolculara keskin, kesik birer fısıltı olarak ulaşıyordu. Uçurumun tam altında bir koyun sürüsü, yaklaşan akşama karşı bir meşe ağacının altına sığınmıştı.

Şoför, “Las Pasturas del Cielo derler buraya,” diye anlattı. “İyi sebze yetişir burada. Meyveleri de nefistir, hem de her yerdekinden daha önce olur. Cennet Çayırı anlamına gelir adı.”

Yolcular vadiye bakıyorlardı.

Varlıklı adam hafifçe öksürüp boğazını açtı. Gelecek üstüne gizli bilgiler açıklayacakmış gibi bir sesle, “Bende ileriye görme yeteneği varsa,” diye söze başladı. “İyi dinleyin: Günün birinde konak yavrusu gibi evlerle donanacak bu vadi; taştan yapılma koca koca evler, bahçeler, golf alanları, oyma demirden yüksek kapılar,

parmaklıklar... Paralı adamların oturduğu bir yer olacak burası. O büyük kentlerde hababam çalışıp didinmekten bıkmış, yüklerini tutmuş zenginler, şöyle yan gelip yaşamının tadını çıkarmak, başlarını dinlemek için buraya yerleşecekler. Param olsa, vadiyi toptan satın alırdım. El koyardım hepsine, sonra da günün birinde parsellerdim." Duraladı, sonra avcuyla bir şey tutuyormuş gibi yaptı. "Ah ya, kendi başıma yaşardım burada."

Karısı, "Şşş," deyince adam suçlu suçlu dört bir yanına bakındıysa da zaten kimsenin kendine kulak asmadığını gördü.

Tepenin mor gölgesi vadinin ortalarına doğru ilerliyordu; aşağıda bir yerden öfkeli bir domuz çığlığı yükseldi. Genç damat gözlerini tarlalardan ayırdı, yanındaki çiçeği-burnunda karısına gülecek bir itirafta bulundu. Yeni gelin de kesin, olumsuz bir gülüşle onu yanıtladı.

Damat gülümseyişiyle, "Bir an için kendimi bırakıp düşler kurdum. Güzel olurdu ama yapamam elbette!" demişti.

Gelinin gülümseyişi de, "Yok, elbette yapamazsın," diye yanıtlamıştı onu. "Hayatta ilerlemen gerek, bütün tanıdıklarımız bizden çok şey bekliyor. İsim yapacaksın daha, ben de seninle övüneceğim. Sorunlarından kaçıp da böyle bir yere sığınamazsın... Ama olabilseydi, güzel olurdu!"

Sonra ikisinin de gülümseyişleri yumuşadı; gözlerinin derinlerine sindi kaldı.

Genç papaz kendi başına yürüyüp gitmişti. Bir dua mırıldandı, ne var ki bir yandan dua ederken beri yandan bambaşka şeyler düşünmeye alıştı:

"Belki minicik bir kilise vardır, orada, aşağıda. Yoksulluk yoktur orada; ne de leş gibi kokan evler, dert kumkumaları. Oradaki cemaatin çıkardığı günahlar da Meryem Ana'ya okunacak birkaç duayla arınabilecek türden küçük, sağlıklı günahlardır. Kimbilir ne sakindir orası; bana pişmanlık, kuşku ya da utanç verecek iğrenç, korkunç şeyler hiç olmaz. Şu evlerde oturanlar severler beni. 'Peder' derler bana. Ben de onlara karşı hak ettikleri gibi hakça davranır, yakınlık gösteririm."

Sonra genç adam kaşlarını çatarak kendi düşüncelerini ceza-ya çarptırdı.

“İyi bir papaz değilim ben. Yoksulların pis kokularıyla, kavga dövüşleriyle haşır neşir olarak kendimi bencillikten arındıracağım. Tanrı’nın insanlara yolladığı acılardan kaçamam.”

Sonra “Belki öldüğüm zaman böyle bir yere giderim,” diye düşündü.

Yaşlı adam o cıvıl cıvıl gözleriyle vadiye baktıkça, duymaz kulaklarında sessizlik, serviler arasındaki hafif bir esinti gibi hışırdıyordu. Tepeleri buğulu görüyordu, ne var ki altın renkli ışığın mora döndüğünü seçebiliyordu. Birden boğazında bir yumru hissetti; gözleri yaşlarla doldu.

“Düşünmeye hiç zaman ayıramadım. Başım hiç dertten kurtulmadı ki herhangi bir şeyi oturup enine boyuna düşünebileyim.”

Ellerini çaresizlik içinde kalçalarına vuruyordu, dövünürcesine...

“Şöyle bir yere gidip bir süre kalabilsem... İnan olsun, başımdan gelip geçen her şeyi bir güzel düşünürdüm inceden inceye. Belki bir gün bir anlam bile çıkarabilirdim bütün bu bölük pörçük, kırık dökük parçalardan; bu tirfilli, çiğ, sert artıklardan bir bütün çıkarırdım, anlamı olan, başı sonu belirli bir bütün. Başım dinç olurdu böyle bir yerde; düşünebilirdim.”

Şoför sigarasını yere attı; ayağıyla ezip toprağa karıştırdı.

“Haydin, millet,” diye seslendi. “Yolcu yolunda gerek.”

Yolcuların otobüse binmelerine yardım etti, kapıları kapadı. Ama yolcular pencerelere yapışmış, aşağıda uzanan Cennet Çayırı’na bakıyorlardı hâlâ. Orada hava bir göl maviliğindeydi şimdi; çiftlikler akşamın dinginliğine gömülmüştü...

“Biliyor musunuz,” diye konuştu şoför. “Her gelişimde düşünürüm, insanın şu aşağıki vadide ufak bir yeri olsa ne iyi olur diye. Bir inek edinir, birkaç domuz beslersin, bir iki köpek de alırsın yanına. Şurada küçük bir çiftliği olsa, insan kendi rızkını topraktan kendisi çıkarır.”

Şoför kolu çekince motor önce bir gürüldedi, sonra ayarını buldu.

“Belki tuhafınıza gidecek ya, şu vadiye her bakışta içim açılıyor. İnsanın şuracıkta, bir ufak yeri olsa, yaşaması ne kolay, ne rahat olur diye düşünüyorum.”

Şoför vites kolunu itti, otobüs hızlandı; yokuş aşağı, uzun Carmel Vadisi’ne, vadinin boğazında denize gömülmek üzere olan akşam güneşine doğru inmeye başladı.

California'nın bir vadisinde geçen, birbiriyle bağlantılı bu on iki öyküsünde John Steinbeck, yine çarpıcı anlatım gücünü gözler önüne seriyor. Bir doğa harikası olan Cennet Çayırı keşfedildikten sonra kimileri kafalarında ütopyacı fikirlerle, kimileri başka hayatlardan kaçmak amacıyla buraya gelmişlerdir. Steinbeck, tekinsiz Battle Çiftliği'ne yerleşen Munroe ailesinin çevresinde gelişen öykülerde insan ruhunun en saf yönlerinden en karanlık köşelerine kadar destansı bir yolculuğa çıkarıyor okuru. Cennet Çayırı'nın görünüşte sıradan yaşamlar süren sakinleri, her bir öyküde adım adım kişisel felaketlerine ve hüsrانlarına doğru yol alırken, insanlığın en derin yanılgıları, duygusal zaafı, düşünsel sınırlılıkları satırlara dökölüyor.

Steinbeck'in ilk dönem eserlerinden olan *Cennet Çayırı*, gerek doğa gerek insan tasvirleriyle ölümsüzleşmiş bir klasik.

ISBN: 978-975-570-784-6

16 TL

www.selyayincilik.com
www.twitter.com/selyayincilik
www.facebook.com/SelYayincilik
www.instagram.com/selyayincilik